

Міністерство освіти і науки України
Черкаський державний бізнес-коледж
Черкаський художній музей

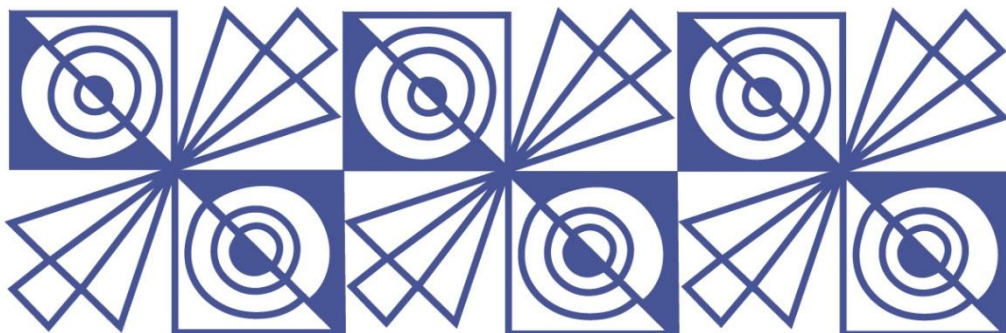
ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

(28 березня 2024 р.)

Візуальне мистецтво, соціальна культура, комунікація:

ТРАДИЦІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Збірник матеріалів

м. Черкаси 2024

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Черкаського державного бізнес коледжу
Протокол № 06-23/24 від 24.04.2024 р.*

Візуальне мистецтво, соціальна культура, комунікація: традиції та сучасність:
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. (28 березня 2024 р., м. Черкаси).
– Черкаси : ЧДБК, 2024. – 137 с.

Організаційний комітет конференції

Куклін О.В. – голова, т.в.о. директора ЧДБК, д-р екон. наук, професор, заслужений працівник освіти України, депутат Черкаської обласної ради;

Азьмук Н. А. – заступник директора з навчально-методичної роботи, д-р екон. наук, доцент;

Касьян Т. К. – канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін, заслужений художник України;

Музиченко В.М. – завідувач відділення дизайну;

Гладун О. Д. – канд. мистецтвознавства, доцент, заслужений діяч мистецтв України, директор Черкаського художнього музею;

Васильчук Є. О. – д-р політ. наук, доцент кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін;

Куксенко С. І. – канд. істор. наук, доцент кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін;

Іванова І. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін;

Пархоменко Т. О. – відповідальний секретар.

У збірнику висвітлені результати студентських наукових досліджень із соціокультурних проблем, мистецтвознавства, дизайну та комунікаційної мовної культури.

Представлені у матеріалах науково-практичної конференції тези учасників подані в авторській редакції та відображають власну наукову позицію авторів. Автори тез несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних та джерел посилання.

ЗМІСТ

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 1. СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ДИСЦИПЛІНИ

<i>ВАНЖА Каріна</i>	Становище молоді в сучасній Україні: соціокультурний аспект	6
<i>ВАСИЛЬЧУК Євген</i>	Колекціонування як різновид соціокультурної діяльності	7
<i>ГЛІНСЬКА Владислава</i>	Молодіжні субкультури в сучасній Україні	8
<i>ДЕЛІНКЕВИЧ Поліна</i>	Студентство як соціально-професійна група	9
<i>ЖИГАЛО Анна</i>	Михайло Старицький: український письменник, театральний і культурний діяч	10
<i>ЖОЛУДЬ Михайло</i>	Як гендерні стереотипи впливають на освіту та кар'єру жінок	11
<i>КУКСЕНКО Сергій</i>	Роль гуманітарних дисциплін у формуванні людського потенціалу, громадянської та національної ідентичності	13
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>КОРНІЄНКО Руф</i>	Василь Симиренко: український промисловець, інженер-конструктор та технолог цукроваріння, видатний меценат української культури	15
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>ЛЯШУК Євгенія</i>	Національний дендрологічний парк "Софіївка"	16
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>МОЛЯКА Марія</i>	Данило Нарбут – народний художник України, почесний громадянин м.Черкаси	17
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>ОНОПРИЄНКО Юлія</i>	Черкаський драматичний театр як елемент культуротворення Черкаської області	19
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>ПОГОРІЛА Анна</i>	Михайло Максимович – видатний український вчений- енциклопедист, перший ректор університету Святого Володимира, родом із Золотоніщини	20
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>ПОЛЩУК Ярослав</i>	Іван Григорович-Барський – зодчий Спасо- Преображенського Собору Красногірського монастиря	21
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>САКЕВИЧ Анастасія</i>	Владислав Городецький – творець унікальних архітектурних споруд	22
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>СИДОРЕНКО Тетяна</i>	Агатангел Кримський – феномен української науки та культури	24
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>ЦАРЬКО Олена</i>	Іван Нечуй-Левицький – автор гумористично- сатиричного твору «Кайдашева сім'я, український письменник» родом із Черкащини	25
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>ЧЕРЕВАНЄВА Аліса</i>	Пам'ятники, присвячені козацтву у м.Черкаси	26
<i>КУКСЕНКО Сергій</i> <i>ШАПОВАЛ Валентина</i>	Семен Гулак-Артемівський – автор першої української опери	28
<i>МУСТАФА Оксана</i> <i>БОРИСЕНКО Олена</i>	Підвищення ефективності оволодіння студентами ВНЗ іншомовною комунікативною компетенцією через організацію конференцій в освітньому процесі	29
<i>ПАРХОМЕНКО Тетяна</i>	Ключ до глобального розвитку: як програма Еразмус+ розширює горизонти студентів	31
<i>ПУСТОВОЙТ Анна</i> <i>ЧЕРКАШИНА Тетяна</i>	Соціально-культурні дисципліни	33
	Ментальна культура суб'єкта освітньої діяльності у вимірі ціннісних трансформацій	35
<i>ЮЩЕНКО Софія</i>	Життя і творчість Гирича Віктора Сергійовича: культурний скарб с. Руська Поляна	37

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 2. СУЧАСНА ВІЗУАЛЬНА КУЛЬТУРА

<i>КАСЬЯН Тетяна</i>	Створення кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін в черкаському державному бізнес-коледжі	39
<i>БОЙКО Анастасія</i>	Образ ляльки-мотанки в картинах Дмитра Кришовського та Марти Пігчук	41
<i>БРАЦЮН Олександр</i>	Computer Graphics Today	44
<i>БУЛЬБАНЮК Валентина</i>	Сучасні тенденції і традиції у візуальному мистецтві	45
<i>ВАСЕКА Руслана</i>	Віртуальна реальність як новий горизонт візуальної культури	47
<i>НАЗАРОВ Павло</i>	Візуалізація української історії у роботі «Страшний суд» Данила Нарбути	50
<i>ВІЄЦЬКА Ангеліна</i>	Веб-дизайн сайтів компаній-імпортерів транспортних засобів: базові тренди	52
<i>ГЛАДЬКО Максим</i>	Рисунок: властивості м'яких матеріалів	54
<i>ГЛАДУН Ольга</i>	Конференції з візуальної культури: досвід Черкаського обласного художнього музею	55
<i>ПУШОНКОВА Оксана</i>	Народні мотиви в декоративних серіях Любові Панченко	56
<i>ГОРДІЄНКО Ілля</i>	Застосування технології штучного інтелекту для обробки великих даних у візуальному мистецтві	59
<i>КОВАЛЬЧУК Майя</i>	Вплив візуальної культури на сприйняття та розуміння математики студентами	61
<i>ГІВАРГІЗОВ Інвія</i>	Візуальна естетика українського бароко в графіці Сергія Якутовича	65
<i>КОЛОМІЄЦЬ Лариса</i>	Каліграфія в сучасному дизайні	68
<i>ЄВДОКИМОВА Ольга</i>	Автопортрети Зінаїди Серебрякової як метод пошуку свого «Я»	71
<i>КОПИТЕЦЬ Катерина</i>	Мистецтво витинанки Миколи Теліженка. Трипільська культура	73
<i>КУКОЛЬ Світлана</i>	Роль дизайн-освіти у формуванні сучасної візуальної культури	75
<i>КУЦЮк Юлія</i>	Роль візуальної культури у контексті менеджменту організації	76
<i>ЛИТВИН Дар'я</i>	Переваги та виклики використання соціальних мереж для студентів дизайнерів	78
<i>ЛУГОВСЬКИЙ Олександр</i>	Календар як ефективний інструмент реклами	80
<i>МАЦУКА Вікторія</i>	Перспективи розвитку цифрового дизайну як візуальної культури	82
<i>МУЗИЧЕНКО Валентина,</i> <i>ВАКУЛЕНКО Ольга</i>	Візуалізація персонажів української міфології у витинанках Миколи Теліженка	84
<i>МУЗИЧЕНКО Валентина,</i> <i>ПОЛИГАЧ Аліна</i>	Кіно та анімація в епоху інтерактивності: нові можливості та виклики	85
<i>НЕЧЕПОРЕНКО Дмитро</i>	Жива енергія візуального мистецтва	87
<i>ОБІЗНА Лілія</i>	Важливість підготовчих курсів з рисунку для абітурієнтів щодо вступу на освітній рівень фахового молодшого бакалавра	88
<i>САВІСЬКО Руслан</i>	Архітектурна спадщина В. Городецького у візуальній культурі сьогодення	90
<i>СІНЬЕЛЬНИКОВА Надія</i>	Візуальна культура фотографії	92
<i>СІРА Оксана</i>	Метафора в дизайні як освітня компонента	95
<i>ХРАМОВА-БАРАНОВА Олена</i>		
<i>МАНН Анастасія</i>		
<i>ХРАМОВА-БАРАНОВА Олена</i>		
<i>ШКРЕБТІЙ Вікторія</i>		
<i>ЧУГАЙ Наталія</i>		

<i>ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ Єгор</i>		
<i>ЯКОВЕЦЬ Інна</i>	Екологічний дизайн: деякі аспекти проектування	97
<i>МОРОЗ Олена</i>		
<i>ЯЦЕНКО Яна</i>	Національні мотиви у творчості Алли Горської	98

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 3. КОМУНІКАЦІЙНА МОВНА КУЛЬТУРА

<i>БАЙБАРОВА Анна</i>	Online Business Communication	101
<i>МОЙСЄЄНКО Альона</i>		
<i>БЗЕНКО Аліна</i>	Professional communication as a key factor of language business abroad	102
<i>ВАСЕКА Руслана</i>	Комунікативна культура у сучасному	103
<i>ЯНІВЕЦЬ Владислав</i>	інформаційному суспільстві	
<i>ВОВНЕНКО Софія</i>	Problems of artificial inelegance for designers	107
<i>ГЛІНСЬКА Владислава</i>	Theory of color	108
<i>ГОЛУБ Іван</i>	Set Phrases as Means to Enhance Tech Communication Culture	110
<i>ГУДКОВА Олександра</i>	The evolution of interactive design engaging	111
<i>МИШЕНКО Марія</i>	audiences in the digital age	
<i>ДІДЕНКО Олександр</i>	Communicative language culture	112
<i>ДМИТРЮК Світлана</i>	Foreign language verbal and non-verbal communication in distance learning	113
<i>КАРМАЗІН Юрій</i>	Communication filters in accountant's professional activity	115
<i>КОЗАЧКОВ Ростислав</i>	Professional idioms in IT	116
<i>МАТВІЄНКО Катерина</i>	Роль сленгу в сучасному світі	117
<i>ПАЛІЄНКО Альона</i>	Комунікативна культура мови у професійній діяльності майбутнього фахівця	119
<i>ПАЛІНЧАК Вероніка</i>	Сленг у мовній культурі молоді	121
<i>ПРОЗОРОВСЬКА Ірина</i>	Засоби візуалізації у викладанні англійської мови	123
<i>РЯБИКІН Дмитро</i>	Multilingual communication culture in academic mobility	124
<i>САГУН Олександр</i>	Utilizing GPT for English language learning	126
<i>СЕРГІЄНКО Олександр</i>	Usage of flask framework tools and functions for user's communication with a web application	128
<i>СУСОЛ Юліана</i>	Виклики та перспективи формування комунікативної культури в сучасному світі	131
<i>ТЕТЬОРА Ілля</i>	Types of communication in a programmer's work	133
<i>СИНЬОГУБ Аліна</i>		
<i>УСТИЧЕНКО Світлана</i>	New Teaching Methods Experience and Feedback	134
<i>ЧЕРНИШОВ Роман</i>	Why is it so important to use English in IT?	135

УДК: [001.89][316]

СТАНОВИЩЕ МОЛОДІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Карина ВАНЖА

*студентка кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін*

*Науковий керівник: доктор політ. наук, доц. кафедри
дизайну та соціально-культурних дисциплін*

Євген ВАСИЛЬЧУК

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Становище молоді в сучасній Україні у соціокультурному вимірі знаходить вияв у багатьох сферах молодіжної активності. Молодь є вагомим сегментом українського соціуму, його інтелектуальним локомотивом, а відтак і значним рушієм соціально-економічного розвитку. Через це зі здобуттям незалежності молодіжна політика стала одним із пріоритетів особливого піклування органів державної влади [5].

Трансформаційні процеси в соціумі суттєво змінили матеріальні, політичні та соціальні орієнтири молоді. Спостерігається суттєве загострення проблем, характерних для молодіжного середовища, серед яких найбільш актуальними є низький рівень життя, безробіття, відсутність матеріально-ресурсної бази для самостійного життя, руйнація життєвих ідеалів.

Професійні соціологи з року в рік констатують, що молодь позбавляється стабільних соціальних орієнтирів. Порушення усталених способів соціалізації поставила перед молодими людьми необхідність підвищення особистої відповідальності за свою долю. Траєкторія життєвого шляху почала визначатись не здібностями й інтересами, а здебільшого конкретними матеріальними умовами [6].

Ще однією актуалізованою проблемою лишаються зростаючі вияви домашнього насильства. Фінансово-економічні диспропорції спричинюють стресовий стан та конфлікти у сім'ях. З огляду на це, нагальним видається розроблення й реалізація ефективних програм з підтримки молодих сімей та їхньої консультативний супровід.

Поряд із цим актуальними є проблеми стану здоров'я молодих людей. Спостерігається зростання психічних депресивних аномалій, зростає тривожність та агресивність. Підвищується рівень зловживання алкоголем та наркотичними речовинами. Існує відсутність регулярної фізичної активності, що не сприяє зміцненню імунітету та покращенню стану здоров'я молодої людини

Також актуальності набувають такі соціокультурні проблеми, які пов'язуються із проведенням дозвілля молодими людьми. Високі ціни на спортивні секції та масові видовищні заходи суттєво ускладнюють доступ до них молодих людей. Зростання військових загроз також стає ваговою перепоною для змістовного дозвілля молоді. Це супроводжується підвищенням психологічного стресового стану, суттєво ускладнює можливість відпочинку.

Враховуючи наведене, вкрай актуальним і нагальним видається необхідність розроблення і реалізації державних програм у сфері молодіжної політики, спрямованих на суттєве покращення становища молоді в Україні і стабілізацію її соціальних позицій у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Полякова О.М., Приходько Г.В., Сапарай Ю.В. Актуальні аспекти соціально-правового захисту молоді в сучасній Україні: Навчальний посібник. за ред. О.М. Полякової. Суми : *Університетська книга*, 2009. 240 с.
2. Волосевич І., Когут І., Жерьобкіна Т. Вплив війни на молодь в Україні. Київ. 2023. 76 с.

3. Вплив війни на молодь в Україні. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vpliv-vijni-na-molod-v-ukrayini/>
4. Кулаковська О. Освіта в Україні. З якими проблемами стикається молодь. URL: <http://surl.li/mqgdb>
5. Саволайнен В.І. Молодь: її права та соціальне становлення в сучасній Україні. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_41555
6. Соціальні проблеми молоді в Україні. URL: <http://surl.li/sebpe>
7. E. Mossialos, O. Zaliska, O. Oleshchuk, R. Forman Health impacts of the Russian invasion in Ukraine: need for global health action, *Lancet* 399 (10334) (2022) 3, URL: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(22\)00615-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(22)00615-8).

УДК: 379.8

КОЛЕКЦІОНУВАННЯ ЯК РІЗНОВИД СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Євген ВАСИЛЬЧУК

*доктор політичних наук,
доц. кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін
Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Колекціонування є досить цікавим соціальним явищем. Воно певним чином здатне розкривати і характеризувати особистість людини, відобразити її смаки та зацікавлення. Також модні тренди колекціонування демонструють рівень сприйняття суспільства предметів художньої культури.

Предмети колекціонування, безперечно, є засобом зберігання матеріальної історії. Їх вартість не завжди має грошовий вираз. Насамперед, це сталий емоційний та інтелектуальний зв'язок самого колекціонера із минулим, відображення його особистісної історії та культури.

Значна кількість колекціонерів розглядає свої зібрання не лише як довгострокові інвестиції, а зосереджується на знаннях про свої предмети, їхній історії та художньо-історичній цінності. Це захоплення змушує постійно розширювати власний кругозір, набувати нових знань та навичок. У деяких колекціонерів збирання предметів минулого пов'язується із стійкою ностальгією за певними періодами власного життя, коли деякі речі здатні постійно нагадувати про них, та події, пов'язані з ними.

Більш широкий погляд на колекціонування розглядає його як унікальну форму участі людини у збереженні матеріальної культури, як спосіб її творчої самореалізації.

Формування колекції цікавих та рідкісних предметів є досить корисним і повноцінним захопленням, яке відображає духовний та інтелектуальний внутрішній світ людини, її соціокультурну зрілість. Проте, цей різновид соціальної діяльності людини завжди вимагає значних витрат часу, енергії, планування та, безумовно, постійних інвестицій.

Переважна більшість колекціонерів розглядає своє захоплення зовсім не як джерело повноцінного доходу, хоча з цілком зрозумілих причин кошти є далеко не другорядним питанням у цій сфері. Адже постійне поповнення колекції завжди вимагає залучення відповідних фінансових ресурсів.

Бути належним до середовища колекціонерів і поціновувачів прекрасного завжди було ознакою належності до певного елітарного прошарку.

Сам процес збирання колекційних предметів завжди приносить емоційне задоволення самому колекціонеру. Адже колекціонування предметів завжди вимагає широких специфічних знань, навичок, уважності до найменших деталей. Уміння вирізнити серед мотлоху дійсно унікальні предмети, які можуть становити значну культурно-історичну

цінність, відрізнити їх від якісних реплік і підробок, безумовно, піднімає статус і значущість колекціонера серед оточуючих і слугує засобом підтвердження власного професіоналізму.

Крім того, це захоплення завжди дозволяє набути нових друзів і колег у середовищі поціновувачів прекрасного. У подальшому, це дозволяє налагодити постійний обмін досвідом та корисними знаннями.

У цілому, колекціонування – це цікаве захоплення, яке здатне характеризувати рівень інтелектуальної та культурної зрілості людини. Проте непотрібно, щоб це захоплення перетворювалось на нав'язливу манію, коли людина, намагаючись здобути той чи інший артефакт, здатна йти на необґрунтовані ризики або вчинки, які є несумісними із усталеними у суспільстві уявленнями про норми поведінки і мораль.

УДК: [001.89][316]

МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Владислава ГЛІНСЬКА

*студентка кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін*

Науковий керівник: *доктор політ. наук, доц. кафедри
дизайну та соціально-культурних дисциплін*

Євген ВАСИЛЬЧУК

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Поширення різноманітних субкультур є характерною ознакою сучасного молодіжного середовища. Завдячуючи субкультурним впливам молодь має змогу реалізувати свій творчий та інтелектуальний потенціал, розширити коло свого спілкування та урізноманітнити своє буденне життя. Визначаючи власні смисложиттєві орієнтири та цінності, формуючи систему власних норм та прийомів поведінки, молодь прагне віднайти власне унікальне місце у соціумі [1].

Сучасні дослідники цієї проблематики розглядають молодіжну субкультуру як певне згуртування молоді, що є носієм власних унікальних соціокультурних компонентів, зокрема, сленгової мови, символічних фетишів, традицій, способів поведінки тощо [3].

Наразі в Україні актуалізованими є такі субкультурні об'єднання молоді:

- готи, які позиціонують себе як прихильними готичної романістики та естетики, відповідної музики та зовнішньої атрибуції. Представники готів заявили про себе від 1979 року на пост-панковій хвилі молодіжного протесту. Епатаж тодішніх панків готи трансформували у естетичну площину таємничості та магії ночі.

- емо як субкультурна спільноти сформувались як прихильники однойменного музичного жанру. Своєю провідною ідеєю вони вважають важливість емоцій, які мають постійно демонструватись. Через це представники емо полюбують часто фотографувати себе в дзеркалі. Вони підтримують віру в справжнє щире кохання, остро переживають самотність та печаль, у своїх музичних композиціях досить часто згадують про те що життя людини сповнене страждань.

- гопники є представниками асоціальних тенденцій у молодіжному середовищі. Активне впровадження естетики кримінального життя у буденність торкнулась і молодого покоління. Такі вияви сьогодні є неприйнятними і породжують несприйняття цієї субкультури у суспільстві.

- байкери позиціонують себе як прихильники мотоциклів. Але не просто як транспортного засобу, а й пов'язаного із ним певного способу життя, цінностей, норм і правил. З цією субкультурою неодмінно пов'язуються і певні жанри сучасної музики та літератури.

Загалом молодіжні субкультури у наш час є неодмінним елементом соціального супроводу процесу становлення молодого індивіда. Вони відображають процеси, що відбуваються у сучасному молодіжному середовищі України.

Список використаних джерел

1. Артёмов П. М. Субкультура футбольних хуліганів: особливості прояву та соціологічного вивчення на пострадянському просторі. *Український соціум: соціологія, економіка, політика : Науковий журнал*. 2005. № 2–3 (7–8). С. 20–25.
2. Артёмов П. М. Субкультура футбольних хуліганів: фактори формування та особливості прояву на пострадянському просторі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук : спец. 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології». Харків. 2009. 23 с.
3. Бень О. Т. Інституціоналізація молодіжних громадських організацій у сучасному українському суспільстві (на прикладі м. Львова) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук : спец. 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології». Запоріжжя. 2008. 20 с.

УДК: [001.89][316]

СТУДЕНТСТВО ЯК СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНА ГРУПА

Поліна ДЕЛІНКЕВИЧ*студентка кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін***Науковий керівник:** *доктор політ. наук, доц. кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін***Євген ВАСИЛЬЧУК***Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Сучасне студентство чисельною соціокультурною групою, яка поєднує у своїх лавах молодих людей, які перебувають у пошуках нових знань, формування професійних навичок і прагнуть професійного розвитку. Через це не дарма студенти оцінюються як вагомий суб'єкт соціокультурних та освітніх процесів. Їхня активність та заповзятливість сприяє формуванню молоді особистості та становленню нових кар'єрних можливостей в сучасному українському суспільстві. Спільна навчальна діяльність забезпечує становлення розгалуженої мережі соціальних контактів, формування колективного соціального досвіду та професійних навичок. Студентське середовище здійснює потужний вплив на соціальні процеси, що відбуваються у суспільстві і є рушієм масштабних соціальних перетворень. Достатньо згадати визначальну роль українського студентства у революційних подіях Майдану 2004 і 2014 років.

Загалом до студентського середовища відноситься молодь, яка навчається у вищих навчальних закладах. У свої сукупності вона становить велику соціокультурну групу, що має власну систему цінностей, смисложиттєвих пріоритетів, способів поведінки і прийомів мислення.

Прийнято вважати, що сучасний студент є дорослою людиною, фізично і духовно уже сформованою із стабільними життєвими орієнтаціями. Студентство є значним сегментом українського молодіжного середовища і є вагомим джерелом інтелігенції, працівників інтелектуальної праці. Саме студенти є основним джерелом соціальних новацій, творцем тих цінностей і ціннісних орієнтацій, які формують визначальні перспективи розвитку українського суспільства.

Саме тому сучасними науковцями виділено такі риси, властиві студентському середовищу:

- його статус інтелектуального потенціалу нації;
- творець сучасної демократичної політичної культури;
- рушій усіх масштабних суспільних перетворень

Саме тому студентство розглядається к період у житті людини, коли формуються професійні, ціннісні настанови, інтелектуальні орієнтири і смисложиттєві принципи індивіда.

Саме від них залежить подальший поступальний розвиток суспільства, його гармонія і процвітання в усіх сферах.

Список використаних джерел

1. Довгополюк В. О. Соціальна девіантність у молодіжному середовищі: передумови, різновиди та регулятиви : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії». Одеса, 2004. 21 с.
2. Личкова В. А. Молодіжна субкультура як соціокультурний та естетичний феномен. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2009. Вип. 74. С. 11–14. (Серія : Психологічні науки. Т. II).
3. Петровська К. В. Проблема нормативної та ненормативної поведінки молоді в неформальних молодіжних об'єднаннях. *Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. ст.* 2011. № 1. С. 211–214. (Педагогічні науки).
4. Петровська К. В. Соціалізація молоді у формальних і неформальних об'єднаннях. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету*. 2010. № 4. С. 186–189. (Педагогічні науки).

УДК: 908(477)

МИХАЙЛО СТАРИЦЬКИЙ: УКРАЇНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК, ТЕАТРАЛЬНИЙ І КУЛЬТУРНИЙ ДІЯЧ

Анна ЖИГАЛО

*студентка кафедри економіки,
управління та адміністрування.*

Науковий керівник: *канд. істор. наук, доц.*

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Сергій КУКСЕНКО

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Серед плеяди діячів української культури одне із чільних місць посідає мій земляк Михайло Петрович Старицький – поет, драматург, прозаїк, перекладач. Михайло Старицький є визначною особистістю в історії України, діяльність якої привертала погляди багатьох науковців, передусім літературознавців. Він народився 2 листопада 1839 р. в селі Кліщенці (нині Іркліївська ОТГ, Золотоніського району). Рано осиротів, виховувався у родині двоюрідного дядька – батька композитора Миколи Лисенка. Навчався у полтавській гімназії, харківському, а потім київському університетах. Молодим юнаком став записувати народні пісні, створювати власні літературні твори. Пізніше виступав постановником опер М. Лисенка, очолював у 1883 – 1885 рр. Театр корифеїв. Вершиною його поетичного надбання є його авторські твори, які були настільки популярними, що стали народними піснями. Так, для вірша М. Старицького «Виклик» (1872) характерне акцентування уваги на нічному пейзажі, що суголосний із переживаннями закоханого героя, який перебуває на хвилях щастя, хмеліє від краси природи та своєї милої, від відчуттів ніжності та вірності у коханні. Досить швидко цей вірш став однією з найбільш відомих пісень, справжньою перлиною української лірики званою під назвою «Ніч яка, Господи, місячна, зоряна...», яка залишається в репертуарі видатних виконавців, аматорів сцени, простих громадян вже більше ста років. Таким чином, М. Старицький у авторському вірші «Виклик» творчо осмислив художній досвід Т. Шевченка, Л. Глібова, С. Руданського проте зберіг яскраві ознаки фольклорного твору, оскільки успадкував не лише широке змістове поле, але й особливості конструювання.

М. Старицький на основі історичних та фольклорних джерел, досвіді своїх попередників, зміг досконало поєднати грані історичної правди і художнього вимислу. Його трилогія «Богдан Хмельницький» є найвідомішим твором прозаїка та складається з трьох

романів: «Перед бурею», «Буря», «Біля пристані». Центральна ідея полягає у тому, що головною силою у боротьбі проти поневолення польською шляхтою і нападів турецьких та татарських орд для українського народу стало козацтво та Запорізька Січ. В кінці XVI – першій половині XVII ст. саме козацтво виступає новою рушійною силою, беручи на себе процес державотворення на землях України, що й сприяло утворенню української козацької держави в роки Визвольної війни середини XVII ст.

Михайло Старицький – один із корифеїв професійного театру України, культурно-громадський діяч національного відродження другої половини XIX ст. Творчість М. Старицького – визначний здобуток національного письменства XIX – початку XX ст. Як корифей українського театру, драматург, поет, прозаїк, перекладач, видавець, меценат він залишив золоті сліди в історії нашої культури.

Список використаних джерел

1. Радчук А.О. Національно-культурницька діяльність Михайла Старицького (1860 – 1904 рр.): автореферат дис. канд. іст. наук: 07.00.01 Історія України. Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, 2013. 23 с. URL: <http://surl.li/sdcci>
2. Радчук А.О. Михайло Старицький – організатор професійного театру в Наддніпрянській Україні. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 124 (№ 9). С. 88-92.
3. Чабан А., Обрусна С. Історична правда та художній домисел про визвольну війну середини XVII ст. у творчості М. Старицького. *Українська козацька держава: Витоки та шляхи історичного розвитку. Матеріали Восьмих Всеукраїнських історичних читань*. 2001. С. 3-10. URL: http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_2001/ukd_2001.pdf
4. У пошуках „слова та правди і волі...” (до 170-річчя від дня народження М.П. Старицького). Черкаси : ОУНБ, 2010. 76 с. URL: <http://surl.li/sdcav>

УДК: [316.647.8:316.477-055.2]

ЯК ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ВПЛИВАЮТЬ НА ОСВІТУ ТА КАР'ЄРУ ЖІНОК?

Михайло ЖОЛУДЬ
студент

Науковий керівник: викладач

Руслана ВАСЕКА

Ірпінський фаховий коледж економіки та права, м. Ірпінь

Вплив гендерних стереотипів на освіту жінок є актуальною та важливою проблемою в сучасному суспільстві. Гендерні очікування, які часто нав'язуються суспільством, можуть визначати стереотипні ролі та обмежувати можливості жінок у науково-освітній діяльності. В нашому суспільстві надважлива мета дослідження впливу гендерних стереотипів на доступ до освіти, вибір шляхів до навчання та безпосередньо здобуття освіти будь-якого рівня, в будь-якому навчальному закладі. Аналіз цієї проблеми допоможе розкрити механізми гендерної дискримінації в освітній сфері та визначити шляхи подолання цього негативного впливу.

Питання про місце та роль жінок у суспільстві завжди було актуальним. Історично склалося так, що жінкам надається значно менше можливостей, ніж чоловікам, для прояву їхніх здібностей через соціальні стереотипи. Жінкам часто дозволяється реалізовувати себе лише у ролі матері та в сімейному житті, тоді як їхній професійний та громадсько-політичний розвиток вважається менш важливим. Такий підхід порушує права жінок.

Чоловіки і жінки в ході соціалізації розвиваються, орієнтуючись на статеву приналежність. Сексуальна ідентифікація починається з раннього дитинства і підкріплюється. Протягом усього життя. Вчені виділяють три умовні групи гендерних стереотипів. Перша група стереотипів базується на відповідних уявленнях про психологічні риси та якості особистості чоловіків та жінок – стереотипи “maschile – feminnile”. Згідно з цими стереотипами чоловіки та жінки є протилежностями. Чоловікам приписується активне,

творче начало, здатність вирішувати проблеми, застосовувати розвинуте логічне мислення та власну компетентність. Жіноче ж начало – природно-репродуктивне і тому жінка повинна бути покірною, залежною, емоційною. [1, с. 31]

Україна має виражену гендерну нерівність у сфері праці, особливо відзначається гендерна професійна сегрегація, коли жінки переважно працюють у галузях з меншою оплатою. Наприклад, близько 80% жіночої праці зосереджено у сферах освіти, охорони здоров'я, соціальної сфери, а також у готельному та ресторанному бізнесі та оптово-роздрібній торгівлі. Натомість чоловіки переважають у промисловості, сільському господарстві, державному управлінні та бізнесі. Така сегрегація створює нерівні можливості для жінок у забезпеченні матеріальних потреб, а причини цього можуть бути пов'язані зі стереотипами роботодавців та характером роботи в конкретній сфері.

Найяскравішою формою гендерної нерівності у сфері зайнятості в Україні є професійна сегрегація чоловіків і жінок, що негативно відображається в концентрації жінок у низькооплачуваних секторах. Жінки становлять близько 80 % робочої сили у сфері освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг, приблизно стільки ж - у готельному та ресторанному бізнесі, більш як половина - в оптовій і роздрібній торгівлі та фінансових послугах. Чоловіки переважають у промисловості, сільському господарстві, державному управлінні та бізнесі. Це означає, що значна кількість робочих місць перебуває в галузях, які не гарантують економічної безпеки, необхідної для жінок. Реальні прояви гендерної асиметрії чітко пов'язані з гендерно – забарвленими мотивами надання роботодавцями переваг чоловікам над жінками у силу особливостей посади, на яку здійснюється працевлаштування, а також із специфікою професійної діяльності потенційного працівника і характером праці, що відповідає певній посаді, жінки та чоловіки, які мають однакову професійну та освітню підготовку, мають різну зарплатню.[2, с. 8-9]

При аналізі впливу гендеру на вибір професійного шляху можна визначити, що молоді люди, розглядаючи свої кар'єрні можливості, з одного боку, керуються власними інтересами і здібностями, які в значній мірі залежать від статевої приналежності, а з іншого – враховують загальноприйняті у суспільстві уявлення про розподіл професій за гендерними стереотипами, обираючи традиційно пов'язану зі своєю статтю та ідентичністю сферу. При цьому чоловіки зазвичай перебувають у більш вигідному положенні, оскільки загальноприйняті стереотипи гендерної ролі приписують маскулінному типу професії з більш високим соціальним статусом та зарплатою. Навіть у випадках, коли чоловік, хоча і належить до жіночого типу гендеру, обирає професію, що традиційно вважається жіночою, він все одно отримує більше поваги як працівник, у порівнянні з жінками, які вибирають традиційно чоловічі професії, і зустрічають лише недооцінку своєї роботи.

Гендерні стереотипи негативно впливають на самореалізацію чоловіків і жінок та є перешкодою для розвитку індивідуальності. Таким чином, гендерні ролі та гендерні стереотипи впливають і визначають одна одну. Стереотипи підтверджують реальне існування цих стереотипів, ставлячи перед чоловіками чи жінками завдання, які вони повинні виконувати, і спостерігаючи за тим, як чоловіки та жінки щодня виконують ці завдання. У житті кожної людини настає момент, коли їй доводиться вирішувати, куди піти вчитися чи працювати.

Кожна людина має право на вибір професії або роботи. Однак, як показує практика, реалізувати це право часом буває дуже складно. Бракує знань про професію, про те, які вимоги висуває професія до особистості працівника, уміння оцінити власну компетентність і визначити свої інтереси. Необхідно враховувати гендерні стереотипи, щоб уникнути прикрих невдач і подальших розчарувань під час вибору професії та обрати єдино вірний шлях.[3, с. 50].

Отже, гендерне питання формувалось з давніх часів, чим далі занурюючись в історію, неозброєним оком видно, як на жінок все більше й більше впливали стереотипи пов'язані з іншою статтю та вказували їм на власну роль в суспільстві без ніяких узгоджень, а за встановленим стандартом, на який впливав хто завгодно окрім жінки, але чим ближче до наших часів, тим більше питання гендеру, його стандартів та стереотипів набуває гласності, та в порівнянні з минулим десятиліттям, а тим паче з позаминулим, все більше вирішується, та здається між чоловіком і жінкою так скоро встановиться бажане рівноправ'я, але така думка лише поверхнева, на томість ми повинні бачити корінь проблеми, правильно її аналізувати та навіть не зважившись виступати за

соціальні проблеми на публіку, виносити для себе такі висновки, за якими здобуття рівності не буде стояти на місці.

Озираючись на цілий світ, кожна людина маленька, але вона повинна знати свої великі права, і дивлячись на несправедливий світ вбачати те, що на даний момент є найголовнішим-людяність.

Список використаних джерел

1. К. Борщ, М. Ляшко. Гендерні стереотипи, як соціальна проблема сучасних жінок. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Педагогіка. Соціальна робота. Гол. ред. І.В. Козубовська. Ужгород : Говерла, 2017. Вип. 1 (40). С.31–34. Бібліогр.: с.33 (9 назв). URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/15128>*
2. Магдюк Л. Гендерні стереотипи. Вплив гендерних стереотипів на представлення жінок і чоловіків на ринку праці. *Маркетинг в Україні. 2011 рік. № 5-6. С. 7-10. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5347446a-6c92-4803-85f0-b993ec0beec8/content>*
3. Гендерні стереотипи та вибір професії. О. А. Днірова, Т. В. Єрмолаєва, Н. О. Черняк. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. 2018 рік. № 2. С. 46–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduer_2018_2_9*

УДК 37.013:37.032

РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ, ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Сергій КУКСЕНКО

канд. істор. наук, доц.

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін
Черкаський державний бізнес-коледж м. Черкаси

Для суспільств і урядів кожної країни важливим є не лише передача знань та професійної підготовки фахівців, а й формування у підростаючого покоління належних етичних, естетичних, національних та громадянських цінностей. Для України актуальність проблематики обумовлена трансформаційними процесами, пов'язаними із набуттям незалежності держави; глобалізацією та інтеграцією до Європейського Союзу, що посилює різноманітність та мультикультурність; протистоянням агресії Російської Федерації, яка заперечує саме існування українського народу, наше право на незалежність та власну ідентичність.

Важливість формування морально-етичних демократичних цінностей закріплена у ряді нормативно-правових актів української держави. Так, Закон України «Про вищу освіту» у частині 5 ст. 1 визначає, що вища освіта – це не лише «сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок», а й «способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей» [1]. Виходячи з цього, освіта в цілому та заклади освіти мають не лише надавати фахову підготовку та формувати висококваліфікованих спеціалістів, а й виконувати світоглядні завдання – формувати морально-етичні цінності, культурно-гуманітарні пріоритети та громадянську позицію. Закон України «Про освіту» у ст.6. серед важливих принципів освіти визнає верховенство права; нерозривний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, національними традиціями; гуманізм; демократизм; єдність навчання, виховання та розвитку; виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій; формування громадянської культури та культури демократії [2]. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» у ст. 1 ставить

завдання формування «знань, умінь, навичок, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, пов'язаних з ідеями демократії та верховенства права, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей» [3]; у ст.4 проголошує одним із основних завдань «1) формування у громадян України, у тому числі дітей та молоді: активної громадянської позиції на основі поваги до прав людини, духовних цінностей українського народу, національної самобутності; оборонної свідомості та громадянської стійкості; патріотизму; поваги до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення...» [3].

Сьогодення постійно посилює вимоги до професійної підготовки майбутніх спеціалістів, зростає вузька спеціалізація («нічого зайвого, окрім спеціального фахового»). Це в певній мірі призводить до штучного обмеження людського потенціалу і «прихованого наміру РОБОТизувати людину» [4, с.13], а високий ритм життя викликає дефіцит людяності, доброти і милосердя. Для уникнення дегуманізації освіти, деформації загальнокультурної підготовки молоді необхідно, щоб гуманітарні дисципліни (історія України, основи філософії, культурологія, етика та естетика, соціологія, українська та зарубіжна культура та ін.) зберігали своє місце у навчальних програмах закладів вищої освіти. Адже в значній мірі саме в закладах вищої освіти (що пов'язано насамперед із віковими особливостями) кристалізується формування морально-етичних та громадянських рис особистості молоді, розвиток естетичних смаків, креативного і критичного мислення – відбувається важливий етап формування ЛЮДИНИ. Залучення молоді до практичної участі в житті закладу освіти, роботи органів студентського самоврядування, різноманітних проектів громадянської активності, волонтерського руху сприяє формуванню вмінь взаємодії, емпатії, ініціативності та творчості, є практичною підготовкою та фактичним залученням студентів до виконання громадянських, моральних і культурних обов'язків.

Важливими елементами гуманітарної освіти є «світоглядно-філософська, культурологічна та філологічна, соціально-політична та соціологічна складові, історична, етична й естетична освіта, українознавча підготовка, еколого-природнича, економічна та правова освіта, психолого-педагогічна підготовка, система знань і навичок, що забезпечують здоровий спосіб життя» [5, с. 50]. Цікавим і важливим для формування духовності та громадянських чеснот є спроби через історію власних родин та рідного краю дослідити події української та загальносвітової історії. Адже невичерпною є допитливість людини про події, що відбувалися на території, де вона народилася і живе, життя її прародичів, труднощів і успіхів, які їх спіткали. Саме з власної родини, навчального закладу, місцевої громади та «малої батьківщини» починається самоусвідомлення та самоідентифікація особи. На це спрямовані індивідуальні форми самостійних творчих та дослідницьких робіт здобувачів освіти, створення ними мультимедійних презентацій, присвячених історії власних родин, архітектурних споруд рідних населених пунктів, видатних осіб історії та сучасності.

Гуманітарна підготовка спрямована на реалізацію культуротворчої ролі освіти в цілому, впливає на емоційну та мотиваційну сферу особистості, сприяє формуванню громадянських, моральних та культурних якостей, що визначають мету і сенс людського буття.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту: Закон України» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

3. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13. 12. 2022 р. №2834. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>

4. Гуманітарна складова технічної освіти у ВНТУ. Методичний довідник для студентів I-V курсів / Під ред. Т. Б. Буяльської та О. В. Зінько. Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. 126 с.

5. Грозна Н.З. Значення гуманітарної складової у професійній підготовці менеджерів-економістів у ВТНЗ. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2012. № 6. С. 48-52.

УДК: 908(477)

ВАСИЛЬ СИМИРЕНКО: УКРАЇНСЬКИЙ ПРОМИСЛОВЕЦЬ, ІНЖЕНЕР-КОНСТРУКТОР ТА ТЕХНОЛОГ ЦУКРОВАРІННЯ, ВИДАТНИЙ МЕЦЕНАТ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Сергій КУКСЕНКО

канд. істор. наук, доц.

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Руф КОРНІЄНКО,

студентка кафедри економіки,

управління та адміністрування.

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Василь Федорович Смиринко – наш земляк, один із яскравих представників української економіки та культури кінця XIX – початку XX ст., майже 30 років життя якого пов'язані із селом Сидорівка, Звенигородського району, Черкаської області. Наша розвідка дозволить краще зрозуміти внесок у розвиток української економіки та культури В. Смиринка.

«Великий Хорс» (так ще називали Василя його друзі) народився 7 березня 1835р. в селі Мліїв (тепер – Черкаський район) у родині козацького походження. Батько – Федір Степанович – разом з тестем та його синами заснували торгове підприємство «Брати Яхненки і Смиринко». В. Смиринко навчався у комерційному пансіоні Москви, Петербурзькому технологічному інституті, Паризькій політехніці, знав вісім мов. Напівзруйнований цукровий завод у селі Сидорівка обладнав новітнім устаткуванням власної конструкції, одним з перших підприємців запровадив паровий двигун, що значно збільшило продуктивність виробництва цукру. Він впроваджує інноваційні методи «сухого варіння» та використання центрифуг для очищення цукру. Дбає про освіту і культурний розвиток селян – відкриває та утримує у селі дві школи: ремісничу та сільськогосподарську, лікарню, аматорський театр. В. Смиринко реєструє патент на випаровуючий апарат, що скорочує вдвічі витрати палива на переробку цукрового буряка, винаходить нові способи виварювання цукру. Також публікує книги та статті з цукрового виробництва, які були високо оцінені фахівцями в галузі цукроваріння.

В. Смиринко з молодості десятину своїх прибутків віддає на розвиток української культури і стає одним з найвідоміших меценатів. За його кошти було видано багато українських книг та журналів, зокрема, журнал «Киевская старина» – одне із найважливіших культурних видань в Україні. В. Смиринко – один із засновників Київського товариства старожитностей і мистецтв – підтримує діяльність українського театру, допомагає у будівництві політехнічного інституту в Києві, фінансує видання творів Т. Шевченка та І. Франка, підтримує газети «Рада», «Громадська думка», допомагає видати за кордоном «Україну Рундшау» і «Рутеніше Рев'ю» для ознайомлення європейців з Україною. Крім того, його коштом або за його сприяння вийшла ціла низка книжок і серед них – декілька видань «Кобзаря». Допомагав Смиринко також і окремим особам: письменнику М. Коцюбинському, правнику І. Шрагу, композитору М. Лисенку. Надав кошти

О. Кістяківському на видання кодексу «Права, за якими судиться малоросійський народ», бо, як зазначав сам В. Смиренко, «видання цього рукопису – справа вельми корисна для науки нашого права».

Помер Василь Смиренко 7 грудня 1915 р. у віці 80-ти років, у Києві. Його поховали на Аскольдовій могилі. У своєму заповіті Василь Федорович доручав після смерті все нажите майно (загалом вартістю 10 млн. рублів) анонімно передати у власність Товариству допомоги українській літературі, мистецтву та науці.

В. Смиренко був талановитим технологом і підприємцем, який зробив значний внесок у розвиток цукрової промисловості в Україні, меценатом української культури, підтримував громадсько-політичну діяльність національної інтелігенції. Його діяльність потребує подальшого вивчення та популяризації як прикладу патріотизму та відданості своїй країні.

Список використаних джерел

1. Білоцерківська Г. Василь Федорович Смиренко – меценат української культури, *Бібліотечний вісник*. 2007. №3, С. 35-38.
2. Гамоля Н. Генерація перших і єдиних: (Династія Смиренків), *Контракти*. 2003. № 37. С. 56-58.
3. Карпенко В. Родина Смиренків у світлі «сімейної історії», *Гуржіївські історичні читання*. 2014. С. 155-159.
4. Корсун Л. «А нащо б я силувався так заробляти, якби для України не були потрібні гроші, я б стільки не працював». До 185-річчя з дня народження Василя Федоровича Смиренка – вченого-винахідника, підприємця, мецената, *Час і Події*, 2020, 25 березня. URL: <http://surl.li/sdcey>

УДК 908(477)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДЕНДРОЛОГІЧНИЙ ПАРК «СОФІЙКА»

Сергій КУКСЕНКО

канд. істор. наук, доц.

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Євгенія ЛЯШУК

студентка кафедри економіки,

управління та адміністрування.

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

У м. Умань знаходиться Софіївський національний дендрологічний парк – одна з кращих пам'яток ландшафтного мистецтва Європи. Будівництво парку було розпочато у 1796 р. магнатом Станіславом Потоцьким та названо його в честь дружини Софії. Керував будівництвом Софіївського парку Людвік Метцель – польський артилерійський офіцер. Сама Софія запропонувала використати при оздобленні парку персонажі грецької та римської міфології. У проекті, розробленому Метцелем, було передбачено створити: Верхній став (8 га), Ахерусійське озеро, Нижній став (1,1 га), річка Коцїти, річка Стїкс, річка Океан, річка Мнемозїна, річка Ахеронт, річка Флегетон, річка Лета, водограй Семїструмень; Скелї Левкадська та Тарпейська; Гротї Венерї, Горїшок, Страху та Сумнівїв; Скульптури. Проте не все вдалося реалїзувати, а відсутність планів реалїзованого проекту парку породила легенду про Софїївку, що начебто селянам не платили за їх роботу та насильно примушували працювати. Насправдї, 800 робїтників працювали, отримуючи відповідну оплату.

Залишилося невідомим і ім'я садївника, який відповідав за посадку дерев і рослин. Крім широко вїдомих нашим широтам дерев та куштів було висаджено рїдкїсні рослини з Італїї, Лївану та рїзних рїгїонїв Азїї.

У Софїївському парку, який займає 179,2 га, ми можемо побачити багато статуй давньогрецьких богїв, фїлософїв і героїв, таких як Сократ, Аристотель, Еврїпїд, Гомер,

Паріс, Орфей та багато інших. Тут є амфітеатр, Єлисейські поля та фонтан Змії в центрі Нижнього озера – фонтан води з пащі хижої рептилії висотою майже двадцять метрів. Побачити білих лебедів можна в тихому озері неподалік великого водоспаду висотою 18 метрів.

Одним з найпривабливіших частин парку є «Острів кохання» на верхньому озері. Люди, які люблять давньогрецькі міфи, добре знають офіційну назву острова, яка звучить як «Анти-Цирцея».

Парк Софіївка наповнений духом містики, загадковості і романтики. На одній з печер є табличка з наказом Потоцького: «Забудь про біди та прийми вічне щастя. Якщо ти щасливий, то стань ще щасливіше». Легенда свідчить, що кожен, хто увійде в печеру, забуде гіркоту суперечки. Люди вірять цим пророчим словами, тому вони назвали це місце «Печера Щастя».

Туристи під час прогулянки на човні просять човняра починати свою подорож з кінця, тому що давньогрецькі міфи стверджують: початок ріки – це життя, а кінець – смерть. Існує переказ, що подорожуючі, розпочинаючи шлях з кінця ріки, відновлюються, залишивши позаду всі проблеми та страждання.

Софіївка – це парк, який має відвідати кожен хоча б один раз у житті, щоб відчути на собі весь загадковий світ давнього часу, кохання та містики.

Список використаних джерел

1. Національний парк Софіївка: казка та реальність, легенди, міфи та щось вічне, невловиме та загадове... (фото). URL: <http://surl.li/bxex>
2. Пізнаємо Україну: Національний дендрологічний парк «Софіївка». Національний університет біоресурсів і природокористування України. URL: <http://surl.li/sdcgv>
3. Туризм Черкащини: реальність та перспективи сталого розвитку. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/9699/1/monografia.pdf/>

УДК: 908(477)

ДАНИЛО НАРБУТ – НАРОДНИЙ ХУДОЖНИК УКРАЇНИ, ПОЧЕСНИЙ ГРОМАДЯНИН м. ЧЕРКАСИ

Сергій КУКСЕНКО

канд. істор. наук, доц.

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Марія МОЛЯКА

студентка кафедри економіки,

управління та адміністрування.

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Данило Нарбут, видатний художник театру та визнаний живописець ХХ ст., народився в 1916 р. у родині відомого художника Георгія Нарбута, з дитинства захоплювався мистецтвом, займався в дитячій студії при Київському художньому інституті. Вже з 14 років Данило працював в майстерні Київського театру опери і балету, практично повністю себе утримуючи, декоратором в майстерні Ленінградського оперного театру, в Київських театрах оперної комедії та опери і балету. У 1936 р., як асистент художника Семена Евенбаха, 20-річний Данило Нарбут оформлював виставу «Наталка Полтавка» для показу у Москві. Виставу «помітили», і після повернення звідти молодого художника... заарештували за «недонесення в органи про підготовку змови проти Радянської влади». Був засуджений на примусові роботи і направлений на будівництво «Біломор-каналу». Через 2 роки змушений був «добровольцем» взяти участь у радянсько-фінській війні, після завершення якої отримав можливість займатися художньою творчістю. (Працює в театрах Єйська та Златоуста Росії,

пізніше – художником сцени в різних театрах України. У 1965 р. Д. Нарбут став головним художником Черкаського драматичного театру.

Театральне мистецтво стало визначальним напрямком для Нарбута, де його декорації та костюми для різних вистав відзначалися яскравою образністю та глибоким психологізмом. Понад 2000 створених ним декорацій та костюмів для різних вистав, що відтворювали українську культуру та традиції, свідчать про його величезний внесок у розвиток театрального мистецтва. Декорації та костюми до вистав «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Наймичка» Т. Шевченка, «Мартин Боруля» І. Карпенко-Карого, «Украдене щастя» І. Франка, «Війна і мир» Л. Толстого та інших.

Роботи Д. Нарбута відрізнялися яскравою образністю, національним колоритом та глибоким психологізмом і до цього часу використовуються у виставах багатьох українських театрів.

Одночасно Данило Нарбут розвивався як видатний живописець, створюючи портрети, пейзажі та жанрові картини, наповнені етнографічними мотивами та історичними сюжетами, що відображали історію та культуру України («Козак Мамай», «Черкаський базар», «Вибори кошового» та ін.). Його роботи експонувалися на багатьох виставках в Україні та за кордоном. Як майстер портретного живопису, є творцем декількох портретних серій: «Гетьмани України» (Б. Хмельницький, І. Мазепа, К. Розумовський, Д. Апостол, П. Скоропадський та ін.), «Сподвижники Б. Хмельницького», «Історичні діячі України» (Т. Шевченко, І. Франко, Л. Українка, М. Грушевський та ін.), «Сучасні письменники, художники, музиканти, науковці України». Роботи митця відрізняються яскравим національним колоритом і високою майстерністю. У 1994 р. Данило Нарбут був удостоєний звання Народного художника України, у 1996 р. отримав Національну премію України ім. Т. Шевченка за портретні серії «Сподвижники Б. Хмельницького», «Гетьмани України».

Д. Нарбут, як визначна постать української культури ХХ ст., зробив значний внесок у розвиток театрального та образотворчого мистецтва. Вагомим також був вплив Данила Нарбута на культурне життя міста Черкаси. Його роботи і досі надихають і захоплюють глядачів – декорації і костюми багатьох вистав Черкаського державного драматичного театру, картини експонуються в Черкаському обласному художньому музеї, в музеях України та світу.

Данило Нарбут помер в Черкасах 2 березня 1998 р., не закінчивши своєї останньої роботи, – ікони «Всі святі України». Його посмертно нагороджено пам'ятним знаком «За заслуги перед містом Черкаси» І ступеня та удостоєно звання Почесного громадянина Черкас. Черкаському обласному художньому музею та Черкаській дитячій художній школі присвоєно ім'я Данила Нарбута.

Список використаних джерел

1. Коляда І., Музичук М. Данило Нарбут: нащадок козацького роду, що зумів протистояти радянському тоталітаризмові. *Збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті», 11-12 червня 2020 р.* Львів: Друкарня Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, 2020. – С. 428–431.
2. Спіркіна, О. О. (2011). Данило Нарбут: портрет на тлі епохи. *Історичний архів*, (7), 50-55.
3. Теліженко, О. (1999). Данило Нарбут: Невідомі сторінки з життя майстра. *Народне мистецтво*, (3-4), 38-41.
4. Юхно, Б. (2023). Дві біографії Данила Нарбута. *Нова доба*. 23 січня 2023 р. URL: <https://novadoba.com.ua/397584-dvi-biografiyi-danyla-narbuta.html>

УДК: 908(477)

**ЧЕРКАСЬКИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ЯК ЕЛЕМЕНТ
КУЛЬТУРОТВОРЕННЯ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ****Сергій КУКСЕНКО***канд. істор. наук, доц.**кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін***Юлія ОНОПРІЄНКО***студентка кафедри економіки,**управління та адміністрування.**Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Черкаський драматичний театр виник з ініціативи групи вихідців з мистецького об'єднання «Березіль», що створили пересувний П робітничо-колгоспний театр весною 1932 р. у м. Малині Житомирської обл. У 1933 р. театр переїхав до Черкас і спочатку розміщувався у Народній залі, спорудженій у 1904 р. на кошти земської влади неподалік від нинішнього центрального ринку на вулиці Благовісна. У березні 1939 р., з нагоди 125-річчя народження Тараса Шевченка, театр було названо його ім'ям. У 1954 р., після утворення Черкаської області, театр остаточно набув статусу постійно діючого. З 1963 р. театр отримав назву «обласний державний український музично-драматичний театр». У 2006 р. Міністерство культури України присвоїло театру звання академічного. У 1970-2008 р.р. художнє керівництво театру незмінно здійснював народний артист України Алім Ситник – лауреат премії Національної спілки театральних діячів України. Постановкам А. Ситника, а їх було близько 90, притаманне філософське осмислення дійсності, психологічна глибина, художня довершеність. Театр виїжджав на гастролі як по Україні, так і за кордон. З 2006 р. Черкаський академічний музичний театр є організатором міжнародного театрального фестивалю «Сцена людства», присвяченого Тарасу Шевченку.

1 липня 2015 р. у результаті трагічної пожежі будівля Драматичного театру згоріла. Відбудова проводилася за рахунок бюджетних коштів, допомоги меценатів та Благодійної організації «Благодійний фонд «Черкаський театр». Театр продовжував свою творчу діяльність у приміщенні міського Будинку культури ім. І. Кулика, гастролував у інших містах України. Реставроване приміщення було відкрито 9 березня 2021 р.

У Черкаському академічному музичному театрі ім. Т. Шевченка створено власний музей історії. Зараз у ньому розміщено експозиції з костюмами з вистави «Великий льох», а також макети декорацій та образів вистав «Украдене щастя» і «Носороги». В обласних газетах час від часу з'являлися звіти про нові експонати та подарунки від акторів, що покинули сцену з різних причин. Експозиція включала раритети, пов'язані з відкриттям театральної будівлі, а також відділи, присвячені видатним виставам театру. Тут представлені сценічні костюми, реквізит та інші цікавинки, які розкривають «магію» творення сцени, непомітну з глядацьких місць. Передбачено колекції театральних костюмів з найпопулярніших вистав, тематичні розділи, присвячені розвитку театрального мистецтва на Черкащині, творчості відомого художника Данила Нарбута, народного художника України, лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка, який залишив яскравий слід у сценографії Черкаського театру. Сімдесят вистав відомого митця знайшли своєрідне сценічне втілення на нашій сцені.

Черкаський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка є одним з найвизначніших культурних символів міста Черкаси та української драми загалом. За час існування колектив театру здійснив близько 500 постановок: майже 100 – за п'єсами української класичної драматургії; понад 50 – класичної зарубіжної, понад 300 – сучасної української та зарубіжної драматургії. Театр є важливою складовою культурного життя міста та місцем, де люди знаходяться разом, щоб насолоджуватися театральним мистецтвом. Вистави театру привертають увагу не тільки черкащан, а й гостей міста.

Список використаних джерел

1. Визнання за кордоном та в Україні: як і хто творив історію Черкаського драматичного театру. URL: <http://surl.li/secev>
2. Музично-драматичний театр імені Тараса Григоровича Шевченка URL: <https://in.ck.ua/ua/muzykalno-dramaticheskij-teatr-im-t-g-shevchenko/pro-nas>
3. Перші гастролі: версії черкаського краєзнавця про заснування театру. URL: <http://surl.li/secfz>
4. Черкаський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki>

УДК: 908(477)

**МИХАЙЛО МАКСИМОВИЧ – ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ-
ЕНЦИКЛОПЕДИСТ, ПЕРШИЙ РЕКТОР УНІВЕРСИТЕТУ СВЯТОГО
ВОЛОДИМИРА, РОДОМ ІЗ ЗОЛОТОНІЩИНИ**

Сергій КУКСЕНКО

канд. істор. наук, доц.

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Анна ПОГОРІЛА

студентка кафедри економіки,

управління та адміністрування.

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Перший ректор університету Святого Володимира (нині Київський національний університет ім. Т. Шевченка) Михайло Олександрович Максимович народився 15 вересня 1804 р. на Згарському хуторі Тимківщина (нині с. Богуславець Золотоніського району Черкаської області) в збідній дворянській родині козацько-старшинського походження. Його батько був сільським суддею, а п'ятеро дядків – професорами Московського та Харківського університетів. Закінчив Новгород-Сіверську гімназію, філософський факультет (словесний та природничий відділи), медичний факультет Московського університету. З 1825 р. працює викладачем господарської ботаніки, завідує університетським ботанічним садом, викладає природничу історію в Москві. Захистив дисертацію з природознавства та з 1833 р. став професором та завідувачем кафедри ботаніки Московського університету. Одночасно захоплюється українською історією та етнографією, публікує кілька етнографічних збірок українських пісень.

У 1834 р. М. Максимович жертвує блискучою кар'єрою в Москві, повертається в Україну і бере на себе обов'язки з управління новоствореним університетом Святого Володимира в Києві. Він став наймолодшим ректором університету тогочасної Європи – М. Максимовичу виповнилося лише 30 років. В університеті його призначають ординарним професором російської словесності та водночас деканом першого відділення філософського факультету. Ректором, щоправда, пробув трохи більше року – бюрократичні обов'язки та навантаження (вчений ще мав наглядати за навчальними закладами Київського навчального округу) негативно позначилися на його здоров'ї. Після відставки М. Максимович працював на виборній посаді декана першого відділення філософського факультету.

Однак його самопочуття й надалі погіршувалося, і тому у 1845 р. професор М. Максимович виходить на пенсію через погіршення здоров'я. Поселяється на хуторі Михайлова Гора (тепер с. Прохорівка Липлявської ОТГ Черкаського району) та присвячує себе дослідженню української історії в етнографічному, археологічному, історичному та краєзнавчому аспектах, перекладає українською мовою «Слово про похід Ігорів». Вивчає українське козацтво як соціальний феномен, Запорізьку Січ як прообраз козацької держави, обстоює самобутність української мови. Досліджуючи

український фольклор, виявляє особливості психології українців, їхню окремість від інших народів, фактично одним із перших почав вивчати менталітет українців. М. Максимович став першим істориком, який розглядав Київ як центр культурного розвитку українського народу, а не лише місто. Його внесок у вивчення історії Києва визначається не лише обсягом робіт, а й глибиною досліджень київських пам'яток. М. Максимович розкриває роль Петра Могили у формуванні української культури, виступає зі сміливими ідеями про відміну анафеми стосовно Івана Мазепи, високо оцінюючи діяльність цього гетьмана.

Помер Михайло Олександрович Максимович 22 листопада 1873 р. на своєму хуторі Михайлова Гора, де і похований.

Нашого земляка М. Максимовича називають людиною-академією, видатною постаттю української інтелектуальної історії, адже він мав вагомі здобутки у багатьох наукових сферах. Видатний вчений міг стати шанованим науковцем в імперській Росії, але вибрав шлях опального «інакодумця», заклавши основи українського національного самоусвідомлення.

Список використаних джерел

1. Томенко М. Таємниця життя і світогляду Михайла Максимовича.
URL: <http://surl.li/sdclld>
2. *Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Незабутні постаті. Київ : Світ Успіху, 2005. С. 196-197.*
URL: <https://knu.ua/ua/geninf/osobystosti/maksimovich/>
3. 1804 – народився Михайло Максимович, вчений, перший ректор Київського університету. *Український інститут національної пам'яті.*
URL: <http://surl.li/sdcmg>

УДК: 908(477)

ІВАН ГРИГОРОВИЧ-БАРСЬКИЙ – ЗОДЧИЙ СПАСО-ПРЕОБРАЖЕНСЬКОГО СОБОРУ КРАСНОГІРСЬКОГО МОНАСТІРЯ

Сергій КУКСЕНКО

канд. істор. наук, доц.

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Ярослав ПОЛЩУК

студент кафедри економіки, управління та адміністрування.

Черкаський державний бізнес-коледж м. Черкаси

Місто Золотоноша хоч і є провінційним, але має багато архітектурних пам'яток, які можуть привертати увагу туристів. Назва міста, ймовірно, пов'язана із річкою Золотоноша, яка протікає тут. Хоча саме місто, за деякими припущеннями, існує ще з часів Київської Русі, перша письмова згадка датується 1576 р.

Неподалік Золотоноші знаходиться Красногірський монастир – один із п'яти найстаріших монастирів України. Згідно з переказами, Пресвята Богородиця з'явилася у сні одному ченцю з Константинополя і вказала на місце, де слід було заснувати монастир. У XVI ст. на Красній горі константинопольський монах викопав першу печеру, до нього приєднувалися нові поселенці, прагнучи присвятити своє життя Богові. Багатий козак – власник тих земель – став допомагати відлюдникам, виділяв кошти. Перший храм було зведено з очерету і присвячено Георгію Змієборцю. У XVII ст. монастир стає одним із осередків козацького духу, військової науки, шпиталем для поранених та притулком для старих та немічних козаків.

У 1767-1771 р.р. за проектом українського архітектора Івана Григоровича-Барського у монастирі було побудовано кам'яний Спасо-Преображенський собор. Іван Григорович-Барський – яскравий представник українського козацького Бароко, один із найбільш відомих зодчих XVIII ст. І. Григорович-Барський фактично був головним архітектором Києва. Дослідників вражає розмаїття та кількість споруд, зведених або реставрованих за його проектами. Так, він автор будівель Кирилівського монастиря, Києво-Печерської лаври, один із архітекторів Маріїнського палацу Маріїнського парку, багатьох церков, інженерних споруд водопостачання на Подолі, сакральних споруд в різних містечках України. Для його творчості характерним є мальовнича пластика фасадів, рослинні орнаменти в стриманому декорі.

При спорудженні Спасо-Преображенського собору Красногірського монастиря архітектор відійшов від загальноприйнятих норм будівництва, об'єднав простір основного об'єкта і його бань у єдиний інтер'єр, чим започаткував новий тип будівництва багатьох українських храмів.

Іван Григорович-Барський в історію мистецтва увійшов, передусім, як архітектор-новатор – багатою є його архітектурна спадщина, а впливи відчуваються на різних рівнях: культурному, архітектурному, історичному та естетичному. Його твори стали важливою частиною історичної та культурної спадщини України. Церкви та будівлі, які він спроектував, досі привертають увагу і викликають інтерес в контексті вивчення архітектури та культури XVIII ст. Іван Григорович-Барський був представником пізнього козацького бароко, а його творчість стала важливим етапом у розвитку цього стилю в Україні. Він вніс унікальні риси та характер до архітектурного обличчя країни. Відомий своєю майстерністю в проектуванні та втіленні архітектурних рішень, Барський вплинув на розвиток сучасної архітектури. Його твори викликають захоплення своєю красою та майстерністю в поєднанні стилів та традицій.

Список використаних джерел

1. Красногірський Покровський (Спасо-Преображенський) монастир (м.Золотоноша, Черкаська обл.): карта, фото, опис. URL: <http://surl.li/sdcnl>
2. Григорович-Барський Іван Григорович. URL: <http://surl.li/sdcoa>
3. Григорович-Барський Іван Григорович. URL: <http://surl.li/sdcom>
4. Чернявський, О. Свято-Покровський Красногірський жіночий монастир: моменти історії, які варто знати. Вісник Золотоніщини, 21.05.2010 р. URL: <http://surl.li/sdcpb>

УДК: 908(477)

ВЛАДИСЛАВ ГОРОДЕЦЬКИЙ – ТВОРЕЦЬ УНІКАЛЬНИХ АРХІТЕКТУРНИХ СПОРУД

Сергій КУКСЕНКО

канд. істор. наук, доц.

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Анастасія САКЕВИЧ,

студентка кафедри економіки, управління та адміністрування.

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Наскільки добре ви знаєте архітектурні пам'ятки нашого міста, історію їх будівництва та імена їх творців? У цьому дослідженні ми розповімо про визначного архітектора Владислава Городецького та унікальні його творіння у м. Черкаси.

Владислав Городецький – визначний архітектор, розкішні проекти якого стали справжніми перлинами, що розкривають його яскраву та різнобічно обдаровану особистість. В. Городецький народився 4 червня 1863 р. в селі Шолудьки на Вінниччині, отримав середню освіту в реальному училищі в Одесі. Закінчив

Петербурзьку академію мистецтв, отримав звання художника 3-го ступеня та почав свою кар'єру як помічник архітектора.

У 1890 р. він переїхав до Києва, який став його місцем постійного проживання. В. Городецький володів мистецтвом історичних стилізацій, комбінував передові інженерні рішення та нові матеріали, такі як цемент, бетон, залізобетон і сталь. Він експериментував з різними стильовими напрямками: від неокласицизму до неоготики та мавританського стилю, застосовував елементи модерну. Свої твори прикрашав скульптурами, вітражами, декоративним живописом, майолікою...

Найвідомішим творінням майстра, яке навіть через сотню років після побудови захоплює подих, є будинок на Банковій, який чи не всім киянам відомий як «Будинок з химерами». Частина міської міфології міста, легенди навколо нього такі ж фантастичні, як і тварини на його фасаді. Найпопулярніша з них — зворушлива казка про кохану доньку архітектора. Кажуть, вона потонула в морі, і батько вирішив спорудити цю прекрасну будівлю як символ підводного царства, в якому вона тепер жила. Легенда живе, як і справжня спадщина архітектора В. Городецького. Будинок має особливість у вигляді скульптурного бестіарію, створеного з цементу, що був дорогим матеріалом на той період. Архітектор, будучи великим любителем полювання, вирішив прикрасити внутрішні приміщення будинку скульптурами, які представляли собою мисливські трофеї, такі як черепи, роги та інші частини тварин і птахів. Цікаво те, що будівлю називають «Будинок з химерами», але на фасаді та всередині будинку немає жодної химери! Прозвали ж будинок Городецького так із-за того, що для киян початку ХХ ст. реальні африканські тварини були такими ж дивовижними, як і химери.

Чотириповерховий готель «Континенталь» В. Городецький створив разом із архітекторами Г. Шлейфером і Е. Брадтманом у 1887 р.. Всередині будівлі – сто номерів, великий ресторанний зал, зимовий сад, розкішні кабінети, більярдні, два електричні ліфти – пасажирський і вантажний, комори для зберігання багажу та дорогоцінних речей, ванні кімнати та літній сад із фонтаном, що світиться.

У Черкасах ним спроектовано приміщення центру дитячої творчості – колишньої жіночої гімназії. Крім того, до творінь В. Городецького можуть належати такі будівлі: приміщення банку по вул. Хрещатик (редакція газети «Рідний край»), «Блакитний палац», Художній музей, «рибні ряди», але беззаперечних даних про це немає. Колишній готель «Слов'янський» черкашани звикли називати «Блакитний палац» (поряд з Хрещатик-сіті). Збудований він був наприкінці 19 ст., однак документи не фіксують точної дати будівництва та ім'я архітектора. Зараз палац реконструюють та відновлюють його історичний колір, оскільки черкаська цегла мала жовтуватий колір. В. Городецького також вважають архітектором приміщення Художнього музею та «рибних рядів», залишки яких розташовані всередині території четвертого корпусу ЧНУ в центрі міста по вулиці Остафія Дашкевича.

В. Городецький залишив цікавий архітектурний спадок, в тому числі і в нашому місті, який потрібно вивчати та зберігати.

Список використаних джерел

1. Костюк К., Калюжна С. Городецький без химер: про черкаські будівлі, які вважають візитівками міста. 21 липня 2021. URL: <https://suspilne.media/141268-gorodeckij-bez-himer-pro-cerkaski-budivli-aki-vvazaut-vizitivkami-mista/>
2. Черемис В. Привид Городецького у Черкасах. Що насправді побудував архітектор у нашому місті? 19 травня 2017. URL: <https://in.ck.ua/ua/sytuacii/pryvud-gorodeckogo-u-cherkasah>
3. Косова О. Відомі та невідомі будівлі Владислава Городецького у Києві: фото. 4 червня 2022. URL: <https://vchirny.kyiv.ua/news/67198/>

АГАТАНГЕЛ КРИМСЬКИЙ – ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ ТА КУЛЬТУРИ**Сергій КУКСЕНКО***канд. і. наук, доц. кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін***Тетяна СИДОРЕНКО***студентка кафедри економіки, управління та адміністрування.**Черкаський державний бізнес-коледж м. Черкаси*

Агатангел Юхимович Кримський – видатний український вчений сходознавець, славіст, письменник і перекладач, історик та етнограф. А. Кримський мав кримськотатарське походження, народився на Волині 15 січня 1871 р., дитинство провів у Звенигородці (нинішня Черкащина), куди часто повертався у зрілому віці. Здобув блискучу освіту, володів понад 60 мовами, включаючи всі діалекти української мови. Під час навчання вивчав арабську, фарсі, турецьку мови та літератури, а також їхній вплив на українську та інші слов'янські мови, особливо серед тих народів, які опинилися в залежності від Османської імперії. Переклади А. Кримського започаткували школу перекладів східної поезії як в Україні, так і загалом в Європі.

У життєвій та науковій діяльності А. Кримського є два періоди: перший – московський (1889 – осінь 1918 рр.) і другий – київський (осінь 1918 – 1941рр.) – пов'язаний з Українською Академією наук. А. Кримський з великим ентузіазмом сприймає державотворчі процеси в Україні, які розпочалися після повалення царизму. У 1918 р. повертається із Москви до Києва, стає одним із організаторів Української Академії наук, виконує керівні функції як неодмінний секретар (до 1928 р.) та голова її Історично-філологічного відділу (до 1929 р.).

А. Кримський з кінця ХІХ ст. проводить етнографічне дослідження діалектів та життя населення Шевченкового краю, вивчає історію української мови, розробляє теорію її культури. Результатом досліджень стала 2-х томна праця «Історична граматики української мови». Особливістю творчості А. Кримського було постійне хитання між сходознавством і українознавством: зацікавленість першим була викликана національним походженням, другим – політичним українством. Він намагається знайти правду про минуле України саме у східних джерелах та архівах, у спогадах мандрівників, які відвідували Україну. А. Кримський, як мовознавець широкого профілю, також досліджував проблеми слов'янської філології. Він цікавився українською граматику, лексикологією і лексикографією, діалектологією, українським правописом, українським літературознавством, фольклористикою та етнографією. Цікавою у цьому аспекті є праця «Звенигородщина. Шевченкова батьківщина. З погляду етнографічного та діалектичного. З географічною мапою та малюнками», яка була підготовлена до друку, але так і не надрукована у 1930 р.

А. Кримський написав декілька підручників з історії, релігії та філології арабів, турків та персів, був автором понад тисячі праць з історії мов, етнографії, літератури, мистецтва, релігії тюркських народів, народів Європи, Кавказу, Близького та Середнього Сходу. Фактично він є засновником української та російської арабістики та сходознавства в СРСР. Дослідники вітчизняної науки стверджують, що його науковий здобуток можна порівняти із результатом роботи науковців цілого університету чи науково-дослідного інституту.

Академік А. Кримський був фактичним організатором розбудови академічних наукових установ під час частоті зміни керівництва Української Академії наук. Через це Українську Академію наук жартома називали «Кримською». Свідомо обрав для себе українську мову для спілкування, наукової роботи та творчості. Відстоював тезу, що українська мова існує з ХІ ст., доводив прадавність та окремішність українського народу, заперечував ідею, що Київська Русь була «колискою трьох братніх народів: українського, російського та білоруського». У 1930 р. влада практично майже усунула А. Кримського від науково-

педагогічної діяльності, у 1937 р. він почав працювати у аспірантурі Інституту мовознавства АН УРСР. У січні 1941 р. було відзначено 70-рА. Кримського у 1960 р. було реабілітовано в СРСР, у 1970 р. ЮНЕСКО включила його до переліку видатних діячів світу.

Список використаних джерел

1. Курас І. А. Ю. Кримський – видатний український учений-гуманіст. URL: <https://islam.in.ua/ua/kultura/ayu-krimskiy-vidatniy-ukrayinskiy-ucheniy-gumanist>
2. Петькун С. Агатагел Кримський – феномен української науки та культури. *Народознавчі зошити*. 2013, № 4 (112). С. 705-708. URL: <https://nz.lviv.ua/archiv/2013-4/21.pdf>
3. Поляруш Н., Хоцянівська І. Агатагел Кримський – багатогранна творча особистість. *Publishing House «Baltija Publishing»*. 2020. №3. С. 323-338. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/36/665/1381-1?inline=1>

УДК: 908(477)

ІВАН НЕЧУЙ-ЛЕВИЦЬКИЙ – АВТОР ГУМОРИСТИНО-САТИРИЧНОГО ТВОРУ «КАЙДАШЕВА СІМ'Я», УКРАЇНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК РОДОМ ІЗ ЧЕРКАЩИНИ

Сергій КУКСЕНКО

канд. істор. наук, доц.

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Олена ЦАРЬКО

студентка кафедри економіки,

управління та адміністрування.

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Іван Нечуй-Левицький – український письменник, який залишив значний слід у розвитку української літератури. Його творчість охоплює майже 60 років і відзначається різноманітністю жанрів, тем і проблематики. Літературна спадщина митця – важливе джерело національної самосвідомості українського народу.

Іван Нечуй-Левицький народився в селі Стеблів Богуславського повіту Київської губернії (Звенигородський район Черкаської області) у родині сільського священника [1]. Здобував духовну освіту, самотужки вивчив французьку та німецьку мови, українську історію, працював викладачем у Полтаві, Королівстві Польському, Кишиневі. Одночасно з викладацькою діяльністю пише літературні твори.

Митець уважно висвітлює етнографічний аспект життя українського селянства. У повісті «Дві московки» (1868), Нечуй-Левицький з високою майстерністю описує нещасливу долю жінки-селянки, відомої як «московка». Твір показує, що соціальні умови того часу були несприятливими для селян, особливо для жінок. Солдатчина і безземелля руйнували людські життя. Трагічна доля Ганни і Марини – головних героїнь, є яскравим прикладом цього.

Як майстер прозового мистецтва І. Нечуй-Левицький створив низку високохудожніх соціально-побутових оповідань і повістей, змальовуючи тяжке життя українського народу в другій половині XIX ст. Пишучи про долю селян та заробітчан, яких гнали злидні з їхніх осель, письменник вніс нові теми й мотиви в українську літературу, використовуючи при цьому яскраві художні засоби. Він досліджував характери своїх героїв, чітко висвітлював соціальний побут. Адже у період реформ 1860 – 1880-х рр. відносини в суспільстві ускладнюються, виникають нові конфлікти між різними верствами населення. Зростання капіталізму та перехід селянства у міста призводить до формування нового типу спролетаризованого селянина. Щоб відобразити всю складність і різноманіття тогочасного життя, з'являлися нові жанри та види літератури [2].

У творі «Рибалка Панас Круть», письменник створює оригінальний образ старого рибалки. Його поетична душа розкривається тільки в самотності серед мальовничої природи,

де він розповідає про свою давню любов і юнацькі роки у сумно-ліричних розповідях. Твір не лише розкриває життя Крутя, але й майстерно відображає широкий панорамний вигляд на українську дійсність [3].

У соціально-побутовій повісті «Микола Джеря» письменник змальовує бідність українського села, соціальну нерівність, схвалює виступи проти гнобителів.

Найвідомішим твором майстра слова є сатирично-гумористична повість «Кайдашева сім'я», яка розповідає про життя української селянської родини Кайдашів. Автор з гумором і сатирою зображує побут і звичаї селян, їхні вади та недоліки. «Кайдашева сім'я» – це не просто гумористичний твір, це також глибокий і правдивий опис українського народного життя. У центрі сюжету – конфлікти між батьком та синами, між свекрухою та невісткою. Повість має велике значення для української літератури, вона є одним з найпопулярніших творів української класики. Іван Франко характеризував «Кайдашеву сім'ю» так: «...се переважно буденна мова українського простолюддя, проста, без сліду афектації, але проте багата, колоритна і повна тої природної грації, якою вона визначається в устах людей з багатим життєвим змістом. З огляду на високоартистичне змалювання селянського життя і добру композицію повість належить до найкращих оздоб українського письменства» [4]

І. Нечуй-Левицький пропагував українські погляди на розвиток нації та культури, виступав проти русифікації, національного поневолення українського народу, шовіністичної політики царизму. Високоталановитий письменник створив понад п'ятдесят високохудожніх творів у яких відобразив непросте життя українського народу.

Список використаних джерел

1. Іван Семенович Нечуй-Левицький. URL: <https://bgc.edu.ua/index.php/koledzh/istorichna-dovidka/ivan-semenovych-nechui-levytskyi/>
2. Іван Нечуй-Левицький: знавець українських характерів. URL: <http://gazetaslovo.com.ua/ivan-nechuj-levytskyj-znavets-ukrayinskyh-harakteriv/>
3. Розкрита книга життя: ранні твори. URL: <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Lit/N/Nechuj-LevyckyI/Studies/Krutikova/2.html>
4. Іван Нечуй-Левицький: життя треба пропустити через свою душу. URL: <https://uain.press/blogs/1117350-1117350>

УДК: 908(477)

ПАМ'ЯТНИКИ, ПРИСВЯЧЕНІ КОЗАЦТВУ, У м.ЧЕРКАСИ

Сергій КУКСЕНКО

канд. істор. наук, доц.

кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Аліса ЧЕРЕВАНЄВА,

студентка кафедри економіки, управління та адміністрування

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Кожне місто цікаве своїми неповторними визначними пам'ятками чи спорудами. Наше дослідження пов'язане з пам'ятниками, присвяченими козацтву у місті Черкаси. Загальновідомо, що із Черкащиною пов'язано виникнення та становлення козацтва, діяльність козацьких ватажків та гетьманів. Найславнішим серед них, безсумнівно, є Богдан Хмельницький.

Б. Хмельницькому в Черкасах встановлено декілька пам'ятників. Найвідоміший і найвеличніший розташований на площі Богдана Хмельницького неподалік будівлі Палацу культури «Дружба народів» (перетин бульвару Тараса Шевченка та вулиці Б. Хмельницького). Відкрили пам'ятник 30 жовтня 1995 р. з нагоди 400-річчя від дня народження славетного гетьмана. Авторами пам'ятника є скульптори Анатолій Шаталов і

Анатолій Фуженко, архітектори Тарас Довженко та Василь Дмитренко. П'ятиметрова бронзова фігура Богдана стоїть на постаменті з гранітних блоків із написом «Український гетьман Зіновій Богдан Хмельницький (1595 – 1657)». Поруч знаходиться гранітна стела з написами про успішні битви та звершення гетьмана. Дві бронзові скульптурні композиції з козацькою чайкою, гарматою, зброєю та клейнодами символізують перемоги на суші і на морі. Перед головним корпусом Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького встановлено пам'ятник-погруддя українського гетьмана, ім'я якого і присвоєно черкаському університету. Цей пам'ятник замінив гіпсове погруддя, авторами обох є Іван Фізер. У 1954-1993 рр. у сучасному Соборному парку знаходився також пам'ятник Б. Хмельницькому. У 1993 р. у зв'язку з будівництвом Свято-Макаріївського собору та реконструкцією парку пам'ятник за ініціативою дирекції «Водоканалу» було перенесено на територію Ботанічного саду, який розміщений поруч з комунальним підприємством «Черкаський водоканал».

У сквері імені Богдана Хмельницького на Замковій горі знаходиться пам'ятник козацькому отаману та молдавському господарю Іванові Підкові. Його відкрили у 1986 р. в честь 700-річчя міста. Скульптуру створили Петро Кулик та архітектор Володимир Блюсюк. Пам'ятник являє собою бронзову скульптуру козака висотою 2 метри з булавою в руці, розміщену на гранітному підніжжі. Внизу – модель бронзової гармати і плита з написом.

На розі бульвару Тараса Шевченка та вул. Припортова встановлено пам'ятний знак «Козацькій славі» – на цьому місці в майбутньому буде встановлено пам'ятник козацькій славі.

Пам'ятник «Борцям за волю України» відкрили у квітні 2016 р. на честь захисників України різних епох. Він має вигляд конусоподібного гранітного обеліска висотою 15 метрів. На обеліску розташований кований дубово-калиновий вінок із написом «Борцям за волю України». Біля підніжжя стоять 8 кам'яних блоків, на яких написані подяки учасникам національно-визвольної боротьби України різних періодів історії: княжим дружинникам Київської Русі, українському козацтву, героям Гайдамаччини, учасникам Української національної революції 1917-1920 рр., героям Холодного Яру, борцям за волю України у складі ОУН-УПА, борцям за волю України у ХХ ст., героям Небесної Сотні. На верхів'ї обеліска видніється бронзова скульптура висотою у 2 метри архистратига Михаїла, покровителя українського воїнства. Спроекували пам'ятник черкаський архітектор Юрій Калашник і відомий український скульптор Микола Білик.

Ці пам'ятники є важливою частиною історичної спадщини міста та України в цілому. Вони засвідчують вшанування і пам'ять про героїчні подвиги козаків, які відіграли важливу роль у становленні національної ідентичності. Ці пам'ятники є символами патріотизму і пам'яті про минуле, є важливою частиною культурної спадщини Черкас та всієї України.

Список використаних джерел

1. Пам'ятники Черкас. URL: <http://surl.li/sdcuo>
2. Пам'ятник Івану Підкові у Черкасах. URL: <http://surl.li/sdcvb>
3. Пам'ятник Борцям за волю України (Черкаси). URL: <http://surl.li/sdcvm>

УДК: 908(477)

**СЕМЕН ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ – АВТОР ПЕРШОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ОПЕРИ****Сергій КУКСЕНКО***канд. істор. наук, доц.**кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін***Валентина ШАПОВАЛ***студентка кафедри економіки,**управління та адміністрування.**Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Неподалік м. Городища Черкаської області на хуторі Гулаківщина в родині священика Покровської церкви Степана Петровича Гулака-Артемівського народився син Семен, в майбутньому – відомий композитор, оперний співак, фундатор української опери, актор і драматург, автор першої української опери «Запорожець за Дунаєм». Сім'я Гулаків-Артемівських походила з давнього козацького роду, була багатодітною. Майже всі чоловіки роду були священиками, окрім рідного дядька Семена – Петра Петровича Гулака-Артемівського, який став відомим байкарем та професором словесного факультету Харківського університету. Семен навчався в Київському духовному училищі, потім Київській духовній семінарії. Завдяки прекрасному голосу став хористом Софіївського собору, пізніше – Михайлівського Золотоверхого монастиря. Талант Семена помітив композитор Михайло Глінка, який запросив його для хору в Петербург, навчав музиці та вокалу. Для розвитку таланту Семена потрібно було навчання за кордоном, і М. Глінка допоміг йому відправитися на навчання до Франції та Італії. У 1842 р. він повертається в Петербург, де стає солістом Імператорської опери, а у 1864 – 1865 р.р. – Великого театру Москви.

Справжнім творчим проривом у його кар'єрі стала партія Руслана (головного героя) в опері М. Глінки «Руслан і Людмила». Семен Гулак-Артемівський був досить обдарованою людиною в різних галузях, окрім майстерного співу та складання опер, він створював декорації для вистав та робив мініатюри. Семен Гулак-Артемівський розвиває свою композиторську діяльність. Уже навесні 1851 р. при показі «Картина степового життя циган», на афішах було зазначено, що саме Семен Гулак-Артемівський аранжував музику та танці до цієї вистави. Пізніше було створено «Українське весілля», яке перебувало в репертуарі Петербурзької опери протягом 10 років. Гулак-Артемівський вражав публіку на сцені більше двадцяти років, але, коли вже голос став підводити, перейшов до написання опер. Було створено декілька бездоганих і продуманих творів, але вершиною в його кар'єрі стала опера «Запорожець за Дунаєм». Її прем'єра відбулася 26 квітня 1863 р. в Маріїнському театрі і принесла неабиякий успіх – вона дуже сподобалась глядачам і тому її ставили 13 разів протягом сезону.

Опера «Запорожець за Дунаєм» поєднала в собі старовинні та цікаві варіації, вражала глядачів справжнім українським гумором, наповненням наспівів та чудовими персонажами. «Запорожець за Дунаєм» була створена в часи, коли українська мова зазнавала утисків і тому ставилась переважно російською мовою. Витвір мистецтва Семена Гулака-Артемівського мав настільки великий успіх, що у 1864-1865 р.р. оперу ставили вже у Великому театрі Москви. Композитор також виконував головну роль Карася і майстерно з цим впорався.

Як композитор і виконавець, Гулак-Артемівський залишив значний внесок у українську музичну культуру. Він створив опери, які стали класикою української оперної традиції, а його творчість вплинула на подальших композиторів та виконавців. Гулак-Артемівський виступав як важлива фігура в розвитку української музичної самосвідомості. Він показав, що українське мистецтво може конкурувати на світовому рівні і отримати визнання за межами країни. Створення Гулаком-Артемівським українських опер сприяло

формуванню та утвердженню національної оперної традиції. Його творчість визначила стандарти жанру в українській музиці.

Список використаних джерел

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://surl.li/sdcwz>
2. Історія України. Семен Гулак-Артемівський. URL: <https://uaistoria.com/>
3. Запорожець за Дунаєм. URL: <http://hatob.com.ua/ukr/zaporozhets-za-dunaem>
4. Опера «Запорожець за Дунаєм». URL: <http://surl.li/mjcggg>
5. 1813 – народився Семен Гулак-Артемівський, фундатор української опери. Український інститут національної пам'яті. URL: <http://surl.li/sdcxh>

УДК: 378.147:81'276.5

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОВОЛОДІННЯ СТУДЕНТАМИ ЗВО ІНШОМОВНОЮ КОМУНІКАТИВНОЮ КОМПЕТЕНЦІЄЮ ЧЕРЕЗ ОРГАНІЗАЦІЮ КОНФЕРЕНЦІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Оксана МУСТАФА

викладач-методист,

викладач іноземної мови

Олена БОРИСЕНКО

викладач-методист,

викладач іноземної мови

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Спілкування іноземною мовою є умовою професійної та особистісної успішності сучасної людини. Процеси глобалізації у світовій спільноті зумовили інтеграцію України до європейського співтовариства, уможливили долучення українських фахівців до реалізації міжнародних проєктів. Усе це вимагає від сучасного спеціаліста володіння іноземною мовою, реалізує повноцінний обмін науково-технічною інформацією, налагоджування контактів, розвиток бізнесу. Сучасні вимоги до фахівців стимулюють вітчизняну науково-педагогічну спільноту до пошуку нових підходів до викладання іноземної мови професійного спрямування, використання інноваційних технологій, форм та методів навчання.

Метою навчання іноземної мови в закладах вищої освіти є досягнення студентами рівня, достатнього для практичного використання іноземної мови в майбутній професійній діяльності. Основним завданням навчання іноземної мови студентів немовних закладів вищої освіти в сучасних умовах є формування іншомовної комунікативної компетенції, яка дозволяє вільно орієнтуватися в мовному середовищі, сприяє формуванню конкурентоспроможного фахівця на ринку праці.

Розгляд іншомовної комунікативної компетенції дає можливість проаналізувати освітній потенціал певних форм і методів викладання іноземної мови професійного спрямування з точки зору повноти її набуття.

Конференція як організаційна форма освітнього процесу має великий освітній потенціал. Студентська конференція сприяє набуттю наукової практики студентами і має низку переваг над іншими організаційними формами навчання в закладі вищої освіти. По-перше, підготовка й участь студентів у конференції зумовлюють формування низки теоретичних умінь і навичок, а саме: збір та аналізування інформації, обробка зібраної інформації й оформлення результату в тезовій формі. По-друге, формуються практичні уміння: публічно виголошувати промову, вести аргументовану дискусію з теми, інтегрувати й застосовувати знання з інших галузей науки,

культури, поєднувати усну доповідь з використанням комп'ютерних технологій. До того ж, конференція створює позитивний психологічний клімат і сприяє формуванню суб'єктної позиції студента, оскільки використовуються активні методи навчання і практикується суб'єкт-суб'єктна взаємодія її учасників [3, с.121].

Варто звернути увагу на потенціал конференції для розвитку іншомовної комунікативної компетенції, зокрема її чотирьох компонент.

Лінгвістична компонента формується завдяки усвідомленні студентами важливості володіння професійною термінологією, практичному опануванню студентами мовними засобами, їх розуміння і доречне використання. Студенти навчають один одного, їх лінгвістичні помилки або знахідки мають потужний навчально-виховний ефект.

Комунікативна компонента обумовлюється базовими принципами соціокультурної компетенції. Вміння вибудовувати комунікативні зв'язки є одним із найважливіших — у соціальному середовищі. Ведення грамотного комунікативного контакту вимагає деяких здібностей. Наприклад, вміння добирати релевантні лінгвістичні форми, вміння аналізувати та підлаштовуватися до поточної соціальної ситуації, в залежності від оточення, мети та функціональної ролі учасників конференції. Кожен студент має можливість реалізувати свої здібності в іншомовному середовищі, адже воно вимагає швидкої адаптації та конструктивного вирішення перешкод, які виникають у процесі міжкультурної комунікації. Розуміння особливостей культурологічного характеру іншої культури дає можливість зробити аналіз власної культури з іншої точки зору, задля її кращого розуміння.

Стратегічна компонента базується на здатності аналізувати поточну ситуацію та паралельно вибудовувати альтернативний план опанування труднощів під час дискусії. Тобто, можливості підлаштовувати власну стилізацію мовлення виходячи з певної ситуації. Використання вербальних та невербальних способів комунікації також можуть компенсувати відсутність достатньої кваліфікації у веденні спілкування з іншомовними гостями.

Професійна компонента визначається вмінням виділити основну інформацію, правильно визначити значущість та релевантність власної позиції під час підготовки промови і власне під час її реалізації засобами іншомовної комунікації. Саме можливість аналізувати професійні проблеми та вміння об'єктивізувати головну інформацію ілюструє професійну компетентність. Досвід публічного виступу з елементами іншомовної комунікації дає змогу самореалізуватися, а головне отримати практичний досвід, студентіві без значних впливів на моральну рівновагу.

Метою конференцій є поглиблення, зміцнення та розширення діапазону знань студентів; формування позитивного ставлення до самостійного набуття ними знань; розвиток і саморозвиток творчих здібностей студентів, їх активності; створення передумов самовиховання, самовдосконалення, самовизначення. Навчальна конференція, з точки зору самостійної форми організації навчального процесу, є потужним інструментом отримання корисних знань та досвіду.

Отже, ефективність оволодіння студентами закладів вищої освіти іншомовною комунікативною компетенцією досягається використанням в педагогічній практиці різноманітних форм організації освітнього процесу. Значний освітній потенціал має студентська конференція, яка забезпечує розвиток всіх компонент іншомовної комунікативної компетенції, мотивує студентів до саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. № 1556-VII. «Голос України» від 6 серпня 2014 року № 148 (5898)

2. Козак С.В. Формування іномовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту. Автореф. дис... канд.пед.наук:13.00.04 // Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. О., 2001. 20 с.

3. Цимбал О.Ю. Вивчення проблеми реалізації сприятливого освітнього середовища у ВНЗ / О.Ю.Цимбал. *Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки* : [зб. наук.ст.] Черкаси, 2015. Вип. 348. С. 118–124

УДК 37.01/09

КЛЮЧ ДО ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ЯК ПРОГРАМА ЕРАЗМУС+ РОЗШИРЮЄ ГОРИЗОНТИ СТУДЕНТІВ

Тетяна ПАРХОМЕНКО

координатор програми

академічної мобільності Еразмус+

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Програма академічної мобільності студентів Еразмус започаткована в 1987 році Європейським Союзом. Протягом майже 40 років вона пройшла кілька етапів розвитку та змін, включаючи трансформування у програму Erasmus+, що відбулося з 2014 року і триває по сьогоднішній день. Після 2020 року програму розширили залежно від політичних та фінансових рішень Європейського Союзу.

Програму Еразмус названо на честь видатного голландського вченого XV століття, теолога і гуманіста Еразма Роттердамського. Він багато мандрував Європою, навчався і працював у різних університетах. Після смерті весь його статок, за бажанням Еразма Роттердамського залишився Базельському університету. Латинське слово «mundus» означає «світ» і відображає глобальну та міжкультурну орієнтацію програми та партнерства, розвиток стратегій і співпраці, професійні мережі та відкриті ресурси [1].

Програма має на меті підтримку освітнього, особистісного та професійного розвитку громадян ЄС і поза його межами для стійкого зростання, якості робочих місць і соціального згуртування, для розвитку інновацій та посилення європейської ідентичності та активного громадянства. Програма підтримує можливості навчальної та академічної мобільності в освіті та для молоді, проекти та партнерства, розвиток стратегій і співпраці, професійні мережі та відкриті ресурси [2].

В Україні Програма Еразмус+ діє з 2014 року, з того моменту, коли Україна стала повноцінним учасником програми. Університети, коледжі, технікуми та інші вищі навчальні заклади, що мають відповідні партнерські угоди з європейськими установами, мають право брати участь у програмі. Кожен з цих закладів освіти має можливість самостійно обирати свої партнерські установи та організувати обмін для своїх студентів.

Вже з 2017 року Черкаський державний бізнес-коледж є повноправним учасником програми Еразмус+ та надає можливість навчання за кордоном студентам коледжу. Станом на початок березня 2024 року кількість грантів для студентів, які брали участь в програмі академічної мобільності Еразмус+, отримали 20 студентів ЧДБК.

То які ж переваги мають студенти, беручи участь в академічній мобільності. Ось деякі з них:

– Міжнародний досвід. Участь у програмі Еразмус+ дає можливість студентам, які навчаються в університетах за кордоном, отримати міжнародний досвід. Студенти мають унікальну можливість дослідити та впровадити нові техніки, методи та технології, які відрізняються від тих, що використовуються в Україні.

– Академічні курси. Студенти мають можливість обрати курси, які максимально наближені до навчальних дисциплін за їх спеціальностями в їх основних закладах освіти. Відмінності та специфіка викладання враховано в закладах освіти різних країн, студенти

матимуть можливість брати участь у дослідницьких та творчих проєктах, що сприятимуть їхньому особистому та професійному розвитку.

– Мовні навички. Однією з важливих умов для претендентів на участь у програмі є володіння англійською мовою на рівні B1-B2. Майже в усіх країнах викладання для студентів відбувається англійською мовою, а також кожна країна, яка приймає, пропонує вивчення на початковому рівні їх рідної мови. Учасники програми зазвичай приїжджають з різних країн, тому їх мовою спілкування стає англійська. Така мовна практика допоможе студентам покращити свої мовні навички, ознайомитись зі специфікою мов різних регіонів.

– Міжкультурне спілкування. Під час навчання за програмою Еразмус+ відбувається міжнародне спілкування між студентами, що також дає можливість пізнати, зрозуміти та мати повагу до різних культур інших країн. Це може сприяти підвищенню міжнародного співробітництва та вибудови міжнародної дружби.

– Конкурентоспроможність. Роботодавці цінують міжнародний досвід та міжкультурні навички, тому участь у програмі Еразмус+ робить студентів після закінчення навчання більш потрібними на ринку праці.

Розглянувши переваги для студентів усіх спеціальностей, хотілося б зупинитися на спеціальності «Дизайн». Зважаючи на специфіку навчання за цією спеціальністю, можна брати до уваги творчий та креативний підхід, котрий сам по собі різниться завдяки особливостям менталітету країн, навчання дозволить розширити свій художній арсенал, отримати кардинально нові ідеї та перспективи в майбутньому творчому процесі. Це дозволить студентам експериментувати з новими стилями, техніками та матеріалами. Учасники програми можуть збагатити свою мережу професійних контактів, що може виявитися корисним у майбутньому для їхньої кар'єри в галузі дизайну. В деяких країнах навчання включає більшу кількість практичних проєктів, роботу з реальними клієнтами або стажування в престижних дизайнерських агентствах. Після участі у програмі студенти стануть більш креативними, з більш гнучким менталітетом та міжнародно орієнтованими професіоналами.

Кілька прикладів університетів і коледжів, які випускають студентів-дизайнерів за програмою Еразмус+ та мають наближені до українських освітні програми навчання. Кожен університет має власні вимоги та процедури для участі в програмі:

- Royal College of Art (Велика Британія) : Це один з провідних світових університетів у галузі мистецтва та дизайну. Вони приймають студентів з усього світу, включаючи учасників програми Еразмус+.
- Design Academy Eindhoven (Нідерланди): Цей університет спеціалізується на дизайні і пропонує широкий спектр програм в галузях дизайну
- Politecnico di Milano (Італія): Цей університет надає навчальні послуги у галузі дизайну, архітектури та інженерії, активно бере участь у програмі Еразмус+
- Ecole Nationale Supérieure des Arts Decoratifs (Франція): Ця французька школа мистецтва і дизайну також приймає студентів за програмою
- Aalto University (Фінляндія): цей університет відомий в області дизайну, мистецтва та технологій також може приймати студентів за програмою Еразмус+.

Тому, в майбутньому, потрібно налагоджувати партнерські відносини з цими та іншими закордонними дизайнерськими закладами для подальшого розширення професійних навичок студентів Черкаського державного бізнес-коледжу, які надають можливість брати участь в навчанні за програмою Еразмус +.

Список використаних джерел

1. Програма Еразмус. Статистика щодо України. URL: <http://surl.li/sddad> (дата звернення: 09.02.2024)
2. Про програму Еразмус. URL: <https://erasmusplus.org.ua/programa-yes-erasmus/programu/> (дата звернення: 09.02.2024)

УДК: 316.647.8:316.477-055.2

СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ДИСЦИПЛІНИ*Анна ПУСТОВОЙТ**студентка**Науковий керівник: викладач**Руслана ВАСЕКА**Ірпінський фаховий коледж економіки та права, м. Ірпінь*

Вивчення соціокультурних дисциплін сприяє розширенню розуміння різноманітності культур, традицій та цінностей різних народів, що формує толерантний та відкритий світогляд у студентів. Також ці дисципліни допомагають розвивати навички ефективної міжкультурної комунікації, що є важливим у глобалізованому світі. Розуміння культурних та релігійних особливостей спільнот сприяє побудові мирних міжетнічних та міжрелігійних відносин. Крім того, вивчення соціокультурних аспектів допомагає студентам розуміти свою власну культурну спадщину та ідентичність, а також адаптуватися до культурного різноманіття в різних сферах життя. Такі дисципліни спонукають до аналізу та критичного мислення щодо культурних явищ, що розвиває критичне мислення. Розуміння соціокультурних процесів допомагає студентам бути активними учасниками суспільства та демократичного процесу, а також будувати успішну міжнародну співпрацю. Крім того, вивчення соціокультурних дисциплін сприяє розвитку творчих здібностей, культурної компетентності, емпатії та співробітництва. Також це допомагає студентам ефективно адаптуватися до нових культурних середовищ і сприяє їх особистісному зростанню.

Вивчення соціокультурних дисциплін є ключовим елементом у формуванні толерантного та відкритого світогляду студентів. Ці дисципліни допомагають їм розширити своє розуміння різноманітності культур, традицій та цінностей різних народів, що є важливим у світі, де взаємодія між культурами стає все більш загостреною.

Знання соціокультурних аспектів сприяє не лише побудові міжкультурного розуміння, але й розвитку навичок ефективної міжкультурної комунікації. У глобалізованому світі, де спілкування між представниками різних культур стає нормою, такі навички набувають особливого значення.

Розуміння культурних та релігійних особливостей спільнот сприяє побудові мирних міжетнічних та міжрелігійних відносин. Це допомагає уникнути конфліктів і сприяє спільному розвитку суспільства [2, с.34-67].

Крім того, вивчення соціокультурних аспектів стимулює розвиток критичного мислення студентів. Вони навчаються аналізувати і критично оцінювати різні культурні явища та перспективи, що сприяє їхньому інтелектуальному зростанню.

Розуміння соціокультурних процесів також важливе для формування громадянської активності. Це допомагає студентам бути обізнаними громадянами та активними учасниками суспільного життя, що важливо для будівництва демократичного суспільства.

Все це сприяє не лише особистісному зростанню студентів, але й підготовці їх до успішної міжнародної співпраці в різних сферах, що є важливим у сучасному світі.

Сприятливе вивчення соціокультурних дисциплін також стимулює розвиток творчих здібностей у студентів. Вони отримують можливість досліджувати та вивчати різноманітні аспекти культурного та соціального життя, що розширює їхні горизонти і сприяє розвитку креативності.

Крім того, вивчення соціокультурних дисциплін допомагає підвищити культурну компетентність студентів. Вони набувають знань про різноманітні культури та їхні традиції, що є важливим для успішної взаємодії у міжнародному та міжкультурному середовищі.

Вивчення соціокультурних аспектів також сприяє розвитку емпатії та здатності до співробітництва. Студенти навчаються розуміти погляди та переживання інших культур, що робить їх більш відкритими та толерантними [4, с.40-75].

Не останнє значення має і підготовка студентів до міжкультурної ситуативної адаптації. Знання соціокультурних особливостей допомагає їм ефективно адаптуватися до нових культурних середовищ, що може бути надзвичайно корисним у подорожах, навчанні за кордоном або міжнародній роботі.

Усі ці аспекти сприяють не лише академічному зростанню, а й формують глибокі особистісні якості у студентів, що робить їх більш підготовленими до викликів і можливостей сучасного світу.

Вивчення соціокультурних дисциплін підвищує конкурентоспроможність на ринку праці, збагачує культурний капітал студентів, поглиблює їхню свідомість про соціальні проблеми, підтримує розвиток культурної індустрії та стимулює інтерес до культурних досліджень. Вивчення цих дисциплін також сприяє розвитку міждисциплінарних зв'язків, підвищенню міжособистісних навичок, креативності та інновацій, а також ефективності міжнаціональної співпраці та формуванню інтеркультурної компетентності. Крім того, вони допомагають підвищити рівень свідомості громадян, розвивають адаптаційні стратегії та підтримують культурну та етнічну різноманітність, сприяючи формуванню освічених громадян.

Вивчення соціокультурних аспектів допомагає студентам розвивати критичне мислення, виявляти інтерес до культурних явищ та розуміти їхній вплив на суспільство. Це також сприяє розвитку адаптаційних навичок у сучасному швидкозмінному світі та формує інтеркультурну компетентність, що є ключовим елементом взаємодії в багатокультурному середовищі.

Попередній текст, сформульований в одному сплошному абзаці, висвітлює значення вивчення соціокультурних аспектів для різних аспектів життя студентів та їхнього особистісного та професійного розвитку.

Таке вивчення стимулює розвиток міжкультурного спілкування та сприяє побудові міжнаціональних та міжрелігійних відносин на основі взаєморозуміння та поваги до культурних різниць. Крім того, воно розвиває навички критичного аналізу медіа-інформації та сприяє активній участі студентів у суспільному житті. Знання соціокультурних аспектів також допомагає виробити навички співробітництва та лідерства в різноманітних міжкультурних колективах.

Це важлива складова освіти, яка допомагає студентам не лише розширити свій кругозір, а й стати більш толерантними, відкритими та емпатичними особистостями, здатними адаптуватися до різноманітних культурних середовищ і ефективно працювати в глобалізованому світі.

Це важливо для їхнього особистісного зростання і професійного успіху в умовах сучасного глобалізованого світу. Отримання знань у сфері соціокультурних аспектів сприяє не лише розумінню різноманітності та багатства культурного світу, а й розвитку навичок міжкультурної комунікації та конфліктології.

Крім того, такий підхід до освіти формує у студентів критичне мислення та навички аналізу, що важливо не лише у навчальному процесі, а й у подальшій кар'єрі. Вивчення соціокультурних аспектів сприяє формуванню громадянської активності та готовності до співпраці в умовах різноманітності та культурного плюралізму.

Таким чином, інтеграція соціокультурних дисциплін у навчальний процес має стратегічне значення для глибокого та всебічного розвитку студентів як особистостей і фахівців у сучасному світі [1, с.90-123].

Знання соціокультурних аспектів дозволяє студентам ефективно взаємодіяти в різних міжнаціональних та міжкультурних середовищах, що є ключовим у нинішньому світі, де глобалізація приводить до посилення міжнародних зв'язків. Такий підхід також сприяє підвищенню рівня культурної компетентності, що є важливим для успішної взаємодії з представниками різних культур та націй.

Крім того, вивчення соціокультурних аспектів стимулює студентів до подальших досліджень у цій сфері та сприяє розвитку їхньої творчої думки. Вони набувають можливість критичного аналізу різноманітних культурних явищ і розуміння їх впливу на суспільство.

Такий комплексний підхід до вивчення соціокультурних аспектів унікальний за своєю природою, оскільки він спрямований не лише на надання теоретичних знань, а й на формування

практичних навичок, необхідних у сучасному світі. В результаті, студенти стають більш компетентними, впевненими та готовими до викликів, що стоять перед ними в майбутньому.

Окрім того, вивчення соціокультурних аспектів сприяє розширенню горизонтів студентів і відкриває перед ними нові перспективи у різних сферах життя. Вони набувають знань, які допомагають їм не лише розуміти інші культури, а й усвідомлювати власну культурну спадщину та ідентичність.

Крім того, вивчення соціокультурних аспектів стимулює розвиток емпатії та розуміння різних точок зору, що є ключовим для будівництва здорових міжособистісних відносин. Студенти навчаються взаємодіяти з різноманітними культурами та людьми з різних соціальних груп, розвиваючи свої міжкультурні комунікаційні навички.

Такий підхід до навчання допомагає створити сприятливу атмосферу для розвитку толерантності, взаєморозуміння та глобальної громадянської свідомості. Студенти набувають не лише академічних знань, а й цінний життєвий досвід, який їм допомагає стати відкритими, толерантними та культурно освіченими особистостями.

Це відбувається через поглиблене вивчення історії, традицій, мистецтва, архітектури та інших аспектів різних культурних груп. Студенти набувають можливість розглядати культурні явища з різних перспектив, що розвиває їхні аналітичні та критичні навички.

Крім того, вивчення соціокультурних аспектів сприяє розвитку у студентів культурної гнучкості та адаптивності. Вони навчаються швидко адаптуватися до нових культурних середовищ, що може бути корисним у подорожах, міжнародній роботі або навчанні за кордоном.

Загалом, вивчення соціокультурних аспектів у навчальному процесі має значний вплив на розвиток особистості студентів, формування їхнього світогляду та підготовку до життя в сучасному світі, де культурна різноманітність є не лише фактом, але і ключовою складовою суспільства [3, с.56-89].

Список використаних джерел

1. Григоренко Н. Соціокультурні аспекти розвитку суспільства. 2014. С.90-123.
2. Єрмоленко В., Кириченко І. Культурологія: Підручник. 2020. С.34-67.
3. Мороз Т. Культурна ідентичність та соціальні трансформації. 2019. С.56-89.
4. Полякова Л. Соціокультурні виміри розвитку освіти в Україні. 2017. С.40-75.

УДК 378: 177

МЕНТАЛЬНА КУЛЬТУРА СУБ'ЄКТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИМІРІ ЦІННІСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Тетяна ЧЕРКАШИНА

професор кафедри педагогіки і

освітнього менеджменту,

доктор педагогічних наук

Комунальний навчальний заклад

«Черкаський обласний інститут післядипломної освіти

педагогічних працівників Черкаської обласної ради», м. Черкаси

В контексті проблеми зміст словосполучення «ціннісні трансформації» розглядається як динамічний векторний простір з набуття учасником освітнього процесу ключових компетенцій у ставленні до себе, інших, праці, закону як професійної, законослухняної, гуманної, критично мислячої, творчої людини [1; 3].

Цілеспрямоване набуття знань про себе наближає розумно мислячого суб'єкта до більш глибокого розуміння себе та інших, сприяє подоланню труднощів життєвого шляху, усвідомленню особистої ролі і місця, ототожнюючи себе з виконавцем професійних завдань як руйнівника застарілих норм, правил, традицій, або як охоронця кращих здобутків людського

розуму та волі, або як засновника інновацій в педагогічній практиці, новітніх освітніх підходів з вирішення освітніх цілей і завдань.

Відчути себе дієвим учасником соціокультурних перетворень справа не проста, але надзвичайно корисна, яка потребує якісних трансформацій індивідуального ресурсу сил, передусім, розширення інтелекту (сила розуму), накопичення чеснот (сила волі), здійснення добрих справ (сила духу). Гармонізація сил розуму, душі і духу за логікою творення добра спричинює дещо вражаюче, видатне, значуще тобто творить справжні дива у повсякденній добродійній праці [1, с. 180].

Поняття краси як моральної категорії, несе в собі особливий зміст гармонійного сприйняття дійсності. Зрозуміло, що людина, яка прагне самовдосконалення, сприймає красу оточуючого світу у динаміці позитивних самозмін: чим вищий рівень розвитку свідомості, тим витонченіше сприйняття світу, споконвічної його краси. Наповнення благородними почуттями, наближає розумно мислячого суб'єкта до осмислення істинного образу краси в нероздільній і незлитій взаємодії духовного і матеріального світів. Злагоджений двоїстий зв'язок чуттєвого і фізичного не допускає метушні, передбачає стан урівноваженого спокою: міри, мудрості, милосердя, мужності. Єдиний ритм співзвуччя внутрішніх і зовнішніх проявів миролюбності, правдивості, стоїцизму сприяє створенню образу героїчної самовідданості, у якому особистого «я» залишається настільки мало, що домінантою життєвих поривань стає подвиг, здатність усвідомлювати і реалізовувати за логікою творення добра еволюційно значущі завдання у динаміці розвитку позитивного світосприйняття. Обшири світогляду, глибина світорозуміння підносять до висот, де поняття істинності, віри, справедливості набувають свого первинного змісту з витоків «благоденства світобудови».

Одним, чи не головним, завданням безстрашному, активному, допитливому суб'єкту, що проявив готовність до подальшого особистісно-професійного зростання, духовного збагачення постає розуміння та неупереджене сприйняття себе, оволодіння мистецтвом самокерування індивідуальним ресурсом сил [3].

Діагностична таблиця «Етапи самокерування ІРС за ознаками сформованості миру у собі» дає змогу з'ясувати рівень сформованості миру у собі, набути уміння цілеспрямованого трансформування активізованих до перетворення якостей, сприйняття краси внутрішнього та зовнішнього світу у динаміці ціннісних трансформацій.

Таблиця 1. Етапи самокерування ІРС за ознаками сформованості миру у собі

Етап	Складники. Прояви		
	Чесноти (сила духу)	Пристрасть (сила волі)	Невігластво (сила розуму)
1 етап	Миролюбність	Поривання	Неосвіченість
2 етап	Терпіння	Піднесеність	Некомпетентність
3 етап	Розуміння	Винахідливість	Знання
4 етап	Прощення	Працездатність	Інтелект
5 етап	Милосердя	Підприємливість	Досвід
6 етап	Співстраждання	Працелюбність	Ерудиція
7 етап	Любов	Творчість	Мудрість [2]

Діагностичне поле таблиці структуровано за сьома етапами за висхідним принципом з набуття чеснот у зміцненні миру у собі у напрямку посилення синергетичного ефекту сил розуму, волі, духу, які перебувають у неподільному взаємозв'язку та забезпечують динамічний перехід до накопичення універсальної енергії любові.

У поданій структурі перший етап передбачає генерацію миролюбного поривання, що дає змогу трансформувати неосвіченість у конкретній справі, яка мала неприємний неочікуваний результат. Сформованість якості терпіння у поєднанні з доцільною піднесеністю у докладанні особистих сил сприяє набуттю компетентності з вирішення конкретних проблемних питань

повсякденної діяльності (другий етап). Подальше набуття знань про себе призводить до більш глибокого розуміння ситуацій, утворених милостивим життям, з'являється винахідливість сумірна із силами, необхідними для успішного вирішення їх (третій етап). За поглибленим аналізом причино-наслідкового зв'язку напружених комунікацій у буденні употужнюється працездатність (ментальна, споглядальна, фізична), такому факту особистісно-професійного зростання передують розширення інтелекту і, як наслідок, формується моральна якість прощення себе та інших, ґрунтована на конструктивній самокритиці, визнанні власних помилок, праці інших на рівні із собою (четвертий етап). Особистий досвід поразок і здобутків сприяє розвитку якості милосердної підприємливості з запобігання конфліктів, напружень, непорозумінь у міжособистісних взаєминах, суворому ставленню до себе та справедливому до інших (п'ятий етап). Набуття поглиблених знань у різноформатних взаємодіях як прояв ерудиції у вимірі працелюбності дає змогу продукувати співстраждання до тих, хто потребує сторонньої допомоги, і звертається з проханням підтримки у подоланні труднощів (шостий етап). Творчість як прояв мудрості у взаємообумовленому зв'язку породжує універсальну енергію любові за якою живимо, радіємо, досягаємо, «любимо ближнього як самого себе».

Свідоме спрямування до позитивних самозмін, набуття чеснот відкриває нові можливості до ефективної самореалізації у відповідному масштабування у будь-якій сфері докладання особистих зусиль у прямому співвідношенні до проявленої міри розумності (сили розуму) і душевності (сили волі) у повсякденних взаємодіях, які спричинюються реальними умовами життя. Природно, чим вище моральні якості і розвинений інтелект суб'єкта педагогічної діяльності, тим більшою силою духовних надбань він володіє, тим кориснішими і відповідальнішими є обрії його творчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Євтух М. Б., Черкашина Т. В. Педагогічна система самопізнання та особистісно-професійного самовдосконалення : підручник для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2017. 340 с.
2. Самопізнання та самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях : навчально-методичний посібник / За загальною редакцією Піньковської Е.А., Черкашиної Т.В. Черкаси. Видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 152 с
3. Черкашина Т. В.: Ціннісно-смилова сфера суб'єкта педагогічної діяльності у вимірі особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник для післядипломної освіти педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2022. 254 с.

УДК: 908(477)

ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ГИРИЧА ВІКТОРА СЕРГІЙОВИЧА: КУЛЬТУРНИЙ СКАРБ с. РУСЬКА ПОЛЯНА

Софія ЮЩЕНКО

*студентка кафедри економіки,
управління та адміністрування.*

Науковий керівник: *канд. істор. наук, доц.
кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін
Сергій КУКСЕНКО,
Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Віктор Сергійович Гирич – український театральний режисер та театральний педагог, заслужений діяч мистецтв та народний артист України. Віктор Гирич народився у 1952 р. у селі Руська Поляна, неподалік від міста Черкаси. З дитинства мав покликання до театру, закінчив режисерський факультет Київського державного інституту театального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого. Працював режисером у Київському державному академічному театрі російської драми ім. Лесі Українки, режисером-постановником у драматичних театрах

Черкас, Луцька, Бобруйська. З 1984 р. у Київському театрі юного глядача спочатку режисером-постановником, а з липня 1991 р. – головним режисером. З листопада 1991 р. – художнім керівником Київського державного театру юного глядача. На цьому посту він здобув заслужену репутацію творчої та компетентної особи.

Протягом своєї роботи у Театрі Віктор Гирич продемонстрував свою майстерність як професійний режисер, проявивши глибоке розуміння авторських задумів, вміння психологічно виражати характери та створювати виразний образ. Митець істотно розвинув методику створення дитячого театрального видовища, застосовував нові жанрові підходи, даруючи глядачам неповторні враження та створюючи вистави, які запам'ятовуються на все життя.

Віктор Гирич прагне, щоб театр надавав глядачам свободу і розширював їхні горизонти, в процесі розважання розвивав людські цінності в глядачах, демонстрував важливі життєві уроки: «розважаючи – повчай». За його переконанням, однією з ключових функцій театру є збереження та передача новим поколінням того, що вважається людськими цінностями, включаючи мораль та духовність.

Твори, які створив В. Гирич, мають довгу сценічну експозицію та викликають значний інтерес серед глядачів. А такі, як «Король Дроздобород», «Троє поросят», «Людвігу XIV – УРА!», «Різдвяна ніч», «Ша – ша – ша – ша – ша», «Серце П'єро» та «Чарівна Пеппі» й донині зберігають своє місце в репертуарі театру та користуються популярністю у глядачів.

Як театральний педагог, В. Гирич працює професором та очолює кафедру режисури та акторської майстерності імені народної артистки Лариси Хоролець Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

За високий професіоналізм Віктор Гирич отримав значну кількість визнань та почесних відзнак. Він – лауреат багатьох мистецьких премій, заслужений діяч мистецтв, народний артист України, повний кавалер ордену «За заслуги».

Великий філософ і мрійник, Віктор Гирич об'єднує в своїх роботах класику та сучасність, створює власний, унікальний стиль. Його вистави для дорослих зачіпають актуальні та гострі теми, а дитячі вистави розкривають чарівний світ фантазії та добра, створюючи вражаючі вистави та даруючи світу неповторну атмосферу таємниці театральної сцени. Його внесок у розвиток українського театрального мистецтва є невід'ємною частиною національної культурної спадщини.

Список використаних джерел

1. Гирич Віктор Сергійович. URL: <http://surl.li/sddgf>
2. Гирич Віктор Сергійович. URL: <http://surl.li/sddgp>
3. Гирич Віктор Сергійович. URL: <http://surl.li/sddgz>
4. Конькова, Г. В., Будник Л. В. Гирич Віктор Сергійович, *Енциклопедія Сучасної України* НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: <https://esu.com.ua/article-29462>.

Сучасна візуальна культура

УДК 378(76)

СТВОРЕННЯ КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ ТА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ДИСЦИПЛІН В ЧЕРКАСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ БІЗНЕС-КОЛЕДЖІ

Тетяна КАСЬЯН

*заслужений художник України, канд.пед.наук.,
доц., т.в.о. завідувача кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін
Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Викликом сьогодення є потреба підвищення фахового рівня освіти та поповнення внутрішнього та зовнішнього ринку праці високо кваліфікованими спеціалістами у сфері дизайну. Тому рішенням Вченої Ради 07 червня 2023 року була створена та ліцензована кафедра дизайну та соціокультурних дисциплін, як базовий структурний підрозділ Черкаського державного бізнес-коледжу. До складу кафедри входять потужні спеціалісти у сфері мистецтва і культури, які мають відповідність до ліцензійних вимог та спроможні задовольнити творчо-прикладні професійні потреби.

Науково-педагогічний потенціал кафедри дизайну представлений 1 народним художником України, 2 заслуженими художниками України, 1 доктором політичних наук; 3 кандидатами наук, а загалом – 8 викладачів. На кафедрі дизайну та соціокультурних дисциплін здійснюється підготовка здобувачів першого освітнього рівня «Бакалавр», за освітньою кваліфікацією: бакалавр дизайну, та професійною: дизайнер графічних робіт [4].

Місією кафедри є формування здатності студентів до вирішення творчо-прикладних завдань, розвитку загальних і професійних компетентностей в галузі дизайну: вивченні теорії та історії мистецтва, усвідомленні закономірностей розвитку дизайну в прикладній та комп'ютерній графіці, еволюції дизайнерських практик, отриманні навичок розв'язувати складні типові спеціалізовані задачі у професійній діяльності; застосовуванні практичних навичок у сфері дизайну (виробничі функції); генеруванні нових ідей (креативність); розвитку навичок використання інформаційних та комунікаційних технологій; формуванні здатності працювати у світовому мистецькому контексті. Поповнювати регіональний ринок праці професійними фахівцями з дизайну. Формувати висококваліфікованих фахівців у сфері дизайну, що відповідають сучасним тенденціям розвитку української та закордонної художньо-проектної культури, забезпечуючи суспільні потреби сьогодення та є складовою формування іміджу та конкурентних переваг навчального закладу на ринку освітніх послуг.

Концепція розвитку кафедри полягає у її формуванні на основі стратегічних пріоритетів МОН України, культурно-мистецького розвитку Черкаської області та Черкаського державного бізнес-коледжу. Організація навчального процесу, що відповідає рівню національних та міжнародних стандартів вищої освіти містить у собі:

– розробку комплексу електронних освітніх ресурсів, навчально-методичного забезпечення навчального процесу і контролю знань студентів з використанням сучасних комп'ютерних освітніх технологій;

– формування системи забезпечення якості надання освітніх послуг, що відповідають національним та міжнародним стандартам;

– безперервний розвиток й удосконалення навчальних планів, введення нових навчальних дисциплін, авторських та міждисциплінарних курсів з врахуванням потреб регіонального та національного ринків праці в галузях культури і мистецтва;

– формування механізмів академічної мобільності викладачів та студентів кафедри шляхом розвитку міжнародного співробітництва в галузі культури і мистецтва [4].

На кафедрі діє науково-творчий клуб «Візуальне мистецтво: традиції та сучасність», метою якого є виявлення та залучення обдарованої молоді до наукової та творчої діяльності, поглиблене вивчення студентами відповідної галузі наук, набуття навичок науково-дослідної роботи та застосування отриманих знань на практиці, обговорення актуальних проблем галузі культури і мистецтва, розширення загального і професійного світогляду та створення умов для науково-дослідної та творчої діяльності здібних та талановитих студентів [4].

Студенти мають змогу практично втілювати свої знання: брати участь у науково-практичній конференції «Візуальне мистецтво: традиції та сучасність», тобто писати тези та виступати з презентаціями своїх доповідей, організовувати виставки-експозиції своїх робіт, на яких презентують свої творчі досягнення в художніх галереях міста. Викладачі та студенти кафедри тісно співпрацюють з мистецькими закладами не тільки Черкаського регіону, а й інших областей України. В рамках співробітництва проводяться відкриті лекції, майстер-класи, екскурсії тощо [4].

Студенти навчаються за освітньою програмою: «Графічний дизайн». Особливість програми полягає в тому, що процес навчання є практико-орієнтованим на: розвиток креативності майбутнього дизайнера; комплексну інформатизацію навчального процесу та дизайн-проекування; орієнтацію на виконання та презентацію дизайн-проектів; дослідження тенденцій розвитку сучасного мистецтва, зокрема українського. Освітня програма передбачає розвинути особистісні якості фахівця з дизайну, здатного бути конкурентоспроможним на ринку праці, вміти орієнтуватися в мистецькому та освітньому просторі країн Європи та світу [4].

Підхід до освітнього процесу: проблемно-орієнтований та компетентнісний. Форми організації освітнього процесу: лекції, практичні заняття, семінари, самостійна робота, консультації із викладачами, участь у професійних конкурсах, навчальна і виробнича практики, підготовка дипломного проекту. Технології навчання передбачають: індивідуалізацію навчання; гнучке використання різноманітних педагогічних методів; кредитно-модульну систему організації навчання, самонавчання; технологія проблемно-орієнтованого, диференційованого, розвивального навчання; з орієнтацію на проектну професійну діяльність в галузі культури та мистецтва. Програма розвиває перспективи участі та стажування в структурі Національних творчих та проектних фондаций, таких як Національна спілка дизайнерів України. Студенти мають перспективи презентації своїх творчих робіт у рамках регіональних, національних та міжнародних проектів [4].

Отже, випускники освітньої програми «Графічний дизайн» здатні працювати у проектних установах різного напрямку: мультимедійній галузі, ІТ-сферах, видавничо-поліграфічних підприємствах, рекламних агенціях, закладах творчого та мистецького спрямування, поповнюючи ринок праці як в Україні також і за кордоном.

Список використаних джерел

1. Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту». URL: <http://surl.li/qqojc>
2. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р. № 10 600 (зі змінами). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osvitii-nauki-ukrayini/metodichni-rekomendaciyi-vo>
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2020 № 918 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-rozroblennya-standartiv-fahovoyi-peredvishoyi-osviti>
4. Освітньо-професійна програма «Графічний дизайн». URL: http://csbc.edu.ua/documents/otdel/oor_gd.pdf

УДК: 745.54(477.46)

ОБРАЗ ЛЯЛЬКИ-МОТАНКИ В КАРТИНАХ ДМИТРА КРИШОВСЬКОГО ТА МАРТИ ПІТЧУК

Анастасія БОЙКО

студентка кафедри дизайну

та соціально-культурних дисциплін

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Науковий керівник: *завідувач відділу мистецтв*

Черкаської обласної універсальної

наукової бібліотеки імені Тараса Шевченка

Наталія РЕБЯКОВА

Лялька-мотанка – традиційна українська народна лялька з особливими обрядовими ознаками.

Її назва походить від способу виготовлення – мотання. Відомо, що для створення такої ляльки не можна було використовувати ножиці, голки і будь-які колючі та ріжучі предмети. Тканину рвали на маленькі клаптики вручну, а потім мотали їх нитками.

Мотанки не мають обличчя. Натомість замість нього зображується хрест, який є знаком сонця, або ж просто лишається біле полотно. Згідно з повір'ями, лялька з певними характерними рисами обличчя може скувати душу того, хто нею грається, що може призвести до небажаних наслідків. Здавна вона виконувала роль оберега у кожній українській родині і була символом жіночності та мудрості. [7]

Одним із відомих сучасних українських художників, в роботах якого, зустрічається образ мотанки є Дмитро Кришовський, він народився 21 вересня 1988 року у Корсунь-Шевченківському, що на Черкащині. Навчався у Черкаському державному бізнес-коледжі (2003–2007), Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв у Києві (2009–2011). Нині він працює в галузях графіки, живопису, плакату та графічного дизайну. [1]

Етнічні образи постали в уяві художника на тлі повномасштабної війни з росією. Так, страшна реальність породила нові символи. Сьогодні — це мотанки, які, немов матері, готові брати до рук зброю і боронити свою землю. [6] В картинах автора, вони символізують добробут та надію.

«Вони не обмежені часом і простором. Вони просто парують десь у нашій пам'яті, у наших снах, вони перейдуть у казки та легенди, вони будуть снитися нашим дітям і онукам в будь-яких куточках світу. Ці образи. Наші бабусі, що не покидають нас, відбуваючи у засвіти, а стають ляльками-мотанками. Наша зброя, яка заради нащадків ляльок-мотанок, вбиває наших ворогів. І наші вороги, які безславно поринають на дно часу і історії.» — Наталя Вернидуб. [7]

Дмитро Кришовський — графік, що здатен створювати захоплюючі твори з використанням одного лише лайнера, що є досить особливим у мистецькому світі. Картини Дмитра є досить кропіткою роботою, де кожна лінія та деталь вималювана до найменшої дрібниці. Його роботи, навіть у чорно-білому кольорі, здатні передати всі відтінки глибини та настрою картини. Однією із особливостей творчості Кришовського є відсутність будь-якого фону у його роботах. Такий підхід підсилює ефект концентрації на конкретній суті картини, дозволяючи глядачеві повністю зануритися у виразність образу. Дмитро Кришовський вражає не лише своєю технічною майстерністю, а й здатністю передавати емоційну та символічну наповненість. Кожна його картина — це справжня історія, яка розкривається перед очима глядача, зачаровуючи його своєю красою та виразністю.

Наприклад у творі «Врятувати Маріуполь», автор демонструє, як вдягнута в сільський наряд з національним традиційним орнаментом мотанка-мати намагається втримати мотанку-дитя від загибелі на тлі зруйнованого міста Маріуполь. У творі делікатно зображено

найважливіші символи зруйнованого міста, такі як розбиті панельні багатопверхівки, труби заводу Азовсталь, розбомблений авіа-бомбами драматичний театр, де перехувались жінки та діти. Біля ніг ляльки-матері лежить російська касетна ракета з позначкою Z, яка врізалася в землю. А над головою майорить пошарпаний український прапор, який вічно майорітиме над зруйнованим містом як символ надії. Художник вміло поєднує етнічні образи та сучасні елементи за формою знаку полку «Азов» (підрозділ Національної гвардії України), що боронив місто з початку російського вторгнення в Україні ще у 2014 році.

Марта Пітчук – ще одна художниця, яка втілила образ Мотанки у своїх картинах. Вона народилася 19 лютого 1993 року в Івано-Франківську. У 2014 році здобула кваліфікацію монументально-декоративного живопису в Косівському інституті прикладного декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, а в 2015 році – в Українській академії друкарства у Львові за спеціальністю художник-ілюстратор. [2]

Концепцією творчості Марти Пітчук є зображення старовинної ляльки-мотанки, яку їй вдалося зробити незвичайною, оригінальною та впізнаваною. Марта підкреслює давні шари етнічності та фундаментальну автентичність. Також наполегливо вивчає безсмертну спадщину предків і глибоко проникається в її суть. Авторка досліджує кожен етнічний регіон, намагається знайти у ньому щось особливе і незвичне. [3]

Художниця наголошує – «На моїх картинах нежива лялька проходить крізь час, мандрує з попередніх століть у сьогодення і перевтілюється у реальну жінку з плоті й крові. Жива Мотанка — уже не предмет, а особистість зі своїм характером, думками й поглядами, вона втілення минулого, що ожило. Працюючи над образом Мотанки, я повністю прописую її портрет, деталізуючи кожен рис обличчя, а вже потім закриваю його нитками. Це роблю для того, щоб Мотанка мала душу. Так вона стає не лише красивим зображенням, а й глибоким образом з власними думками, емоціями та переживаннями. Якщо придивитися уважніше, можна помітити з-під ниток погляд жінки, який знаходиться у середині картини під шаром фарби.» [4]

Героїнь серії «Мотанки» мають закриті лиця, але насправді у кожній з них є обличчя з повіками та зіницями. Завершений портрет авторка закриває нитками, щоб «мотанка мала душу, характер, навіть якщо його не видно». У картинах серії «Мотанки» — Гуцульщина, Західне Поділля мають борщівську вишивку. Буковина — у сорочці Заставнівського району Чернівецької області. На картинах можна побачити багато яскравих квітів. На мотанці з Полтавщини вишите дерево життя, що наполовину ніби ожило. На одній частині зображені пташка, квіти. А на другій як тільки квіти розпустяться, пташка ось-ось вилетить. [2]

Дмитро Кришовський та Марта Пітчук — два молодих та сучасних українських художники, які черпають натхнення з української культури і традицій, проте мають різні візуальні та символічні способи зображення Ляльки-мотанки у своїх роботах.

Дмитро Кришовський відзначається своєю глибокою символікою та виразністю ліній. У своїх чорно-білих роботах, він використовує графіку, щоб створити образи, які вразять душу глядача. Лайнером він відтворює деталізовані елементи та контури.

Одним з найвизначніших елементів творчості Кришовського є зображення ляльки-мотанки. У його баченні, наприклад в картинах «Герпнуть 1,2», вона представляє собою образ бабусі з масивними старенькими ногами чи руками, що ніби тягнуться до землі, без обличчя, але із звичним для мотанки хрестом із ниток. Одягнена лялька звісно ж в традиційний український одяг, закутана в хустку та з традиційними прикрасами у вигляді намиста із коралі.

Рис. 1. «Терпнуть 1,2»

Марта Пітчук відзначається своїм унікальним підходом до мистецтва. Її роботи, зокрема зображення мотанок, пронизані душею та ніжністю молодої дівчини. У традиційному українському вбранні і з яскравим символічним фоном та з прикритими нитками рисами обличчя, вони ніби переносять глядача в світ казки та давніх легенд. Крім того, її кольорові картини вражають різноманіттям символічних натяків і насиченістю кольорових рішень.

Рис. 2. «Мотанка з пелюстками. Західне Поділля»»

Отже, якщо порівнювати твори цих митців, можна сказати, що Марта Пітчук надає перевагу витонченому та емоційному виразу, тоді як Дмитро Кришовський зосереджується на глибоких, актуальних нині сакральних символах. Обидва майстри унікальним чином розкривають красу та глибину української культури через власний мистецький образ.

Список використаних джерел

1. «Врятувати Маріуполь» (лімітована підписана копія). URL : <http://surl.li/sddio>
2. Марта Пітчук Олегівна – Вікіпедія). URL : <http://surl.li/rvbnc>
3. Марта Пітчук та мотанки – chernikova. URL : <https://chernikova.ua/hustyna-z-marta-pitchuk/>
4. Марта Пітчук – «Місія моїх картин – надихати й спонукати глядача захоплюватися власним корінням». URL : <https://persona.org.ua/marta-pitchuk/>
5. Лялька-мотанка: історія, створення, значення. URL : <https://uamodna.com/articles/lyaljka-motanka-sakraljna-mistyka-igrashky/>
6. Дмитро Кришовський uart. URL : <https://uart.gallery/ua/catalog/dmytro-krishovsky-ua/>
7. УДК 75.04+76.04[398.4:2–526.8](477) Кришовський Д. Сьомий: каталог вист. / Дмитро Кришовський. Черкаси, 2022. 30 с. : іл.

УДК: [004.92]

COMPUTER GRAPHICS TODAY

Олександр БРАЦЮН

*студент кафедри комп'ютерної інженерії
та інформаційних технологій*

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.

Ірина ІВАНОВА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

One of the main features of the modern world is that the users are getting more and more demanding to the products and services they are seeking for and are ready to consume. Advertisers, marketing managers, media and web designers, video game developers, moviemakers are in a constant search of new approaches to attract more customers. Remaining a core technology, computer graphics is steadily advancing.

Computer graphics are just like an artist or graphics creator of the digital world. Nowadays graphics creators create and manipulate images, videos, and animations using computers. Just like an artist uses brushes and paints to make beautiful paintings, computer graphics creators use powerful software and algorithms to craft stunning visuals. [1].

Our research is aimed at highlighting the role of computer graphics as well as outlining tips for developing computer graphic skills.

Computer graphics simplify conveying complex ideas through images, videos, and animations, enhancing comprehension and retention of information. The integration in video games and animated films has revolutionized entertainment, captivating audiences with immersive virtual worlds and lifelike characters in movies like Avatar, The Matrix, and The Avengers. Graphics software is indispensable for designers in architecture, product design, fashion, and advertising, enabling the visualization of creative concepts. It can enrich educational experiences with interactive and visually engaging materials, facilitating skill development and improving comprehension, as demonstrated in studies showing enhanced learning through graphical teaching methods.

Although, if one has a desire to master computer graphics skills, they can follow the tips:

- Select a course tailored to your interests, goals, and skill level. Consider factors like content, duration, cost, and learning style to stay engaged and motivated.
- Plan a manageable study routine that fits your lifestyle. Establish deadlines and milestones to track progress and avoid burnout.
- Ensure access to necessary software, hardware, and resources. Utilize tools like Photoshop, Blender, and drawing tablets for professional-quality projects.

- Seek guidance from reputable sources and professionals. Engage with online communities and resources to stay updated on industry trends.
- Explore creative techniques and styles while enjoying your projects. Showcase your artistic vision and personality through original works.
- Actively seek feedback from peers and mentors to enhance skills and performance. Embrace constructive criticism for personal growth in computer graphics.

In the end, we can say that computer graphics has a huge range of uses and specialists in this field are highly respected for their unique ideas for project implementation. This field is open for everyone who has the desire and time to master it. One of the benefits is that you can work as a freelancer in this field or get a job in various companies or studios that need people with such skills.

References

1. Pandey A. Importance of Computer Graphics with Examples URL: <https://quicklearncomputer.com/importance-of-computer-graphics/>
2. How can you succeed in computer graphics with online learning? URL: <https://www.linkedin.com/advice/0/how-can-you-succeed-computer-graphics-online>

УДК: 378

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ТРАДИЦІЇ У ВІЗУАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

Валентина БУЛЬБАНЮК

студентка

Науковий керівник: викладач

Людмила ДРОБОВА

Ірпінський фаховий коледж економіки та права, м. Ірпінь

В сучасному світі, візуальна культура становить складний комплекс, охоплюючи різноманітні аспекти, від традиційних форм мистецтва до інтерфейсів комп'ютерних відеоігор. Минула епоха характеризувалася тотальною стандартизацією візуального середовища, де реклама, торгівля та китайські продукти, виготовлені за європейськими стандартами, зводили до уніфікації зовнішнього обличчя країни. Завдяки Інтернету виникла ідея єдиного віртуального простору. Ці фактори, разом із іншими важливими впливами, формують той вигляд, який ми сприймаємо навколо себе.

Процес уніфікації, як правило, викликає опір лише в сфері творчості. У сфері мистецтва відбувається не лише зовнішня трансформація, а й зміна ідеального образу країни, де проявляється підсвідомий опір нав'язаним стандартам. Мистецтво функціонує як заповідна територія, де народжуються унікальні явища, розумні всьому світові та властиві лише нашій державі [1].

Невідворотний процес уніфікації, як правило, зустрічає опір тільки в творчості. У витворах мистецтва нарівні із зовнішніми змінами міняється ідеальний образ країни і реалізовується підсвідомий опір нав'язаним стандартам. Мистецтво – заповідна територія, де з'являються унікальні явища, зрозумілі у всьому світі і характерні тільки для нашої держави [2].

На розвиток візуальної культури епохи вплинули багато які чинники, але деякі з них можна виділити як такі, що формують.

По-перше, – це демократизація процесів в художньому середовищі. У період становлення культурною політики в Киргизстані рішення пропонувалися як державою, так і різними громадськими організаціями і неформальними інституціями: відсутність ідеологічної цензури обумовила появу альтернативних пропозицій. Офіційні структури

робили свій вибір і лояльно відносилися до всіх інших варіантів. Будь-яке явище не складається з однієї головної лінії; інші напрями, реалізуючи принцип культурної різноманітності, збагачують тенденцію, що офіційно схвалюється [1].

По-друге, багато які найважливіші культурні проекти могли відбутися тільки внаслідок успішного освоєння недержавних форм фінансування. Ці джерела - підтримка різних міжнародних суспільних фондів, інвестиції приватних компаній, розвиток традицій меценатства. У минулу Епоху інтелігенція країни пересвідчилася, що відсутність державної підтримки не мотив для затримки в розвитку культури [1].

І, по-третє, домінує простої і ефективне розв'язання проблеми ідентифікації – асоціювати образ країни з етнографією. Новій владі треба було швидко знайти нову особу: звідси пошук зовнішніх атрибутів самобутності в патріархальному минулому. З іншого боку, це не виключало художнього осмислення нової дійсності – сучасної міської культури [1].

Естетично значущим може бути будь-якою випадково вибраний об'єкт, але тільки працівник культури або діяч мистецтв виявляє або вказує на це достоїнство. Суспільство звикло вважати мистецтвом твору, спеціально призначені для цих цілей (хоч часто цвяхи забивають і каблуком). Слово, текст у візуальному мистецтві грають важливу роль, але на виході переважно сприймається візуальна складова.

Сьогодні існує ряд визначень сутності постмодерну. Наприклад, Сюзен Зонтаг, визнана інтелектуалка і критик, присвятила своє життя вивченню мистецтва та його взаємодії з культурою. Народившись у 1933 році, вона стала однією з ключових фігур в області літературної теорії та культурного аналізу. Своїм внеском в теорію мистецтва Зонтаг привернула увагу до ролі культури в художньої творчості, відкриваючи нові шляхи для розуміння, як мистецтво відбиває та впливає на культурні та суспільні зміни. Зонтаг розглядала мистецтво не лише як естетичне явище, але й як ключовий інструмент для вираження та рефлексії культурних перетворень. Вона вважала, що творчість є відображенням контексту свого часу, а художники є своєрідними архітекторами культурної пам'яті. В своїх працях, таких як «За фотографією» та «Онкологія медіа», Зонтаг аналізувала вплив зображень та масових медіа на формування культурних цінностей. Її погляди стосовно мистецтва як засобу висловлення суспільних проблем змінювали уявлення про роль художника. Зонтаг вбачала потенціал мистецтва в критиці та аналізі сучасної реальності, розширюючи область його впливу на суспільство. Її думки актуальні й сьогодні, спонукаючи до подальшого розгляду того, як мистецтво взаємодіє з культурою у сучасному світі [3].

Зонтаг залишила невід'ємний слід у світі культурного аналізу та теорії мистецтва, підкресливши важливість розуміння взаємозв'язку між творчістю і культурою. Її погляди, що мистецтво не лише віддзеркалює суспільство, але і впливає на його розвиток, залишаються актуальними для досліджень у галузі мистецтва та культурної теорії. Сюзен Зонтаг залишається великим авторитетом у розумінні ролі мистецтва в контексті культурних та суспільних трансформацій [3].

У підсумку, висвітлено складний характер візуальної культури в сучасному світі, включаючи її різноманітні аспекти та впливи, починаючи від традиційного мистецтва до комп'ютерних ігор. Зазначено трансформації у вигляді країни під впливом тотальної стандартизації та уніфікації, яку можна спостерігати в рекламі, торгівлі та впливі китайських товарів. Текст також відзначає опір уніфікації, особливо в сфері творчості та мистецтва, як джерело унікальних явищ, характерних лише для певної держави. Зазначено, що ці явища стають важливими складовими візуальної культури, що впливають на її сприйняття та розвиток.

Додатково, у тексті розглянуті фактори, що впливають на візуальну культуру в республіці, включаючи демократизацію процесів у художньому середовищі, роль недержавного фінансування та стратегію ідентифікації через етнографічні символи.

Зазначено також, що творчість та мистецтво виступають як заповідні території, де виявляються унікальні явища та здійснюється підсвідомий опір нав'язаним стандартам. Цей висновок взаємодіє з ідеєю про роль мистецтва в аналізі сучасної реальності та культурних змін, яку підкреслила інтелектуалка та критик Сюзен Зонтаг.

Список використаних джерел

1. Візуальна культура. URL: <http://surl.li/rybtd>
2. Поняття сучасного мистецтва та специфіка його еволюції. URL: <http://surl.li/rybtn>
3. Бенджамін Мозер. Зонтаг. Життя і творчість. *Видавництво Анетти Антоненко*, 2023. 700 с. URL: <http://surl.li/rybue>

УДК: 316.77

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК НОВИЙ ГОРИЗОНТ ВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Руслана ВАСЕКА

викладач

Павло НАЗАРОВ

студент, спеціальність «Право»

Ірпінський фаховий коледж економіки та права, м. Ірпінь

Віртуальна реальність - технологія, що розвивається стрімко та революціонізує спосіб нашої взаємодії з цифровим світом. Стала ключовим елементом сучасної візуальної культури. Вона пропонує занурення у вигадані віртуальні середовища, які сприймаються майже як реальні, за допомогою шоломів віртуальної реальності, рукавичок з відчуттям дотику та інших інтерактивних пристроїв. Ця технологія відкриває безмежні можливості для мистецтва, освіти, розваг та соціальної взаємодії, перетворюючи спосіб, яким ми сприймаємо світ та створюємо контент. Завдяки віртуальній реальності, митці та творці отримали нові інструменти для експериментування з формою та простором, створюючи досвід, який раніше був неможливий в традиційних медіа. Від виставок мистецтва, що повністю імерсивні, до інтерактивних освітніх програм, що перетворюють навчання на захопливу пригоду. Віртуальна реальність переосмислює наші звичні підходи до культури та комунікації. Це не просто нова технологія, а новий спосіб бачення світу, що пропонує переосмислення ідеї реальності і взаємодії з нею.

Розвиток віртуальної реальності можна простежити від її концептуальних коренів до стану сучасних технологій, які змінюють ландшафт сучасної візуальної культури. Від ранніх експериментів до масового впровадження, історія віртуальної реальності є свідченням невпинного пошуку людства нових способів взаємодії з інформацією та одне з одним. Вона бере свій початок у 1950-х - 1960-х роках, коли піонери, такі як Мортон Хейліг, розробили одні з перших пристроїв, спрямованих на створення імерсивного досвіду. Його винахід, Sensorama, був ранньою спробою інтегрувати зоровий контент, звуки, вібрації та запахи для створення відчуття віртуальної реальності. Хоча Sensorama не набув широкого поширення, він поклав основу для майбутніх розробок у сфері віртуальної реальності [1, с. 4].

У 1968 році Іван Сазерленд та його студенти створили перший шолом віртуальної реальності, який міг відображати прості віртуальні сцени. Цей пристрій, хоча й був досить примітивним за сучасними мірками, продемонстрував потенціал віртуальної реальності як інструменту для створення інтерактивних комп'ютерних симуляцій [1, с. 5].

Протягом 1970-х та 1980-х років віртуальна реальність знаходила застосування переважно в військових тренажерах та авіасимуляторах, що дозволяло пілотам тренуватися у безпечному та контрольованому середовищі [2, с. 5-6].

З часом, з появою більш досконалих комп'ютерних технологій, віртуальна реальність стала доступною для ширшої аудиторії, зокрема у галузі відеоігор та розваг. З розвитком Інтернету та зростанням потужності комп'ютерних процесорів у 1990-х та 2000-х, віртуальна реальність стала більш доступною для споживачів. Ринок почав заповнюватися різноманітними пристроями віртуальної реальності, від ігрових шоломів до освітніх та професійних застосувань, що знаменує собою нову еру у використанні віртуальної реальності [3, с. 282].

Сьогодні вона є не лише інструментом для створення розваг та ігор, а й потужним засобом для освіти, дизайну, медицини та інших сфер. Пропонуючи неймовірні можливості для іммерсивного мистецтва, соціальної взаємодії та культурного виразу, відкриваючи нові горизонти для візуальної культури. Віртуальна реальність породжує і новий простір буття – кіберпростір (за М.Хаймом). «Це – ментальна карта інформаційних ландшафтів в пам'яті комп'ютера, а у поєднанні з програмним забезпеченням – спосіб антропологізувати інформацію, надавати їй топологічну визначеність, аби людина змогла у звичний спосіб оперувати даними як речами, але на гіперфункціональному рівні, який можна порівняти з магією» [4, с. 6-7].

Віртуальність і кіберпростір мають пробуджувати увагу і давати можливість подолати екзистенційну обмеженість реальності. Кастельс говорить про «принципову відмінність теперішньої віртуальності від тієї, яка існувала до появи глобальної мережі Інтернет, яка полягає у тому що, змінився сам характер віртуальності – з'явився специфічний простір, який спеціалізується на переході всього і вся у віртуальний стан» [5, с. 20].

Віртуальність виступає як реальне місцеперебування реальних явищ. Таким чином, формується принципово новий, не існуючий дотепер тип символічного існування людини, культури та соціуму, який між тим, сприймається як цілком реальний. Більше того, він і є реальним, адже по суті являє собою розширення простору людського існування, причому не лише індивідуального, але і колективного. Віртуальна реальність істотно трансформувала пейзаж сучасного мистецтва, відкривши перед митцями нові горизонти для творчості та інтеракції з аудиторією. Ця технологія не тільки розширила можливості вираження в мистецтві, а й спонукала до переосмислення традиційних форм мистецької комунікації та естетичного досвіду. Вона надає митцям унікальні інструменти, які дозволяють створювати повністю іммерсивні твори мистецтва, занурюючи глядачів у вигадані світи, створені з нуля. Така глибока інтерактивність і іммерсивність відкривають нові виміри у взаємодії між творцем та споживачем мистецтва, дозволяючи глядачам буквально «ввійти» в художній твір і дослідити його зсередини. Один з відомих прикладів використання VR у мистецтві – інсталяція «Віртуальна реальність» художника Marino Gillinge, що дозволяє глядачам досліджувати абстрактні пейзажі, створені з допомогою VR-технологій. Інший приклад – проект «Тее», що дозволяє користувачам відчути себе частиною життєвого циклу дерева, від сходження з насіння до повного зростання. Ці проекти ілюструють, як віртуальна реальність може використовуватися для створення глибоких, емоційно резонансних досвідів, які виходять за межі традиційних медіа [5, с. 21].

Віртуальна реальність також змінила підходи до мистецької освіти та представлення мистецтва, дозволяючи студентам та глядачам взаємодіяти з художніми творами та культурними артефактами в новий спосіб, руйнуючи географічні та фізичні бар'єри, що вимагає від глядачів активної участі та сприйняття. Таким чином, віртуальна реальність відкриває двері до нових форм естетичного досвіду, що може бути глибоко персональним та змістовним. Ігри, кіно, та інші форми розваг стали більш іммерсивними, пропонуючи глядачам та користувачам нові, більш спонукаючі способи взаємодії з контентом. Віртуальна реальність дозволяє користувачам

«перебувати» всередині ігрового світу або кінематографічного простору, розширюючи межі традиційного сприйняття реальності. У сфері освіти вона відкрила нові можливості для навчання та розвитку. Віртуальні простори, такі як соціальні мережі віртуальної реальності, дають можливість зустрічатися та спілкуватися з людьми з усього світу в контрольованому та творчому середовищі. Це не лише розширює соціальні мережі, але й дозволяє експериментувати з самовираженням та ідентичністю в безпечному просторі, де можливості для самопрезентації майже необмежені. Віртуальна реальність має потенціал зміцнювати культурне розуміння та толерантність, дозволяючи користувачам занурюватися в життя інших культур та спільнот. Через імерсивні досвіди користувачі можуть «переживати» інші способи життя, традиції, та погляди, що сприяє кращому розумінню та взаємоповазі між різними культурами. [6, с. 87-88].

Незважаючи на значний позитивний вплив, розвиток та інтеграція віртуальної реальності у сучасне суспільство призводить не лише до технологічних інновацій, але й породжує низку соціальних викликів та етичних питань, які вимагають уваги та вирішення. Зокрема один з основних викликів, пов'язаних з віртуальною реальністю, стосується захисту особистої інформації - безпеки даних користувачів, приватності та соціальної ізоляції. Імерсивні віртуальні середовища можуть збирати величезний обсяг даних про поведінку та переваги користувачів, що порушує питання про те, як ці дані зберігаються, обробляються та використовуються. Існує ризик несанкціонованого доступу до особистої інформації, що вимагає від розробників VR-технологій впровадження суворих заходів безпеки та політик конфіденційності.

Ще одним важливим питанням є потенціал віртуальної реальності сприяти соціальній ізоляції користувачів. Хоча віртуальна реальність пропонує нові способи соціальної взаємодії через віртуальні простори, існує загроза, що люди можуть віддавати перевагу віртуальному спілкуванню на шкоду реальним соціальним контактам, що може призвести до відчуження та емоційного відсторонення. Виробництво контенту для віртуальної реальності також ставить перед творцями етичні дилеми, особливо коли мова йде про відтворення насильства, сексуального контенту або ситуацій, що можуть викликати емоційний дискомфорт. Необхідно визначити, які межі прийнятні та як забезпечити, щоб контент не завдавав шкоди психічному здоров'ю користувачів або не сприяв неприйнятній поведінці у реальному світі. Вирішення цих соціальних викликів та етичних питань вимагатиме співпраці між розробниками технологій, законодавцями, освітніми інституціями та громадськістю. Важливо розробити відповідні етичні норми та законодавчі рамки, що забезпечать відповідальне використання віртуальної реальності, захищаючи права та благополуччя користувачів.[6, с. 88].

Таким чином, віртуальна реальність, як революційна технологія, відіграє ключову роль у формуванні сучасної візуальної культури, розширюючи межі нашого сприйняття та взаємодії з цифровим світом. Вона пропонує безмежні можливості для мистецтва, освіти, розваг, та соціальної взаємодії, перетворюючи традиційні підходи до культури та комунікації. Митці та творці використовують віртуальну реальність як потужний інструмент для експериментів з формою та простором, створюючи імерсивний досвід, який був недоступний в минулому. Розвиток віртуальної реальності відбувався паралельно з пошуками нових способів взаємодії з інформацією та одне з одним, від ранніх експериментальних пристроїв до сучасних, високотехнологічних інтерактивних систем. Вона не тільки зміцнила своє становище в індустрії розваг і освіти, але й активно впливає на соціальні взаємодії та культурне сприйняття, стираючи межі між реальним та віртуальним.

Список використаних джерел

1. Каріна О. М. Віртуальна реальність: онтологічний статус : автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.01 / О. М. Каріна; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х., 2004. 17 с.
2. Коноплицький С.М. Соціальні аспекти комунікації в мережі Інтернет: феноменологічний аналіз: авто- реф. дис... канд. соціол. наук : 22.00.01 / С. М. Коноплицький; НАН України; Інститут соціології. К., 2007. 17 с.

3. Любимий Я. В. Глобальне інформаційне суспільство: синергетичні та віртуалістичні концепції розвитку. Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі. К. : ТОВ «XXI століття: діалог культур». 2019. С. 281-357.

4. Нагорна Л. Символічний простір інформаційного суспільства: зорові аберації віртуальності. *Політичний менеджмент*. 2019. № 2. С.3–12.

5. Сащук Г. М. Віртуалізація реальності як феномен культури сучасного інформаційного суспільства. *S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe : електронний науково-практичний журнал; НУ «ОЮА»*. Одеса. 2019. Вип. 10. С. 22-20.

6. Сащук Г.М. Віртуалізація свідомості як чинник становлення культури інформаційного суспільства. *Нова парадигма: журнал наукових праць*. Вип. 108. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. 2012. С. 84-92.

УДК: 75.051:94](477.46)

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ У РОБОТІ «СТРАШНИЙ СУД» ДАНИЛА НАРБУТА

Ангеліна ВІЄЦЬКА

*студентка кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін*

Науковий керівник: *канд. пед. наук, доцент,
заслужений художник України,
т.в.о. завідувача кафедри дизайну
та соціально-культурних дисциплін*

Тетяна КАСЬЯН

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Відомий український митець, народний художник України, лауреат Шевченківської премії Данило Георгійович Нарбут народився 9 (22) січня 1916 року в родині художника-графіка Георгія Івановича Нарбута. Його творчість зросла на українському ґрунті та найяскравіше проявилася у театральному мистецтві. Він працював художником-сценографом в багатьох театрах України. В останні роки роботи в театрі почав займатися станковим живописом. Після закінчення кар'єри театрального художника зосередився на цьому виді мистецтва та створив немало шедеврів, одним з яких є полотно під назвою «Страшний суд».

Згідно з канонами християнського віровчення важливо пам'ятати, що кожен повинен буде пройти небесний суд на якому буде вирішуватись куди потрапить душа в рай чи пекло. Візуальним прикладом цього є традиційна іконографія «Страшного суду», а також сучасна версія Данила Нарбута «Страшний суд», де візуалізовано частину історії українського народу та суд над історичними постатями які вплинули на розвиток української нації, а від так – і на наше сьогодення.

Данило Нарбут для втілення власного оригінального авторського задуму використовував канони іконографічної системи. Полотно має двочастинне ділення на рай і пекло на ньому всі дійові особи посідають свої заслужені місця: приречені до тортур спокутують свою провину в пеклі, а обрані до раю підносяться до апсид небесного Єрусалиму.

Центром композиції виступає Христос який постає на чільному місці на престолі Слави поруч нього по обидва боки зображені посланники божі – ангели. Над ними з розкритих небес сурмлять апокаліптичні сурми, які сповіщають про останні часи людства. Найдавніші ікони в українському іконописі мають спільну іконографічну схему насичену апокаліптичною

символікою та образами. Схема поділена за двочасним принципом «право – ліво», «праведний – грішний» по вертикалі, а також на кілька реєстрів по горизонталі.

Нарбута не цікавила візуалізація суто богословського трактування іконографічного канону, він мав на меті інший задум, який втілює у своєму творі. Художник персоналізував композицію та наповнив її справжніми історичними постатями. Бачимо, що в пеклі автор зобразив катів українського народу таких як чекісти, комуністи, нацисти, хабарників, спекулянтів, зрадників тощо які забороняли говорити рідною мовою, сприяли штучному голоду забираючи все у людей, катували та страчували всіх непокірних, ті хто намагалися витіснити мову, культуру, традиції та все українське з людської пам'яті та серцець. Цих нелюдів Нарбут зображує в нижній частині композиції у пеклі де вже самі злодії проходять через незкінчений біль та страждання набагато гірші ніж можна собі уявити.

Над адом в небесних чертогах постають всі персонажі які захищали, боронили, відстоювали свободу та незалежність української нації такі як кобзарі Остап Вересай, Ігнат Гончаренко, Степан Пасюра, письменники Тарас Шевченко, Олександр Довженко, Олесь Гончар, актори, художники Тетяна Яблонська, Олексій Шовкуненко, козаки, УНР, повстанці, гетьмани Іван Мазепа, Петро Сагайдачний, гайдамаки, солдати які загину під час великої вітчизняної війни боронячи нашу батьківщину та безліч звичайних людей які відстояли свободу України та які поклали життя за для вільного мирного життя народу (рис. 1).

Рис. 1. Д. Нарбут «Судний день»

Важливу роль в написанні полотна відіграла національність та нелегкий життєвий досвід майстра який пережив голод, війни, засудження, репресії тощо. Для завершеності картини митець використав категорію теперішнього доконаного часу, адже його суд вже здійснився. Він візуалізував та наповнив твір новими важливими філософськими та історичними значеннями. Нарбут не хотів виражати помсту кривдникам з'ясувати правду чи ставати борцем за істину ідея була в іншому показати якими сміховинними є влада та політика, поради своїм землякам не зациклюватися на минулому, звільнитися від страху авторитетних ідолів та темних тіней минулого через сміх і дати життя розвитку нових історичних реалій які пророкуватимуть світле майбутнє.

Отже, бачимо що Данило Георгійович Нарбут в картині «Страшний суд» показав всесвіт української історії крізь призму трагедії свого часу, візуалізував міркування над проблемами історичного буття, роздуми про драматичне державотворення та подальшу долю України.

Список використаних джерел

1. Степовик Данило історія української ікони х-хх ст. Київ. *Либідь*, 1996. 440 с іл.
2. Данило Нарбут, альбом Черкаси 2008.
3. Подосьонова О. М. Картина «Страшний суд» Данила Нарбута іконографічна схема // Музейний альманах наукові матеріали: статті, нариси, есе, випуск 6. Черкаси 2016.

УДК:741.63:025.4.03

ВЕБ-ДИЗАЙН САЙТІВ КОМПАНІЙ-ІМПОРТЕРІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ: БАЗОВІ ТРЕНДИ

Надія ВОРОНА

*студентка магістратури кафедри дизайну
Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтва, м.Київ*

У сучасному світі Інтернет відіграє важливу роль в інформаційному просторі та економіці. Компанії, які імпортують транспортні засоби, потребують привабливих і ефективних веб-сайтів для повертання клієнтів через онлайн-покупки. Дослідження поточних тенденцій веб-дизайну є важливим з урахуванням розвитку ІТ-технологій і потреб користувачів. Наукова новизна цього дослідження є в створенні веб-дизайну сайтів компаній-імпортерів транспортних засобів, який поєднує новітні інноваційні методи та технології даної галузі з сучасними базовими трендами графічного дизайну. Дослідження спрямоване на вивчення загальних тенденцій у веб-дизайні, які мають значний вплив на індустрію імпорту автомобілів. Переваги сучасного та ефективного веб-дизайну стали ключовим фактором для повертання уваги та задоволення потреб сучасних споживачів. Веб-дизайн постійно розвивається завдяки змінам технологій і відгукам користувачів. У 2024 році веб-дизайнери постійно розвиваються, тому важливо передбачати тенденції, які домінуватимуть у цій сфері. У цьому дослідженні розглядаються ключові тенденції веб-дизайну, прогнозовані світовими аналітиками на 2024-2025 роки [1].

Темне тло. Цей стиль пропонує стильний і сучасний вигляд, сприяє зниженню напруги на очах та ефективно використовує енергію на пристроях з OLED-екранами. З огляду на те, що основні операційні системи та додатки вже підтримують темний режим, веб-дизайнери взяли це до уваги, гарантуючи зручну взаємодію користувача на різних платформах. Дизайнерам необхідно приділяти особливу увагу читабельності, щоб забезпечити легке розрізнення тексту та інших елементів на темному фоні.

Дизайн в стилі мінімалізму та чистоти. Мінімалізм успішно утримує свою популярність у веб-дизайні протягом багатьох років і залишається домінуючим і у 2024-2025 році. Чистий, лаконічний дизайн допомагає користувачам зосередитися на важливому вмісті та покращує загальну зручність використання. *Анімація, ефекти руху та відео в веб-дизайні.* Анімація, рухові ефекти та відео в веб-дизайні є ключовими складовими сучасних тенденцій. Популярні платформи, такі як YouTube, TikTok та Instagram Reels, свідчать про великий попит на відеоконтент. Ця тенденція також впливає на веб-дизайн, з багатьма веб-сайтами використовують анімацію та рухові ефекти для створення захопливих веб-досвідів. Використання відео допомагає користувачам краще зрозуміти їхні можливості. Тому на сайтах все частіше використовуються відео, такі як огляди автомобілів, відео з тестових драйвів та відео з рекламних кампаній [2]. *Еволюція у типографіці.* Типографіка також еволюціонує, з

дизайнерами, що експериментують з розміром, макетом і кольором шрифтів, а також поєднуючи класичні та сучасні шрифти. Ці інновації обіцяють надати веб-дизайту більш глибокий і виразний характер.

Цифровий максималізм. Цифровий максималізм надає веб-дизайнерам важливу свободу для творчості та експериментів у відкритому середовищі. Відчуття відсутності обмежень стимулює творчий розвиток та сприяє появі інновацій у веб-дизайні. *Покази 3D та анімованих продуктів*, набувають значної популярності у всьому світі. Використання відео або тривимірної анімації для демонстрації товарів з різних кутів стає важливим елементом для онлайн-торгівлі, оскільки попит на онлайн-покупки продовжує зростати. Кінцеві користувачі хочуть мати можливість оцінювати товари з усіх сторін, і використання відео, анімації та тривимірних елементів дозволяє дизайнерам ефективно демонструвати продукти у найкращому світлі [3].

Бенто-дизайн (блоковий дизайн) стає все більш популярним напрямком веб-дизайну. Він заснований на створенні веб-сторінок за допомогою модульних блоків. Такий підхід робить дизайн гнучким і адаптивним. Це важливо для веб-сайтів, які мають добре виглядати на різних пристроях. *Складні градієнти.* Складні градієнти стали популярним елементом у веб-дизайні, додаючи глибину, текстуру і виразність до дизайну веб-сайтів. Вони дозволяють створювати багатопланові та ефектні переходи між кольорами, що додає динаміку та візуальний інтерес до сторінок. *Гігантські кнопки.* Використання гігантських кнопок у веб-дизайні привертає увагу користувачів, полегшує натискання на сенсорних пристроях, надає ключовим діям більшу видимість та створює сучасний вигляд веб-сайту. *Закруглені кути.* Закруглені кути у веб-дизайні зменшують різкість елементів, додаючи приємний вигляд та полегшуючи сприйняття. Вони також полегшують натискання на сенсорних пристроях та звертають увагу на важливі елементи сторінки [4]. *Мікроанімація у веб-дизайні.* Мікроанімація - це використання невеликих анімаційних елементів на веб-сайті. Ці анімації можуть бути дуже простими, як-от поява кнопки або зміна кольору значка, або більш складними, як-от прокрутка сторінки або анімація логотипа. Мікроанімація може використовуватися для покращення користувацького досвіду, мікроанімація може зробити веб-сайт більш інтерактивним та приємним для користувачів. *Скломорфізм* - елементи які мають вигляд напівпрозорого матового скла. Елементи дизайну виглядають багатоплановими, об'єкти ширяться у просторі, а верхній шар здається частиною скла. Скломорфізм додає нотку мінімалізму, сучасності, витонченості та футуристичного вигляду. Для досягнення потрібного ефекту дизайнери використовують розмиття фону і напівпрозорий контур, що імітує край скла [5]. *Неоморфізм* - це стиль, що використовує м'які тіні та відблиски, щоб створити ефект, який нагадує об'ємність та плавність. Цей стиль часто застосовується для створення кнопок, карток, форм та інших елементів інтерфейсу, що надає їм вигляд тривимірності та реалізму. Він додає веб-сайту сучасний та стильний вигляд, привертаючи увагу користувачів та покращуючи їхній досвід взаємодії з сайтом. *Паралакс-прокрутка* веб-дизайні - це техніка, яка використовується для створення ефекту глибини на веб-сторінках. Під час прокрутки сторінки фон та передні плани рухаються з різною швидкістю, створюючи враження тривимірності та динаміки. Це додає веб-сторінці візуальну привабливість та інтерактивність [6]. *Адаптивний дизайн* - це підхід, що забезпечує оптимальний перегляд веб-сайту на різних пристроях і розмірах екранів, включаючи комп'ютери, планшети та смартфони. Він використовує гнучкі макети, які адаптуються до розміру екрану користувача, забезпечуючи комфортний та зручний досвід перегляду незалежно від пристрою.

Простота навігації у веб-дизайні - це концепція, що полягає в тому, щоб зробити процес перегляду та переміщення по веб-сайту якомога простішим і зрозумілим для користувача. Це включає в себе чітке розташування меню, зручні кнопки та посилання, послідовність і послідовність сторінок, а також інші елементи дизайну, що сприяють легкому знаходженню і доступу до важливої інформації. Проста навігація допомагає користувачам швидше знаходити потрібну інформацію та зберігає їхнє зацікавлення на веб-сайті [7].

В процесі дослідження було проаналізовано різні трендові напрямки на 2024-2025 рік, використовувалися автором такі методи як порівняльного аналізу та метод спостереження або метод натурального обстеження, в результаті цього дослідження можуть слугувати джерелом цінної

інформації для компаній-імпортерів транспортних засобів, веб-дизайнерів та маркетологів, що мають на меті покращити свій веб-дизайн в інтернеті та забезпечити високий рівень задоволеності клієнтів. Використання нових трендів веб-дизайну дозволяє зробити веб-сайти більш ручними, інформативними та привабливими для користувачів, що може призвести до збільшення продажів транспортних засобів.

Список використаних джерел

1. Website analysis: your go-to optimization resource Hotjar oct.24 2023. URL: <http://surl.li/qacxt> (дата звернення: 07.03.2024).
2. Топові тренди у веб-дизайні на 2024 рік URL:<http://surl.li/qabur> (дата звернення: 07.02.2024).
3. Майбутнє веб-дизайну: тенденції, на які варто звернути увагу в 2024 році URL: <http://surl.li/qacif> (дата звернення: 07.03.2024).
4. Twenty web design trends for 2024: which will you use WebFX Jan 11, 2024 Macy Storm URL: <http://surl.li/qacls> (дата звернення: 07.03.2024).
5. Seven emerging web design trends for 2024 and beyond Webflow bec 12, 2023.
6. Written by Jesse Sumrak, Senior Managing Editor Liz Huang URL: <http://surl.li/qadem> (дата звернення: 07.03.2024).
7. The 9 biggest web design trends of 2024 Wix Blog jan 2, 2024. Jenna Romano URL: <http://surl.li/qdpuu> (дата звернення: 07.03.2024).
8. Top Web Design Trends 2024 Designmodo dec 21, 2023 Andrian Valeanu URL: <http://surl.li/qavkm> (дата звернення: 07.03.2024).

УДК 378

РИСУНОК: ВЛАСТИВОСТІ М'ЯКИХ МАТЕРІАЛІВ

Максим ГЛАДЬКО

*Заслужений художник України, викладач
Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Мистецтво малювання є процесом створення ілюзії видимого світу, що ґрунтується на реалістичному зображенні. Важливість рисунка як основи реалістичного мистецтва не потребує додаткових пояснень. Йому відведено особливу роль у процесі навчання. У системі професійної освіти з підготовки спеціалістів художнього профілю навчальний рисунок посідає провідне місце.

Мистецтво рисунка є єдиним художньо-творчим і навчально-пізнавальним процесом, який дозволяє розвинути спостережливість, уяву, фантазію, координацію руки та ока. Крім того, він дає можливість набути особливого бачення світу і витонченого сприйняття, а також теоретичних знань та практичних навичок у цій галузі.

У сучасній мистецькій практиці важко переоцінити красу, узагальненість, тонове багатство малюнків, виконаних м'якими матеріалами. До цих графічних художніх матеріалів відносяться натуральне та пресоване вугілля, соуси, однотонна пастель, сепія, сангіна тощо.

Рисування м'якими матеріалами дозволяє художникам-початківцям, що знайомляться з академічною студією, розкріпачитися, відчути легкість, податливість техніки, отримати творчу насолоду від такої досить жорсткої дисципліни, якою є рисунок. Адже рисунок м'якими матеріалами уподібнюється живопису тоном і є більш живописним. Саме таку живописну манеру забезпечують м'які матеріали. Їх унікальні властивості та уміння працювати з ними, дозволяють художникам розширити свій творчий діапазон. Вони розширюють погляд на рисунок, надають додаткової інформації щодо техніки старих майстрів, яка поступово втрачається.

На сьогодні у спеціалізованих магазинах для художників існує велика пропозиція різноманітних художніх матеріалів, в тому числі й для рисунка. Звичайно, далеко не всі назви відповідають дійсності. Купивши, наприклад, сепію, нерозумно сподіватися, що цей матеріал виготовлений з чорнил міхура каракатиці Осса сепія, як було за часів Рембрандта і Вермеєра, а ультрамарин – це мінерал лазурит, видобутий в Афганістані, перетертий з витриманої роками на сонці та освітленою лляною олією. Однак сучасні виробники пропонують багато матеріалів для художників, нових, зручних в застосуванні і цікавих, де традиційні назви вказують на колір і способи використання.

Опанування технікою рисунка м'якими матеріалами буде корисним для студентів, що навчаються за фахом «графічний дизайн», і якоюсь мірою дозволить відрізнити натуральний матеріал від імітації, визначитися з вибором кольору, якістю і графічними можливостями матеріалу.

Список використаних джерел

1. Гладько М.В. Методичні рекомендації «Рисунок натюрморту: властивості матеріалів» Черкаси, 2019 р. 40с.

УДК: 130.2:7.01

КОНФЕРЕНЦІЇ З ВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ: ДОСВІД ЧЕРКАСЬКОГО ОБЛАСНОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ

Ольга ГЛАДУН

директор

Черкаський обласний художній музей

Оксана ПУШОНКОВА

учений секретар

Черкаський обласний художній музей

У добу медійних технологій візуальність стає чи не найбільш обговорюваним концептом у наукових дослідженнях, які розгортаються в контекстах новітньої науки, мистецтва, дизайну, культурних практик. Сприймання світу швидко змінюється, тому осмислення потребують нові візуальні феномени та режими бачення. Осмислення культури сприймання у ширшій перспективі звертає увагу на філософські аспекти зорової перцепції та історичний характер візуального мислення, що потребує обговорення у полі конференції, де представлено різні думки та методологічні підходи.

Проведення конференцій на базі навчальних закладів, які мають відділення дизайну, набуває новітніх аспектів у добу цифрових технологій та нейромереж. Формуються унікальні за значенням візуальні практики, тому актуальності набуває їх осмислення у контексті культури сприймання. Музеї та бібліотеки, стаючи центрами культурного розвитку, також звертаються до візуальної парадигми на творчих зустрічах, семінарах, конференціях.

Не є виключенням і Черкаський обласний художній музей, який проводить всеукраїнські науково-практичні конференції з візуальної культури з 2009 року. Починалися вони з творчої співпраці музею з кафедрою філософії ЧНУ імені Богдана Хмельницького та з кафедрою дизайну ЧДТУ, концепт створили О. Гладун та О. Пушонкова. І вже традиційно кожні два роки філософи, культурологи, мистецтвознавці, дизайнери та педагоги збираються, щоб обговорити актуальні проблеми візуальності та візуальної культури у міждисциплінарному контексті. Конференції проводяться у спільному форматі з мистецькими проектами, фестивалями графічного дизайну, авторськими творчими презентаціями. Участь у конференції – це можливість рефлексії змін у часі не лише мистецтва, а й світовідчуття людини ХХІ століття, її емоційної культури, засобів символізації, світоглядних цінностей і пріоритетів.

Науковці музею зазвичай висвітлюють результати своєї діяльності на сторінках Музейного альманаху, проте конференції дають безцінний досвід діалогу, обміну досвідом, спілкування з колегами та спеціалістами з інших галузей знань, що розкриває процеси візуальності у ширшому контексті повсякденної культури, мистецтва та розвитку медіа. Конференції з візуальності мають яскраво виражену практичну складову, їх роботу спрямовано на пошук засобів формування естетичної культури сприймання, візуальної грамотності та проектного мислення.

Конференції мають різну тематичну спрямованість, проте центральним концептом залишається «візуальність»:

- «Візуальність в умовах соціокультурних трансформацій» (2009);
- «Візуальність у контексті культурних практик» (2011);
- «Візуальність в українській культурі: статус, динаміка, контексти» (2013);
- «Екологія візуальності: стратегії, концепти, проекти» (2015);
- «Музей як візуальний текст культури» (2017);
- «Візуальність в естетичних практиках: український вимір» (2019);
- «Сучасне українське мистецтво: концепти, стратегії, візуальні практики» (2021);
- «Візуальне мистецтво у контексті сучасних культурних практик» (2023)).

Питання, що розглядаються на конференціях, охоплюють широке коло проблем візуальної культури, але базовими є три напрями роботи, що відображено зокрема у збірниках матеріалів конференцій: «Візуальність як предмет філософсько-культурологічної рефлексії», «Візуальне мистецтво та інноваційні музейні практики», «Візуально-пластична мова сучасного дизайну». Події війни вплинули на культурні практики та сформували нові. Так, на конференції «Візуальне мистецтво у контексті сучасних культурних практик» (2023) розглядали мистецтво, діяльність сучасних художніх музеїв, галерей, дизайнерських студій переважно у вимірі російсько-української війни. Однією з найбільш обговорюваних стала тема культури пам'яті, формування нових колективних символів у музейних комунікативних проектах та в українському образотворенні в цілому.

Отже, конференції розкривають актуальні проблеми візуальності у полі міждисциплінарного діалогу, а в сукупності виступають як дослідницький проект у часі культури.

УДК: 75.058(477)

НАРОДНІ МОТИВИ В ДЕКОРАТИВНИХ СЕРІЯХ ЛЮБОВІ ПАНЧЕНКО

Ілля ГОРДІЄНКО

*студент кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін*

Науковий керівник: *канд. пед. наук, доцент,
заслужений художник України,
т.в.о. завідувача кафедри дизайну
та соціально-культурних дисциплін*

Тетяна КАСЬЯН

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Любов Михайлівна Панченко видатна українська художниця та модельєрка народилась 2 лютого 1938-р в місті Буча, де провела останні роки свого життя. Померла 30 квітня 2022-р під час окупації рідного міста. Загибель художниці в таких трагічних умовах в черговий раз привернула увагу не лише спеціалістів, а і широкої спільноти.

Її професійний шлях розпочався після закінчення відділу вишивання Київського училища прикладного мистецтва у кінці 1950-х років.

Одним із головних напрямків, які привернули увагу Любові Панченко, був живопис. Вона бездоганно володіла композицією та кольором, вміло використовувала пензель та працювала з різними текстурами, створюючи неповторні полотна. В її живописному творчому доробку можна знайти пейзажі, натюрморти, портрети та інші жанри. Також вона вдосконалила свою майстерність у техніці акварелі, туші, олівця та інших матеріалів. Любов Панченко активно працювала й в графіці. Її графічні роботи вражали точністю ліній, деталізацією та глибиною передачі образу.

В багатьох роботах Панченко, незалежно від техніки виконання, знаходимо українські мотиви. Вона добре зналася в народному мистецтві та спиралася на нього у власній творчості. Зокрема Панченко часто використовувала яскраві національні кольори, такі як блакитний, жовтий, червоний та зелений. Ці кольори змішуються в її композиціях утворюючи виразні контрасти та надають роботам живу енергію. За потреби вона майстерно використовує навіть техніку "петриківського розпису". В її малюнках можна часто побачити елементи чи патерни з національних орнаментів. Мисткиня наголошувала на важливості джерел народної спадщини та використовувала їх як рушійну силу для творчості.

Гарною ілюстрацією її творчого кредо є серія декоративних робіт "Весняний спів" (1969р.). Глядача буквально затягує у світ тепла, радості та надії. Особливість серії полягає в тому, що Любов Панченко поєднала форми птахів, риб та квітів з національними мотивами. У серії можна помітити наявність базових кольорів національних розписів. Це створює особливу атмосферу і робить картини серії "Весняний спів" унікальними. Ми можемо побачити, як художниця збила в композиціях велику кількість весняних символів, таких як перші квіти, птахи, риби та сонце. Це наповнює роботи емоціями, теплом та національним колоритом, створюючи неповторну атмосферу, яка захоплює очі й серце глядача.

Отже, саме в серії "Весняний Спів" бачимо що національні мотиви є важливою частиною творчості Любові Панченко, оскільки вони допомагають їй висловити своє бачення української культури та національної самосвідомості. Вона використовує ці мотиви, щоб показати глибинну єдність людини з природою, а також передати силу і прекрасний дух українського народу.

Спробуємо проаналізувати ці характерні для неї творчі риси на прикладі кількох робіт:

Рис. 1. Декоративний розпис з серії "Весняний спів" (1969 р.)

Бачимо графічну роботу виконану темперою на папері. В цій композиції відчуваємо вплив народної культури, та українського авангарду. Основні рухи композиції розгортаються

з центру. Крапка з якої ніби як весняні квіти розпускаються інші силуети. Плавні гнучкі лінії направляють погляд до двох основних елементів: птаха та кита, навколо яких весь простір заповнений квітами. Кольорова гама чудово поєднана та створює весняне відчуття: синій вказує на чисте небо заповнене жовтим сонячним світлом, червоний на весняні квіти які лише щойно розкривають свої ніжні пелюстки, а зелений на килим молоді зелені як свіжість та спокій.

Рис. 2. Декоративний розпис з серії "Весняний спів" (1969 р.)

У наступній роботі (Рис. 2) знов бачимо як композиційні лінії розходяться з центру і картина розкривається поступово. Форми більш скруглені, що допомагає підтримати цілісність композиції. Кольорова гама весняна, знову зелений як символ відродження доповнений жовтим та теракотовим що вказує на початок весняного землеробства. Головні образи — знову птахи що в котрий раз підтверджує що підґрунтям серії є птахи. Птахи та квіти, іноді риби в цій серії сприймаються як символ свободи та відродження. Мисткиня так нам каже що, птахи асоціюються з вільним польотом та незалежністю; квіти що розцвітають символізують красу, легкість та невинність; образ риби пов'язується із водою яка вважається символом емоційної та духовної свободи. Узагальнено ці образи використовуються для втілення концепції свободи як відчуття невимушеності, можливості вибору та нескінченного розвитку в гармонії з природою.

Творчість Любові Михайлівни Панченко, видатної української художниці, яка пройшла шлях від училища прикладного мистецтва до створення унікальних декоративних серій, таких як "Весняний спів", вражає своєю різноманітністю та виразністю. Її роботи, насичені базовими українськими національними мотивами, вражають не лише художньою вправністю, але й емоційною насиченістю. "Весняний спів" став джерелом веселих, теплих емоцій, які занурюють глядача у світ радості сповнений національного колориту. Творіння Любові Панченко, з її вмінням поєднувати реальні форми природи з національними прийомами стилізації, залишає глибокий слід в серці глядача. Її роботи переповнені не лише красою, але і відчуттям свободи та невимушеності, передаючи природню гармонію та глибоку вкоріненість з українською культурою. Любов Панченко завжди залишатиметься важливою фігурою в історії українського мистецтва, а її творчість продовжить надихати та вражати покоління за поколінням.

Список використаних джерел

1. Бібліотека українського мистецтва. *Любов Панченко*. URL: <http://surl.li/qmpjr> (дата звернення 15.02.2024)
2. Любов Панченко. Повернення. альбом. Видавець Олександр Савчук. 2021 URL: <http://surl.li/erpuq> (дата звернення 15.02.2024)
3. Поклад. Н. Мистецькі шляхи Любові Панченко. URL: <http://surl.li/qmphiq> (дата звернення 15.02.2024)

УДК: 004.896.4:7.038.5

**ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ОБРОБКИ
ВЕЛИКИХ ДАНИХ У ВІЗУАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ**

Майя КОВАЛЬЧУК

к.п.н., доцент кафедри

комп'ютерних технологій і моделювання систем

Інвія ГІВАРГІЗОВ

к.е.н., ст. викладач кафедри

комп'ютерних технологій і моделювання систем

Поліський національний університет, м. Житомир

Швидке зростання обсягів візуальних даних (фото, відео, арт-об'єкти) потребує нових інструментів для їх обробки та аналізу. Штучний інтелект пропонує інноваційні методи та алгоритми для роботи з візуальними даними, що відкриває нові можливості для візуального мистецтва: створення нових форм візуального мистецтва (генеративні арт-проекти, інтерактивні інсталяції); реставрація та оцифрування творів мистецтва; аналіз та інтерпретація візуальних даних. Спробуємо у тезах окреслити основні напрямки та методи застосування штучного інтелекту для обробки великих даних у візуальному мистецтві.

На сьогодні питання використання технології штучного інтелекту у різних сферах діяльності суспільства набуває все більших масштабів, що не оминуло й наукову сферу. Зокрема, Р. Бердо, В. Расюн, В. Величко у своїх наукових доробках аналізують етичні та естетичні питання, пов'язані з використанням штучного інтелекту в візуальному мистецтві [1]. М. Савка [2], К. Хорольська [3] – описують методи розпізнавання об'єктів на зображеннях за допомогою штучного інтелекту та їх практичне значення для візуального мистецтва. Z. Wang, M. Latif – характеризують різні методи виявлення емоцій та настроїв у візуальному контенті та їх потенціал для візуального мистецтва [4].

Штучний інтелект (ШІ) відкрив нові можливості для розпізнавання та класифікації об'єктів на зображеннях та у відеофайлах. Завдяки алгоритмам глибокого навчання, комп'ютери тепер можуть: знаходити та ідентифікувати різні об'єкти на зображеннях, навіть якщо вони частково затулені або знаходяться в складних умовах освітлення; класифікувати об'єкти за різними характеристиками, такими як тип, колір, розмір, форма та текстура; визначати точне розташування об'єктів на зображенні; розбивати зображення на окремі частини, ґрунтуючись на схожих візуальних характеристиках.

Розглянемо приклади застосування цих технологій в арт-проектах та дослідженнях.

Проект “ArtRage” (<https://artrage.com/>) використовує нейронні мережі для створення реалістичних картин, ґрунтуючись на текстових описах. Користувач може ввести опис картини, а ArtRage генерує зображення, що відповідає цьому опису.

DeepDream (<https://deepdreamgenerator.com/>) використовує нейронні мережі для візуалізації снів та підсвідомих думок. Алгоритм знаходить візерунки в зображеннях, які відповідають певним нейронним активаціям, і посилює ці візерунки, створюючи сюрреалістичні та психоделічні зображення.

ImageNet (<https://www.image-net.org/>) – це проект, який зібрав величезний набір даних зображень, що категоризовані за тисячами різних категорій. Цей набір даних використовується для тренування алгоритмів розпізнавання об'єктів.

Проект YOLO (You Only Look Once) – це сімейство преднавчених нейронних моделей для розпізнавання об'єктів на зображеннях. Головна особливість цих моделей полягає в обробці більше ніж 60 кадрів за секунду, а отже, ця архітектура чудово підходить для розпізнавання об'єктів у відео.

На прикладі проектів ArtRage та DeepDream ми бачимо, як ШІ може творити нове, генеруючи зображення на основі текстових описів або візуалізуючи сновидіння. З іншого боку, проект ImageNet свідчить про його здатність аналізувати та категоризувати вже існуючі візуальні дані.

Ця аналітична сторона ШІ знаходить застосування в автоматизованому генеруванні текстових описів зображень. Це може бути корисним для людей з вадами зору, а також для людей, які шукають інформацію про зображення, але не знають, як його описати. Автоматизовані описи зображень можуть зробити візуальний контент більш доступним для людей в плані пошуку, а також можуть використовуватися для аналізу великих обсягів візуальних даних.

Застосування штучного інтелекту для обробки великих обсягів даних у візуальному мистецтві відкриває безліч можливостей для творчості та досліджень:

- Аналіз великих даних – ШІ дозволяє аналізувати великі масиви даних, зібрані від користувачів, відвідувачів мистецьких виставок або з інших джерел. Це може допомогти митцям і кураторам краще розуміти смаки аудиторії, потреби та тенденції в мистецтві.

- Генерація контенту – ШІ може створювати візуальний контент, від малюнків до композицій музики та інших форм мистецтва, на основі аналізу великих даних. Це може бути корисно для автоматичного створення унікальних творів або для виготовлення персоналізованих шедеврів.

- Візуалізація даних – ШІ може створювати вражаючі візуалізації даних, що допомагають у розумінні складних концепцій або аналізі інформації. Це може бути корисно для подання статистики або дослідницьких результатів у привабливій та легкозрозумілій формі.

- Класифікація даних – ШІ може допомагати митцям знаходити та класифікувати кореляції в даних які неможливо побачити класичними методами сприйняття. В такому випадку можуть створюватись цікаві співставлення в формах та ідеях під час творчості.

Розглянемо найпоширеніші методи для аналізу великих масивів даних у візуальному мистецтві із застосуванням ШІ. Ось деякі з найпоширеніших методів:

Машинне навчання (Machine Learning) – це один з ключових методів, який дозволяє алгоритмам самостійно навчатися на основі даних та робити прогнози або виносити рішення на їх основі. У візуальному мистецтві це може використовуватися для розпізнавання образів, аналізу стилю малюнка або відтворення нових візуальних елементів. Зокрема, вище згаданий, проект “DeepDream” використовує машинне навчання для візуалізації сновидінь та підсвідомих думок. Алгоритм знаходить візерунки в зображеннях, які відповідають певним нейронним активаціям, і посилює ці візерунки, створюючи сюрреалістичні та психоделічні зображення.

Комп'ютерний зір (Computer Vision) – спеціалізується на аналізі та розумінні візуальної інформації. Алгоритми комп'ютерного зору можуть використовуватися для розпізнавання об'єктів, визначення текстури, аналізу форм та багато іншого. У проекті “ArtRage” використовується цей метод для створення реалістичних картин, ґрунтуючись на текстових описах. Користувач може ввести опис картини, а ArtRage генерує зображення, що відповідає цьому опису.

Обробка природної мови (Natural Language Processing, NLP) – досліджує взаємодію між комп'ютерами та людською мовою. В контексті візуального мистецтва, методи NLP можуть бути використані для аналізу текстових описів мистецьких творів або коментарів глядачів. Проект “Машини в музеї” використовує методи NLP для аналізу та категоризації творів

мистецтва. Алгоритм може описувати зображення, визначати стиль та жанр, а також знаходити схожі твори мистецтва.

Кластерний аналіз (Clustering Analysis) – використовується для групування схожих об'єктів разом на основі їхніх характеристик. У візуальному мистецтві це може бути застосовано для аналізу тематики або стилів мистецьких робіт.

Класифікаційний аналіз аудіоданих (Audio classification) - під час обробки відеофайлів, корисно буде використовувати методи ШІ в контексті класифікації аудіоданих які присутні в відеофайлах. В такому випадку основна задача яка стоїть перед обробкою аудіоданих - це екстрагування різноманітних характеристик з аудіофайлів, такі як спектральні характеристики, часові характеристики, мел-кепстральні коефіцієнти тощо. Для цього можливо використовувати нейронні мережі, як приклад YAMNet (Yet Another Multitask Network) - це нейронна мережа (deep convolutional neural network), розроблена Google для розпізнавання аудіозаписів та визначення звуків у реальному часі. Архітектура YAMNet базується на нейронних мережах згорткового типу (Convolutional Neural Networks, CNNs), які ефективно використовуються для аналізу аудіо. Модель пройшла навчання на великій кількості аудіозаписів різних типів звуків, що дозволило їй вивчити різні звукові шаблони і стати досить ефективною в класифікації аудіоданих.

Ці методи, іноді використовуючи комбінації один з одним, дозволяють штучному інтелекту ефективно аналізувати великі обсяги даних у візуальному мистецтві та екстрагувати з них цінні знання та інсайти. Усі ці застосування демонструють важливість і потенціал штучного інтелекту в сфері візуального мистецтва та його вплив на розвиток цієї галузі. Сьогодні ця область динамічно розвивається й буде далі революціонізувати візуальне мистецтво.

Список використаних джерел

1. Бердо, Р. С., Расюн, В. Л., & Величко, В. А. (2023). Штучний інтелект та його вплив на етичні аспекти наукових досліджень в українських закладах освіти. Академічні візії, (22). URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/469>
2. Савка, М. С. (2020). Методи розпізнавання зображень з використанням штучного інтелекту у мультимедійних системах : дипломна робота бакалавра : спец. 171 Електроніка / Савка Максим Сергійович. Київ, 2020. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/34827>
3. Хорольська, К. В. (2022). Потенціал застосування різних методів штучного інтелекту у задачі розпізнавання креслень та трансформації 2D → 3D. Кібербезпека: освіта, наука, техніка, 1(17), 116-123. DOI 10.28925/2663-4023.2022.17.2130
4. Wang, Z., & Latif, M. (2007). Reconstruction of 3D Solid Models Using Fuzzy Logic Recognition. Lecture Notes in Engineering and Computer Science, 2165, 1028-1035.

УДК 37.028.2

ВПЛИВ ВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НА СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЗУМІННЯ МАТЕМАТИКИ СТУДЕНТАМИ

Лариса КОЛОМІЄЦЬ

викладач математики

Бердичівський медичний фаховий коледж, м. Бердичів

Ольга ЄВДОКИМОВА

викладач математики

Житомирський базовий фармацевтичний

фаховий коледж, м. Житомир

Вплив візуальної культури на сприйняття та розуміння математики студентами є актуальною темою, особливо в контексті сучасного світу, насиченого візуальними

стимулами. Нинішня візуальна культура, охоплює такі аспекти як кіно, телебачення, інтернет, соціальні медіа, відеоігри та реклама, відіграє ключову роль у формуванні уявлень, цінностей і сприйняття суспільства.

Однією з основних переваг візуальних засобів є їх можливість надавати конкретні, ілюстративні приклади та аналогії, які допомагають студентам краще зрозуміти математичні концепції. Наприклад, анімаційні відео або візуальні демонстрації можуть ілюструвати складні математичні процеси, такі як диференціювання або інтегрування, у спосіб, доступний для студентів будь-якого рівня.

Також, візуальні аспекти можуть допомагати у вирішенні проблем, пов'язаних зі стереотипами щодо математики, зокрема переконанням у те, що це складна та нудна наука. Крім того, використання візуальних прикладів у навчальному процесі може сприяти більшому залученню студентів, особливо тих, які мають різні стилі навчання.

Проте, варто також враховувати можливі негативні аспекти впливу візуальної культури. Наприклад, відеоігри та інші візуальні формати можуть привертати увагу студентів та відволікати їх від навчального процесу. Також, не завжди візуальні засоби надають повні, точні або адекватні пояснення математичних концепцій.

У зв'язку з цим, дослідження впливу візуальної культури на навчання математики є важливим напрямком для подальших досліджень. Врахування цих факторів у педагогічній практиці може сприяти покращенню ефективності навчання та розуміння математики студентами в сучасному світі.

Візуальна культура є складною та мінливою концепцією, що охоплює широкий спектр візуальних вражень, які впливають на сприйняття та розуміння інформації у суспільстві. Згідно з дослідженням Джона Бергера [2, с. 11–15], візуальна культура визначається як "спосіб бачити, який формується засобами інтерпретації візуальних знаків та символів". Вона відображається у способі сприйняття та взаємодії із світом навколо через візуальні засоби. Отже, візуальна культура – це сукупність образів, символів та знаків, які оточують людину в сучасному світі.

Характеристики візуальної культури включають [5, с. 163]:

- **Мультимедійність** – візуальна культура використовує різноманітні медіаформати, такі як фотографія, відео, графіка, анімація, щоб передати інформацію та сприйняття.

- **Інтерактивність** – сучасна візуальна культура часто включає можливість взаємодії користувачів з візуальними засобами, забезпечуючи більш активний спосіб сприйняття.

- **Глобальність** – завдяки розвитку інтернету та соціальних медіа, візуальна культура стала глобальною, здатною до швидкої та масової поширення ідеї та впливу на різні культури.

- **Емоційна навантаженість** – візуальні засоби здатні викликати сильні емоційні реакції, що може впливати на уявлення та сприйняття інформації.

- **Комерціалізація** – велика частина візуальної культури має комерційний характер, оскільки використовується у рекламі та маркетингу з метою залучення споживачів.

Математика – це абстрактна наука, тому її сприйняття та розуміння студентами може бути складним. Розглянемо ключові особливості сприйняття та розуміння математики студентами:

1. **Вікові особливості** [3]. Сприйняття та розуміння математики дітьми залежить від їх розвитку і віку. Молодші діти можуть краще усвідомлювати конкретні об'єкти та візуальні представлення чисел, тоді як старші можуть бути більш здатні до абстрактного мислення та логіки.

2. **Структурованість матеріалу** [4]. Правильна організація матеріалу сприяє кращому розумінню. Наприклад, використання конкретних прикладів, діаграм,

візуальних зображень та графіків допомагає усвідомлювати складні математичні концепції.

3. **Активна участь.** Залучення студентів до вирішення задач та взаємодії у математичних діях сприяє кращому їх розумінню. Ігрові форми, групова робота та дискусії стимулюють активне мислення.

4. **Індивідуальність навчання.** Студенти мають різні стилі навчання та швидкості усвідомлення математичних концепцій. Для досягнення найкращих результатів важливо враховувати індивідуальні особливості кожного студента.

5. **Використання технологій** [1]. Сучасні технології, такі як комп'ютерні програми, відеоуроки та інтерактивні додатки, можуть полегшити сприйняття та розуміння математики студентами через візуалізацію та інтерактивний підхід.

6. **Стрес та емоційний стан.** Стрес або негативні емоції можуть впливати на здатність студента зосередитися та розуміти математичні концепції. Психологічний комфорт та позитивне ставлення до математики можуть полегшити процес навчання.

Сучасна візуальна культура відіграє значну роль у формуванні сприйняття та розуміння математики студентами. Ось деякі з основних способів, які це відбувається:

Візуалізація математичних концепцій: Візуальні засоби, такі як графіки, діаграми, ілюстрації та анімація, можуть допомагати студентам уявити абстрактні математичні концепції. Наприклад, використання графіків може допомогти уявити залежність між змінними у функціях або розв'язання геометричних задач.

Посилення розуміння через мультимедіа: Візуальні та звукові ефекти можуть створювати живіші та більш запам'ятовувані контексти для вивчення математики. Наприклад, відеоуроки або інтерактивні презентації можуть надати студентам можливість бачити та чути математичні концепції у дії.

Стимулювання інтересу через візуальну естетику: Візуально привабливі матеріали, такі як відео, графіка та веб-дизайн, можуть збуджувати інтерес студентів до математики та стимулювати їх активність у навчанні.

Розширення можливостей вивчення через візуальні ігри та додатки: Візуально орієнтовані ігри та додатки можуть зробити вивчення математики більш цікавим та захоплюючим, надаючи можливість взаємодії та експериментування з математичними концепціями.

Відображення реального світу: Візуальна культура може надати студентам можливість побачити застосування математичних концепцій у реальному світі через візуальні приклади та ілюстрації.

Ці аспекти відображають те, як візуальна культура може збагатити навчальний процес математики, роблячи його цікавішим, зрозумілішим та доступнішим для студентів різних вікових та рівнів навчання.

Найдієвіші методи та прийоми використання візуальної культури у викладанні математики спрямовані на залучення студентів, візуалізацію абстрактних концепцій та створення сприятливого середовища для навчання. Ось кілька з них:

1. **Використання графіків та діаграм** – вони допомагають студентам бачити зв'язки між числами, відображати тенденції та аналізувати дані; можуть бути використані для вивчення функцій, статистики, геометрії та інших математичних концепцій.

2. **Візуальні інтерактивні інструменти** – використання візуальних інтерактивних інструментів, таких як динамічні програми та додатки, дозволяє студентам експериментувати з математичними об'єктами та спостерігати за їхніми змінами в реальному часі.

3. **Відеоуроки та анімації** – можуть надати ілюстрації та пояснення складних математичних концепцій у простий та доступний спосіб; дозволяють студентам бачити конкретні приклади та відчувати зв'язок з реальними ситуаціями.

4. **Використання візуальних прикладів та ілюстрацій** – допомагає студентам краще уявити математичні концепції та поглибити їх розуміння.

5. **Графічні організатори та концептуальні карти** – їх використання допомагає структурувати матеріал та візуалізувати взаємозв'язки між різними математичними концепціями.

6. **Використання мультимедійних презентацій та веб-ресурсів** – дозволяє вчителям надавати студентам доступ до різноманітних візуальних матеріалів, включаючи відео, зображення, інтерактивні завдання та ігри.

Ці методи та прийоми допомагають створити стимулююче та ефективне середовище для вивчення математики, де студенти можуть активно взаємодіяти з матеріалом та розвивати свої навички та розуміння.

Рекомендації щодо використання візуальної культури для покращення сприйняття та розуміння математики студентами можуть бути наступними:

Використовувати візуальні методи та прийоми дозовано – важливо балансувати використання візуальних матеріалів, таких як графіки, діаграми, відео та ілюстрації, щоб не перевантажувати студентів великою кількістю інформації. Дозоване та цільове використання допоможе зберегти увагу студентів та покращити їх сприйняття математичних концепцій.

Звертати увагу на зміст візуальних матеріалів – при виборі візуальних матеріалів, вчителям варто обережно відбирати ті, які найкраще ілюструють математичні концепції та є чіткими та зрозумілими для студентів. Якість та адекватність візуальних матеріалів може суттєво впливати на ефективність навчання.

Вчити студентів аналізувати візуальну інформацію – розвивати навички аналізу та інтерпретації візуальної інформації серед студентів. Пояснити їм, як читати та розуміти графіки, діаграми, відео та інші візуальні матеріали, а також як використовувати їх для розв'язання математичних завдань.

Розвивати критичне мислення студентів – заохочувати студентів ставити питання щодо візуальних матеріалів, аналізувати їх достовірність та точність, та висувати власні припущення. Розвиток критичного мислення допоможе студентам краще розуміти математичні концепції та навички.

Отже, візуальна культура може мати як позитивний, так і негативний вплив на сприйняття та розуміння математики студентами. Важливо використовувати візуальні методи та прийоми грамотно, з урахуванням вікових та психологічних особливостей студентів. Оскільки, лише ефективне використання візуальної культури може значно покращити процес навчання математики.

Список використаних джерел

1. National Council of Teachers of Mathematics. Принципи до дій: Забезпечення успіху в математиці для всіх / Пер. з англ. – Вашингтон: NCTM, 2014. – 352 с. (Оригінал: National Council of Teachers of Mathematics. Principles to Actions: Ensuring Mathematical Success for All. NCTM, 2014).

2. Бергер, Дж. (Джон) Способи бачити / Пер. з англ. О. Радинська. Київ, 1972. 224 с. (Оригінал: Berger, J. Ways of Seeing. Penguin, 1972).

3. Боулер, Дж. (Джо) Що спільного з математикою? Як батьки і вчителі можуть допомогти дітям полюбити їхній найменш улюблений предмет / Пер. з англ. Київ, 2009. 304 с. (Оригінал: Boaler, J. What's Math Got to Do with It?: How Parents and Teachers Can Help Children Learn to Love Their Least Favorite Subject. Penguin Books, 2009).

4. Кілпатрік, Дж. (Джеремі) [та ін.] Підсумовуючи: Допомога дітям у вивченні математики / Пер. з англ. Київ, 2001. 384 с. (Оригінал: Kilpatrick, J., et al. Adding It Up: Helping Children Learn Mathematics. National Academies Press, 2001).

5. Мірзоефф, Н. (Ніколас) Як бачити світ: Вступ до образів, від автопортретів до селфі, мап до фільмів та багато іншого / Пер. з англ. О. Бердник. Київ, 2015. 528 с. (Оригінал: Mirzoeff, N. How to See the World: An Introduction to Images, from Self-Portraits to Selfies, Maps to Movies, and More. Basic Books, 2015).

УДК: 766.056(477)

**ВІЗУАЛЬНА ЕСТЕТИКА УКРАЇНСЬКОГО БАРОКО
В ГРАФІЦІ СЕРГІЯ ЯКУТОВИЧА****Катерина КОПИТЕЦЬ***студентка кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін**Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент, заслужений художник України,
т.в.о. завідувача кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін***Тетяна КАСЬЯН***Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Сергій Якутович (1957-2017) – видатний український художник, графік та винятковий книжковий ілюстратор. Народний художник України, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка, член-кореспондент Академії мистецтв України. Його графічні твори вражають виразністю ліній, деталізацією та витонченою композицією. Те, що робить С. Якутовича унікальним – здатність вдало поєднувати традиційні елементи з інноваційним підходом, створюючи власний неповторний стиль.

Він вирізняється повагою до книг як до самосійного арт-об'єкту. Безсумнівно, важливу роль зіграв у цьому династичний фактор, адже батько художника Георгій Якутович – один з найвідоміших українських книжкових графіків. Однак при цьому мистецтво Якутовича-молодшого дуже суб'єктивне: вистраждане й пропущене крізь власне «я», емоційно-насичене, асоціативне й метафоричне [4].

В набутках видатного ілюстратора – 160 видань, серед яких 17 томів модерної української літератури. Сергій Якутович мав тяжіння до створення епічних циклів ілюстрацій до відомих творів світової літератури. Таку ж тенденцію спостерігаємо в його гравюрах, де він відтворював широкий спектр образів та ідей – від історичних подій до літературних сюжетів. У його графіці це проявилось в різноманітних типах ліній – від тонких та докладних до більш широких і експресивних, які вражають своєю грою. Його майстерність полягає в уважному відношенні до деталей: роботи часто витончено деталізовані, а кожен елемент має своє значення в створенні загального враження. Одна з улюблених графічних технік митця – офорт, техніка глибокого тиснення на металевій пластині, що надає йому можливість створювати роботи з різною текстурою та вражаючим об'ємом.

Художник вдало поєднує теми з відповідними художніми техніками, що робить його твори унікальними та емоційно насиченими. Якутович майстерно володіє композицією. Він влучно розкриває суть та атмосферу літературних творів, через власну графічну інтерпретацію. Це винятково проявляється в ілюструванні творів української літератури зокрема XVIII – XIX ст. Саме тут ми спостерігаємо блискуче вплетення візуальних елементів українського бароко в сучасний графічний контекст.

У його циклах «Мазепіана» та ілюстраціях до творів Гоголя, бароковий елемент проявляється в багат шаровості, витонченості форм, та ефектному поданні гри світла і тіней та динамічній композиції. Якутович вдало вплітає в свої композиції та ілюстрації, традиційні українські мотиви, надаючи їм нового мистецького втілення.

Так, у аркуші «Вибори» Якутович візуалізує ідею вибору. Бачимо зіткнення і суперечки прагнень та інтересів, протистояння різноманітних сил, спектр агресивних емоцій, які люди проявляють у боротьбі за владу. Вдивляючись в зображення відчуємо, ніби різні енергії з'єднуються в один вихор і згодом утворюють щось, що узагальнить та укріпить ці сили та стане одним цілим. Художник дуже чітко показує протидію різноманітних сил за допомогою композиційного вирішення. Головний символ влади, до якого спрямований загальний рух, знаходиться у верхній частині центральної осі.

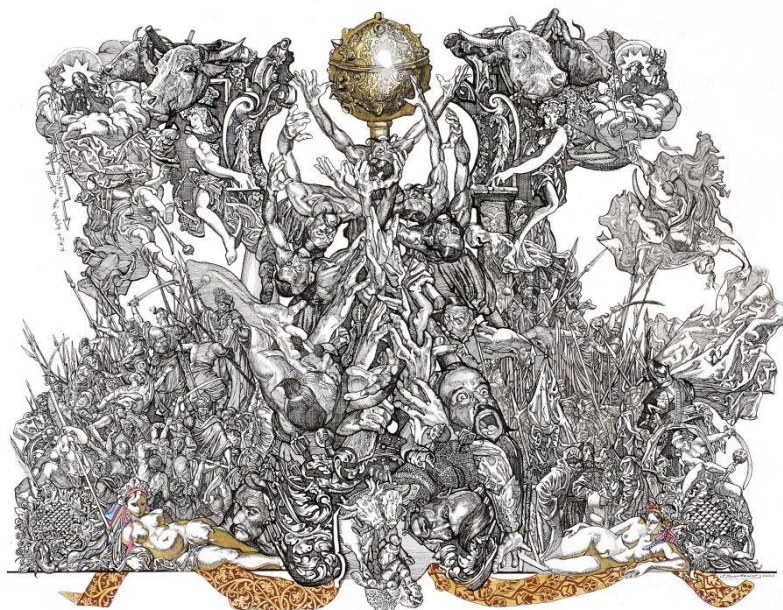

Рис. 1. «Вибори»

Розглядаючи композицію «Козак і Смерть», можна відзначити, що художник відтворює одну з давніх та важливих для людини тем, використовуючи символічні образи. Вдивляючись у козака відчуваємо відданість і вольові риси героя, що символізує боротьбу за волю та незалежність, те, як він впевнено дивиться вперед не зважаючи на те, що відбувається навколо нього. Коси смерті, що оточують постать козака, викликають відчуття неухильності часу та невідворотності долі. Символічний образ Смерті, що супроводжує козака, може вказувати й на трагічний кінець. Зіткнення цих образів ніби відображає внутрішню та зовнішню боротьбу українського народу. Аналізуючи композицію, можна відзначити деталі, які підкреслюють напруженість ситуації: вирази обличчя, жести. Композиційний центр розташований вгорі по центру, а все інше що оточує козака, може сприйматися як сили, що збираються у купу для боротьби зі смертю. Якутович вдало передає напруженість і драматизм моменту, використовуючи художні засоби для створення глибокого емоційного враження.

Рис. 2. «Козак і Смерть»

В ілюстрації «Будівничий» помічаємо, що художник створює візуальний наратив, який символізує процес будівництва не лише фізичних структур, але й суспільства, та формує об'єднання різних сил та підзнаменем релігії. Так, у верхній частині глядач одразу бачить обличчя козака, де на головному уборі зображена побудована церква, це може значити вершиною труда людей які будують церкву та великі руки що тримають креслення, як візуалізація ідеї. Використовуючи контраст світла та тіні, Якутович підкреслює важливість кожної деталі та робочої сили в цьому процесі. Це зображення може бути сприйняте як метафора та емблема єдності та спільної праці на шляху до будівництва майбутнього.

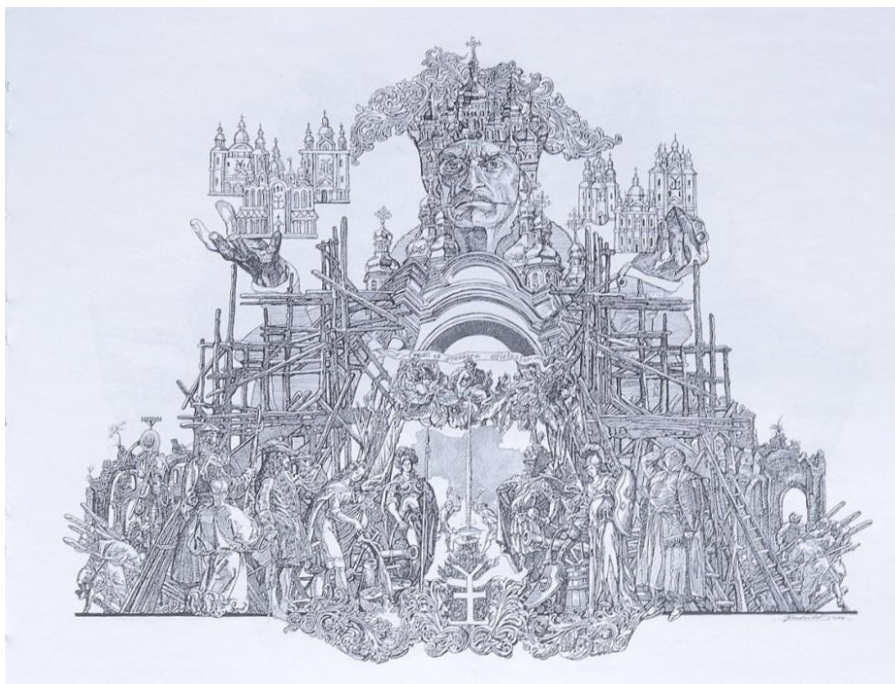

Рис. 3. «Будівничий»

Отже, у гравюрах майстра бачимо вдало поєднувати візуальний та літературний аспекти. Сергій Якутович залишився в історії мистецтва, як високоосвічений графік, який створив свій унікальний стиль, надзвичайно глибокий і тонкий за графічним вираженням. А для сучасної України, важливо ще і використання історичних стилізацій, а саме естетики українського бароко.

Список використаних джерел

1. Yakutovych Academy – медіа-проект про культуру, мистецтво та соціум через призму історії творчої династії Якутовичів. URL: <http://surl.li/qjxtw>
2. Пам'яті Сергія Якутовича. URL: <http://surl.li/qjvzx>
3. Студії мистецтвознавчі (ст.70). URL: <https://docplayer.net/85457439-Imfe.html>
4. Якутович С. Г. Незавершений проект. Альбом / Передм. М. В. Матиос. К.: Грамота, 2008. – 312 с.: іл. (серія «Бібліотека Шевченківського комітету»).

КАЛІГРАФІЯ В СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ**Світлана КУКОЛЬ***викладач, спеціаліст другої категорії
кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін
Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Каліграфія відіграє значущу роль у візуальному мистецтві, що є важливою складовою культурного спадку суспільства, вражає своєю різноманітністю і виразністю, володіє великим потенціалом для створення естетичних дизайнерських рішень. З плином часу мистецтво створення шрифту зазнало значних змін, але традиції і сучасні тенденції надалі впливають на його розвиток. Сучасна каліграфія має глибокі історичні корені, пов'язана з генетичною пам'яттю людини, що охоплює кілька тисячоліть від появи писемності на землі. В класичному розумінні каліграфія вважається мистецтвом красивого письма, глибоко пов'язана з формуванням і розвитком кириличної і латинської систем письма.

Графічний дизайн є найбільш мобільним серед візуальних мистецтв, завдяки тому, що його основна мета візуалізувати інформацію, що призначена для масового поширення та підвищити якість життя людей за допомогою гармонізації навколишнього середовища. В століття інформації можна зустріти масу логотипів, вебсайтів, постерів та багато інших продуктів графічного дизайну з використанням різних каліграфічних стилів. Сучасні каліграфічні роботи сильно відрізняються від класичної каліграфії, де присутні чіткі літерні форми. На зміну приходять шрифти повні експресії та нестандартних рукописних форм. Саме тому сучасні дизайнери вчать не тільки володіти комп'ютерними програмами, але й опановують мистецтво рукописного шрифту. Такі продукти графічного дизайну, що імітують каліграфію, володіють головним критерієм – оригінальністю, тому стають все більш популярними, та частіше використовуються для сучасних розробок. Емоційний зміст та унікальність форми каліграфічного повідомлення зумовлює інтерес, що зростає до каліграфії. Цифровий прогрес не знищує каліграфію, навпаки наслідки комп'ютерної революції дозволяють мистецтву каліграфії перейти на новий рівень розвитку, остаточно ствердитись як у сфері професійного дизайну, і також як окремий жанр мистецтва [1].

Сучасна каліграфія виходить за рамки традиційних понять і мистить в себе експерименти з формами та стилями. Художники використовують різноманітні матеріали та техніки, а також експериментують зі створенням великих інсталяцій та муралів. Каліграфію застосовують як самостійний елемент дизайну, так і в поєднанні з іншими графічними елементами, шрифтами чи ілюстраціями.

Каліграфія має свої коріння в традиційному мистецтві письма, але вона також інтегрується в сучасний візуальний дизайн, додає унікальний та стильний акцент. Використання каліграфії може створювати враження ручної роботи та індивідуальності, що особливо важливо у брендуванні, коли потрібно визначити себе серед конкурентів. З розвитком технологій, виникла цифрова каліграфія, де митці можуть використовувати комп'ютери та спеціалізовані планшети для створення каліграфічних творів.

Останніми роками в усьому світі з'явилась мода на продукцію, створену руками, бо в еру комп'ютерних технологій унікальність та майстерність набуває цінності. З іншого боку, комп'ютерні програми дали нові можливості роботи з літерами. Летеринг може бути як і чистим мистецтвом, так і застосовуватись як художній засіб у дизайні. В першому випадку створюють напис з цитатою улюбленої книги чи пісні, афоризмом, вітальної листівки чи беруть участь у шрифтових конкурсах. В другому випадку його застосовують при розробці логотипів, декоративних написів, створенні меню для ресторанів, дизайні одягу, розписі інтер'єрів тощо [2].

Треба розділяти поняття «каліграфія» та «почерк». Цьому сприяла поява кулькової ручки на заміну перової, що дало змогу пришвидшити процес письма, проте призвело до зникнення каліграфічної складової в письмі.

Каліграфія потребує навичок ручного письма. Потрібно вміти від руки написати те, що потім оброблятиметься на планшеті в графічних редакторах. Щоби зробити напис, графічний дизайнер не обов'язково має бути каліграфом, можна працювати та з набірним шрифтом. Але якщо дизайнер вміє красиво написати слово на папері та потім обробити у Photoshop, Illustrator або інших програмах – це велика перевага. Якщо людина просто щось написала – це не каліграфія, а почерк. Щоби називати себе каліграфом, потрібно володіти професійними інструментами та вміти виконати напис у певному стилі. Каліграф вміє підлаштуватися під певну епоху [3].

В сучасному мистецтві і дизайні каліграфія має досить широке застосування: це різноманітні об'єкти мистецтва, наприклад, скульптура та ювелірне мистецтво, що найбільше поширено в арабському мистецтві, інтер'єрні каліграфічні розписи стін, каліграфічні розписи церков тощо. Цей напрям в мистецтві активно розвивається по всьому світі і є дуже потужним. У графічному дизайні каліграфія може бути частиною різноманітних проєктів або основою дизайну: дизайн логотипів, оформлення книжок, фільмового супроводу, рекламних плакатів, шрифтового дизайну тощо. В промисловому та дизайні середовища спектр застосування каліграфії, досить широкий, від посуду і до дизайну меблів та гаджетів. Каліграфія як форма вуличного мистецтва (каліграфічне графіті), що на відмінну від звичного всім графіті, яке асоціюється з вандалізмом і незаконністю, є естетично художньою формою медіа, де традиційна каліграфія вміло поєднується з експресивною та сміливою естетикою графіті для створення унікальних композицій, що візуально вражають. Такі графіті можна знайти в різних місцях включаючи громадські місця, художні галереї та навіть комерційні установи [4].

З розвитком дизайн-освіти в Україні, в умовах технологічного розвитку у закладах освіти мистецького спрямування, каліграфія викладається графічним дизайнерам. Це сприяє формуванню необхідних професійних компетенцій у майбутніх фахівців графічного дизайну, що здатні вирішувати складні проєктні завдання. У професійній освіті України та країн світу каліграфія часто є базовою дисципліною на спеціальності «Графічний дизайн», яка передусім допомагає розвинути естетичний смак та креативність у студента, навчити вміло застосовувати мистецтво каліграфії в професійній діяльності, створювати шрифти в тому числі національно ідентичні. Українські національні шрифти як одна з гілок розвитку української шрифтової ідентичності, розвиваються та будуються на основі знань з історії писемності, каліграфії [4].

Українська каліграфія, як частина національної культурної ідентичності, має глибокі історичні корені та виражається через використання унікальних стилів письма та художніх спослів. Вона слугує не лише засобом передачі тексту, але і виразом краси, духовності та індивідуальності, ключовим елементом культурної спадщини та національної самосвідомості, виконує роль активного учасника у формуванні та утриманні національної ідентичності, створенні мистецьких творів, які відзначаються культурною спадщиною, традиціями та сучасним вираженням української самобутності.

Використання української мови у каліграфії виконує важливу роль у підтримці та розповсюдженні культурних та національних цінностей. Тексти українською мовою стають не лише засобом комунікації, але й важливою частиною культурної самосвідомості.

Українська каліграфія використовується в графічному дизайні, логотипах, пакуванні та інших графічних рішеннях, де вона стає важливою складовою естетики та відображення національної ідентичності, інтегрує етнічні символи та елементи у власні стилі та композиції. Тризуб, вишиванка, сонце – ці символи стають не лише предметами декору, але й засобами вираження культурних аспектів. Сучасні українські каліграфи експериментують із сучасними тенденціями, використовують традиційні та сучасні матеріали. Це дозволяє каліграфам висловлювати українську ідентичність у контексті сучасного мистецтва.

Рис. 1. Вікторія та Віталіна Лопухіни.

Леттеринг та ілюстрації до лімітованої серії банок для пивного бренду «Чернігівське» до Дня Незалежності. Джерело: vikavita.com [3]

Каліграфія відіграє важливу роль у вихованні сучасних дизайнерів, надає їм цінні навички та впливає на творчий розвиток. Мистецтво красивого письма не лише розвиває технічні навички, але і сприяє творчому мисленню, здатності до деталізації та апробації різноманітних стилів. Ось кілька аспектів, які варто враховувати при розгляді впливу каліграфії на виховання сучасних дизайнерів:

Каліграфія навчає дизайнерів цінувати естетику та красу в написанні літер. Аналіз різних стилів каліграфії дозволяє розвивати відчуття пропорцій, балансу та гармонії у дизайні. Виконання каліграфії вимагає великої зосередженості та уваги до деталей. Дизайнери, які розвивають ці навички, можуть бути уважнішими до дрібниць у своїх проектах, що важливо в графічному дизайні.

Вивчення каліграфії допомагає розвивати технічні навички використання різних інструментів, таких як пензлі, пера та каліграфічні фломастери. Це покращує контроль руки та розвиває вправність. Початковий етап містить вивчення основ каліграфії, а саме, правильне тримання каліграфічних інструментів, основні літери та техніку їх написання, що створює технічну базу для подальших етапів. Після вивчення основ починають експериментувати з різними стилями каліграфії, що містять вибір різних шрифтів, форм літер, розмірів та елементів декору. Робота з різноманітними матеріалами, такими як папір, тканина чи навіть дерево, надає дизайнерам можливість розширювати свої горизонти та використовувати різноманітні текстурні елементи у своїх проектах.

Каліграфія сприяє розвитку творчого мислення та підтримує формування індивідуального стилю. Дизайнери можуть вільно експериментувати з різними літерними формами, створювати унікальні та персоналізовані роботи.

Отже, сучасний дизайнер повинен володіти основами професійної компетентності, творчими здібностями, бути конкурентоспроможним та ініціативним, здатним до саморозвитку, вміти швидко реагувати на актуальні тенденції та потреби суспільства, знати історію мистецтва країни та світу, оскільки тільки такий фахівець буде спроможний бачити найрізноманітніші запити суспільства, перетворювати та розв'язувати ці проблеми в професійній діяльності. [5]. Каліграфія не лише розвиває різні аспекти технічних та творчих навичок, але і стає інструментом для вираження особистої та культурної ідентичності в дизайні. Вивчення цього мистецтва може додати глибини та виразності до творчого процесу сучасних дизайнерів. Розвиток індивідуального стилю в каліграфії дозволяє художникам виражати свою унікальність та творчий погляд на мистецтво красивого письма. Вивчення каліграфії пов'язане зі збереженням традицій та культурної спадщини. Дизайнери відкривають для себе різноманітні стилі каліграфії, які відображають культурні особливості різних народів. Знання каліграфії може бути застосоване в графічному дизайні, де стильні та красиві літери створюють виразні текстові елементи у рекламі, логотипах, афішах, плакатах, дизайні книг та інших графічних проектах. Сучасна каліграфія є

міжнародним явищем, яке враховує різноманітні традиції та індивідуальні стилі художників з різних частин світу. Це мистецтво продовжує еволюціонувати та інтегруватися в сучасні тенденції, втілюючи багатозаровий спадок та творчий потенціал.

Список використаних джерел

1. Терещенко А. А., Чернявський К. В. Вплив цифрового прогресу на класичну каліграфію. Зародження леттерінгу як засобу сучасного дизайну. КНУТД. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/1988/1/td_2016_N2_14.pdf
2. Скоробогатова Ольга, Сучасна українська література, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. URL: <http://surl.li/sedfk>
3. Віка Лопухіна: Каліграфія і почерк – різні річі. URL: <https://skvot.io/uk/blog/kak-osvoit-kalligrafiyu>
4. Шпак О. В., Сутність поняття «каліграфія»: теоретичний дискус. Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/3252/3285>
5. Ольга Шпак, Розвиток каліграфії в освітній практиці зарубіжжя. URL: <https://unesco-journal.com.ua/index.php/journal/article/download/79/71>

УДК: 75.041.5(477-87)

АВТОПОРТРЕТИ ЗІНАЇДИ СЕРЕБРЯКОВОЇ ЯК МЕТОД ПОШУКУ СВОГО «Я»

Юлія КУЦ

*студентка кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін*

Науковий керівник: *канд. пед. наук, доцент,
заслужений художник України, т.в.о. завідувача кафедри
дизайну та соціально-культурних дисциплін*

Тетяна КАСЬЯН

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Зінаїда Євгенівна Серебрякова народилася 12 грудня 1884 року в Харківській області, село Нескучне, з народження проживала в родинному маєтку. Вона була шостою дитиною в сім'ї. Походила з відомого творчого роду Бенуа – Лансере. Батько був відомим скульптором-аніمالістом, а мати займалася живописом. Брати мисткині також обрали творчий шлях, Євген став графіком, але паралельно займався живописом, а Микола – архітектором.

Перші художні навички Зінаїда отримала в сім'ї після переїзду до Санкт-Петербурга в родинний маєток Бенуа. Після здобуття освіти в гімназії, навчалася в художній школі. У 1902 році почала з матір'ю мандрувати Італією. Пізніше, у 1903 році знов опинилася в Санкт-Петербурзі, де вивчала художню майстерність, а потім переїхала на навчання до Парижу.

У 1905 вийшла заміж за Бориса Серебрякова. У родинному маєтку Бенуа, що в Санкт-Петербурзі, нерідко збиралася знать та творчі люди на поетичних та музичних вечорах.

Відомість та впізнаваність молодій мисткині приніс автопортрет «Біля туалетного столика» (1909), який вже в 1910 році опублікували у пресі. З того часу художниця почала виставляти свої роботи в Ермітажі.

1914-1917 рік – період розквіту творчості Серебрякової. В цей час вона написала серію робіт з селянами «Жнива» (1917) [3], а потім захопилася дитячими портретами.

Власних дітей в неї було четверо, тож їх зустрічаємо на її полотнах. «На терасі в Харкові» (1919) та «Картковий будиночок» (1919) стали найвідомішими з них. В цей період її чоловіка затримують, невдовзі Зінаїда Серебрякова стає вдовою та втрачає жило через

більшовицьку владу в 1919 році, через що була вимушена переїхати з дітьми до Харкова, з 1920-1924 працювала в Харківському археологічному музеї.

З 1924 року аж до своєї смерті художниця проживала з дітьми у Франції, переважно в Парижі. Її полотна також здобували популярності не тільки в Європі, але й за океаном.

Велику частину її творчості займають її автопортрети. Важливо розуміти, що розвиток цього напрямку в її творчості не є проявом нарцисичності її натури. Скоріше є проявом бажання побачити себе з різних боків, розглянути всі варіанти себе як у творчості, так і в житті.

Нагадаємо, художниця заявила про себе світу автопортретом «Біля туалетного столика» (1909). Тоді цей портрет став надзвичайно популярним через незвичне амплуа мисткині: вона зображує себе в дзеркалі в досить динамічній позі, вона розчісувала волосся. Ще й сама концепція такого автопортрета як способу стати впізнаваною була нечуваною серед художньої спільноти. Не дивлячись на це, критики та глядачі прийняли її появу в пресі та на виставках позитивно.

Одним з незвичайних є її портрет в чоловічому театральному образі славнозвісного П'єро (1911) [1]. Там вона долає стереотипи, що пов'язані з чоловічим одягом та тим, що художник може займатися тільки образотворчим мистецтвом. Вона змогла розказати світу про те, що митці можуть розвиватися в різних напрямках.

Одним зі способів показати настрій та емоції роботи стала унікальна колірна палітра: вона зображує себе, кожного разу експериментуючи зі світлими та темними варіаціями палітри. Інколи можна також помітити «спокійні» тони в роботах, проте їх вона стала частіше використовувати, знаходячись в еміграції у Франції після 1924 року. В автопортретах з дітьми вона частіше використовує світлі кольори та робить акцент на контрасті темного одягу чи інтер'єру, виділяючи дитячі фігури, «Тата і Катя в дзеркалі» (1917), «Автопортрет з доньками» (1921) [2].

Зокрема, стилістика теж змінюється. На ранніх етапах своєї творчості мисткиня переважно створює неймовірно реалістичні портрети та пейзажі. Починаючи з роботи «Автопортрет» (1921) [2] стилістика помітно змінюється, вона спрощує свої автопортрети, надаючи їм нових форм та кольорів. А також вона дивиться на себе прямо, дивиться немов на глядача. Це символізує її відкритість перед критиками та поціновувачами, а також її простоту. В автопортретах вона починає спрощувати фон, вона починає використовувати повітряну перспективу та в деяких моментах відчувається вплив Альбрехта Дюрера. Вона заглядає в себе ще глибше, спостерігаючи за собою у побуті.

Ці автопортрети актуальні до сьогодні. Навіть зараз ці картини можна розглядати з точки зору сучасного фемінізму, жінка шукає власне «я» і виявляє наскільки вона є різносторонньою особистістю. Той факт, що вона про це задумувалася, дає нам можливість припустити, що навіть тоді вона могла бути в якійсь з течій зародків фемінізму в українському суспільстві. Її автопортрети послугували розвитку та публікації в напрямку автопортретів серед художньої спільноти. Протягом усього життя вона створювала автопортрети щоб відобразити свій власний емоційний та ментальний стан. Це стає зрозуміло з різноманітних палітр, які вона використовує, а також з різних стилістичних рішень.

Список використаних джерел

1. Бібліотека українського мистецтва. *Зінаїда Серебрякова*. URL: <http://surl.li/qdapv> (дата звернення: 12.02.2024)
2. Енциклопедія візуальних мистецтв. *Зінаїда Серебрякова*. URL: <http://surl.li/qkdni> (дата звернення: 12.02.2024)
3. Шевелева М. *Зінаїда Серебрякова – життя в мистецтві*. URL: <https://uain.press/blogs/1129382-1129382> (дата звернення: 12.02.2024)

УДК: 745.54(477.46)

**МИСТЕЦТВО ВИТИНАНКИ МИКОЛИ ТЕЛІЖЕНКА.
ТРИПІЛЬСЬКА СЕРІЯ**

Дар'я ЛИТВИН

*студентка кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін*

*Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент, заслужений художник України,
т.в.о. завідувача кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін*

Тетяна КАСЬЯН

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Микола Матвійович Теліженко (1951 р. н.) — український скульптор, графік, монументаліст. Народний художник України, член Національної спілки художників України та Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Народився на Черкащині. Микола Матвійович навчався у Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва. З 1979 року живе та працює в Черкасах.

Однією із технік якою захопився Теліженко на початку 1980-х років стала витинанка. Як зазначає сам художник: «Він почав робити витинанку у роки перебудови, коли жахливо дорогими стали фарби, полотно, глина, електроенергія, необхідна для опалення кераміки. Ось я і вигадав собі таке хобі, але згодом це стало моєю роботою» [3]. Витинанка в його творчості набула нового значення та нового звучання. Його витинанки – унікальні роботи, в яких він використовує традиційну українську техніку вирізування з паперу. Витинанки Теліженка вражають своєю деталізацією та точністю вирізування. Микола Матвійович підняв техніку витинанки від хатнього ремесла до образотворчої монументальності. Витинанки черкаського монументаліста завдяки декільком кольоровим підкладкам та майстерності вирізання набувають графічних якостей. Кожен образ, створений митцем, має глибокий символічний зміст, що розкриває народну культуру та традиції України "Витинанка – це моя молитва. Вічна пісня мого народу", – каже автор. [3].

Однією з тематичних серій витинанок є серія «Трипільські ритми». Вона є однією із досить давніх робіт митця (2003-2006). Вона є однією з найцікавіших серій витинанок. Адже він використовує зображення археологічних об'єктів, які відомі зі світлин розкопів (лише на території Черкащини діють 4 музейні комплекси присвячені трипільській культурі). На світлинах ми можемо побачити конкретні зображення, а в роботах майстра бачимо втілення форм, узагальнених образів, навіть ідеї та сенсів цих речей.

Теліженко робить серію «Трипільські ритми» не просто археологічною, він оживляє її сценами з конкретними дійовими особами та включеннями в характерні побутові контексти (моління, закликання, ритуальні дії). Художник вдало використовує характерні для трипільської культури орнаментальні мотиви: безконечники, символіку сонця, води, землі, рослинні та тваринні мотиви.

Наприклад як у витинанці «Під знаком тільця» (2004) (Рис. 1.) зображений бик як символ чоловічої сили та влади. На рогах він тримає сваргу (сонце), що підкреслює його божественне походження, йому поклоняються та підносять жертву. Втім, поруч бачимо візуальні елементи жіночності, які підкреслюють сакральність культу родючості у трипільській цивілізації. Витинанку переплітає безконечник що уособлює вічність та неперервність буття.

Рис. 1. «Під знаком тільця»

У витинанці «Поклоніння» (2005) (Рис. 2.) бачимо сакральний обряд – шанування світила. Саме тут зустрічаємо великий комплекс солярних символів: спіраль, концентричні кола, промені від сонця. Вони позначають вічний рух світила, єднання життя, рівновагу та постійне оновлення природи. Також бачимо спіраль не лише в солярному комплексі, а і на землі, де вона символізує нескінченність життя, безперервність нашарувань циклів та поколінь. По боках витинанки зображені подвійні меандроподібні безконечники, що уособлюють зв'язок часів.

Рис. 2. «Поклоніння»

Завдяки органічному поєднанню всіх елементів та майстерності роботи художника, символіка витинанок набуває глибокої значущості та розкриває багатогранність трипільської культурної спадщини. Інтеграція традиційних елементів у модерність робить трипільські

витинанки Миколи Матвійовича надзвичайно цікавими та актуальними для сучасного сприйняття і саме в такий спосіб наближують сучасного глядача до часів трипілля.

Список використаних джерел

1. Витинанки в декоративно-прикладному та образотворчому мистецтві України. Методичні вказівки до вивчення курсу «Витинанки в декоративно-прикладному та образотворчому мистецтві України» з дисципліни «Декоративно-прикладне мистецтво» з практикумом у навчально-виробничих майстернях для студентів ВУЗів і коледжів напрямку 0202 - Мистецтво, спеціальності 7020208, 5020208 - Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво. Черкаси. 2009 р.
2. Жива традиція: майстри народного мистецтва Черкащини: альбом / упоряд. О. В. Теліженко, Т. М. Теліженко. Черкаси, 2009. 273 с. : іл.
3. Життя, присвячене мистецтву: Історія Миколи Теліженка. URL:<http://olesya.telizhenko.tilda.ws/olexandra/mykolatelizhenko> (дата звернення: 12.02.2024)
4. Микола Теліженко. URL:<http://surl.li/qjzcn> (дата звернення: 12.02.2024)
5. Теліженко М. Витинанка : альбом / авт.-упоряд. Є. Шевченко ; авт. ст. Є. Шевченко, Г. Міщенко. Київ, 2007. 120 с. : іл.

УДК [378:7.012]:338.246.8(477)

РОЛЬ ДИЗАЙН-ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОЇ ВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Олександр ЛУГОВСЬКИЙ

кандидат мистецтвознавства, доцент,

доцент кафедри дизайну

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

Звертаючись до теми процесів, що відбуваються у дизайн-освітній сфері, то у глобальному вимірі вони так чи інакше тісно пов'язані із так званим «візуальним поворотом», що вніс радикальні зміни у розвиток сучасної культури на зламі ХХ - ХХІ ст. Ці зміни вплинули на формування нового бачення комплексу проблем ідентифікації художньої реальності. Саме тоді стало очевидним, що засобами комунікації стають новітні візуальні мистецтва, тому слід рахуватися із тим, що відтепер – це новітній вимір культури. Для вітчизняної візуальної культури це прозвучало певним викликом, бо стала очевидно експансія атлантичних та європейських культур, де характерний активний пресинг масової культури, інформації, що презентується найновітнішими засобами комунікації в стрімкому інформаційному світі. Для дизайн-освіти це стало стимулом здійснити якісний перехід у формах і методах навчання, що відповідали б вимогам і викликам інформаційного світу та візуальної культури.

Оскільки головним орієнтиром для вітчизняної освіти в цілому і дизайн-освіти зокрема став європейський простір, то для її розвитку постає прерогативою здатність студента взаємодіяти ефективно із засобами масової комунікації, виявляти адекватність при взаємодії в інформаційно-мережевому середовищі [1, с. 2]. Тут доречно говорити про візуальну грамотність, що може віддзеркалювати такі позиції як: візуальну та медіа обізнаність; широко візуальну освіченість; візуальну компетентність.

Освоївши головні напрямки становлення візуальної грамотності, студент-дизайнер збагачує свій творчий арсенал вміннями, що пов'язані із сприйняттям знань у процесі медіаосвітнього навчання; свідомим обиранням візуальної інформації; готовністю до протистояння негативному впливу візуалізації; розумінням своїх візуальних потреб і

відповідальністю за обрання візуальних контентів для перегляду. Для сучасних умов, сформованих воєнними діями, студент-дизайнер свою спроможність контролювати візуальне сприйняття використовує як потужний інструмент у переосмисленні візуальних образів у своїй професійній діяльності, що сприяє формуванню креативних ідей, реалізації власних образно-сміслових конструктів. Як це реалізується при підготовці дизайнерів на кафедрі дизайну Черкаського державного технологічного університету, можна бачити на творчих акціях, що відбулися уже в цьому році: Всеукраїнській виставці «Молодіжна мистецька палітра» та Проекті «neveragain#2022» Міжнародної мистецької акції Вольнано. Обидві акції проводилися у Черкаському художньому музеї. Вказані мистецькі акції сприяють підвищенню рівня як професійних компетентностей молодих дизайнерів так і громадянських. Так створюються умови, щоб кожна молода людина мала можливість реалізувати в Україні свій потенціал. І, за великим рахунком, так відбувається формування сучасної візуальної культури, що і визначає внесок дизайн-освіти у згадані процеси..

Список використаних джерел

1. В.В. Ільїн, «Презентація візуальної грамотності в навчальному процесі та її експлікація в культурі мислення», ITLT, vol. 75, вип. 1, стор. 1–12, лютий 2020 р., doi: 10.33407/itlt.v75i1.3660.

УДК: 338

РОЛЬ ВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ У КОНТЕКСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Вікторія МАЦУКА

к.е.н., доцент

Маріупольський державний університет, м. Київ

Візуальні дослідження – це міждисциплінарна галузь досліджень, зосереджена на соціальному впливі візуального досвіду.

Візуальний досвід не зводиться до його оптичних компонентів, але розуміється як діяльність (мультисенсорної) системи – не завжди свідомої – спрямованої на встановлення та підтримку соціальних відмінностей. Видиме – це насамперед соціальна та культурна категорія.

Об'єктом візуальних досліджень можуть бути різноманітні артефакти та практики, які, як правило, належать до поля візуальної культури. Однак навіть у цьому випадку вони не розглядаються як категорії естетики, психології чи оптики, як щось дане, а радше стають частиною генеалогічного формулювання проблеми, що розгортається в багатьох дисциплінах, таких як філософське сприйняття, теорія образів, соціологія мистецтва, соціальна антропологія, STS, семіотика, сучасна естетика та ін. Генеалогія тут має на увазі передусім увагу до процесів формування різноманітних типів і форм видимості, які можна розуміти як відносно стабільну присутність у соціокультурному просторі, насиченому афективними структурами та образами [1].

У зв'язку з цим візуальні артефакти та практики вважаються стратегіями та інструментами для боротьби за позиції в соціальному просторі – інструментами, які не завжди є явними, але стають все більш впливовими та ефективними, враховуючи багато факторів, які можуть мати вирішальний вплив на зростання нашого світу зараз та у майбутньому [3].

Ключові фактори та наскрізні візуальні дослідження, що впливають на останній та особливий статус візуальної культури відповідно.

Диверсифікація соціального та політичного дискурсу: поступове зникнення домінуючих культурних центрів (цей процес має дві фази: повільну та швидку: повільна фаза – це тривалий процес соціальної секуляризації та культуралізації, а швидка – глобалізація світової культури).

Експоненціальне зростання форм та кількість культурної продукції, кількості учасників, каналів комунікації тощо.

Змішування соціального та технічного полів: зміни характеру та форми соціальної дії; розподілена суб'єктивність, що поширюється на матеріальні артефакти.

Конфлікт між персоналізацією/локалізацією соціальних образів та їх циркуляцією в глобальному комунікаційному середовищі.

Розповсюдження та сучасна тривіалізація складних форм візуальної репрезентації (підсилювальні фактори «оптичного несвідомого», сугестивний вплив образів, мультисенсорне та мультимодальне сприйняття).

Автономність і безперервність екранних матеріалів і поверхонь: сьогодні це не стільки суб'єктивно керована маніпуляція нашим оточенням, скільки передрефлексивна взаємодія з поверхнями і текстурами навколо нас, що становить нашу взаємодію з основною модальністю «зовнішнього». Таким чином, процес розпізнавання свідомості все більше доповнюється поширенням уяви та фонові роботи, часто в тому самому просторі, що й континуум естетизованих поверхонь і екранів.

Розповсюдження естетичних принципів, які організують соціальне спілкування та формують особистісну ідентичність.

Основними завданнями дослідження організаційної візуальної культури є.

Критика політичних наслідків візуалізації як практики організації та підтримки соціальних відмінностей (різних форм соціальної нерівності).

Реконструкція соціальної історії бачення: від примітивного мистецтва до повсякденних практик конструювання ідентичності за допомогою технологій.

Аналіз культурних функцій візуального досвіду: роль візуальних медіа та візуального досвіду у формуванні високодиференційованих і конфліктних сучасних культур.

Вивчення ролі візуального досвіду (візуальних медіа) у сучасній комунікації.

Візуальна культура є запорукою зростання та успіху організації лише тоді, коли вона є результатом продуманої та грамотної діяльності керівництва організації. При формуванні внутрішньої культури організації важливо розробити основні норми та цінності, які забезпечують сильну підтримку щоденної діяльності організації. Формування організаційних цінностей відбувається спонтанно через поступову кристалізацію загальних цінностей через інтерактивний досвід між співробітниками в процесі організаційного розвитку. У ході функціонування організації формулюються нові стандарти поведінки і певні установки на виробничий процес; це неминучий процес, який вимагає управління та контролю з боку керівництва організації [2].

Цінності організації розвиваються через продуману політику управління, включаючи:

1. Розробку стратегічних організаційних цінностей;
2. Пропаганду особистих та групових цінностей, використовуючи слова та дії, які не суперечать цим цінностям;
3. Надання підтримки носіям цінностей;
4. Стимулювання відтворення поведінки, яка відповідає цінностям організації.

Підвищення візуальної культури є одним із способів ефективного впливу на членів організації та важливим інструментом управління організаційною поведінкою. Ключову роль у цьому процесі відіграє менеджмент організації. Соціально-психологічна ситуація в організації залежить від її дій і поведінки, від її ставлення до інших членів організації, яке стає реальністю в певний період часу і кристалізується в ціннісній і нормативній формі. Важливо також відзначити, що менеджмент організації

буде діяти як творець цінності лише в тому випадку, якщо воно поєднує формальну позицію з утриманням лідерської позиції (як формальної, так і неформальної), тобто більшість членів організації повинні визнавати команду керівництва направляє беззастережно, висловлює повагу та довіру. За певних умов запровадження норм і цінностей не викличе відторгнення з боку інших членів організації, що є важливим фактором для підтримки балансу організації та високого ступеня інновацій. Організаційний менеджмент визначає правила поведінки всередині організації та регулює, створює та визначає існуючі норми, цінності та стандарти поведінки. Тільки в таких умовах організації можуть успішно функціонувати, змінюватися відповідно до нових виникаючих потреб соціального середовища і йти в ногу з часом.

Візуальна культура може служити гарантією існування організації; вона повинна включати норми та цінності, які поділяють члени організації, які, у свою чергу, сприяють стабільності діяльності та розвитку організації. Тільки цілі, які ставить перед собою організація, можуть визначити зміст встановлених норм і цінностей. У цьому випадку культура є помічником в управлінні організацією. Вона впливає на поведінку членів організації, їх трудову діяльність, рівень мотивації, і, отже, існуюча організаційна культура в певному сенсі допомагає в управлінні організацією. Менеджменту організації не потрібно відволікатися і витратити час, щоб підтримувати мотивацію членів організації, їх діяльність і контролювати і регулювати відносини, що складаються між ними; всього цього, і навіть більше, можна досягти шляхом розвитку візуальної культури.

Список використаних джерел

1. Візуальна культура. URL: <http://surl.li/rqrpjn> (дата звернення: 17.03.2024).
2. Новий погляд: що таке візуальна культура сьогодні і як її споживати. URL: <http://surl.li/rqrpjq> (дата звернення: 17.03.2024).
3. Павліченко Є. Сучасна візуальна культура як засіб репрезентації національної ідентичності. Питання культурології. 2023. 42. С. 57–65. URL: <http://surl.li/rqrpjx> (дата звернення: 17.03.2024).

УДК: [37.01/.09][74]

ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДИЗАЙНЕРІВ

Валентина МУЗИЧЕНКО

*викладач-методист,
завідувач відділення дизайну
кафедри дизайну та соціально-
культурних дисциплін*

Ольга ВАКУЛЕНКО

*викладач кафедри дизайну та соціально-
культурних дисциплін, спеціаліст I категорії
Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси*

Соціальні мережі відкривають для студентів мистецького напрямку безмежні можливості виявити свої таланти, навчитися новому та знайти спільноту, що поділяє їхні інтереси. Вони є потужним інструментом для спілкування, співпраці та навчання студентів. Разом з тим, мережі можуть відривати від творчого процесу та спричинити

недооцінку власної роботи через постійне порівняння з іншими, а також прокрастинацію.

Розглянемо переваги та недоліки використання соціальних мереж.

До переваг можна віднести наступні аспекти:

- спілкування з друзями, родиною та колегами незалежно від їх місцеперебування;
- сприяння професійному розвитку, допомога у працевлаштуванні, зв'язок з потенційними роботодавцями та побудова професійних контактів, демонстрації свого творчого потенціалу широкій аудиторії;
- отримання зворотного зв'язку та конструктивних порад від інших користувачів, що допомагає поліпшити свої навички;
- можливість спільно працювати над проектами, обговорення проєктів, спільні творчі сесії, виставки та майстер-класи;
- контакти з відомими митцями, викладачами та іншими професіоналами галузі, що надихає та стимулює до творчості, допомагає подолати творчі блоки та збільшити впевненість у собі;
- розширення професійної мережі та встановлення нових контактів, що може бути корисним для майбутніх можливостей працевлаштування, співпраці, кар'єрного розвитку та менторства.

Усі ці можливості роблять соціальні мережі цінним інструментом для студентів мистецького напрямку, що допомагає їм будувати свою кар'єру. Галузь дизайну постійно змінюється та розвивається, тому студенти повинні прагнути до постійного підвищення кваліфікації та самовдосконалення. Соціальні мережі є корисним інструментом для вивчення новітніх тенденцій у світі дизайну та спілкування зі спеціалістами галузі.

Складно переоцінити користь використання соціальних мереж для студентів, але вони також мають недоліки, про які варто пам'ятати:

- велике джерело втрати часу який можна було б використати для навчання або іншої корисної творчої діяльності, що призводить до погіршення академічних результатів і зменшення продуктивності;
- потенційна шкідливість для психічного здоров'я: зловживання соціальними мережами може призвести до стресу, порушень сну, зниження самооцінки; порівняння себе з іншими на основі того, що побачено в їхніх профілях, також може викликати почуття незадоволеності та невпевненості у собі що може привести до стресу;
- відсутність гарантії приватності та безпеки, можливість крадіжки особистої інформації, робіт, ідей, кібербулінг;
- втрата контролю над часом використанням соціальних мереж, розвиток цифрової залежності, що відчутно впливає на соціальні, академічні та професійні аспекти життя;
- відволікання від реального життя, заміна особистих зустрічей та спілкування в житті, соціальна ізоляція, віддалення від реальних взаємодій та стосунків на користь віртуальних;
- вплив на психічне здоров'я: стрес, тривога, проблеми пов'язані з депресією та низькою самооцінкою. «Залежність від Інтернету і соціальних мереж здатна змінювати гормональний фон людини. Перевіряючи свій профіль, користувач відчуває тривожні почуття, що супроводжується викидом в кров гормону окситоцину» [1].

Ці аспекти дуже важливі. Перебуваючи в онлайн-середовищі, студенти можуть отримувати спотворену картину реальності через фільтри, редагування та привабливість соціальних мереж. Це може призвести до порівняння себе з ідеалізованими образами та відчуття недосконалості. Крім того, студенти можуть відчувати меншу мотивацію до активного життя в реальному світі, бо вони відчувають задоволення від віртуальної взаємодії.

Необхідно пам'ятати про обережність використання та обміну особистою інформацією з незнайомцями або людьми, яким ви не довіряєте повністю. Особиста інформація – це цінний ресурс, до якого необхідно ставитися обережністю та уважністю, щоб уникнути можливих наслідків для приватності та безпеки.

Для того, щоб уникнути або пом'якшити ці наслідки, важливо для студентів збалансувати використання соціальних мереж з іншими видами діяльності, такими як заняття спортом, соціальні зустрічі з друзями, творчі заняття або медитація, приділяти увагу власному самопочуттю та вести здоровий спосіб життя. Також корисно дотримуватися правил цифрової гігієни, таких як періодичні цифрові детокси, обмеження часу використання соціальних мереж та активна заміна їх реальними взаємодіями з друзями та сім'єю. Щоб забезпечити успішну кар'єру в галузі дизайну, студентам необхідно визначати конкретний час для перегляду соціальних мереж та дотримуватись його, встановити раціональний баланс між часом, витраченим на соціальні мережі, і часом, приділеним академічним зусиллям, таким як вивчення теорії дизайну, виконання практичних завдань та створення проєктів.

Отже, студенти дизайну повинні усвідомлювати, що професіоналізм потребує балансу між використанням соціальних мереж та академічною працею, а також постійної самореалізації та самовдосконалення. Спроможність керувати своїм часом і ресурсами є важливою складовою для досягнення успіху. «Інтернет-спілкування повинно доповнювати життя, але не бути його основою» [2].

Список використаних джерел

1. Інтернет та соціальні мережі їх вплив на здоров'я. URL: http://social-internet-nasar.blogspot.com/2017/11/blog-post_4.html
2. Я журналіст. Переваги та недоліки соціальних мереж. URL: <https://ij.ogo.ua/suzh/perevagi-ta-nedoliki-sotsialnih-merezh/>
3. Вишня Г. Штучний інтелект і людина: загрози і можливості. Сайт: Радіо свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/shtuchnyiintelekt-zagrozy-i-mozhlyvisty/31145992.html>

УДК: 378.655

КАЛЕНДАР ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕКЛАМИ

Валентина МУЗИЧЕНКО

*викладач-методист,
завідувач відділення дизайну
кафедри дизайну та соціально-
культурних дисциплін*

Аліна ПОЛИГАЧ

*студентка кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін
Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси*

«Календар (від лат. calendatium) – 1) система відліку тривалих проміжків часу, упорядкована за роками, місяцями та днями; 2) періодичне або неперіодичне довідкове видання у форматі таблиці / книжки, що містить зображувальні або словесно-цифрові хронологічні дані (день, місяць, рік), доповнені відомостями довідкового або науково-популярного характеру, що мають безпосереднє відношення до тієї чи іншої дати, іноді – невеликими художніми творами» [1].

«Календар може бути ефективним засобом реклами, оскільки він є корисним і практичним предметом, який люди використовують на щодень. Календар може бути розповсюджений як рекламний матеріал на різних заходах, таких як конференції, виставки, свята, спортивні події та інші» [2].

Календарі бувають різних розмірів, форм та стилів, що дозволяє адаптувати рекламу до потреб і вподобань цільової аудиторії. Наприклад, це може бути настільний, настінний, плакатний, кишеньковий календар. Вони розташовуються відповідно і забезпечують постійну видимість рекламного матеріалу протягом усього року. Люди регулярно переглядають календарі, щоб перевірити дати та події. У порівнянні з більш тимчасовими формами реклами, такими як рекламні банери або оголошення в Інтернеті, календарі зазвичай користуються тривалістю використання.

Реклама на календарі може бути дискретною і природно вплетеною в корисний контент календаря, такий як фотографії, графіка, цитати або корисні поради. Це дозволяє рекламі інтегруватися в повсякденне використання календаря без надмірного натяку. Календарі можуть бути персоналізовані з використанням логотипів та іншої корпоративної інформації, що дозволяє бізнесам створювати унікальні та індивідуалізовані рекламні матеріали.

Календарі можуть охоплювати широку аудиторію, включаючи клієнтів, партнерів, співробітників та інших зацікавлених сторін. Це дає можливість розповсюджувати рекламу серед різних груп людей.

Ці переваги роблять календарі ефективними інструментами для реклами, які можуть допомогти підвищити увагу до бренду та залучити нових клієнтів.

При створенні календаря з метою реклами важливо враховувати ряд аспектів, які допоможуть забезпечити ефективність і успішність рекламної кампанії.

Це розуміння цільової аудиторії – їхніх вподобань, потреб та стилів життя. Правильний вибір формату та розміру календаря, які будуть відповідати потребам та бюджету. Важливо пам'ятати, що календарі різних розмірів можуть мати різний вплив на споживачів. Вміст календаря може бути різноманітним: від фотографій та ілюстрацій до цитат, порад або фактів. Важливо, щоб цей вміст був цікавим та корисним для обраної аудиторії. При створенні необхідно врахувати, що такий календар може мати додаткові функції, такі як замітки або список справ.

Дизайн календаря повинен бути привабливим, естетичним та відповідати бренду компанії. Важливо також забезпечити легку читабельність дат та тексту, а також привертати увагу до рекламного матеріалу. Рекламні повідомлення в календар необхідно інтегрувати таким чином, щоб вони були помітними, але не заважали основному вмісту календаря. Реклама повинна бути дискретною та органічно вписуватися в дизайн. Необхідно врахувати високу якість друку та матеріалів, щоб календар виглядав професійно і привертав увагу. Не менш важливим є планування стратегії розповсюдження календарів, враховуючи цільову аудиторію та місця, де вони можуть бути найбільш ефективними.

Загалом, успішний календар для реклами – це той, який відповідає потребам та очікуванням споживача, а також вдало представляє бренд та рекламні повідомлення.

Список використаних джерел

1. Українська бібліотечна енциклопедія. URL: <http://surl.li/lzony>
2. Сайт графічного дизайнера Володимира Басова. Календар як ефективний засіб реклами. URL: <http://surl.li/sedmj>

УДК: 74:004.92

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО ДИЗАЙНУ ЯК ВІЗУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ*Дмитро НЕЧЕПОРЕНКО**студент**Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.**Владислав НІЖЕГОРОДЦЕВ**Державний податковий університет, м. Ірпінь*

Сучасні технології цифрового дизайну включає в себе безліч важливих ідей і практик, і роздуми про майбутнє науки в контексті дизайну, а також дизайну в контексті науки залишаються актуальними і на сьогодні. Цифровий дизайн також еволюціонував від дизайну об'єктів, як фізичних, так і нематеріальних, до проектування систем і проектування складних адаптивних систем, ця еволюція змінила і роль дизайнерів.

Сучасний світ переживає період тотальної глобалізації від ручного ескізування художника до цифрового дизайну з конвергенцією креативного мислення штучного інтелекту. У цифровому середовищі народжуються нові напрями мистецтва, дизайн-творчості та відповідні поняття, які представлені новою термінологією. У дизайні діджиталізація сформувала і стимулювала активне використання цілого класу понять «цифрова проектна культура», «цифрове дизайн-мислення», які використовуються для позначення ефективного методу вирішення широкого кола проблем людини, «кліпове мислення», «інтернет-меми», дипфейк-технологія» «віртуальна/аугментована реальність» [1].

Сучасний дизайн розглядається як наука інновацій, а стратегія вищої освіти дизайнерів повинна бути трансформована від передачі знань до генерації інноваційних знань. Сучасний дизайн виконує роль інтерфейсу між зовнішнім і внутрішнім світом предметів. Інтернет та масові тенденції вплинуть на розвиток сучасної візуальної культури та розкриють залежність від віртуальної реальності сучасного інформаційного суспільства [4]. Серед сучасних найяскравіших проектів реалізації цифрових продуктів сьогоднішньої України можна виділити українську агенцію TS/D Agency-дизайнерку Spiilka Настю Жеребецьку, шрифтового дизайнера Кирила Ткачова, ілюстраторку Варвару Перекрест, дизайнера додатку bird Арсенія Фещенка, UX Team Lead у Wix і DeviantArt Ліну Кононенко та співвласника анімаційної студії Untime Антона Пінкевича.

У вересні 2019 року Міністерство цифрової трансформації України разом з Fedoriv та Spiilka designbüro презентували бренд цифрової держави. Додаток і сайт мали об'єднати в єдиному електронному вікні усі послуги, які надає держава громадянам і бізнесу. «Дія» є чудовим прикладом того, що дизайн - це, насамперед, користь та зручність, а не лише красиві картинки. Задля спільної мети об'єдналися агенції Fedoriv та Spiilka, а для створення унікальних інклюзивних шрифтів був залучений Дмитро Растворцев. Дизайнери Дмитро Буланов та Катерина Яцушек створили альтернативний логотип Києва з каштановим листом. Ініціював ідею оновлення міської айдентики засновник школи Projector Олександр Трегуб [5].

Штучний інтелект все більше впроваджується в простір цифрового дизайну. Дані технології призведуть до мікроеволюцій в області автоматизації та спрощення розробки. Нещодавно Adobe продемонструвала платформу Sensei, котра допомагає відкрити новий користувацький досвід, використовуючи саме штучний інтелект. Застосування подібні технологій дизайнерам надається можливість не витратити час на зайву роботу, а використовувати його на проекти, які дійсно цього потребують [3].

Новий штучний дизайнерський світ, який був створений в ХХ ст., значно вплинув на основи людського життя. Він забезпечив відносну усталеність життя всього суспільства, зокрема, виступивши засобом, який утверджується в ролі важливого виду духовно-творчої

самореалізації особи. Дизайнерське мислення виступає не лише як методологія творчого мислення, але і також надає можливість досліджувати складні дизайнерські явища, включаючи їх будову, семантику, індивідуальні та загальні особливості [2].

Споживачі цифрового дизайну прагнуть максимально спростити свій цифровий досвід, починаючи від онлайн-замовлень до автоматизації великої мережевої структури, саме тому кожна країна або бізнес, які рухаються в напрямку майбутнього, інвестують в свою цифрову трансформацію. Більш того, організації повинні створювати і поставляти нові цікаві рішення швидше, ніж будь-коли раніше.

Сучасні надбання в сфері нано-, біо-, когнітивних досліджень та інформаційних технологій, дані про нелінійність розвитку систем, принцип модульності на атомарному рівні вже зараз зумовлюють траєкторію подальшого розвитку будь-якого процесу діяльності людини та час протікання цього процесу, в тому числі і в дизайні. Серед напрямків інвестицій в ІТ-технології в компаніях на 2020-2021 рр. частіше за інших відзначають кібербезпеку, мультимедійне середовище, технології флеш-зберігання і Інтернет речей.

Цифрові технології (і засновані на них інформаційні, комунікаційні, мультимедійні технології) можуть служити ефективним засобом активізації інноваційної компоненти дизайнерської творчості, та безпосередньо брати участь в генерації нових ідей, художніх образів, у підтримці прийняття принципових рішень.

Можливість використання кібернетичних підходів до підтримки прийняття рішень в дизайн-проектванні знаходиться в стадії активного вивчення. Загальна позиція дослідників одностайна: в ряді ситуацій ці підходи потенційно дуже ефективні і заслуговують ретельної розробки. Особливо перспективні кібернетичні підходи в інформаційному і мультимедійному дизайні.

Занурення у віртуальну (цифрову) реальність є синонімом цифрового мистецтва (дизайну). Нові технології все більш впливають на формування культурних орієнтирів нового стилю життя та характеризуються дизруптивним впливом на традиційні галузі. Терміни «цифровий художник» і «цифровий дизайнер» стають загальноживаними.

В результаті проведених наших досліджень було встановлено, що веб-дизайн виступає в ролі інструменту культурних трансформацій сучасного суспільства і здійснює встановлення взаємозв'язку технологій і людини в контексті сучасного веб-простору за допомогою веб-дизайну.

Підводячи підсумок, можна цілком стверджувати, що проникнення в динамічне веб-середовище людей і трансформації його в частину повсякденного життя веб-дизайн здобув нові особливості. Він допомагає у створенні ефективної інформаційної платформи, що відповідає завданням веб-ресурсу, а також зумовлює вплив та розвиток комерційного, комунікативного, соціокультурного потенціалу і в цілому на всю візуальну культуру суспільства.

Список використаних джерел

1. Гардабхадзе І. А. Тенденції розвитку дизайну доби постіндустріального суспільства. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. Вип. 41. 2019. С. 176-184.
2. Опануйте неймовірні можливості з технологією штучного інтелекту. URL: <https://www.adobe.com/ua/sensei.html>. (дата звернення: 11.01.2024).
3. Ригова І. С. Smart – технології як фактор розвитку сучасного дизайну. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 69(1). С. 174-183. URL://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgvzdia_2017_69%281%29__27 (дата звернення: 14.01.2024).
4. Imbesi L. (2019). The Role of Design Research in a Postindustrial Society. *Design Principles and Practices: An International Journal–Annual Review*, 13(1), 1-11. URL: <https://doi.org/10.18848/1833-1874/CGP/v13i01/1-11> (дата звернення: 15.02.2024).

Nizhehorodtsev V.O. Методологія цифрового дизайну та комп'ютерного моделювання в цифровій трансформації бізнесу і суспільства. *Information systems and technologies for managing socio-economic processes in sectors of the economy: Collective monograph.* Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. P.154-182.

УДК 745.54:398.4](477.46)

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ПЕРСОНАЖІВ УКРАЇНСЬКОЇ МІФОЛОГІЇ У ВИТИНАНКАХ МИКОЛИ ТЕЛІЖЕНКА

Лілія ОБІЗНА

*студентка кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін*

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

*Науковий керівник: завідувач відділу мистецтв Черкаської обласної
універсальної наукової бібліотеки імені Тараса Шевченка*

Наталія РЕБЯКОВА

Микола Матвійович Теліженко (16 березня 1951, Звенигородка) – український скульптор та графік. Народний художник України, член Національної спілки художників України та Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Микола Теліженко народився 16 березня 1951 року у місті Звенигородці Черкаської області. Закінчив Вижицьке училище ужиткового мистецтва. У 1978 році закінчив Львівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва. Педагоги з фаху - В. Борисенко, В. Овсійчук, М. Курилич. З 1979 року живе та працює у Черкасах [1].

З 1987 року член Національної спілки художників України. Заслужений художник України. Учасник багатьох міжнародних конкурсів та симпозіумів по скульптурі. Кожна його робота є особливим та неповторним витвором мистецтва з дивовижним характером та формами.

«Я обрав витинанку, бо вона мені дуже подобається. Вона лаконічна і дуже швидко можна втілити той задум, який викристалізувався в голові» [2].

У своїй творчості художник часто звертається до давньої української історії, української міфології та візуалізує архітепові образи національної культури. Однією з відомих робіт цієї теми є «Степова берегиня» - образ української міфічної істоти. Згідно з давньою міфологією, Берегиня є богинею добра, людського захисту, захисту оселі та дітей від злих сил, хвороб та іншого. Зображували її скрізь: від вишивки на рушниках до прикрас та писанок. Одним з символів цієї богині є багаття як знак миру, любові, спокою та родини.

В центрі роботи «Берегиня» ми бачимо постать жінки, відтак розуміємо що це саме вона – Берегиня, захисниця, навколо якої зображені люди що трудяться в полі, збирають врожай та переносять його у сховок, нижче бачимо процес догляду за землею. Поруч автор зобразив тварин: птахів які є жителями полів і передвісниками весни, та коней, які колись допомагали людям орати землю для посіву культур.

Ще одним божеством якого шанували наші пращури є Білобог – бог дня, добра та щастя, він є сином бога Рода та запеклим ворогом Чорнобога. Ці два божества є аналогією Бога та Диявола в християнстві. Символами цього божества є вогнений меч, щит і сокіл якого він посилає в ніч, щоб він вирвав зло з темного мороку, бо скоро засяє день.[3] В роботі художника М. Теліженка «Білобог» ми бачимо уособлення Білобога та його символіку: рослину що процвітає під ним, кутасті лінії які символізують його знак та птаха на голові, імовірно орла який допомагає боротися зі злом. Руки Білобога бережно підтримують рослину перед ним, наче він намагається вкрити її від можливих негараздів.

Вельми поважним божеством був Сварог – бог небесного вогню, світу, шлюбу, ковальства, хліборобства. Також він згадується в період створення людьми першої зброї. Його описують, як спокійного, мудрого, рівноважного. На гостряку храму обертається сварга-хрест – знамено, яке

приносить вогонь, робить іскри для блискавиць богу Перуну та лагодить колісницю сонцю Дажбога.[3] В роботі автора ми бачимо різні знаки та символи що пов'язують з Перуном. Також присутні хмари з яких струмлять блискавки, що символізує бога Перуна, який отримав іскри від Сварога, щоб робити блискавиці. Присутні елементи молотка та стріл на плечах, що символізує його значущість, як бога ковальства та період, коли люди почали створювати зброю. Божество візуалізована як спокійна і мудра людина, він стоїть у вогні, що символізує його, як бога небесного вогню.

Микола Теліженко досконало використовує техніку витинанки у своїх роботах, його роботи сповнені чудової гри форм та деталей. Творчість майстра не лише вражає глядача, а й набуває все більшого значення в сучасному українському мистецтві, адже він не просто створює картини, а закарбовує власні думки, образи української міфології та національної історії художніми засобами.

Список використаних джерел

1. Теліженко Микола Матвійович. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Майстер витинанок Микола Теліженко представив ювілейну виставку. URL: <http://surl.li/sednw>
3. Войтович В. М. Українська міфологія. Київ: *Либідь*, 2002. 662 с.

УДК 791.433

КІНО ТА АНІМАЦІЯ В ЕПОХУ ІНТЕРАКТИВНОСТІ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Руслан САВІСЬКО

викладач кафедри дизайну

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

В сучасному суспільстві нікого вже не здивуєш поняттями інтерактивного кіно чи анімації. Сама ідея інтерактивної взаємодії з глядачем не нова і намагання втілити її почались ще у 70-х роках минулого століття, глядачі шляхом голосування обирали сюжетну гілку у фільмі «Kinoautomat». Розвиток технічних засобів та програмного забезпечення надали нового поштовху до можливостей застосування та взаємодії глядача.

Найбільш розповсюдженим і зрозумілим є інтерактивне кіно, де глядач має можливість впливати на розвиток сюжету або події. Це може бути досягнуто різними способами, такими як голосові команди, вибір варіантів дій для персонажів або навіть взаємодія з об'єктами на екрані. Інтерактивне кіно може мати різні форми, від простих виборів, які визначають розвиток сюжету, до повноцінного використання віртуальної реальності або інших передових технологій.

З фільмів останніх років можна виділити декілька хоча їх перелік набагато більший і охоплює різноманітні напрямки та стилі: «Possibilia», «Five Minutes», «Black Mirror: Bandersnatch», «Chatterbox: Escape the Asylum», «A Heist With Markiplier». [1]

Другою сферою інтерактивної взаємодії з глядачем або користувачем є анімація. Зазвичай така взаємодія означає, що глядач має змогу взаємодіяти з анімованими об'єктами або сценами за допомогою різних дій, таких як натискання кнопок, переміщення курсору, введення тексту тощо. Інтерактивна анімація може бути реалізована у вигляді ігор, екранних заставок, веб-сайтів, презентацій та інших мультимедійних додатків. Вона дозволяє створювати цікавий досвід для користувачів, які можуть активно взаємодіяти з анімованим контентом.

В контексті загального аналізу можна зробити висновок що інтерактивне кіно та анімація через призму взаємодії з глядачем дозволяють керувати, впливати на можливість отримати різні відчуття та досвід.

З переваг інтерактивного кіно та анімації можна виділити [2, 3, 4, 5]:

- Залучення глядача до активної участі у розвитку сюжету, що робить перегляд більш захопливим та привабливим.
- Глядачі можуть вибирати свій власний шлях через історію, створюючи індивідуальний досвід, який відповідає їхнім вподобанням і бажанням.
- Глядачі відчувають, що вони є частиною історії, оскільки їхній вибір впливає на подальший хід подій.
- Глядачі можуть взаємодіяти з анімованими об'єктами та персонажами, що створює унікальний досвід спілкування та участі.
- Глядач може створювати та досліджувати світ у власному темпі та напрямку.

До недоліків інтерактивного кіно та анімації можна віднести [2, 3, 4, 5]:

- Інтерактивне медіа вимагає значних зусиль від команди розробників, оскільки потрібно забезпечити різні сценарії, можливості вибору і відповідно усі вони повинні гармонійно поєднуватись між собою.
- Для таких інтерактивного медіа необхідне спеціальне обладнання або програмне забезпечення, що може ускладнити доступність для глядачів.
- Створення інтерактивної анімації та кіно – це трудомісткий процес, оскільки потрібно розробити систему взаємодії та контролю за персонажами, об'єктами на екрані, їх взаємозв'язками.
- Інтерактивна анімація чи кіно хоча і дають певну свободу в розвитку сценарію, вигляду того чи іншого об'єкту, але вона все ж знаходиться в рамках певного сценарію чи обмежень інтерфейсу.

Зважаючи на розглянуті переваги та недоліки можна зорієнтуватись та виділити наслідки впливу для одного глядача:

- Глядач може відчувати невизначеність і неспокій через необхідність прийняття рішень, які впливають на розвиток сюжету. Це може призводити до стресу або невпевненості в тому, чи вони роблять правильний вибір.
- Якщо глядачі обирають один із варіантів, а потім дізнаються про інші альтернативи, вони можуть відчувати втрату або жаль через те, що не вибрали інший шлях.
- Деякі глядачі можуть відчувати втрату контролю над історією, оскільки їхній вибір обмежений наявними опціями та може викликати негативні емоції.

Якщо розглядати проблематику в загальному вигляді, то можна припустити, що для суспільства зі збільшенням впливу інтерактивних медіа та вимог часу, будуть спостерігатись наступні проблеми, на які вже зараз потрібно звернути увагу:

- Інтерактивне медіа може сприяти роз'єднаності, оскільки різні глядачі можуть вибирати різні сюжетні лінії, що може ускладнити спільний досвід або обговорення.
- Якщо інтерактивне медіа містить в собі різні сюжетні варіанти, це буде сприяти поширенню дезінформації або спричиняти плутанину щодо того, що вважати "правдою" в історії.
- Якщо різні глядачі обирають різні шляхи, це може призвести до відсутності спільних цінностей або моральних уроків, що, в свою чергу, може вплинути на загальну культурну спільність.
- Інтерактивні медіа можуть призводити до ізоляції глядачів, оскільки вони проводять більше часу у віртуальному середовищі, замість реального спілкування.

Список використаних джерел

1. Joe Keeley «10 Interactive Movies You Can Watch and Control Online». URL: <http://surl.li/sddqd> (дата звернення: 10.03.2024)
2. Brent Dirks «8 Interactive Stories to Play on Your Amazon Echo». URL: <https://www.makeuseof.com/tag/interactive-stories-amazon-echo/> (дата звернення: 10.03.2024)
3. Natasha «AI-powered animation: The future of dynamic and personalized storytelling» <https://simpleshow.com/blog/ai-powered-animation-future-dynamic-personalized-storytelling/> (дата звернення: 12.03.2024)
4. Smarpit Media «3D Animation in Modern Storytelling». URL: <http://surl.li/sedpe> (дата звернення: 12.03.2024)
5. Mellowacademy «The Role of Animation in Modern Storytelling». URL: <http://surl.li/sedpt> (дата звернення: 12.03.2024)

УДК: 378

ЖИВА ЕНЕРГІЯ ВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Надія СІНЕЛЬНИКОВА

Бердичівський медичний фаховий коледж, м.Бердичів

Візуальне мистецтво є одним з провідних компонентів культури кожного народу, що відображає його традиції та цінності. Важливо розуміти світ, що нас оточує, відчувати зв'язок з іншими людьми, з іншими культурами. Саме візуальне мистецтво відображає складність сучасного світу та різноманітність індивідуальних і культурних виражень. Мистецтво – не природа; воно по суті своїй – результат творіння людини, на які її надихає природа зовнішнього і внутрішнього середовища, емоції, наприклад. Стародавні греки розглядали мистецтво як процес копіювання, іншими словами, мімезис, тобто імітація реального світу. Мистецтво слугувало засобом вираження міфологічних сюжетів, релігійних, соціальних та культурних ідеалів, ідеалів краси та виявів влади. Потреба людей у мистецтві – це потреба зробити природу доступною (ясною) людському розумові, аби показати те, що не завжди лежить на поверхні. Варто виокремити особливу місію мистецтва у формуванні загальнолюдських цінностей усіх поколінь.

Сягаючи глибокого коріння християнства, пригадується вираження релігійних мотивів, що сприймалися і сприймаються як різновид мистецтва. Нині на піку своєї популярності перебуває така гілка мистецтва як фольклорне мистецтво уособленням якого є українська вишивка та розпис. Здавна особливу нішу в царині візуального мистецького напрямку займали живопис та скульптура. Свою багатовікову історію творила ціла плеяда самобутніх, талановитих митців. На їхній досвід опирається сучасність використовуючи нові матеріали та технології для вираження своїх ідей. В рамках сьогодення, орієнтуючись на давні традиції української культури з'являються нові тенденції осучасненого мистецького напрямку. Особлива роль візуального мистецтва криється у реалізації універсального, вільного, індивідуального спілкування, якого з досвідом набуває особистість. Формування такої особистості збігається з намірами і цілями розвитку сучасного суспільства [1]. Найновішим різновидом візуального мистецтва є відео мистецтво: арт-відео, відео-перформанс, відеоінсталяції, кінопроекції на арт-об'єктах. Слід зауважити, що візуальне мистецтво, як будь-яке інше, постійно розвиваючись, зазнає трансформацій відображаючи нові ідеї. Хоча, французький філософ і письменник Поль Валері, зазначав: «Новаторство, прагнення до новаторства. Нове – одна з тих збуджуючих отрут, які зрештою стають необхіднішими за будь-яку іншу; коли вони одного дня заволодіють нами, виникне потреба все збільшувати

дозу, поки вона не стане смертельною». «Дивно так чіплятися за тлінне у речах, якою є якраз їхня новизна. Навіть найновішим ідеям слід надати благородної форми, не скороспілої, а зрілої, щоб вони мали вигляд не незвичайних, але споконвічних і не винайдених сьогодні вранці, а лише забутих і відроджених». [2, с 94]

Присутній принцип дуалізму у мистецтві не тільки додає глибину та складність, але й дозволяє відобразити багатогранність людського досвіду та сприйняття світу. Наприклад, деякі твори мистецтва відображають статичні, фіксовані моменти в часі та просторі, тоді як інші можуть виражати рух, динаміку та еволюцію. Перший легендарний ілюстратор анатомії епохи Відродження, Леонардо да Вінчі, вдало поєднав талант художника з досягненням в науці. Він не просто робив ескізи частин тіла і груп м'язів, але і показував їх у розрізі. Леонардо вважав, що без малюнка немає науки. Створені унікальні анатомічні малюнки до цього часу служать наочністю для студентів. [3]

Сучасне візуальне мистецтво - це досить динамічна та різноманітна величина творчості, який відображає сучасні ідеї, технології, соціальні та культурні контексти. Людство наділене здатністю тлумачення прихованих сенсів повсякденності в контексті творчості. За допомогою мистецтва можна змінювати зовнішнє середовище та привносити гармонію у власний внутрішній світ. Актуалізуючи через мистецтво соціальні проблеми, політичні погляди, рівень піднесеності людського духу. Сучасні митці започаткували термін «соціальне мистецтво» для проголошення соціальних проблем, стимулювання активності, розширенні політичних поглядів. Вони створюють витвори мистецтва, які викликають обговорення та спонукають до дії. Мистецтво перетворюється на дієвий, альтернативний мові, додатковий інструмент спілкування. Не маючи національних кордонів та часових перепон мова мистецтва не потребує перекладачів та посередників. Вона цілком доступна і зрозуміла усім. Візуальне мистецтво, беззаперечно, має вплив на свідомість і підсвідомість. Воно вмикає навички розширення горизонтів та можливостей, навчає виражати емоції та породжує ідеї. Також, це відбувається шляхом відмови від зашкарублого мислення, доводить істину, що ми автори своїх думок; ми художники свого буття. Як говорив Альберт Ейнштейн: «Мистецтво – вираження найглибших думок найпростішим способом». Адже справжнім візуальним мистецтвом вважається здатність наповнювати Всесвіт благодотворними ідеями та барвистим позитивом.

Список використаних джерел

1. Мистецтво як засіб спілкування. URL: <https://studfile.net/preview/8908231/page:4/>
2. Мистецтво і життя. Збірник Андре Моруа./read-books.club. URL: <https://read-books.club/632-mistectvo-i-zhittja-zbirnik-andre-morua.html>
3. Анатомічні малюнки Леонардо да Вінчі. URL: <https://www.hroniky.com/news/view/13068-anatomichni-maliunky-leonardo-da-vinchi-i-aki-dosi-zberihaiut-bezlich-taiemnyts>

УДК 37.01/.09

ВАЖЛИВІСТЬ ПІДГОТОВЧИХ КУРСІВ З РИСУНКУ ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ ЩОДО ВСТУПУ НА ОСВІТНІЙ РІВЕНЬ ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА

Оксана СІРА

*викладач, спеціаліст вищої категорії
кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін
Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Підготовка до вступних випробувань є важливим етапом для абітурієнтів, які планують вступ на спеціальність «Дизайн». Підготовчі курси можуть надати студентам практичні навички

та ресурси для покращення їхніх технічних вмій та забезпечити абітурієнтів необхідними знаннями та навичками для успішного складання цих випробувань.

Ось декілька аспектів, які можна розглянути в цьому контексті:

– Підготовчі курси можуть ознайомити з основами дизайну та дати абітурієнтам загальне уявлення про основні принципи дизайну, такі як композиція, колір, типографіка та інші важливі аспекти. Це допоможе їм розуміти, чого вони можуть очікувати від програми навчання та які навички їм знадобляться.

– Курси включають практичні завдання та проекти, які допомагають абітурієнтам розвивати їхні креативні здібності, які стимулюють їх творче мислення. Це важливо для успішного вступу на спеціальність дизайну, де важливо мати здатність генерувати та втілювати нові ідеї.

– Крім практичних навичок, абітурієнти можуть бути підготовлені до вступних випробувань шляхом вивчення теоретичних знань, таких як принципи композиції, кольорознавство, типографіка та інші ключові концепції.

– Багато програм навчання в галузі дизайну вимагають подання портфоліо. Підготовчі курси можуть надати цінні поради та інструкції щодо того, як створити ефективне портфоліо, що демонструє навички та талант вступника.

– Робота в підготовчих групах дозволяє студентам обмінюватися ідеями, взаємно навчатися та надихатися. Колективне обговорення та критика також можуть допомогти студентам розвивати свої навички та підвищувати якість своїх робіт.

– Курси можуть надати інформацію про різноманітні напрямки та сфери дизайну, щоб абітурієнти здобули необхідні компетентності для власної справи та могли краще зрозуміти, в якому напрямку вони хочуть розвивати свою кар'єру після закінчення навчання.

У зв'язку з тим, що вступний іспит на освітню програму «Дизайн» є рисунок, тому на підготовчих курсах вивчається конструкція простих геометричних предметів побуту (горішки, чашки, тарілки та фрукти-муляжі) в натюрморті. Матеріали, які використовуються абітурієнти під час занять це олівець, папір формату А3, закріплений на підрамнику, ластик та кнопки. Абітурієнт повинен при виконанні натюрморту виконати наступні завдання:

– попередньо проаналізувати постановку; – композиційно вирішити розташування предметів на аркуші паперу;

– намітити площини та пропорціональні співвідношення знайдених розмірів предметів;

– визначити лінійний малюнок предметів з урахуванням перспективи та точки зору;

– передати тонально характер форми предметів та їх пропорцій;

– підбивання підсумків та конструктивний аналіз роботи над рисунком натюрморту.

Підготовчі курси з рисунка дають можливість абітурієнтам пройти вступні випробовування успішно та отримувати знання за спеціальністю «Дизайн», а також отримати додаткові бали для подальшого вступу на навчання в Черкаський державний бізнес-коледж. Курси є піврічною тривалістю 80 академічних годин, які проходять щосуботи. А також проводяться підготовчі курси безпосередньо перед вступними випробовуванням протягом 4-х тижнів. На курсах абітурієнти вивчають як правильно та конструктивно будувати предмети на площині, як правильно компоувати предмети натюрморту на аркуші паперу, а також малювати об'ємні предмети за допомогою світла і тіні. Абітурієнти вивчають різні види штрихування в різних варіантах. Майбутні студенти навчаються бачити та аналізувати форму предметів, їх розміри та масштабність. На кожному занятті відвідувачі підготовчих курсів отримують нові завдання для відпрацювання навичок з рисунка.

Отже, курси дозволяють студентам отримати фахові знання і навички в області дизайну від досвідчених викладачів. Це допомагає їм підготуватися до вступних випробувань, опанувати технічні та креативні навички, необхідні для успішного вступу за освітньою програмою «Дизайн». Важливість відвідування курсів може мати безліч переваг для майбутніх студентів.

Список використаних джерел

1. Берн Хогард. Рисунок. URL: <http://surl.li/sddry/> (дата звернення: 19.02.2024)

2. Лінійно-конструктивна побудова натюрморту. URL: <http://surl.li/sddxq> (дата звернення: 28.02.2024)
3. ХДАТМ, Хбесєдін Сергій Фотійович - Майстер станкового живопису, художник-графік. URL: <https://www.ksada.org/museum-besedin.html> (дата звернення: 19.02.2024)
4. Gottfried Bammes Der Nackte Mensch: Free Download, Borrow, and Streaming: Internet Archive

УДК 72.03 (477)

АРХІТЕКТУРНА СПАДЩИНА В. ГОРОДЕЦЬКОГО У ВІЗУАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ СЬОГОДЕННЯ

*Олена ХРАМОВА-БАРАНОВА, д.і.н., професор
Анастасія МАНН, студентка
Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси*

Архітектурні твори Владислава Городецького вражають своєрідністю стилю та витонченістю деталей. Його творчість відзначається гармонійним поєднанням історичних елементів, а саме: неороманського, неоготичного, неоренесансного та інших стилів, а також новаторських рішень модерну. В своїх роботах архітектор використовував матеріал – бетон, зооморфні і рослинні символи в декоративних елементах, а також надихався творчістю Антоніо Гауді, Альфонсом Муха та ін. Роботи архітектора втілюють його високий професійний рівень та внесок у розвиток архітектурної культури. Необхідність збереження архітектурної спадщини Владислава Городецького спонукає до створення поліграфічної продукції (листівок), яка зосередить увагу на проблемі відродження спадщини митця. На початку ХХ ст. на Черкащині архітектор В. Городецький став автором і співавтором споруд: Жіночої гімназії, Чоловічої гімназії, Єврейської гімназії, Громадського банку, будинку Щербини, готелю «Слов'янський» та ін. Одним з ефективних способів спонукати людину відвідати конкретний туристичний об'єкт – є процес створення рекламної продукції (плакати, листівки, марки, путівники тощо), що при розповсюдженні зможе привернути увагу туристів до візуальної культури України і, зокрема, до спадщини В. Городецького на Черкащині.

Для дослідження архітектурної спадщини Владислава Городецького у візуальній культурі необхідно застосувати історичний метод. Цей метод допоможе надати аналіз впливу розвитку поліграфічної продукції (листівок) на збереження спадщини архітектора Городецького. Системний метод застосовано для визначення художнього аспекту візуальної мови листівки в рекламі архітектурних об'єктів Владислава Городецького на Черкащині, а також використано компаративний метод, який допомагає означити перспективи й основні тенденції поліграфічної продукції (листівок) в дизайні інформаційного простору.

Листівка кінця ХІХ – початку ХХ ст. була новим, цікавим і багатогранним явищем. Дослідженням листівки з національними традиціями займалися В. Ковтун в своїй праці «Українське мистецтво у старій листівці» [1]. Вагомий внесок в розвиток мистецтва листівки зробив Амвросій Ждаха в своїх серіях, що присвячені святам, пісням України [2]. Класифікацію листівок розглянув і доповнив М. Шлеєв, а також надав основні характеристики сучасній листівці та формуванню специфіки видавництва листівки [3]. В праці Н. Базьо надано узагальнені особливості кожного виду листівок, техніки виконання і детально розглянуто листівки в техніці колаж і фотомонтаж [4]. В дослідженні Н. Панчук «Фотографії Тернополя кінця ХІХ–першої третини ХХ століття» надано ґрунтовний аналіз техніки виконання і тематиці світлин Тернополя.

Для розробки листівок про творчість В. Городецького на Черкащині, необхідно описати його твори. В. Городецький започаткував в архітектурі міста Черкаси стиль модерн. Це сталося під час будівництва Жіночої гімназії, де архітектор розробив та поєднав діагонально розкреслені направляючі. Цей прийом він використав і під час будівництва «Будинку з химерами» в Києві, а цементні орнаменти, відлиті понад століття тому, були візитівкою його творчості. На Черкащині В. Городецький став автором багатьох архітектурних пам'яток, які є і сьогодні окрасою міста. Наприклад, Єврейська гімназія, сьогодні – Черкаська художня школа імені Данила Нарбути, Черкаська Чоловіча гімназія (сьогодні Музична школа) стала унікальним архітектурним твором мистецтва, що розташовано у центрі міста Черкаси, над Замковим узвозом на пагорбі біля Дніпра. Стиль будівлі Черкаської Чоловічої гімназії – модерн з елементами неороманської архітектури. Також незаперечною візитівкою Черкас став Блакитний казковий будинок, він же – готель «Слов'янський», що являє собою 2-поверховий цегляний будинок, архітектура якого виконана з використанням елементів неоготики (сьогодні на реконструкції). Однією із найприкметніших будівель Черкас – є будинок члена міської думи Афанасія Щербини, який було добудовано в стилі необароко і модерн Владиславом Городецьким у 1907-1912 роках [5].

Для розробки дизайн-проекту серії листівок, для вираження ідеї постійного руху, динаміки, яка відроджує мистецтво пропонуємо використати в листівках елементи футуризму та світлини черкаської архітектури. Листівки з футуристичними елементами, поєднують в собі графічні елементи, текстову частину (типографіку), а основним елементом композиції є світлини архітектури. Листівки з використанням фотографії, шрифтових композицій, кольорової гами зможуть донести всю багатогранність таланту В. Городецького. Оперуючи повним спектром графічних засобів, художник-ілюстратор і дизайнер має можливість обрати різні варіанти рішення. Приклади розробленої поліграфічної продукції, яка присвячена творчості Владислава Городецького, представлені в дослідженнях Анни Ткач і Ольги Поліщук – магістрів кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету. В подальших дослідженнях необхідно поглиблено виконати аналіз і виявити функціональні і естетичні особливості застосування проектно-художніх засобів в створенні дизайну сучасної поліграфії як реставрації архітектурних творів В. Городецького на Черкащині і визначити візуальний код листівки як сукупності основних конструктивно-художніх елементів, взаємодія яких уособлює художньо-образні засоби (шрифт, графічні техніки, колір). Вдало виконаний дизайн сприяє більш легкому читанню і розумінню, оскільки чіткість є особливим фактором у виборі шрифтів для тексту. Практична цінність роботи полягає в тому, що за допомогою проектно-художніх засобів в дизайні листівок, можна буде запропонувати авторське бачення серії листівок за творчістю архітектора Владислава Городецького, розвивати і удосконалювати рекламну продукцію для звернення більшої уваги на національні цінності і візуальну культуру України.

Список використаних джерел

1. Ковтун В. Українське мистецтво у старій листівці. Коломия : Вільний голос, 2000. 86 с.
2. Акварелі Амвросія Ждахи на теми українських народних пісень, виданих на замовлення видавництва «Час». *Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського* : офіц. веб-сайт. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/99> (дата звернення 29.01.2024).
3. Маркітан Л. П. Філокартія історична : Зб. статей : Ін-т історії України НАН України / за заг. ред. В.А. Смолія. Київ : В-во «Наукова думка», 2013. 688 с.
4. Базьо Н. Футуристичні листівки Мукачєва ХХ ст: колаж та фотомонтаж : магістерські дослідження студентів кафедри графічного дизайну / Львівська національна академія мистецтв. Львів, 2018. 87 с.

5. Малаков Д. В. Архітектор Городецький. Архівні розвідки. 2-е вид., розшир. і доп. К.: Кий, 2013. 464 с.

УДК 77(091)

ВІЗУАЛЬНА КУЛЬТУРА ФОТОГРАФІКИ

Олена ХРАМОВА-БАРАНОВА

д.і.н., професор

Вікторія ШКРЕБТІЙ

викладач кафедри дизайну

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

Дослідженнями щодо потенціалу фотографії займалися такі теоретики, як І. Павлов, Т. Павлова, О. Москвич, І. Грушицька, І. Сміт та ін. Наукові розвідки фотографії поповнювали праці С. Прищенко, О. Кобилянського, Н. Менгі, Л. Бланк-Бенон. Наприклад, І. Павлов і Т. Павлова досліджували візуальну культуру фотографії в мистецтві і дизайні, а І. Грушицька дослідила і надала послідовний аналіз еволюції розвитку фотографії в Україні (1839 – перша половина ХХ ст.). Сьогодні перспективи розвитку мистецтва і дизайну неможливі без фотографіки як виду графічного мистецтва, де з традиційними техніками використовуються фотомонтаж, колаж та інші технічні засоби.

Починаючи з 1980-х р., внаслідок стрімкого розвитку комп'ютерних технологій, фотографіку почали розглядати як самостійний вид мистецтва, де використовується фотомонтаж, фотоматеріали, мистецтво графіки. Постмодернізм сприяв експериментам та новаторським підходам у розвитку фотографіки, розширюючи можливості обробки фотографій і сприяючи її еволюції. До основних засобів виразності у фотографіці можна віднести підвищений контраст, силует, нестандартні кольори, співвідношення світла й тіні. Сучасні цифрові технології надають дизайнерам-графікам повний контроль над передачею кольорів і форм, а також дозволяють застосовувати комп'ютерні спецефекти щодо фотографіки. Пікторалізм виник як естетична фотографічна течія кінця ХІХ–початку ХХ ст., що мав на меті піднести фотографію до статусу образотворчого мистецтва. Естетична течія поширювалася завдяки зусиллям відомого американського фотографа Альфреда Штігліца, який створив разом з однодумцями, такими як Е. Штайхен, К. Вайт, Ф. Юджин, Г. Кезебір, Е. Коберн, фотографічний рух під назвою «Фото-Сецесіон». Група пікторалістів відзначилася своїм новаторським підходом до фотографії, приділяючи значну увагу композиції, кольору, тональності та експериментуючи з фотозображеннями за допомогою різних технічних та художніх прийомів для досягнення живописних ефектів. Вони намагалися зафіксувати щось, що виходить за межі звичайної реальності та наближається до мрій та фантазії [1]. Фотографи-пікторалісти найчастіше вдавалися до використання м'якого фокусу. На відміну від інших фотографів, які прагнули зробити зображення якомога реалістичнішим за допомогою жорсткого фокусування, пікторалісти надавали перевагу художньому розмиттю. Англійська фотографка Джулія Кемерон одна із перших почала практикувати прийом м'якого фокусу, надавши своїм портретам мрійливого та поетичного відтінку, які викликали унікальний артистизм. Вона навмисно використовувала м'який фокус, тривалу витримку, слабе освітлення в поєднанні з плямами від хімічних речовин для досягнення відчуття примарної присутності людей. Її колеги-фотографи вважали, що такі роботи є невмілими, оскільки вони були розмитими та забрудненими. Вони були переконані, що справжня фотографія повинна бути перш за все технічно досконалою.

У 70-х роках ХХ ст. в Україні виникла Харківська школа фотографії, яка ініціювала початок розквіту українського фотомистецтва. Школу заснували учасники творчої групи «Час»,

серед яких були: почесний член Краківської фотоспілки Олег Мальований, визнаний майстер фотоколажу Олександр Супрун, лауреат премії «Хассельблад» Борис Михайлов, авангардні фотохудожники Юрій Рупін, Анатолій Макієнко та інші. Їхня розроблена «теорія удару» наголошувала на необхідності експериментувати з новими формами відтворення повсякденної реальності з метою стимулювання громадської думки щодо радянської системи. Погляди групи «Час» відповідали ідеям мистецького руху – дадаїзму [2]. Представники Харківської школи фотографії найчастіше вдавалися до таких технічних та творчих прийомів у своїх ранніх роботах, як накладання кадрів, розфарбовування та колажування.

Швидкий розвиток цифрових комп'ютерних технологій відіграв важливу роль у якісних трансформаціях в образотворчому мистецтві та дизайні. Ця динамічна тенденція стала визначальним каталізатором для кардинальних змін, дозволяючи художникам, фотографам та дизайнерам розкрити нові можливості та виразити свою творчу ідентичність у віртуальному просторі. Сучасні графічні планшети та програмне забезпечення надали змогу реалізовувати навіть найскладніші дизайнерські концепції, прискорюючи та полегшуючи процес створення творів мистецтва. На сучасному ринку існує значна кількість альтернативних програм, призначених для редагування цифрових фотографій, що варіюються за складністю та функціональністю. До переліку професійних редакторів варто додати GIMP, Affinity Photo, Artweaver, Adobe Fireworks. На сьогодні фотографіка залишається важливим трендом у сучасному графічному дизайні, завдяки її переконливим візуальним образам, які не лише привертають увагу, але й передають певні емоції. Популярність ілюстрацій не позбавила довіри аудиторії до фотографіки. Потужна як у друкованому, так і цифровому просторі, фотографіка здатна передавати повідомлення за допомогою одного зображення. У роботі з фотографікою дизайнери активно використовують digital-ілюстрації, колаж, геометричні та 3D форми, щоб поєднати реальний і штучний вимір. Розробка дизайнерського рішення проєкту розпочинається з пошуку його концепції. Це перший крок перед переходом до конкретизації стилю графіки, вибору колірної гами, розміщення окремих елементів художнього оформлення та виявлення ідейно-сміслового змісту. Наприклад, розробка Олександром Саванчук (магістром дизайну Черкаського державного технологічного університету) серії афіш з використанням фотографіки, показала візуальну культуру фотографіки в графічному дизайні. Основною метою розробки серії театральних афіш для Черкаського драматичного театру імені Т.Г. Шевченка було використання фотографіки та урахування сучасних тенденцій графічного дизайну. Характерним для такого підходу є поділ загальної теми на окремі складові, кожна з яких має власне тематичне спрямування та самостійну композиційну побудову, але як за змістом, так і за художнім оформленням підпорядкована загальному дизайнерському рішенню серії (рис.1). Фотографіка залишається головною тенденцією сучасного графічного дизайну і ця тенденція продовжує формувати наше сприйняття та споживання інформації. Лінійні ескізи для афіш створювалися за допомогою графічного редактора Adobe Photoshop. Програма дозволяла легко редагувати та експериментувати під час творчого процесу, як наприклад вирізати фотографії та комбінувати їх із векторними елементами, текстом та логотипом [3]. Фотографіка відіграє головну роль у формуванні художнього образу в дизайні театральних афіш. За допомогою фотографіки в афішах передано атмосферу та сюжет театральних вистав. Таким чином, вона збагачує візуальний досвід глядачів і сприяє ефективному розумінню ідеї вистави. Фотографіка взаємодіє з іншими елементами дизайну, такими як векторна графіка та текст, що створює єдність та збалансованість композиції.

Рис. 1. Серія театральних афіш (виконала О.Саванчук, керівник О.Храмова-Баранова, консультант В.Шкретій)

Дослідження засновано на фундаментальному вивченні літератури і її ретельному аналізі, підкреслено важливість перспектив фотографіки в мистецтві і дизайні. Поява технологій цифрової обробки надала дизайнерам змогу по-новому інтерпретувати художні образи, використовуючи фотографіку. Описано можливості роботи із цифровою фотографією в графічному редакторі Adobe Photoshop, який дозволяє експериментувати з різноманітними фільтрами деформації та стилізації фотозображення, режимами накладання, корекцією кольору тощо. Відтак використовуючи художнє, креативне мислення та експериментуючи в графічних редакторах із різними фільтрами, ефектами, комбінаціями фотозображень, можна сприяти появі нових дизайнерських рішень.

Список використаних джерел

1. Павлова Т.В. Фотомистецтво в художній культурі Харкова останньої третини ХХ століття (на матеріалі пейзажного жанру): автореф. дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.01. Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Харків, 2007. 32 с.
2. Криськов А., Подсаднюк Т. З історії української фотографії. *Філософські виміри техніки: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів*. 2022. С. 148–150.
3. Храмова-Баранова О.Л., Саванчук О.С. Фотографіка як засіб створення художнього образу в графічному дизайні. *Синергія науки і бізнесу у повоєнному відновленні Херсонщини: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (26–28 квітня 2023 р.)*. 2023. Т. 1. С.36–39.

МЕТАФОРА В ДИЗАЙНІ ЯК ОСВІТНЯ КОМПОНЕНТА**Наталія ЧУГАЙ***кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну***Єгор ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ***студент магістратури,**освітня програма «Дизайн і візуальна культура»**Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси*

В дизайні одним з художніх засобів формоутворення є метафора, як найбільш універсальна категорія мови, що до теперішнього часу не розроблена на теоретичному рівні в дизайні. Речі, створені із застосуванням такого творчого інструменту як метафора, вирізняються особливими художніми характеристиками та покликані виявляти певний вплив на споживчу поведінку людей. Метафора — образне уподібнення, перенесення властивостей одного предмету на інший на підставі ознак, що є загальними для обох предметів [1, с.179]. Цей підхід дозволяє розробити інноваційні та унікальні рішення, використовуючи креативне мислення та метафоричні аналогії для стимулювання новаторських ідей. Метафора, як інструмент для створення об'єктів дизайну, поєднує між собою функціональність, практичність, естетичність та ідею у створенні готового продукту.

«Саме метафора є надійним, вправним інструментом, який допоможе дизайнерові реалізувати своє невід'ємне право на власну професійну позицію в колаборації з творчістю драматурга, режисера, сценографа. Звертаючись до уяви глядача, дизайнер створює візуально-метафоричний образ, здатний акумулювати в собі точний і виразний ідейний зміст», — український графік-плакатист, професор Віталій Шостя [2].

Метафора в дизайні може виступати як важлива освітня компонента з багатьма перевагами. По-перше, метафори допомагають студентам візуалізувати складні або абстрактні концепції через використання зрозумілих аналогій. По-друге, використання метафор у процесі дизайн-проектування може зробити процес цікавішим та захоплюючим, оскільки воно активізує уяву та творче мислення. Проектування на основі метафори може бути корисним у багатьох галузях, включаючи дизайн продуктів, веб-дизайн, архітектуру, маркетинг, інтерфейси користувачів тощо. Вона допомагає розширити уявлення про можливості та підходи до створення інноваційних та ефективних рішень.

В межах нашого дослідження розглянемо, як саме метафору застосовують у навчальному проектуванні здобувачі другого магістерського рівня освіти спеціальності 022 Дизайн освітньої програми «Дизайн і візуальна культура». В даній дисципліні акцентується увага на підготовці конкурентоспроможного фахівця-дизайнера, на його інтуїції в залученні інноваційних засобів для досягнення художньої виразності виробів. Завдання полягає в тому, щоб розробити авторську пропозицію об'єкту міського середовища на основі метафори. Студент магістратури Єгор Добровольський доволі оригінально та вдало підійшов до вирішення завдання. Він розробив дизайн-проект альтанки (рис.1) на основі форми квітки лотоса. Архітектурна композиція передбачає інтеграцію в природне середовище. Використання екологічних матеріалів та сучасних технологій підкреслює функціональність та естетичність розробленого об'єкту (рис.2).

Отже, пропонується навчальне завдання з розроблення концепції об'єкта дизайну з вираженими художньо-образними характеристиками у громадському просторі міста покликане орієнтувати студентів на роботу з використанням метафори як універсальної категорії формування художньої образності в різних сферах дизайну.

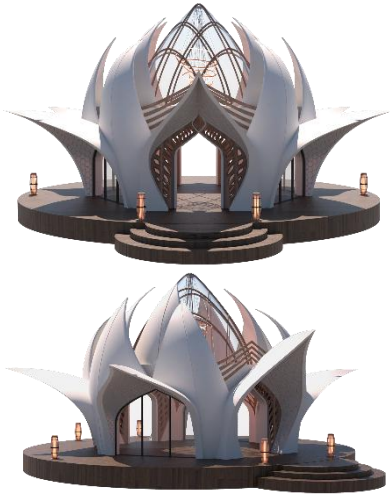

Рис. 1. Візуалізація об'єкту

Рис. 2. Візуалізація об'єкту в середовищі

Метафора в дизайні як навчальна дисципліна є важливою для розвитку студентів у сфері дизайну та мистецтва. Вона використовується для розуміння та втілення концепцій, ідей та естетичних цінностей через абстрактні аналогії.

Підсумовуючи вищесказане, можна визначити деякі аспекти, які роблять метафору важливою як навчальну дисципліну в дизайні:

- *стимулює творче мислення* (метафора заохочує студентів думати за межами звичайних рамок і шукати неочікувані асоціації між різними об'єктами, концепціями чи ідеями);
- *розвиває емпатію* (використання метафор допомагає студентам розуміти інші точки зору та переживання, оскільки вони дозволяють відчувати зв'язок між різними об'єктами або концепціями);
- *підсилює комунікацію* (здатність використовувати метафори допомагає дизайнерам ефективно втілювати свої ідеї і концепції, особливо коли мова йде про абстрактні або складні поняття);
- *сприяє інноваціям* (метафоричне мислення може стимулювати новаторські рішення та підходи до дизайну, оскільки воно дозволяє використовувати ідеї з одного контексту в іншому);
- *підвищує глибину розуміння* (аналогії та метафори допомагають студентам глибше розуміти складні концепції шляхом візуального або концептуального порівняння з відомими або зрозумілими об'єктами);
- *сприяє креативному проектуванню* (використання метафор в дизайні може бути важливим інструментом для розвитку креативних ідей та концепцій, дозволяючи студентам підходити до проблем з нових і неочікуваних ракурсів).

Таким чином, вивчення метафор у контексті дизайну допомагає студентам розвивати не лише їхні навички в цій конкретній галузі, але й сприяє розвитку їхнього творчого потенціалу та розумінню естетичних та концептуальних аспектів дизайну.

Список використаних джерел

1. Рижова І. С., Прусак В. Ф., Мигаль С. П., Резанова Н. О. Дизайн середовища: словник-довідник. Львів: Простір-М, 2017. 360 с., С.179
2. Майстерня дизайну професора Віталія Шості. URL: <https://www.facebook.com /designmajsternya> (дата звернення: 28.12.2023)

ЕКОЛОГІЧНИЙ ДИЗАЙН: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОЄКТУВАННЯ**Інна ЯКОВЕЦЬ***доктор мистецтвознавства, професор***Олена МОРОЗ***студентка магістратури**ОПП «Дизайн і візуальна культура»**Черкаський державний технологічний**університет, м. Черкаси*

Проблема екології постає в суспільстві все гостріше, а значення екологічного підходу в дизайні зростає з кожним роком все більше. Сьогодні все більше уваги звертається на два основних фактори сучасного світового процесу: з одного боку, це бурхливий розвиток науково-технічного прогресу, з іншого – викликані ним соціальні та екологічні проблеми. Технічний світ стає все більш автономним, нові засоби виробництва і проєктування, що з'явилися у століття комп'ютерних технологій, а також нові матеріали створюють умови для самоорганізованого технічного світу. Експансія нових технологій у різних галузях культури і побуту, нові тенденції в сфері споживання і способу життя створюють передумови для корінних соціально-культурних змін [1].

Як відомо, на перетині ХХ-ХХІ століть загострилися глобальні проблеми людства, зокрема, і екологічна, що ставить перед дизайном нові важливі завдання. Це призвело до появи такого перспективного напрямку проєктування як екодизайн.

Швидкий розвиток цивілізації призводить до того, що зростає відповідальність дизайнерів щодо вибору шляхів подальшого її розвитку. Проте деякі характерні особливості і зміни можна спостерігати вже сьогодні. Можна робити прогнози щодо значно більшої участі споживача не тільки у процесі експлуатації продуктів дизайну, а і у процесі його створення, що зменшує історично сформований розрив між проєктувальником і споживачем. Звичайно, роль екологічної складової у процесі дизайн-проєктування значно зростає, що ґрунтується вже на створенні нових форм організації виробничих і побутових процесів, а не лише на використанні екологічних матеріалів.

Отже, можна стверджувати, що екологічний дизайн являє собою галузь комплексної дизайнерської діяльності, що прагне до зближення в об'єктах проєктування вимог культури і природного середовища, що зумовлює необхідність врахування досвіду, накопиченого попередніми поколіннями, і культурних цінностей у сфері взаємодії людини і природи. Саме вирішення екологічних проблем актуалізує середовищна парадигма дизайну, що є комплексною еколого-естетичною основою проєктних рішень [2].

Зазначимо, що в екодизайні враховують і регіональні особливості міського простору:

специфіка предметного наповнення середовища проживання, структурні взаємозв'язки приміщень, види розселення, регіональні образні характеристики тощо. Можна виділити такі основні риси екологічного напрямку при проєктуванні інтер'єрів: наявність простору; достатня кількість світла; поєднання тільки природних матеріалів; натуральні відтінки; декор з використанням натуральних матеріалів [3].

Список використаних джерел

1. Яковець І. О. Промисловий дизайн. Особливості навчального проєктування. Навчальний посібник. Черкаси: Ю.А. Чабаненко, 2013. 178 с.: іл.
2. Яковець І. О. Екологія культури в контексті середовищної парадигми дизайну / І. О. Яковець // *Вісник ХДАДМ: Зб. наук. пр.* Харків: ХДАДМ, 2015. № 7. С. 87-92

3. Еко стиль інтер'єру та його відмінні риси. URL: https://leoceramika.com/news/story/eko-stil-interyeru-ta-yogo-vidminni-risi_739

УДК: 75.052(477)

НАЦІОНАЛЬНІ МОТИВИ У ТВОРЧОСТІ АЛЛИ ГОРСЬКОЇ

Яна ЯЦЕНКО

*студентка кафедри дизайну та
соціально-культурних дисциплін
Науковий керівник: канд. пед. наук,
доцент, заслужений художник України,
т.в.о. завідувача кафедри дизайну
та соціально-культурних дисциплін*

Тетяна КАСЬЯН

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Алла Горська – художниця, донька директора Київської кіностудії Олександра Горського. З дитинства вона перебувала в колі української творчої інтелігенції, виросла свідомою україркою та стала однією з провідних митців 1960-х років, для яких було характерне відтворення національної теми та поєднання у власній творчості сучасних тенденцій світового мистецтва з кращими національними традиціями.

Життєве та творче кредо шістдесятників не віталося радянською владою, а навпаки каралося. Тому смерть мисткині була прикладом як політика намагалася побороти людей іншої думки. Завдяки цьому дуже часто Аллу Горську сприймають як суспільно-політичного діяча, але насамперед вона творча та різнопланова особистість, яка проявила себе у різних галузях образотворчого мистецтва, зокрема у мистецтві монументальному. Сьогодні ми пам'ятаємо Аллу Горську саме за її твори, які демонструють блискуче художнє втілення національної ідеї. Як художниця-монументалістка вона працювала в різних містах України, зокрема в Донецьку, Маріуполі, Краснодоні. На жаль сьогодні багато з її робіт зруйновані через бойові дії.

Така доля спіткала одне з її найвідоміших панно «Дерево життя» в Маріуполі, яке було створене з нестандартних матеріалів – шлакоситалу та металу, воно сяяло завдяки листовому алюмінію.

Рис. 1. «Дерево життя»

Сміливі фактурні сполучення матеріалів, ритмічні чергування рельєфів та контррельєфів – усе це створювало оптичний ефект руху, нову пластичну мову. Всі ці нові матеріали вона використала для створення базового, ключового елемента, який спостерігаємо протягом всього розвитку української національної культури – мотиву “Дерево життя”.

Ще одним блискучим панно є “Боривітер” яке було виконане в стилі Сікейроса з алюмінієвих ложок.

Рис. 2. «Боривітер»

Панно символізує творчий пошук художників, їх любов до життя і прагнення до свободи. Воно емоційно зв'язує місце, де знаходиться мозаїка, з морем, вид на яке відкривався з вікна. Ці естетично виважені роботи є позачасовими за сюжетом та позбавлені будь-якої тематики соціалістичного реалізму, та навпаки вкорінені в українську свідомість.

Також тогочасною владою був зруйнований вітраж “Шевченко. Мати” у вестибюлі Червоного корпусу Київського університету.

Рис. 3. «Шевченко. Мати»

На світлині бачимо макет вітража в натуральну величину 76 на 89 сантиметрів з фарбованого скла, чорних дерев'яних рамок, із мотузками, просякнутими смолою. За допомогою картону та паперу в центрі макету митці зобразили Тараса Шевченка, який однією рукою пригортає мати-Україну, а в іншій тримає високо піднятого Кобзаря. Зрозуміло, що ця композиція не вписувалася в радянські ідеологічні стереотипи.

“Коли такі люди відходять, щось мусить появитись. Не може бути, щоб смерть була тільки втратою, бо не все може забрати смерть. Не в силі вона забрати того, що є невмирущим – духовну сутність...” [2]. А ми сьогодні цінуємо те, що мисткиня надихалася національним мистецтвом та спостерігаємо вплив народного мистецтва в його різноманітних формах. Вона стала прикладом для багатьох сучасників та однодумців, сьогодні ми відчуваємо, що і для наступних поколінь.

Список використаних джерел

1. Алла Горська. Спалах перед світанком / Упоряд. О. Лодзинська. Київ, 2019. 136 с.: іл.
2. Горська А. О. Богдан Горинь. URL: <http://surl.li/qnrfsf> (дата звернення: 18.02.2024)
3. Зарецький О., Огнева Л. Монументальне життя Алли Горської. URL:<http://surl.li/gotwm> (дата звернення: 18.02.2024)
4. Позняк-Хоменко Н. 1929 – народилася Алла Горська, художниця. RL:<http://surl.li/qkysi> (дата звернення: 18.02.2024)
5. Шевелева М. Алла Горська – вбита за любов до України. URL:<http://surl.li/qnrlla> (дата звернення: 18.02.2024)

УДК: [811:004:338]

ONLINE BUSINESS COMMUNICATION

*Анна БАЙБАРОВА, Альона МОЙСЄЄНКО,
студентки кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу*

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.

Ірина ІВАНОВА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

With the onset of the coronavirus pandemic, the importance of online communication in business has significantly increased. In recent years, due to the need for safety, business partners have been seeking alternative ways to address urgent tasks. Thus, they increasingly use various online platforms, such as Zoom or Google Meet, for discussions and task resolution. This enables businesses to communicate with clients, partners, and colleagues worldwide, without being limited by geographical distance.

Long ago, remote communication became commonplace, and researchers conducted studies on various methods of online communication. For instance, L. Cherednyk investigates the impact of Internet communication on interpersonal communication. N. Lazarenko, A. Kolomiets and O. Palamarchuk analyze the psychological aspect of communication in the Internet environment. V. Borysov explores modern linguistic Internet communication. A. Globočnik Žunac, S. Kocijan, I. Martinčević focus on the impact of modern communication channels on business processes. K. Getchell reveals the use of AI technologies in business communication. S. Rodriguez-Donaire assesses the usage of online communication mechanisms on group collaboration performance.

The aim of our research is to highlight the peculiarities of current online communication in the business environment.

In general, during the study of online communication, various aspects are identified, such as information transmission and reception, performing work duties, project discussions, conducting virtual meetings, advertising and marketing, as well as collective problem-solving.

The analysis of theoretical sources shows that experts distinguish between four types of business communication: upward, downward, lateral and external. Each of them uses a set of online tools for communication. They can be both oral and written. For example, emails are used in all types of communication whereas newsletters are more common for external communication. There are also some specific tools for definite purposes such as Customer Relationship Management (CRM) software, which is effective for sales teams and clients. However, collaboration tools aren't simply limited to office software such as Microsoft docs and spreadsheets, but could be anything from using cloud document storage for managing daily tasks, to video conferencing for online meetings. Even better is that the best collaboration tools will work just as well on mobile devices as well as desktops and laptops [1].

It is important to understand that the purpose of online communication can vary depending on circumstances, so it is crucial not only to define the objectives but also to consider cultural aspects during communication and adhere to etiquette.

In the ethics of online business communication, it is important to remember some key aspects. For example, in all forms of communication, from email to video conferences, it is crucial to adhere to professional standards of courtesy and respect.

When interacting with partners or clients from other countries or cultures, it is important to be aware of and understand their cultural nuances and norms to avoid any uncomfortable situations. It is explained by the fact that the involvement of future specialists in the professional fragments of the foreign language image of the world is significantly limited by the absence in their image of the world of many stereotypical communication situations, iterative strategies, professional concepts characteristic of the community of the country whose language is being studied [2]. This also applies to linguistic nuances and potential cross-cultural misunderstandings, especially when using languages that are not native to all communication participants. In case of conflicts, it is important

to find constructive ways to resolve them, taking into account cultural differences and individual characteristics of the participants.

During online communication, various problems may arise, such as technical glitches, challenges in interpreting non-verbal cues, time zone differences, as well as concerns about data confidentiality and information distortion. To overcome these challenges, it is important to utilize best practices in online communication, enhance virtual communication skills, and utilize appropriate tools for successful organization of business communication.

Online communication cannot replace face-to-face interaction, but it significantly facilitates maintaining connections with business partners over distances. This research underscores the importance of understanding and effectively utilizing online communication in the business environment to achieve successful outcomes and ensure the competitiveness of the company in the digital age. There is no doubt that a mindful approach is required to make the process powerful and fruitful. It is expedient to consider the appropriate communication channel, its pros and cons, safety, netiquette, communication filters and barriers.

References

1. Best Online Collaboration Tools URL: <https://www.techradar.com/best/best-online-collaboration-tools>
2. . Іванова І.В. Забезпечення культуровідповідності професійної іншомовної освіти // Педагогіка ХХІ століття: сучасний стан та тенденції розвитку : колективна монографія : у 2 ч. / відп. за випуск О. Є. Карпенко. Львів-Торунь : *Ліга-Прес*, 2021. С. 141-167. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-241-1-6>.
3. Bonechi S. Development of an Automated Moderator for Deliberative Events Journal of Communication URL: <https://www.mdpi.com/2079-9292/13/3/544>

УДК: [159:339]

PROFESSIONAL COMMUNICATION AS A KEY FACTOR OF LAUNCHING BUSINESS ABROAD

Аліна БЗЕНКО

*студентки кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу*

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.

Ірина ІВАНОВА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

In modern realities, when Ukraine is faced with military actions on its territory, many businesses both large and small have begun to move to more secure territories located abroad. Many countries of the world have become open to refugees from Ukraine, which became a great opportunity for business executives.

The purpose of studying business development by Ukrainians abroad is to find out the main reasons, why entrepreneurs decide to develop their business outside Ukraine, as well as detection of obstacles and difficulties they experience in this process. The study is also aimed to study strategies for successful business development abroad, to analyze market strategies, conditions and competition, and identify ways to improve that will help Ukrainian entrepreneurs to expand their activities abroad.

According to Gradus Research Company, almost 30% of small and of medium-sized businesses decided to export goods or services abroad, and more than 28% already work in the markets of other countries, but at the same time continue to conduct business in Ukraine. More than 11% of representatives moved abroad and ceased to function on territories of Ukrainian cities [1].

In terms of the object of our research, it is obvious that the communication process of conducting international business activities is more complex. Intercultural communicative interaction is a challenge of time and a necessity that lays foundations for overcoming stereotypes and establishing contact [2]. A variety of factors should be considered to establishing effective communication in international business. They include the language, features of the cultural environment, social trends, knowledge of communication channels and existing restrictions on their application, understanding of communication styles and techniques. Communicative patterns of professional behavior cannot be underestimated. Otherwise, it may cause miscommunication, cultural shock and business deal failure. Communicative behavior patterns are verbal, non-verbal and mixed. Verbal means of communication are mostly used to convey information, non-verbal means are used to express interpersonal relations, and in some cases instead of verbal messages [3].

Horoshop surveys show that there are also companies that want to export goods to other countries, but at the same time, they want to stay in their own territory [4]. Business executives are searching for the opportunities to continue working. One of the ways out of this situation was the sale of goods through their own websites or online stores. In communication perspective, it is necessary to add English or any other language for the convenience of customers.

Thus, business executives launching business abroad have to make crucial decisions regarding communication to make their activity more successful.

References

1. Звіти загального доступу URL: <https://gradus.app/uk/open-reports/>
2. Боровик Т., Устиченко С. Формування Career Skills в умовах сучасних викликів. *Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект: Матеріали ІХ міжнародної науково-теоретичної конференції, 2023*, 18.
3. Іванова І. Засвоєння комунікативних моделей поведінки у процесі співвивчення мов і культур як основа розвитку полікультурної особистості. *Психолого-педагогічні науки*. 2013. № 3. С. 107–110.
4. Український бізнес за кордоном – опитування URL: <https://horoshop.ua/ru/blog/ukrainian-business-abroad/>

УДК 81'27:004.738.5

КОМУНІКАЦІЙНА КУЛЬТУРА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Руслана ВАСЕКА

викладач

Владислав ЯНІВЕЦЬ

студент, спеціальність «Право»,

Ірпінський фаховий коледж економіки та права, м. Ірпінь

В сучасний час людина глибоко вплетена у інформаційно-технічні аспекти цивілізаційного прогресу. Оскільки суспільство рухається з індустріальної епохи до інформаційної, це змінює не лише якість життя, але й сутність людей. Зараз людина має адаптуватися до нових інформаційних умов або навчитися їх контролювати, пристосовуючи їх до власних потреб. Сучасна реальність суттєво впливає на людську особистість, на її мислення та спосіб висловлення. Особистість виявляється через мову, яка стає важливим виявом індивідуальності. В епоху інформаційних технологій формується новий тип мовної особистості, вивчення якого визначає актуальність даного дослідження.

Характерною особливістю інформаційного суспільства є наявність належного інформаційно-комунікаційного забезпечення, яке розширює взаємозв'язки між людьми та впливає на розвиток соціокультурних процесів. Комунікація, змінюючи форми та способи передачі, впливає на свідомість та культурні пріоритети індивіда, а також на суспільство в

цілому. Згідно з думкою Е. Холла, групи людей відрізняються культурно-комунікативними патернами, а різні культури характеризуються своїм «розумінням контексту» та використанням прихованої інформації, яка міститься в кожній ситуації [2, с. 45].

На початку ХХІ століття культурна комунікація стала однією з найбільш актуальних проблем, оскільки вона використовується не тільки для міжкультурних взаємовідносин, а й для формування у населення певних поглядів та переконань стосовно рішень, дій, політичних процесів та змін у владі. За допомогою культурної комунікації розробляється система заходів, спрямованих на формування у населення позитивного ставлення до запропонованих програм, які планує реалізувати держава. Найпотужнішим трансляційним інструментом є саме комунікація, що займає провідні позиції в інформаційному суспільстві, де віртуальна реальність розглядається як окремий культурний простір [1, с. 38].

Комунікаційна культура суспільства визначає специфіку взаємодії між особистістю та соціумом. Завдяки комунікаційній культурі інформаційний потік неперервно передається від кожного попереднього покоління кожному наступному, стаючи предметом суб'єктно-об'єктивних інформаційних взаємодій, знаряддям виховання, освіти і навчання, засобом соціалізації [2, с. 48].

Культура комунікації у сучасному інформаційному суспільстві є складним явищем, що пронизує соціальне життя. Наукова спільнота давно звертає увагу на цю проблему та намагається зрозуміти й узагальнити її. Проте, практика комунікації, незалежно від її форм (масова, міжособистісна, групова), стрімко змінюється, зникають межі між ними, що потребує постійного оновлення рівня рефлексії. Розвиток технологій змінює соціальні аспекти масової комунікації: вона стає більш індивідуалізованою, кастомізованою, а її засоби – більш різноманітними. Сучасна дійсність вимагає постійного дослідження комунікаційної культури, щоб зрозуміти її вплив на спосіб життя людей. Таким чином, проблема комунікації стала центром філософської рефлексії, відзначивши загальний "поворот" у філософії, відомий як «комунікативний поворот» [4, с. 67].

Сучасна епоха відзначається швидким розвитком інформаційних технологій та злиттям усіх засобів спілкування, які розвивалися протягом минулого століття, у єдину глобальну інформаційно-комунікаційну систему. Суспільство, впроваджуючи нові реалії та технічні інновації в організацію комунікації, змушене стикатися з більш складними формами і каналами спілкування через лінгвістичне та культурне розмаїття, а також глобальну взаємозалежність світу. Це призводить до того, що людина змушена взаємодіяти в нових, незвичних для неї комунікаційних системах, одночасно освоюючи нові типи взаємозв'язку між життєвим середовищем та мовною поведінкою. Успішність в такій комунікаційній системі залежить від володіння новою мовною грамотністю, що включає освоєння мережевих функціональних стилів мови. Одним з основних видів сучасної комунікаційної культури в інформаційному суспільстві є гіпертекстуальність [1, с. 104].

Гіпертекст - це текст, який має внутрішні посилання на інші тексти. Вперше це поняття було введено Т. Нельсоном та Д. Енгельгардтом у середині 60-х років минулого століття для опису тексту, де фрагменти пов'язані з іншими текстами, що створює можливість їх прочитання в різних «напрямах» і робить твір мультисеквенційним. Гіпертекст організований таким чином, що його одиниці представлені нелінійною послідовністю, де існують переходи до інших елементів і нові зв'язки. Читач може переходити за цими зв'язками, утворюючи різні лінійні тексти [4, с. 178].

У сучасній культурі гіпертекст стає значущим елементом комунікаційної практики, що обумовлено двома основними тенденціями розвитку комунікації.

Перша тенденція пов'язана зі збільшенням обсягу інформації та поширенням використанням комп'ютерів як засобу комунікації. Розвиток інформаційних технологій призвів до утворення складних структур інформаційних потоків, які перетинаються в просторі і часі. Традиційні методи зберігання та поширення текстів виявилися недостатніми для відповіді на потреби сучасного суспільства. Комп'ютерна технологія, яка поступово інтегрується в різні сфери комунікації, сприяє створенню гіпертекстових систем, які дозволяють зберігати, обробляти та передавати великі обсяги інформації на великі відстані.

Друга тенденція пов'язана з руйнуванням цілісності світосприйняття і виникненням множинних, додаткових структур знання. Велика кількість повідомлень не вписується у жорсткі ієрархічні структури, а формує мозаїку. Такі накладення вимагають гнучких мережевих структур, наприклад, гіпертексту.

Гіпертекстовий формат тексту суттєво змінює спосіб організації текстового простору і простору мислення. Замість одновимірного тексту виникає багатовимірний електронний гіпертекст, який відкриває інші «просторові» виміри у віртуальному середовищі [3, с. 533].

У світі гіпертексту людська свідомість занурюється у процес нескінченної деконструкції текстових структур, що може призвести до придбання симуляційних якостей. Спостерігач стає частиною самого процесу симуляції, а його точка зору трансформується під впливом гіпертексту.

Інтернетівський гіпертекст стає новою реальністю, що відрізняється від традиційних форм комунікації своєю децентралізацією та безмежністю. Гіпертекст руйнує детермінованість та однозначність буття, відкриваючи широкі можливості для нових інтерпретацій та розуміння.

У цілому, гіпертекст є не лише важливим елементом сучасної комунікаційної практики, але й властивістю сучасного мислення та буття. Він формує картину світу сучасної людини, де все більша частина інформації надходить через інформаційно-комунікативні канали, а не з власного досвіду.

Навіть можливість переходу в будь-яку частину тексту в гіпертексті створює нелінійність та невизначеність, що робить його непередбачуваним та захоплюючим для користувача. Гіпертекст викликає віртуальний психологічний стан, віртуалізуючи реальність та змушуючи мислити кліпово та фрагментарно.

Робота з гіпертекстом у системі комунікації інформаційного суспільства дозволяє як відправнику, так і одержувачу інформації скористатися рядом переваг:

- Забезпечення зв'язку з явищем інтертекстуальності через цитування і посилання.
- Відсутність обмежень в обсязі підсумкового тексту.
- Розширене розуміння авторства за рахунок можливості безлічі авторів.
- Нелінійна структура, яка дає можливість робити не один смисловий акцент, а кілька.
- Наявність можливості звернення до контенту в будь-який час.
- Можливість отримання додаткової інформації.
- Одночасне отримання інформації за допомогою вербальних, звукових і візуальних компонентів.
- Можливість отримання більшої кількості інформації за менший проміжок часу.
- Інтерактивність, що дозволяє взаємодіяти з контентом.

Ці переваги свідчать про зростаючу ефективність гіпертекстуальної комунікації як для адресата, так і для комунікатора. Таким чином, гіпертекст стає основним сучасним видом комунікації в інформаційному суспільстві, враховуючи глобальні зміни у комунікаційній культурі.

Соціальні мережі також є основою комунікації в сучасному суспільстві. На думку М. Кастельса [5, с. 92], мережева структура – це комплекс взаємопов'язаних вузлів, причому «конкретний зміст кожного вузла залежить від характеру тієї конкретної мережевої структури, про яку йде мова». Самі мережі представляють собою відкриті структури, які можуть необмежено розширюватися шляхом додавання нових вузлів, якщо вони здатні до комунікації. Для мережевої культури характерні такі ознаки, як «стиснення» простору, що означає, що величезні відстані вже не є перешкодою для комунікації і миттєво долаються за допомогою інформаційних технологій. Очевидно, що мережева культура, що змінює культуру постмодерну, засвоїла і зберегла її різноманітність.

У мережевій спільноті інформація є головним засобом комунікації. Це означає, що інформація, як знання, продовжує відігравати важливу роль в житті сучасного суспільства,

але поступово за значенням поступається процесам обробки, передачі і трансляції інформації, які можна об'єднати в одне поняття - комунікацію.

Онтологізація мережевої комунікації виражається в тому, що вона набуває статусу соціальної реальності і стає комунікаційною основою життєвого середовища сучасної людини. У зв'язку з цим в науковій літературі можна почути думку, що розуміння сучасного суспільства як інформаційного застаріває і не відповідає дійсності.

М. Кастельс закликає відмовитися від поняття «інформаційне суспільство» на користь конкретизації розуміння суспільства з точки зору нових мереж комунікації. Вчені відзначають, що в сучасному суспільстві інформаційна домінанта поступово замінюється комунікаційною. Вони пропонують перейти до дослідження «комунікаційного суспільства, суспільства гранично дисперсного і комплексного, осягнення природи якого вимагає нових підходів і концепцій» [5, с. 78].

Мережа Інтернет дозволяє отримувати різноманітну нову інформацію незалежно від часу і місця знаходження користувача, а також надає можливість для сучасної мережевої комунікації на глобальному рівні. Вона пронизує весь соціальний простір планети, забезпечуючи спілкування людей різної раси, національності, культури, створюючи цілісний образ людства як єдності в різноманітті. Інтернет дає можливість знаходити віртуальних однодумців, солідаризуватися з ними, і спільно розглядати загальнолюдські цінності істини, добра і краси.

Освоєння інтернет-технологій породило появу соціальних мереж і мережевих спільнот, що характеризуються віртуальністю, інтерактивністю, гіпертекстуальністю, глобальністю, анонімністю і мозаїчністю. Сучасні інформаційні технології стали сполучною ланкою в мережевій культурі, створюючи єдиний інтерактивний простір. Феномен віртуального спілкування лежить в основі багатьох соціальних мереж – сукупностей людей, зв'язаних через Інтернет для обміну інформацією. Соціальні мережі формуються навколо різних потоків інформації, технологій, символів, капіталу та інших.

Користувачі, володіючи інтернет-технологіями, задовольняють потребу в інформаційному обміні через інтернет-комунікації, входять у мережеві зв'язки один з одним, формують мережеві спільноти і ідентифікуються з ними. Основна особливість такого спілкування полягає в віртуальній самопрезентації особистості за допомогою фото-, відео- та текстових повідомлень [5, с. 179].

Спілкування через Інтернет відрізняється від традиційних форм комунікації мінімальною роллю держави, значною маргіналізацією мережі, а також переважанням молодого населення серед користувачів. Анонімність учасників спілкування, формування уявлення про співрозмовника на основі його самопрезентації за допомогою текстових повідомлень, розкутість поведінки є характерними особливостями такої комунікації.

Нелінійність та плюралістичність є основними рисами мережевої комунікації. Соціальними наслідками розвитку мережевих комунікацій у суспільстві є плюралізація джерел інформації та безпосередня та необмежена в часі цивільна онлайн-взаємодія.

Медіа-простір Інтернету, де відбувається соціальна комунікація, в науковій літературі позначено терміном «нові медіа». В рамках нових медіа відбувається комунікація «багатьох до багатьох», що відрізняє їх від традиційних медіа. Це простір вільного обміну думками та засіб формування соціальної солідарності на глобальному рівні.

«Нові медіа» функціонують як простір вільного обміну думками та засіб формування соціальної солідарності на глобальному рівні. Вони сприяють відродженню публічної сфери в новому для історії людства режимі онлайн, як на транснаціональному, так і на локальному рівні. Ця нова мережева сфера отримала назву «онлайн публічна сфера». Вона інтерактивна, непросторова, децентралізована і егалітарна, зберігаючи за собою всі властиві традиційної для публічної сфери ознаки: загальність, автономію, відкритість, свободу від контролю.

У контексті соціальних мереж децентралізованість передбачає наявність в системі відразу багатьох центрів активності - лідерів, а також приблизну рівність статусів, соціальної ваги, рангу тощо складових системи індивідів та їх груп. Новий колективний учасник масової комунікативної дії – «суб'єкт мережі рефлексуючий» - відрізняється незалежністю

мислення, критичним осмисленням потоків інформації з медіа, вибірковою солідарністю з іншими учасниками соціальної мережі.

Загалом, варто зазначити, що у сучасному світі Інтернет є абсолютно новим комунікаційним середовищем зі своїми унікальними особливостями. Його розвиток, популярність та поширеність свідчать про значущість цього каналу комунікації. Тому сучасний інформаційно-насичений світ потребує подальшого глибокого аналізу феномену соціальних мереж як невід'ємного атрибуту сучасності.

Список використаних джерел

1. Інформаційне суспільство в світі та Україні: проблеми становлення та закономірності розвитку : колективна монографія / За ред. В. Воронкової. Запоріжжя, 282 с. URL : <http://surl.li/rugwa>
2. Комунікативні технології інформаційного суспільства : монографія / [А. І. Гусев, Н. О. Довгань, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, І. В. Петренко] ; за наук. ред. А. І. Гусєва ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛІТД, 2020. 142 с. URL : <http://surl.li/rugww>
3. Куцєпал С. Комунікація та діалог у контексті освітніх викликів сучасності. *Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки. 2012. Вип. 66(11). С. 531-534.*
4. Тищенко О. Мова інтернет-спілкування: стиль, норма, освіта. *Дивослово. 2011. № 12. С. 35–39.* URL : <http://surl.li/rugxn>
5. Castells M. Mobile communication and society: a global perspective / Manuel Castells, Mireia Fernandez-Ardevol, Jack Linchuan Qiu, Araba Sey. – Cambridge: MIT Press, 2007. 331 p. URL : <http://surl.li/rugyo>

УДК: 7.012

PROBLEMS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR DESIGNERS

Софія ВОВНЕНКО

студентка кафедри дизайну

та соціально-культурних дисциплін

Науковий керівник: *викладач-методист,*

викладач іноземної мови

Оксана МУСТАФА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Today, artificial intelligence is very common among all people. Of course, thanks to it, doing various difficult things becomes easier. It can do any different task, such as help find accurate information, solve homework and much more. The biggest problem for designers and artists is that artificial intelligence can even create different illustrations on any subject. You can describe anything to it and it will be able to implement it.

There are a lot of different artificial intelligences, but we will highlight the most problematic ones for the field of design.

1. Chat gpt. It is now the most popular among young people. a chatbot with generative artificial intelligence developed by OpenAI and capable of working in a conversational mode, supporting queries in natural languages. The system is capable of answering questions and generating texts in different languages related to various subject areas. An important feature is the ability to generate programs on demand in various programming languages.

2. namelix ai. business name generator that allows you to create a short company name using artificial intelligence. It helps when you need to name a project, a channel, a site, and whatever, and

only banal ideas come to mind. Namelix generates short, branded names that are relevant to your business idea. When you save a name, the algorithm learns your preferences and gives you better recommendations over time.

3. framer ai. a tool that uses artificial intelligence to build websites and offers design suggestions, allowing you to easily edit and experiment with color palettes and fonts.

4. Artbreeder. is a free artificial intelligence website that allows you to create your own portraits and paintings using pre-made templates. It allows you to mix different features, styles from artists to create new images. You can choose your eye color, race, gender, and hair type, and generate avatars based on thousands of different pre-made templates.

In general, I can say that artificial intelligence is a really big breakthrough in our world. His possibilities are not limited, but even in spite of his abilities, he will never in any way replace real people, especially designers, because a designer is simply creativity and about creating something unique.

In my opinion, no matter how great artificial intelligence is, people who want to order a service or something as a gift for a loved one, they want to get something individual, something unique, but artificial intelligence, unlike real designers, simply cannot do this. This also applies to style, because artificial intelligence can create different styles, but they are not special, on the other hand, designers each have their own approach and different style and different vision. Summarizing, I can finally say that designers simply cannot be replaced.

References

1. Instantly Design and Edit UML & Workflows with AI. URL: <https://diagrammingai.com/>
2. Business Name Generator. URL: <https://namelix.com/>
3. Create like never before. URL: <https://www.artbreeder.com/>

УДК:[7.012]

THEORY OF COLOR

Владислава ГЛІНСЬКА

студентка кафедри дизайну

та соціально-культурних дисциплін

Науковий керівник: *викладач-методист,*

викладач іноземної мови

Оксана МУСТАФА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Color theory encompasses a multitude of definitions, concepts and design applications - enough to fill several encyclopedias. For a designer or artist, knowing the rules of colour theory is one of the most important tasks during their studies. Color itself helps us in everyday life, for example, to understand that something is forbidden when you see a red sign, to find the right kind of apple on the counter, and many other examples. Therefore, when a designer learns how to manipulate them, he or she will be able to unlock the full potential of their work. There are several basic laws in colour theory that every artist should know.

1. The 12-hue color circle.

The twelve hues are evenly spaced, with complementary colors diametrically opposite each other. One can accurately visualize any of these twelve hues at any time, and any intermediate tones are easily located. There are three types of this circle. [1]

The main colours: Red, yellow and blue. In traditional colour theory, the primary colours are the 3 pigment colours that cannot be mixed or formed by any combination of other colours. All other colours are derived from these 3 hues.

Secondary colours: Green, orange and purple

These are colours formed by mixing primary colours.

Tertiary colours: Yellow-orange, red-orange, red-violet, blue-violet, blue-green and yellow-green

These are colours formed by mixing a primary and secondary colour. This is why a hue is made up of two words, for example, blue-green, red-violet and yellow-orange.

2. Contrast.

When we examine the characteristics of colour effects, we can identify seven different types of contrast. They are so different that each of them needs to be studied separately. Each of them is unique in its character and artistic value, in its visual, expressive and symbolic effect, and together they constitute a fundamental resource of colour design. [2]

Below are seven types of colour contrast:

1. Hue contrast
2. Contrast of light and dark
3. Cold-warm contrast
4. Complementary contrast
5. Simultaneous contrast
6. Saturation contrast
7. Expansion contrast

3. Color context

The behavior of colors relative to other colors and shapes is a complex area of color theory. Compare the contrast effect of the same red square on different colored backgrounds. Red appears brighter against a black background and slightly dull against a white background. Compared to orange, red appears lifeless; compared to teal, it has a glossy feel. Notice that the red square appears larger on black than on other background colors.

4. Associativity.

The psychology of colour delves into the impact that hues can have on human emotions and actions. It examines how colours can shape emotional responses and considers how these responses can vary according to age, culture and personal experience. [3]

- Red often symbolises passion, excitement and love.
- Pink can indicate tenderness, earthiness and restraint.
- Purple can convey a sense of mystery, nobility and glamour.
- Blue can be associated with wisdom, hope and calmness.
- Green often signifies nature, growth and renewal.
- Yellow often symbolises optimism, joy, but also caution.
- Orange can evoke feelings of warmth, enthusiasm and happiness.
- White can be associated with purity or indifference, depending on the context.
- Black can mean sophistication, mystery or coldness.

References

1. J.I Morton. Basic color theory. Color Matters
2. Itten J. Art of color: the subjective experience and objective rationale of color. Wiley & Sons, Incorporated, John, 2010
3. Rema M. Amawi, Michael J. Murdoch. Understanding color associations and their effects on expectations of drugs' efficacies

УДК: [811.111]

SET PHRASES AS MEANS TO ENHANCE TECH COMMUNICATION CULTURE

Іван ГОЛУБ

студент кафедри комп'ютерної інженерії
та інформаційних технологій

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.

Ірина ІВАНОВА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

In the world of Information Technology (IT), professionals often use specific language and set phrases to communicate effectively. Their understanding can be essential for anyone working in the field. The aim of our research is to analyze the use of set phrases in professional communication.

One of the ways to stay on trend in the fast changing world of IT vocabulary is to use the AI tools that are constantly being updated. To achieve the set goals of our research we have used Copilot in the function of a personal assistant. It helped to outline 10 most common set phrases to join professional conversation more effectively. The next step was to compare it with the definitions given by the online Cambridge dictionary and illustrate with examples. Finally, we made an attempt to group them according to their meaning. The first category appears to relate to communication process. The second one deals with job description or tech features.

I. Communication process

Let's touch base is used to suggest meeting or connecting to discuss a particular topic or project. E.g.: Let's touch base tomorrow to go over the progress of the software development.

In the loop means being informed or included in important discussions or decisions. E.g.: Make sure to keep the project manager in the loop about any changes to the timeline.

Hit the nail on the head means to identify or address a problem accurately and effectively. E.g.: You really hit the nail on the head with your analysis of the system's security vulnerabilities.

Get the ball rolling means initiate or start a process or project. IT professionals often use this idiom to encourage action and progress. E.g.: Let's get the ball rolling on the new website redesign.

Run it by me stands for requesting to explain or clarify something briefly. E.g.: Can you run it by me one more time? I didn't quite catch all the details.

Pull the plug refers to discontinuing or shutting down a project or activity. E.g.: Due to budget constraints, we had to pull the plug on the AI development initiative.

II. Job description or tech feature

Think outside the box encourages creative and innovative thinking, especially when solving problems. E.g.: IT professionals often need to think outside the box to develop new solutions or improve existing systems.

Back-end refers to the part of a software system or application that operates behind the scenes and is not visible to the user. E.g.: Back-end development involves working on databases, servers, and other infrastructure components.

Front-end is the part that users interact with directly. E.g.: Front-end developers focus on creating user interfaces and ensuring a smooth user experience.

User-friendly means easy to use and understand for the average user. E.g.: Designing user-friendly interfaces is a crucial aspect of IT development.

The comparison with the definitions in Cambridge Dictionary shows that most set phrases have a similar meaning in everyday English with a slight focus on professional activity.

Understanding and using these professional set phrases can help IT professionals communicate more effectively and navigate the complexities of the industry with ease.

References

1. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/>

2. Іванова І., Потапенко Л., Устиченко С. Абревіатура як компонент глобальної професійної терміносистеми сфери розробки іт-продукту *Folia Philologica*, 2022, 4, 25–33, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/4/4>

УДК: 37.09

THE EVOLUTION OF INTERACTIVE DESIGN: ENGAGING AUDIENCES IN THE DIGITAL AGE

Олександра ГУДКОВА, Марія МИШЕНКО

викладачі іноземної мови

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

In today's fast-paced digital landscape, capturing and retaining audience attention is a formidable challenge for content creators and marketers alike. As the digital ecosystem continues to evolve, traditional methods of communication are being supplemented and even replaced by interactive design strategies that actively engage audiences.

Interactive design represents a paradigm shift in digital communication, where users are no longer passive consumers but active participants in the experience. By incorporating elements such as animations, user feedback mechanisms, gamification, and personalized interactions, interactive design creates immersive experiences that resonate with audiences on a personal level.

At the core of interactive design is the principle of user experience (UX). UX focuses on understanding the needs, preferences, and behaviors of users, shaping the design process to prioritize usability and engagement. Through intuitive interfaces, seamless navigation, and compelling storytelling, interactive design enhances the overall user experience, fostering deeper connections and prolonged engagement.

Furthermore, the emergence of immersive technologies such as augmented reality (AR), virtual reality (VR), and mixed reality (MR) has revolutionized interactive design, offering new possibilities for audience engagement. These technologies enable users to explore virtual environments, interact with digital content, and experience stories in unprecedented ways, blurring the lines between the physical and digital worlds.

Case studies of successful interactive design campaigns highlight the effectiveness of this approach in capturing audience attention and driving meaningful interactions. From interactive websites and mobile apps to immersive brand experiences and virtual events, interactive design has become a cornerstone of modern digital marketing and communication strategies.

As we navigate the complexities of the digital age, interactive design emerges as a powerful tool for engaging audiences and fostering meaningful connections in the digital realm. By prioritizing user experience, embracing immersive technologies, and leveraging innovative storytelling techniques, interactive design enables content creators and marketers to captivate, inspire, and empower audiences like never before. As we continue to push the boundaries of creativity and innovation, let us embrace the transformative potential of interactive design to create memorable experiences that resonate with audiences in the digital age and beyond.

References

1. Sengers P., Kaye J., Boehner K., Fairbank J, Gay G., Medynskiy Y., Wyche S. Culturally Embedded Computing: IEEE Pervasive Computing. 2004. January-March. Vol. 3. P. 14-21.
2. Брижаченко Н. С. Інтерактивність як чинник формування дизайну сучасного громадського інтер'єру: автореф. дис. канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.07 Дизайн. Харків, 2015. 32 с.
3. Сергеева Н. В. Нові засоби та технології візуального мистецтва медіа-дизайну. *Вісник Харківської державної академії дизайну мистецтв*, 8, 2004, с. 95-99

УДК: 81-11:316.77(043)

COMMUNICATIVE LANGUAGE CULTURE

Олександр ДІДЕНКО

*студент кафедри комп'ютерної інженерії
та інформаційних технологій*

Науковий керівник: Альона ПАЛІЄНКО

*викладач англійської мови
Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси*

In the modern process of development of Ukrainian society, communication culture is of great importance in professional education, which determines the presence of certain personal qualities, abilities and skills necessary for achieving goals in interpersonal interaction with other people. This allows you to communicate constructively, function successfully in professional activities, adapt to new relationships in the production team, strive for self-improvement and self-realization [2].

The communication culture of the future specialist is a unique form of personal development that helps him to successfully adapt and realize himself in modern society. The formation of the communicative culture of an individual is a key task of pedagogy and is studied in the context of interaction, communication culture and individual behavior. With the development of Ukrainian society and the increase in its informatization, there are changes in the features of communication, which gives rise to new tasks and directions of research into the culture of personal communication.

The essence of communicative culture is revealed through the analysis of key aspects of communication and communicativeness. A study of dictionaries showed that the term "communication" (from the Latin *communicatio*) corresponds to such concepts as "connection", "connection", "interaction", "communication", "exchange of information" and "message". Therefore, it can be argued that communication is the interaction of people, groups, where there is an exchange of information, skills, experience, and activity results. In the process of communication, people interact, exchange information, express gratitude, requests, demands, etc., influence each other and are formed as members of society.

Communication includes maintaining relationships, business connections, and joining together for joint action. It is also seen as part of communication and interaction. This approach is useful for understanding communicative culture as a subject of pedagogical analysis, as it takes into account various factors affecting the development of personal communicative culture [3].

Communication, as a process, involves the presence of the subject of communication and the bearer of communicative culture of various types of skills:

- a) general ones that are characteristic of any activity;
- b) specific, which are characteristic only of communicative and speech activity.

It is important to note that communication skills are not necessarily limited to language skills. These skills are a complex personality formation and include a variety of skills that reflect a person's communicative behavior, such as socio-perceptive and interactive skills.

All human activity includes communication with other individuals, which can occur through direct or indirect interactions, and therefore contains elements of communication. Actions that aim to be understood and interact with other people can sometimes be considered acts of communication. It can be considered as a communicative activity - cultural communication, which includes a live exchange of information through the use of signs and symbols, where information is transmitted purposefully, is accepted selectively, and the interaction takes place in accordance with certain rules, norms and social intelligence of the participants of the communication. Communicative activity is a process that includes a number of interconnected and interdependent acts that occur between two subjects with the ability to initiate communication [1].

When studying the problem of communication culture, it is important to pay attention to the personality. Communication culture emphasizes a humanistic approach, where the other person is

seen as the highest value. A high level of communication culture involves the ability to effectively use various means of action and fully realize the communicative potential.

In her opinion, the effectiveness of interaction can be assessed using a number of criteria that determine the communicative potential of an individual and his communicative skills. These criteria include feasibility (the ability of the selected tools to achieve the intended goal), reliability (the degree of confidence in achieving the desired result), productivity (achieving the maximum benefit and making full use of the interaction situation), economy (the appropriateness of the expenditure of time, effort and resources to the goals of the final result) and safety (minimizing the risk of unforeseen negative consequences). Communicative culture is the level of mastery of communicative processes when a person can.

References:

1. Yudkin I., Bezklubenko S., Volkov S., Prychepiy E., Bezklubenko S. Aspects of the morphology of Ukrainian culture: genesis, typology: coll. of science pr. K.: Institute of Culture of National Academy of Sciences of Ukraine, 2011. 288 p.
2. A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language. Kyiv. Irpin: Perun, 2009. P. 1736.
3. Batsevich F. S. Basics of communicative linguistics. K. Academy. 2004. 344 p.

УДК: [811:111 (075)]

FOREIGN LANGUAGE VERBAL AND NON-VERBAL COMMUNICATION IN DISTANCE LEARNING

Світлана ДМИТРИЮК

викладач іноземної мови

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Distance education in the current realities of a state of war demands from the modern foreign language teacher the ability to integrate both means of communication into the course of subject study. This not only enhances motivation for learning a foreign language but also fosters understanding and emotional harmony during foreign language classes. Despite the extensive coverage of the issue in the scientific literature, little attention has been paid to the combination of verbal and non-verbal components specifically in the distance-learning format. It has determined the relevance of the article.

The issues of verbal and non-verbal communication means in various aspects have been the focus of scientific studies by numerous Ukrainian and international scholars. M. Kalenyk classified educational and communicative strategies in foreign language learning. Verbal and non-verbal methods of activating cognitive activity of educational seekers in the process of learning foreign languages have been studied by O. Nalyvaiko, L. Nuraliieva, and L. Syvolotska. The formation of non-verbal communication skills was in the scientific focus of N. Kolotii. Various aspects of nonverbal communication have been studied and highlighted in the works of American and European scholars: proxemics and sociocultural competence (E. Hall), comparative language studies (E. Sapir), the use of gestures in foreign language teaching (J. Green, A. Hayes, R. Hall, D. Scrivener, K. Gower, D. Phillips, S. Walters, and others). The research on the impact of verbal and non-verbal communication of instructors in traditional and distance learning of foreign languages on learning effectiveness was conducted by the research group of N. Zakaria, N. Norul'Azmi, N. Yusoff, and H. Baharudin. They convincingly proved that the effectiveness lies in the combined communicative skills of verbal and non-verbal components.

The aim of the research is to highlight the peculiarities of verbal and non-verbal communication means and necessity to integrate them in distance learning.

Verbal (linguistic) communication refers to any message conveyed through speech. On one hand, it encompasses a set of vocal units determined by the communication situation. On the other

hand, it is a structured and codified means of expressing thoughts, needs, desires, or feelings [3, c. 48]. Non-verbal communication refers to communication without the use of words, aimed at transmitting or receiving information. The necessity to integrate these two components of communication in the course of learning foreign languages is undeniable because according to research findings, only 7% of information is conveyed verbally, meaning consciously chosen words and expressions from a person's lexical repertoire. 55% of oral communication occurs through facial expressions, visual contact, body movements, posture, or physical distance. 38% of information is conveyed through intonation and vocal tone [3, c. 48].

E-learning is becoming an increasingly indispensable element of the education system because the current generation can be called "digital natives" who have been using digital technologies since childhood. Interactive language learning cannot, without the involvement of the instructor, accomplish the goals of a professionally oriented foreign language course or replace full-fledged educational communication but can complement it. Verbal and non-verbal communication can be integrated into a distance language course.

According to Dita Venica, the following types of verbal and non-verbal communication in the course of learning foreign languages can be distinguished:

Verbal:

Interpersonal communication is defined as two-way communication according to defined roles, with instant feedback.

Intrapersonal communication involves silent communication with oneself, which may later involve verbal expression.

Communication in small groups involves more than two individuals and entails solving a common task together.

Public communication involves one person addressing a specific audience with the aim of achieving maximum understanding.

Non-verbal:

Kinesics is defined by specific gestures, body movements, and facial expressions.

Proxemics and chronemics involve spatial distancing and specific time management, respectively.

Oculesics refers to the transmission of information through eye contact.

Paralinguistic communication refers to the characteristics of speech such as tone, pitch, and speed, which convey meaning alongside the verbal content of the message [5].

Verbal and non-verbal means always act in complex cooperation with each other. In business environment it is necessary to study rules and standards of non-verbal communication appropriate for certain local area – national, communal, religious, and cultural features should be considered [6, p. 59].

The analysis of theoretical sources shows that students convey messages more effectively due to the integration of both verbal and nonverbal forms during distance learning sessions in foreign language classes. This research underscores the importance of understanding and effectively utilizing both means of communication in distance learning.

References

1. Каленик М. Формування англомовної навчально-стратегічної компетентності учнів базової школи як освітня проблема у науковій літературі. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2022. Т. 10, № 4. С. 6-14.
2. Колотій Н. В. Формування навичок невербальної комунікації у майбутніх ІТ- фахівців під час проведення презентацій англійською мовою. *Наукові праці. Педагогіка*, 2019. Вип.311, № 323. С. 97-99.

3. Кречотень О.В., Березняк О.П., Байдак Л.І. Інтеграція іншомовної вербальної та невербальної комунікації в умовах дистанційного навчання воєнного стану. *Інноваційна педагогіка*, 2023. Вип. 58. Т. 2. С. 46-50. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/58.2.9>
4. Наливайко О., Нуралієва Л., Сиволоцька Л. Вербальні та невербальні методи активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти в процесі вивчення іноземних мов. *Наукові записки кафедри педагогіки*, 2021. 1(48), С. 40-46. URL: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2021-48-05>
5. Dita Venica. Teacher-student Verbal and Non Verbal Interaction in EFL Learning. Muhammadiyah University: North Sumatra, Medan. 2019. 83 p.
6. Ishchuk A. A. Non-verbal means of communication in business English discourse. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 2018 № 2 (316).
7. Zakaria N. S., Norul'Azmi N. A., Yusoff N. M. R. N., Baharudin H. Cultivating Nonverbal Communication (NVC) Skills among Arabic Language Teachers in Virtual Classroom: *Creative Education*, 2019. № 10, С. 2564-2573. URL: <https://doi.org/10.4236/ce.2019.1012184>

УДК: [378:004]

COMMUNICATION FILTERS IN ACCOUNTANTS' PROFESSIONAL ACTIVITY

Юрій КАРМАЗІН

*студент кафедри економіки,
управління та адміністрування*

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.

Ірина ІВАНОВА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

In today's world with a focus on global interaction, understanding communication filters in the professional foreign or international activity of accountants becomes critically important. Ensuring effective information exchange among professionals from different cultures and languages is a key factor for success in business, science, technology, and other fields. Although there is a stereotype that Ukrainian accountants work mainly on the domestic market, more and more people provide accounting for international companies or multinational clients as well as are engaged in foreign economic activities. It is explained by the fact that we are witnessing an increasing spread of businesses to the global market. In the condition of business going global, we observe the trend that language diversity is in high demand within the accounting community. Think Global Recruitment that assists accountancy and finance professionals remains committed to supporting and celebrating the diverse language capabilities of accountants worldwide, recognizing the vital role these skills play in fostering effective communication, collaboration, and professional growth [1].

International researchers in various contexts have studied interaction of different cultures and languages in the context of professional communication and business. A. Aylott investigates various interpretations in communication and their impact on actions. L. Hoffner focuses on communication control, filters and perception at workplace.

The purpose of our research is to examine the importance of understanding communication filters that arise in the interaction of foreign or international accountants in the professional sphere.

The research is directed towards identifying key aspects of filters and developing strategies to overcome them to enhance communication and collaboration effectiveness. A filter is something that can delete, distort, or generalize the message we are trying to share. Filters are part of our neuro-linguistic programming (NLP) or metaprograms, a methodology for understanding and changing human behavior patterns [2].

Having analyzed the theoretical sources we distinguish between several groups of filters. Language filters: studying lexical and phonetic peculiarities helps understand the difficulties that may arise due to differences in vocabulary and pronunciation. Developing adaptive strategies promotes mutual understanding and reduces misunderstandings. Cultural filters: Analyzing cultural

aspects such as gestures, conflict resolution norms, and perception of authority helps avoid misunderstandings and develop positive relationships within the work collective. Technological filters: studying the use of internet technologies and accounting systems, developing information exchange standards, contributes to improving task resolution efficiency and collaboration in international projects.

Thus, studying communication filters in the professional activity of accountants proves to be a critical element for successful international cooperation. The global community requires professionals who not only master their profession but also effectively communicate in diverse cultural and linguistic environments building trust, developing robust relationships, and achieving common goals in a global context.

References

1. Language Diversity Among Accountants Revealed URL: <https://www.linkedin.com/pulse/language-diversity-among-accountants-revealed>
2. Staff Communication URL: <https://www.acacamps.org/article/camping-magazine/staff-communication-control-filters-perceptions>

УДК: [811.111]

PROFESSIONAL IDIOMS IN IT

Ростислав КОЗАЧКОВ

*студент кафедри комп'ютерної інженерії
та інформаційних технологій*

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.

Ірина ІВАНОВА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

The modern era of the digital revolution is accompanied not only by the rapid development of information technologies, but also by the active use of language tools for the transfer and generalization of concepts in this field. A clear example of this are the idioms that find their place in IT and computer science. The choice of the topic is due to the need to discover the specifics of language practice in the context of modern requirements of technological development. The idioms in IT not only consider the cultural context of professional communication, but are also of great practical significance, influencing code understanding, communication between developers and interaction with customers.

Idioms are phrases or expressions that have a special meaning that is different from the general meaning of their component words. They are often used in the speech of a certain group of people or in a certain context. Idioms are divided into different groups depending on their origin, subject or method of use. Some general groups to which idioms may belong are:

Phraseological idioms are stable expressions that have a fixed meaning and cannot be broken down into separate parts. For example, “kick the bucket” (die), “hit the hay” (go to bed).

Verbal idioms are expressions that consist of words that have an unexpected or metaphorical meaning. For example, “piece of cake” (easy), “break the ice” (broaden the conversation).

Metaphorical idioms use metaphors to convey meaning. For example, “burning the midnight oil” (working late into the night), “seeing eye to eye” (agreeing).

Thematic groups where idioms can be grouped by subject or activity, such as IT idioms, medical idioms, food idioms, etc.

In our research we have analyzed and outlined the most commonly used professional IT idioms according to their grammar structure:

- Noun + noun: *acid test* (showing the worth or quality of something), *bus factor* (the number of people whose absence can have a negative effect on the project), *code smell* (a code with a problem)

- Adjective + noun: *dark web* (Part of the World Wide Web only accessible after installing software that allows users to access an encrypted network where they're untraceable)
- Verb + noun: *pull the plug* (complete a project), *boil the ocean* (start a very difficult task), *show the ropes* (explain how to do something)
- Sentence: *The problem is between the keyboard and the chair* (the problem caused by user's fault). *The ball is in your court.* (Now it's your turn to do the task)

IT idioms are a subset of idioms used in the field of information technology and computer science. They can include expressions related to programming, web development, network administration, etc. The creation of a complete information-computer terminology system is an important direction to ensure effective dialogue of IT specialists in the European labor market [1].

References

1. Іванова І., Потапенко Л., Устиченко С. Абревіатура як компонент глобальної професійної терміносистеми сфери розробки іт-продукту *Folia Philologica*, 2022, 4, 25–33, doi:URL: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/4/4>
2. Firing on all cylinders? URL: <https://triadspeech.com/10-idioms-of-the-it-world-know-the-lingo-to-join-in-the-conversation/>

УДК 811.161.2

РОЛЬ СЛЕНГУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Катерина МАТВІЄНКО

студентка

Науковий керівник: викладач української мови

Людмила МАКСИМОВИЧ

Дніпровський фаховий коледж будівельно-монтажних технологій та архітектури, м. Дніпро

Мова є одним із найпотужніших засобів спілкування і мислення. Крім цього, вона є основою зростання особистості. Кожен, хто прагне досягти успіху, створити себе, має неодмінно навчатися дотримуватися усталених норм літературної мови, бо саме вони формують у мовців відповідний мовний смак. Порушення мовних норм сприймається грамотними мовцями вже як несмак, поганий смак або відсутність смаку. Проте повної відповідності між мовною нормою і мовним смаком немає. Норма, як відомо, є традиційнішою і стабільнішою, а смак – сучаснішим і рухливішим. Окрім норми, на смак впливають мінливі умови суспільного й особистого життя мовців, соціальні запити на мову, ідеали і цінності, тобто він має конкретно-соціальне обличчя, який, по суті, диктує моду на слово – низьке чи високе, добре чи погане [2, с.24]. На думку Джонатана Кроутера, автора «Путівника британської та американської культури», сленг як різновид соціального діалекту є постійним оновленням мови. «Мова низького або вульгарного типу», «словесне хуліганство», «мова безпутних грамотіїв», «діалект нижчих верств суспільства» – як тільки люди не намагалися охарактеризувати все те, що не збігається з класичною нормою літературної мови.

Точного визначення сленгу наразі не існує і тому часто його плутають із жаргонізмами.

Жаргон – це соціальний різновид загальнонародної мови, яким користуються люди, що мають спільні інтереси, звички, роботу (*баранка* – кермо, *смуга* – газетна сторінка, *трояк* – трійка, *мама* – материнська плата, *фізик* – фізична особа). Сленг – це різновид неформальної розмовної мови, яка найчастіше використовується молоддю в спілкуванні. Він є неофіційною, живою та вкрай динамічною лексикою (*крінж* – сором, *краш* – об'єкт закоханості, *кіннити* – наслідувати, бачити щось спільне з кимось). На розмежуванні понять

сленгу й жаргону наполягає мовознавиця Л. Ставицька: «Поняття "жаргон" історично вказує на обмеженість групи його носіїв, а також на вузькість семантичного поля лексичних одиниць. Мовне середовище спілкування великої кількості людей, яке відрізняється від мовної норми, отримало найменування "сленг"» [4, 42].

На думку тих же мовознавців та деяких сучасних популяризаторів мови, сленгові слова з'являються внаслідок стрімкого розвитку інформаційних технологій, запозичень з інших мов, власної інтерпретації деяких термінів або прагнення молодого людини до самовизначення. Наприклад, тіток-блогер Андрій Шимановський називає сленгом «вуличні неологізми», а мовознавець О. Пономарів – «суспільною забавою».

У сучасному світі сленг є скрізь! Він став невід'ємною частиною сучасного спілкування, бо його можна почути у фільмах, соціальних мережах, повсякденних розмовах, засобах масової інформації і навіть у сучасній художній літературі. Це щось на кшталт веселої головоломки, яка, з одного боку, робить спілкування більш барвистим і захоплюючим, але, з іншого боку, може викликати непорозуміння.

Більшість сленгових слів прийшла до нашого лексикону з англійської мови (*аб'юз* – фізичне або психологічне насилля, *ізі* – легко, *пруф* – доказ, *хейт* – цькування, *френд* – друг, *агритися* – злитися, *кріповий* – страшний, *тригерити* – викликати неприємні емоції, *рофл* – жарт, *шеймінг* – осуд, *сорян* – вибач, *трабли* – проблеми, *тегати* – позначати, *хайп* – бум навколо чогось та ін.) [1]. Але немало є запозичень з інших мов: з німецької (*капець* – кінець, *шпіляти* – грати), з латинської (*супер* – більше ніж добре), з італійської (*арівідерчі* – до побачення), з арабської (*кайф* – задоволення), з циганської (*лажа* – провал), з польської (*курдупель* – коротун), з грецької (*кльово* – добре), з гінді (*гуру* – знавець). Деякі слова були вигадані або креативно адаптовані з нашої мови, як-от: *душнила*, *житте*, *ігнор*, *курсач* та ін.

Великою популярністю серед молоді користується слово *ок* – згода. Існує декілька версій походження цього слова. Американці переконані, що *окау*, *ОК*, *О.К.* – це виключно американська фраза (змінене слово індіанського племені чокто *okeh* або скорочений варіант назви штату Оклахома). Німці ж впевнені, що саме вони винайшли це слово. Під час редагування газетних статей ті, що не потребували виправлень, отримували відмітку *ohne korrektur* (без виправлень), яку згодом скоротили до абрєвіатури *О.К.* Взагалі в ході досліджень виявилось більше 10 версій походження цього слова.

Певної експресивності надають суфікси, які активно використовуються при творенні сленгових слів. Наприклад, *токсик* – токсична людина, *топчик* – добре, *лошок* – наївна людина, *варик* – варіант; *домашка* – домашня робота, *депресуха* – депресія, *стипуха* – стипендія, *жестяк* – жах, *велик* – велосипед.

Отже, з роками сленг стає невід'ємною частиною нашої комунікації. Чи треба чинити опір його поширенню? Поява нових слів є результатом певних змін у нашому житті, а також є своєрідним мірилом дотепності мовців. У зв'язку з цим сьогодні варто говорити не про те, щоб вести боротьбу із сленгом, а про те, щоб виховувати в активних та пасивних сленгоносіїв через культуру сленговживання культуру усного мовлення і мовний смак як такий [5, 42].

Список використаних джерел

1. Зумер, краш, стенити: що насправді означають модні підліткові словечка? URL: <https://osvitoria.media/experience/zumer-krash-stenyty-shho-naspravdi-oznachayut-modni-pidlitkovi-slovecchka/>
2. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови. К.: Академія, 2007. 359 с.
3. Пилипей Ю.А. Сленг, етапи його розвитку та місце в сучасному світі. URL: <http://csbc.edu.ua/documents/conferences/2021/1.pdf>
4. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. К.: Критика, 2005. 462 с.
5. Шульжук Н. Сленг як нелітературний пласт сучасної української лексики. URL: <https://core.ac.uk/reader/12241570>

УДК: 81-11:316.77(043)

**КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА МОВИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ***Альона ПАЛІЄНКО**викладач англійської мови**Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси*

У сучасному процесі розвитку українського суспільства велике значення у професійній освіті має культура спілкування, яка визначає наявність певних особистісних якостей, умінь і навичок необхідних для досягнення цілей у міжособистісній взаємодії з іншими людьми. Це дає змогу конструктивно спілкуватися, успішно функціонувати у професійній діяльності, адаптуватися до нових стосунків у виробничому колективі, прагнути до самовдосконалення та самореалізації. Щоб Україна могла інтегрувати до європейського та глобального освітнього простору, необхідно провадити фахову мовну освіту у систему професійної підготовки майбутнього фахівця. Ця мовна освіта є важливою частиною навчання, оскільки вона допомагає розвивати комунікативну культуру у сфері професійного спілкування. Категорія «інтелігентне мовлення» показує мову як творчу практику людей, які взаємодіють один з одним. Комунікативна культура є одним з ключових чинників прогресу суспільства. Необхідно зазначити, що рівень комунікативної культури особи залежить від її загальної культури, що сприяє оптимізації інтелектуального, духовного та морального розвитку професіонала.

Культура спілкування майбутнього фахівця є унікальною формою розвитку особистості, яка допомагає йому успішно адаптуватися та реалізуватися в сучасному суспільстві. Формування комунікативної культури особистості є ключовим завданням педагогіки і вивчається в контексті взаємодії, культури спілкування та індивідуальної поведінки. З розвитком українського суспільства та підвищенням його інформатизації відбуваються зміни в особливостях спілкування, що породжує нові завдання та напрями дослідження культури особистісного спілкування.

При аналізі категорії «культура» варто відзначити, що в тлумачному словнику української мови ця поняття розглядається як «комплекс матеріальних і духовних цінностей, рівень розвитку суспільства, продукція, що створюється для задоволення потреб, а також вихованість та освіченість» [1]. На сьогоднішній день існує декілька видів культури, зокрема, «комунікативна культура» є складовою загальної культури особистості. Оскільки термін «комунікативна культура» не має чіткого визначення в наявних словниках української мови та інших джерелах, ми вважаємо за доцільне пояснити його через такі дефініції, як «комунікація», «спілкування», «комунікативна діяльність».

Ідея створення поняття комунікативної культури у науковому середовищі виникла близько на початку 1990-х років. Є різні підходи до визначення терміну «комунікативна культура». Сутність комунікативної культури розкривається через аналіз ключових аспектів спілкування та комунікативності. Вивчення словників показало, що термін «комунікація» (від лат. *Communicatio*) відповідає таким поняттям, як «зв'язок», «зв'язок», «взаємодія», «комунікація», «обмін інформацією» та «повідомлення» [1]. Тому можна стверджувати, що спілкування — це взаємодія людей, груп, де відбувається обмін інформацією, навичками, досвідом, результатами діяльності [2]. У процесі спілкування люди взаємодіють, обмінюються інформацією, висловлюють подяку, прохання, вимоги тощо, впливають один на одного і формуються як члени суспільства.

Спілкування включає підтримку відносин, ділових зв'язків і об'єднання для спільних дій. Це також розглядається як частина спілкування та взаємодії. Такий підхід корисний для розуміння комунікативної культури як предмета педагогічного аналізу, оскільки враховує різноманітні фактори, що впливають на розвиток комунікативної культури особистості. У контексті спілкування, термін «компетентність» вказує на знання, вміння та навички в

конкретній сфері [3, с. 818]. Це означає, що людина розуміє і володіє інформацією в даній галузі. Хоча знання про комунікацію є важливою складовою компетентності, можливо бути добре освіченою й освіченою людиною, проте не завжди бути компетентною. Ефективні знання виходять за рамки зовнішньої інформації та співвідносяться з особистим досвідом, інтегруючись у нього. Такі знання можуть надати мотивації та стати складовою соціальної установки, готовності діяти відповідно до себе, інших та ситуації.

Спілкування, як процес, передбачає наявність у суб'єкта спілкування та носія комунікативної культури різних видів умінь:

- а) загальних, характерних для будь-якої діяльності;
- б) специфічні, які властиві лише комунікативно-мовленнєвій діяльності [4].

Важливо зазначити, що комунікативні навички не обов'язково обмежуються знаннями мови. Ці навички є складним формуванням особистості та включають різноманітні навички, які відображають комунікативну поведінку людини, наприклад соціально-перцептивні та інтерактивні навички.

Уся людська діяльність включає спілкування з іншими індивідами, яке може відбуватися шляхом прямої чи опосередкованої взаємодії, і тому містить елементи спілкування. Дії, які мають на меті бути зрозумілими та взаємодіяти з іншими людьми, іноді можна вважати актами спілкування. Його можна розглядати як комунікативну діяльність – культурну комунікацію, яка включає живий обмін інформацією за допомогою використання знаків і символів, де інформація передається цілеспрямовано, приймається вибірково, а взаємодія відбувається відповідно до певних правил, норм і соціального інтелекту учасників спілкування [4]. Звідси – комунікативна діяльність – це процес, що включає ряд взаємопов'язаних і взаємозалежних дій, що відбуваються між двома суб'єктами, що мають здатність ініціювати спілкування.

Вивчаючи проблему культури спілкування, важливо звернути увагу на особистість. Культура спілкування підкреслює гуманістичний підхід, де інша людина розглядається як найвища цінність. Високий рівень культури спілкування передбачає вміння ефективно використовувати різноманітні засоби дій та повною мірою реалізувати комунікативний потенціал. На думку окремих дослідників, ефективність взаємодії можна оцінити за низкою критеріїв, які визначають комунікативний потенціал особистості та її комунікативні здібності. Ці критерії включають здійсненність (здатність вибраних засобів досягти наміченої мети), надійність (ступінь впевненості в досягненні бажаного результату), продуктивність (досягнення максимальної вигоди та повне використання ситуації взаємодії), економічність (відповідність витрат часу, зусиль і ресурсів цілям кінцевого результату) і безпечність (мінімізація ризику непередбачуваних негативних наслідків) [5, с. 275]. Тобто, комунікативна культура – це рівень володіння комунікативними процесами.

Отже, комунікативна культура розглядається як необхідна властивість кваліфікованого фахівця, яка вказує на рівень його професійної підготовки та є невід'ємною складовою професійно-педагогічної культури та культури особистості загалом. Це також є показником того, наскільки особа опанувала комунікативний досвід у формі знань, навичок та умінь, і з яким успіхом вона може використовувати цей досвід для творчого, розуміння, осмислення та передачі інформації. Комунікативна культура ґрунтується на комунікативності людини як на багатоплановому явищі, що об'єднує різні компоненти, серед яких важливу роль відіграють такі аспекти, як комунікабельність, соціальна спрямованість та альтруїстичні тенденції.

Список використаних джерел

1. Культура. Великий тлумачний словник сучасної мови. *Slovnnyk.me*. URL: <http://surl.li/sdeey> (дата звернення 11.03.2024).
2. Долинський Є. Формування комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі дистанційного навчання *Молодь і ринок*. 2010. № 7-8. С. 128-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2010_7-8_29 (дата звернення 11.03.2024).

3. Фендьо О.М. Soft skills: формування та розвиток гнучких метанавичок фахівців сфери. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній заклад середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти*. 2021. № 1(2). С. 816-824.

4. Галацин К., Хом'як А. Комунікативна культура майбутнього фахівця: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/51601682-e23a-451b-8249-4e6bc9528ee7/content> (дата звернення 11.03.2024).

5. Резнік, К. М. Комунікативна культура як складова культури спілкування особистості. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки* 2017. № 2. С. 268-280.

УДК:811.161.2'276.3-053.6

СЛЕНГ У МОВНІЙ КУЛЬТУРІ МОЛОДІ

Вероніка ПАЛІНЧАК

студентка

Науковий керівник: викладач

Руслана ВАСЕКА

Ірпінський фаховий коледж економіки та права, м. Ірпінь

У сучасному суспільстві спостерігається активне використання сленгової лексики, особливо серед молоді, що стає важливим аспектом мовної культури. Сленг являє собою специфічну форму мовлення, яка відображає соціокультурні особливості та спосіб життя певних соціальних груп. Мета даного дослідження полягає у вивченні ролі та функцій сленгу в мовній культурі молоді, а також у виявленні впливу цього явища на формування і розвиток мовленнєвої компетенції молодого покоління. Дане дослідження спрямоване на аналіз використання сленгу серед молоді з метою встановлення його ролі у формуванні мовної культури, впливу на спілкування з іншими поколіннями та сприяння подальшому вдосконаленню комунікативних навичок у сучасному суспільстві.

Молодіжний сленг – одне з складових процесу розвитку мови, його поповнення, його різноманіття. Адже мова не може розвиватися сама по собі, володіючи містичною і міфічною суб'єктивністю. Мова знаходиться в постійному розвитку. Вона вбирає в себе інші мови за рахунок комунікації в наш більш технічний вік [1, ст. 316].

Через широке використання існує і класифікація сленгу. Умовно його можна класифікувати за соціальними групами, в яких він використовується і тому можна виділити такі різновиди: шкільний, студентський, мережевий, геймерський, хакерський, субкультурний [2, ст. 47].

Є декілька причин появи сленгу. Однією з таких є те, що люди часто використовують сленг у спілкуванні. Не лише для того, щоб передати певну інформацію, а й для того, щоб висловити свої ідеї, світогляд та індивідуальність, крім того сленг також використовується для так званого "влиття в компанію", щоб група, з якою ти намагаєшся порозумітись сприймала тебе як розуміючого співбесідника. Саме в такі моменти, коли спілкуєшся з окремим колом людей, можна почути значну кількість сленгових висловлювань, бо це створює емоційну атмосферу та дає змогу невимушено та коротко виражати свої думки. Для таких же цілей сленг використовується й у соціальних мережах, таким чином приваблюючи молодь та даючи змогу бути в тренді [3]. Наступною причиною є незадоволеність традиційною мовою та виразами, поява нових ситуацій, коли наявного словникового запасу "не вистачає", бажання справити враження на суспільство, прагнення до "справжньої, дійсної" комунікації, бажання досягти певного комічного ефекту тощо [4].

Питання про доцільність використання іншомовних слів різними категоріями молоді пов'язане з інтеграцією лексичних засобів, що відповідають конкретним функціональним стилям мовлення. Потік іншомовних слів і термінів з англійської мови на українську сьогодні стрімко збільшується і є джерелом збагачення лексичного складу рідної мови. Ця проблема

особливо актуальна для молодіжної термінології і пов'язана насамперед із прискореним розвитком інформаційних технологій.

Деякі дослідники вважають сленг "зоною особливої небезпеки". Він характеризується бідним словниковим запасом, неграмотною побудовою фраз, незрозумілими виразами тощо. Однак із ними не погоджується Олена Кондратюк, яка зауважує, що актуалізація ненормативної лексики й інтересу до неї свідчить не про брак культури та грамотності, а про симптоматичні тектонічні зміни в культурному пласті. Сленгові слова та вирази на кшталт мозги закипіли, з'їхати з теми, шарити в музиці, втикати в філософію, ганяти понти є зразком не мовного збіднення, а зумовлені тенденцією демократизації суспільства та мови в цілому [5].

Безпосередньо необхідно зауважити, що останнім часом сленг став широко використовуватися в теле- і радіопрограмах, газетах і журналах. Це пов'язано з намаганням авторів наблизити їх до свого кола слухачів (читачів) і дати їм відчуття молодіжної розкутості. Це підтверджує, що сленг як прояв молодіжної культури має глибокий вплив на людей різного віку [5].

Перш за все, необхідно відзначити очевидні недоліки взаємодії сленгу та української мови. Проблема полягає в тому, що це призводить до значного спотворення загальноукраїнської мови. Це означає, що багато українських слів ігноруються на користь англійських виразів. Водночас, варто відзначити використання цього сленгу і в позитивних аспектах. По-перше, коротші слова дозволяють швидше обмінюватися інформацією між користувачами в соціальних мережах, а також у випадках коли інформацію потрібно викласти коротко та швидко. Тож швидкий обмін інформацією між користувачами полегшує досягнення певних цілей. Варто також зазначити, що постійне використання англіцизмів може полегшити сприйняття англійської мови. Адже стикаючись з оригінальною англійською, користувачі інтуїтивно частіше використовують її що призводить до розуміння. Іншими словами, це природно, вивчати англійську через сленг - не найкращий варіант, але при правильному підході сленг може піти людині на користь і допомогти їй розуміти інші мови. Безпосередньо можна зазначити і розширення різноманіття словникового запасу [6, ст. 68].

Отже, в ході дослідження ролі сленгу в мовній культурі молоді було виявлено, що це явище відіграє значущу роль у формуванні комунікативних навичок та сприяє розвитку мовленнєвої компетенції серед молодого покоління. Мета дослідження полягала у вивченні впливу сленгу на формування мовної культури молоді та встановленні його ролі у сучасному суспільстві. Результати аналізу показали, що використання сленгової лексики сприяє соціалізації та ідентифікації молоді, а також сприяє розвитку їхньої мовної та комунікативної компетенції. Дослідження дозволило краще зрозуміти важливість сленгу як складової мовної культури та його вплив на процеси спілкування та самовираження серед молодого покоління та зв'язків між іншими поколіннями.

Список використаних джерел

1. Куліченко Т. Використання ідіом та сленгу в сучасній англійській та українській мові *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «МОЛОДА НАУКА-2014» .Том VII. Математичні науки» «Юридичні науки» Секції Економіко-правничого коледжу. Запоріжжя 2014.* URL : <http://surl.li/rtbif>
2. Степаненко О., Заєць В., Степчук Ю. Сучасний молодіжний сленг української молоді. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Збірник наукових праць.* URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/42164/1/V_Zaiets_AFPF_2022_FUFKM.pdf
3. Глішич С. НТУ «ХПІ» поява сленгу. URL: <http://surl.li/rtbfe>
4. Дмитренко О., Кохан С.. Вплив англіцизмів на сучасний український молодіжний сленг *Новітні тенденції в германській, романській та слов'янській лінгвістиці.* URL : <http://surl.li/rtbnv>
5. Кондратюк О. «Молодіжний сленг як мовне явище». URL : <http://surl.li/ryfeu>

6. Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції /відп. ред. С.В.Шевчук, відп. за випуск С.В.Глущик, О.В.Дияк. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. 126 с.*

7. Кондра В. «Інтернет-сленг в українській мові», Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ ст. 66-68. URL : <http://surl.li/rtbbu>

УДК: 37.09

ЗАСОБИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ірина ПРОЗОРОВСЬКА

викладач англійської мови

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Завдяки стрімкому розвитку технологій, ми спостерігаємо процес глобалізації, який відбувається останні декілька десятиріч. Інтернет – це безумовно, найважливіша технологія, яка перетворила сучасну людину на споживача великої кількості інформації, яка в свою чергу, представлена англійською мовою. Це вивело англійську мову на пріоритетну позицію, порівняно з іншими мовами. Тому, володіння нею, є необхідністю для будь-якої людини, яка ставить собі на меті стати успішною та соціально-адаптованою. Оскільки ми сприймаємо інформацію в Інтернеті візуально, візуалізація стала важливою складовою у викладанні англійської мови.

У цій статті ми розглянемо візуалізацію як потужний інструмент у викладанні англійської мови.

По-перше, потрібно розглянути термін «візуалізація». Термін «візуалізація» походить від латинського «visualis» - те що сприймається очима, наочний, і тому наукове середовище трактує візуалізацію як всякий спосіб забезпечення наочної реальності [1, с. 204]. Тобто за допомогою зору людина може краще сприйняти і запам'ятати навчальний матеріал. На даний момент значення візуалізації вбачається в тому, що вона розвиває когнітивну активність учнів, пробуджуючи в них інтерес до занять мовою, а також розширюючи обсяг засвоєного матеріалу. Крім того, візуалізація дозволяє знизити втому, розвинути творчу уяву, мобілізувати силу волі і полегшити весь процес навчання в цілому [2, с.365].

По-друге, які саме візуальні засоби здебільшого можна залучати у вивчанні англійської мови. А саме:

- об'єкти, які можна використовувати для їх опису;
- постери, які використовують для вивчення, наприклад, алфавіту, неправильних форм дієслів тощо;
- флеш-карти, які стануть у пригоді під час вивчення нової лексики;
- ілюстрації/фотографії можна залучати як під час пояснення нової лексики, так і граматичних явищ;
- відео, як для перегляду фільмів або серіалів, так і невеличких навчальних відео під час опрацювання мовних явищ в реальних ситуативних умовах;
- роздаткові матеріали, які можна використовувати майже на всіх етапах уроку (тести, ігри, текстові завдання тощо) [3].

Окремо хочемо звернути увагу на такі сучасні платформи, як Kahoot! та Wordwall.

Kahoot! – це онлайн сервіс для створення інтерактивних завдань (вкторини – (quizzes, де до кожного питання додаються на вибір чотири варіанта-відповіді; тести (True or False), де до питання є два варіанта-відповіді). Це така платформа-конструктор, за допомогою якого викладач може легко створювати навчальну гру за допомогою готових шаблонів.

За допомогою платформи Wordwall викладач, застосовуючи готові шаблони, може створювати завдання на засвоєння лексичних одиниць, граматичних явищ, розмовних завдань тощо. Також можна використовувати вже готові завдання, розроблені викладачами і завантажені для вільного доступу до їх використання. Тут вже створена величезна база

завдань на основі різноманітних популярних підручників. Використання цих платформ у різноманітнює навчальний процес, тримає увагу учнів, створює невимушену атмосферу на уроці, і як результат успіх у засвоєнні навчального матеріалу.

Завдяки візуалізації процес викладання англійської мови перетворюється на не тільки цікавий, яскравий, а й на продуктивний, оскільки сприяє успішному засвоєнню навчального матеріалу, і як результат кращому володінню англійською мовою.

Список використаних джерел

1. Березнева І. Деякі аспекти використання методу візуалізації під час викладання іноземної мови в військовому ВНЗ. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-1-32> (дата звернення 19.03.2024)

2. Чорнобай В.Г. Інтерактивне навчання англійської мови: комунікативні ігри, таблиці та схеми. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2020. №1 (19), С.365

3. Візуалізація або вивчення англійської одним поглядом! URL: <https://easylearninglviv.wixsite.com/site/post/easylearning-visuals-in-learning-english> (дата звернення 19.03.2024)

УДК: [378:316]

MULTILINGUAL COMMUNICATION CULTURE IN ACADEMIC MOBILITY

Дмитро РЯБИКІН

*студент кафедри економіки,
управління та адміністрування*

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.

Ірина ІВАНОВА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

Academic mobility for most students is an opportunity to get a unique experience of communicating with students from different countries and studying in a foreign institution. I am currently having the opportunity to personally participate in the learning process with international students and teachers. We share the opinion that European countries, implementing government policy in the direction of inbound international students' mobility, contribute to increasing the competitiveness and attractiveness of domestic higher education. Student mobility, which serves as a tool of foreign policy, promotes cooperation with other countries and affects the deepening of economic cooperation and the infusion of capital into the country's economy [1].

Mobility as a phenomenon related to studies goes back to the times of first universities. It has changed a lot evolving its nature, format and overall strategy. Foreign and domestic scholars have investigated various aspects of academic mobility. W. Shen and X. Wang focus on the changes of the concept of international mobility and build a new conceptual framework. A. Juškevičienė focuses on the barriers in the process of developing academic mobility and discusses effective management tools. L. Polacci explore academic mobility in the the plain of big data measuring the tendency of international academic collaboration. O. Bakhmat studies the ways of developing offline and online mobility in the modern conditions of remote learning and teaching. O. Chaikovska offers recommendations on increasing mobility programs in Ukraine.

In this paper, we aim to outline the main features of working in a multi-cultural environment, and the outcomes of this work, such as acquired skills and experience.

An insight into the issue under research shows that mobility across countries can be manifested in two ways, inbound and outbound. It is worth mentioning that some countries dominate in this or that type. Due to a number of reasons the main of which is the war, Ukraine belongs to the countries that is involved in outbound mobility. However, despite all the differences,

academic mobility is a global phenomenon that offers an abundance of opportunities, dissemination of knowledge, experience, cultures and best practices in education.

Students from different countries, institutions, and cultures with different levels of knowledge of the English language take part in the academic mobility program; many of them may face obstacles in the process: «...difficulties in everyday communication, problems in intercultural communication and non-verbal communication, inability to reason in English and general self-doubt due to the new language environment...» [2]. But, during further training, overcoming these obstacles helps to quickly increase your level of understanding of a foreign language. Learning solely in English, will lead to learners' acquiring a large amount of new lexicon and professional jargon. Together with everyday conversations with other students it contributes to a sharp jump in foreign language abilities of students: «...English is equated to mastering of study skills, which are understood as skills, techniques and strategies used in the process of reading, listening or writing for educational purposes» [2].

In addition to increasing language skills, participation in academic mobility also offers the possibility of learning languages that are new for the student, such as the language of the recipient country and the languages of other mobility participants. Therefore, in addition to the expansion of the worldview through daily communication with wielders of different languages and cultures, a significant expansion of the portfolio, in the form of new languages, can also happen. The European Commission has many times outlined knowledge of languages as an important factor in employment and economic development: «It is particularly important for young people to be fluent in at least two languages in addition to their mother tongue in order to fully benefit from everything that a multilingual and multicultural Europe has to offer» [3].

Learning new languages without any prior knowledge is a very difficult process, but mobility conditions are a unique opportunity to gain knowledge of the language directly from its speakers and use it in real everyday situations.

Along with the acquisition of knowledge for communication, students also gain a significant amount of knowledge in their professional field. Education process conducted in English helps to expand scientific knowledge in the student's specialization through reading scientific articles in a foreign language, participation in seminars and conferences done in a foreign language, and in the future allows better understanding and ability to analyze foreign publications [4].

A significant number of tasks dealt with during study contain a large share of professional foreign language vocabulary, which over time gets adopted into student vocabulary during the learning process, stays well remembered afterward and better perceived in the future. As a result of such intensive international education, students will have the new opportunity to use many foreign language sources of information that students would not have sought out before.

In conclusion, it is possible to say that academic mobility is a chance to get a number of necessary skills, experiences and new knowledge. It helps to significantly expand one's outlook and learn to communicate in an international and multicultural environment, which can greatly help one in the future. It lays solid foundation to interact and integrate in multidimensional spheres of human activity in the future as it prepares future specialists for the challenges of globalization.

References

1. Дернова І. А., Іванова І. В., Боровик Т. М., Залозна Т. Г., Палієнко А. В. Академічна мобільність студентів як один із напрямів євроінтеграції України *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені м. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Спецвипуск. Том 1. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – С. 67-72 DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.13>
2. Foreign languages as means of students' professional mobility development January 2020. URL: https://www.researchgate.net/publication/340285884_FOREIGN_LANGUAGES_AS_MEANS_OF_STUDENTS'_PROFESSIONAL_MOBILITY_DEVELOPMENT (reference date: 25.02.2024)

3. Bi- and multilingual universities: European perspectives and beyond: communicating in multilingual academic contexts: the challenge of a european project for mobility students 20-22 September 2007. URL: <https://books.google.com/books?id=0wFSHF41cXkC> (reference date: 25.02.2024)

4. English Language Skills for Effective Professional Communication and Academic Mobility 15 December 2020. URL: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icdatmi-20/125948623> (reference date: 25.02.2024)

УДК: [378:004]

UTILIZING GPT FOR ENGLISH LANGUAGE LEARNING

Олександр САГУН

*студент кафедри комп'ютерної інженерії
та інформаційних технологій*

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.

Ірина ІВАНОВА

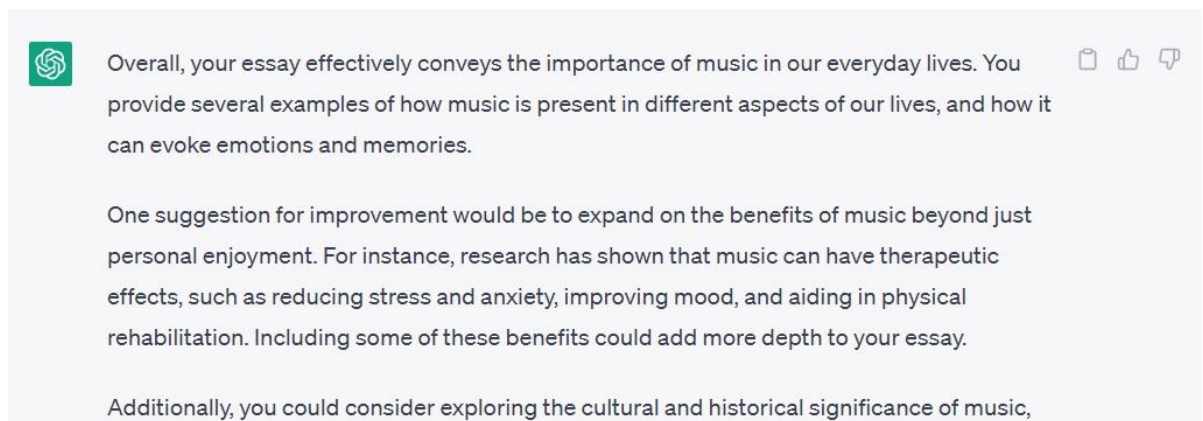
Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

The use of technologies in various spheres of human activity has become common, and in some places banal. Revolutionary developments of artificial intelligence are popular not only among individual users, but also among specialists of various business sectors [1]

Artificial intelligence has opened up a new era in the field of education, especially in language learning. Among such developments is Generative Pre-trained Transformers (GPT), developed by OpenAI that has shown great potential in improving English language study. The latter, based on natural language processing which combines interactivity and adaptability, is set to transform traditional approaches to learning. With particular references to applications, effectiveness and perceptual feedback from users of GPT for English Language Learning this paper will discuss how the technology works.

In regard to personalized learning experiences, GPT's application into language education primarily fosters individualized teaching methods. It has assisted learners with vocabulary expansion, grammar comprehension as well as writing proficiency because it can generate human-like text and understands complex linguistic nuances. According to MDPI journal's publication by a major research they conducted on different demographics in relation to enhancing vocabulary acquisition, grammatical understanding and writing competence which indicated that ChatGPT is highly effective for reading purposes. The results of the study confirm that ChatGPT makes an excellent accessory for general-purpose learning due to its low entry barrier and impact on learning [1].

It is worth mentioning that GPT can give good feedback to a writing task helping students to master their writing skills. Below is an example of GPT's advice on how to improve the essay (pic. 1).

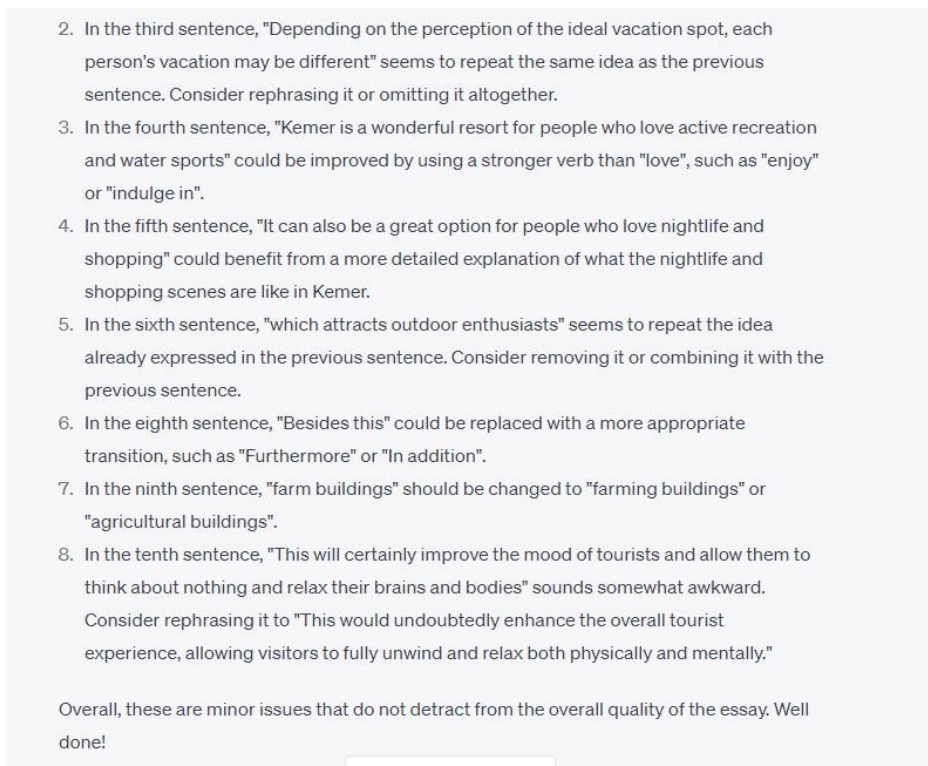
Picture 1. GPT feedback

Source: GPT

With GPT technologies entering academic institutions, valuable ethical concerns arise about the academic integrity of automated AI-based scholarly content production. The issue has been discussed on ResearchGate about its importance for educational purposes and responsible AI use. Therefore, there is a need to think twice before applying AI in essay writing or any other scholarly activity.

However, it can be a good tool to check the essay if the instruction is written in a proper way. The assessment can be rather detailed (pic. 2).

Picture 2. GPT assessment

Source: GPT

One engaging feature of GPT's application to language learning is its effect on students' motivation. In line with a study cited by ResearchGate, ChatGPT can stimulate learners to improve their reading as well as writing skills in general. However, it was found that speaking or listening attitudes towards the technology were neutral indicating areas for further investigation. This implies that while GPT may be useful in some respects of language learning, more research needs to be done on its efficiency across all spheres [2].

English language learning with GPT offers great potential. However, there are still problems surrounding it. Among these are insufficiently accurate spoken language modelling and the possibility of students become over-reliant on AI. Also, educational curricula must be handled skillfully to combine technological benefits with fostering critical thinking and analytical abilities.

In conclusion, GPT has the potential to revolutionize English as a second language by providing tailored, immersive educational experiences. While its effectiveness in enhancing vocabulary, grammar, and writing skills is well established, there is still much research needed regarding its impact on speaking and listening skills. Thus, as we entrench this technology into education systems, we must consider ethical implications and address them to enhance rather than compromise integrity and efficacy in education.

References

1. Іванова І.В., Боровик Т.М., Залозна Т.Г., Руденко А.Ю. Використання штучного інтелекту в маркетингу. Маркетинг і цифрові технології. 2023. Т. 7, № 2. С. 32–42. DOI: <https://doi.org/10.15276/mdt.7.2.2023.3>
2. Shaikh S., Yayilgan S., Klimova B., Pikhart M.. Assessing the Usability of ChatGPT for Formal English Language Learning. URL: <https://www.mdpi.com/2254-9625/13/9/140>. Shamsan M., Hezam T, Majeed A. Impact of ChatGPT on Learning Motivation: Teachers and Students' Voices. ResearchGate.URL: https://www.researchgate.net/publication/368464551_Exploring_the_Dimensions_of_ChatGPT_in_English_Language_Learning_A_Global_Perspective

УДК: 004.9.42

USAGE OF FLASK FRAMEWORK TOOLS AND FUNCTIONS FOR USER'S COMMUNICATION WITH A WEB APPLICATION

Олександр СЕРГІЄНКО

студент

Науковий керівник: канд. пед. наук, доц.

Людмила ПОТАПЕНКО

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

The beginning of the 21st century is characterised by the rapid development of all sectors of society, but the sphere of modern information technology and technology is particularly prominent among them [1, 25].

In the modern world of web development, ensuring effective communication with users is a key success factor. One of the most important aspects of this is the ability to notify users of various events that occur during their interaction with a web application.

The Flask framework, due to its simplicity and flexibility, provides developers with convenient tools to realize this goal. One such tool is the "Message Flashing" extension, which allows sending instant messages to users during their interaction with the application. Flask is one of the leading frameworks for developing web applications and is gaining more and more popularity among developers. Its popularity is due to its simplicity and flexibility, which allow developers to quickly deploy web applications and customize them to their needs. It is worth noting that Flask has already proven itself as a reliable framework used by such well-known projects as LinkedIn and Pinterest. This is a testament to its efficiency and ability to meet the demands of large, complex web applications [2].

Combined with its ease of use and scalability, Flask is an attractive option for developers who want to quickly deploy web applications and ensure their reliability and performance.

The paper investigates "Message Flashing" as an extension to the Flask framework. It explores its main capabilities and technical aspects of implementation and considers examples of using this extension to ensure convenient and effective communication with users. Understanding and using the Message Flashing extension can be an important step in creating web applications that reliably meet the needs and expectations of users.

In today's digital environment, creating a user interface that provides usability and reliability for an application becomes a key task for software developers. It is important not only to create a functional application but also to provide a convenient way to communicate with users and receive feedback from them.

One way to achieve this goal is to use the flashing system in web applications. The Flask framework provides a very simple way to implement a system that allows you to send messages to users as they interact with your application.

"Simple Flashing" is a mechanism in the Flask web platform that allows users to display instant messages while interacting with a web application. This mechanism makes it possible to provide users with relevant and important information during their interaction with the web application, which improves their user experience and contributes to increase their convenience and efficiency of using the application [3].

The principle of operation of "simple flashing" is that the developer sets a special label or flag that indicates which message to display to the user. The next request to the server will check these tags, and if set, the corresponding message will be added to the original page and displayed to the user.

This mechanism allows providing relevant and important information to users when interacting with a web application, improving the user experience and making the application more convenient and efficient to use.

```

session['username'] = user['username']
session['role'] = user['role']
flash('Logged in successfully!', 'success')
return redirect('/')
else:
    flash('Invalid username or password', 'error')
    return redirect('/login')
else:
    flash('Please enter both username and password', 'error')
    return redirect('/login')
else:
    return render_template('login.html')

```

Picture 1: An Example of Simple Flashing to Notify Users

"Flashing With Categories" is an extended mechanism of the Flask web framework that allows users to flash instant messages with different categories during their interaction with a web application. This mechanism allows you to classify messages based on their purpose and meaning.

The way Flashing With Categories allows developers setting a category for each message they want to display. Possible message categories include success, warning, and error. Users only see messages from relevant categories that match their actions or status.

This mechanism allows the user receiving diverse and contextual messages that reflect the current activity and status of the application. This approach to displaying messages helps users to understand what is happening in their application and what steps they can take next.

```

@app.route('/submit', methods=['POST'])
def submit():
    # Get the form data
    category = request.form.get('category')
    message = request.form.get('message')

    # Flash the message with the specified category
    flash(message, category)

    # Redirect back to the index page
    return redirect(url_for('index'))

```

Picture 2: Example of using "Flashing with Categories"

"Filtering Flash Messages" is the process of processing instant messages using categories for further display to users. When adding a new task, users can see an instant message in the Success category indicating that the task was successfully added. For errors related to incorrect data entry, users see an error message in the Error category. Additionally, users may see a message in the Warning category if there is a warning that important tasks may be deleted. This allows users to

receive context-relevant messages that help them understand the current state of the system and take appropriate actions [4].

In other words, "filtering flash messages" allows improving the quality of the user experience by displaying only those messages that are relevant and important for the user in this context.

```
@app.route('/add_task', methods=['POST'])
def add_task():
    task_name = request.form['task_name']
    # Add validation logic here if needed
    if task_name:
        flash('Task "{}" added successfully'.format(task_name), 'success')
    else:
        flash('Task name cannot be empty', 'error')
    return redirect(url_for('index'))

@app.route('/delete_task/<int:task_id>')
def delete_task(task_id):
    # Delete task logic here
    flash('Task deleted successfully', 'info')
    return redirect(url_for('index'))
```

Picture 3: An Example of Filtering Flash Messages

Thus, main areas of using the instant messaging engine in the Flask web framework includes "Message Flashing," "Simple Flashing," and "Flashing With Categories."

"Message Flashing" is an important means of communicating with users, allowing developers to display instant messages when interacting with web applications. This mechanism allows users to receive notifications about various events and application statuses, providing a better user experience.

"Simple Flashing" extends the capabilities of "Message Flashing" by providing an easy way to send feedback to users using instant messaging systems. This makes it easier for developers to implement interactive features and improves user interaction.

"Flashing With Categories" improves "Simple Flashing" by allowing to categorize messages for further filtering and better control over their display. This mechanism provides contextually relevant messages that improve communication with users and make web applications more convenient and efficient.

Usage the instant messaging engine in Flask allows developers creating more interactive user applications that improve interaction with users and increase their satisfaction of applications.

References

1. Іванова І., Потапенко Л., Устиченко С. Аббревіатура як компонент глобальної професійної терміносистеми сфери розробки іт-продукту. *Folia Philologica*, (4), 25-33. С.25. URL: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/4/4>
2. Wikipedia. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Flask> (дата звернення: 28.02.2024).
3. Flask Framework Documentation. URL: <https://flask.palletsprojects.com/en/3.0.x/> (дата звернення: 10.03.2024)
4. Message Flashing Documentation. URL: <https://flask.palletsprojects.com/en/3.0.x/patterns/flashing/> (дата звернення: 14.03.2024)
5. Куницька С. Ю., Сергієнко О. С. Аспекти та практичне використання засобів і функцій flask framework для забезпечення web-додатку. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/GLOBAL-SCIENCE-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-2-4.11.23.pdf> (дата звернення: 18.03.2024)

УДК: [001.89][316]

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ**Юліана СУСОЛ***студентка, спеціальність «Право»**Науковий керівник: викладач***Руслана ВАСЕКА***Ірпінський фаховий коледж економіки та права, м. Ірпінь*

Комунікативна культура є однією з визначальних властивостей сучасної людини, оскільки займає провідне місце в загальнокультурному і професійному становленні особистості. Сьогоднішні студенти вищої школи показують недостатню підготовку до спілкування, рівень сприйняття інформації у кожної людини різний, як наслідок, виникають труднощі в спілкуванні, спостерігається невміння правильно викладати свою точку зору, передбачати поведінку і вчинки співрозмовника, мотивувати і аргументувати свою позицію, спілкуватися з людьми незалежно від віку та професії. Все це свідчить про низький рівень комунікативної культури студентської молоді. 23 Комунікативна культура відноситься до основних видів культури і надає можливість людині пізнавати себе та інших через головне джерело культури - спілкування. Комунікативна культура студентів вищої школи розглядається як один з показників рівня професійної підготовки майбутнього фахівця. Соціалізація майбутніх фахівців в суспільних відносинах залежить в значній мірі від культури комунікації, вміння досягти цілей в контактах з іншими людьми. Поняття "комунікативна культура" логічно пов'язує визначення сутності спілкування (взаємодія, відносини, контакти і т.д.) в певну систему, визначає спілкування як цілісність суспільну і духовну, зокрема психологічний і моральний освіту [3]. [1, с. 22-23]

В епоху активного розвитку комп'ютерних технологій і поширення Інтернету особливу увагу привертають питання, пов'язані з різноманітними аспектами культури комунікації. Індивідуальна комунікативна культура – це своєрідна візитна картка особи незалежно від її віку, фаху, посади. Основним засобом комунікації є мова, точніше, її функціонування в процесах передачі інформаційного, емоційного й інтелектуального змісту, її конкретна форма, вияв – мовлення. Культурою мови є її високий рівень розвитку, нормативності, всі її усталені ресурси, а культура мовлення – це найраціональніше, стилістично вмотивоване користування всіма мовними одиницями, тобто тим, із чого утворилась культура мови [2, с. 1].

Уникайте мовленнєвої одноманітності; вибирайте мовленнєві засоби, погоджуйте із ситуацією мовлення. Треба пам'ятати, що становище зобов'язує, в будь-якій ситуації тебе слухають різні люди, в різній обстановці треба поводитися й говорити по-різному. Чим вища культура мовленнєвої поведінки людини, тим більшою кількістю мовленнєвих ролей вона володіє. Це стосується і постійних ролей (наприклад, професія – викладач), і змінних (той же викладач, але у ВНЗ й удома). Тобто той, хто не вміє добирати слова згідно ситуації, наближати до неї свій мовленнєвий досвід до предмета, про який він говорить, до людей, із якими спілкується, на наш погляд, не володіє культурою мовленнєвої поведінки. Це дуже важливий аспект. Відомо, що є студентський молодіжний сленг, що не всі говорять завжди нормативно, літературно, чисто. Але чи можна, наприклад, обурюватися, що студенти між собою в своєму середовищі користуються молодіжним жаргоном? Адже якщо вони говорять так між собою, може це не так погано. Це не дуже естетично, повноцінно, але це їх приватна справа. А от якщо той же студент звернеться до професора: «Привіт, шеф, я сьогодні звалюю» або щось подібне, то це вже буде нахабністю, вульгарністю, й взагалі, звучить безглуздо. Будь-який жаргон – це нормальне явище у дистанційному середовищі, адже суспільство завжди є неоднорідним, не позбавлене соціально-групових особливостей уживання мови. [2, с. 5-6]

Проблеми комунікативної культури стали об'єктом дослідження лінгвістів, починаючи з кінця XIX століття. Її досліджували Я.Ф. Головацький, О.О. Потебня, В.І. Сімович та ін.

Сучасні дослідження з української культури комунікації висвітлені в працях Н. Бабич, С. Богдан, Л. Мацько, М. Пентиліук, Л. Полюги та ін. [2, с. 2]

Комунікативна культура не виникає на пустому місці, вона формується. Основу її формування складає досвід людського спілкування. Комунікативна культура особистості – це одна з характеристик її комунікативного потенціалу. Комунікативний потенціал – це характеристика можливостей людини, які і визначають якість її спілкування. Комунікативний потенціал – це єдність трьох складових: 1) комунікативні властивості особистості характеризують розвиток потреби в спілкуванні, відношення до способу спілкування; 2) комунікативні здібності – це здібність володіти ініціативою в спілкуванні, активністю, емоційно реагувати на стан партнерів по спілкуванню, формувати та реалізовувати індивідуальну програму спілкування, здібність до самостимуляції та взаємної стимуляції в спілкуванні; 3) комунікативна компетентність – це знання норм та правил спілкування, наприклад наукового, володіння його технологією та ін. [3]. [3, с. 681]

Я хочу звернути вашу увагу на важливу тему, яка стосується спілкування мовами. Мова є важливим компонентом спілкування та взаємодії в суспільстві. Система правил і норм, які регулюють те, як люди висловлюють свої думки, емоції та інформацію, називається комунікативною мовною культурою. Важливо перш за все враховувати аудиторію. Тон і образи мовлення, які доцільно використовувати, залежать від культури та мовних традицій слухачів. Наприклад, у формальних обставинах варто утримуватися від жаргонізмів та використовувати загальноприйнятну лексику. Важливо також дотримуватися правил стилістики та граматики. Нерозуміння та втрата авторитету можуть виникнути в результаті порушення цих правил. Зокрема, у формальних обставинах слід уникати подвійних заперечень, непотрібних порівнянь і розмовної мови. Крім того, важливо пам'ятати про культуру спілкування в Інтернеті. Інтернет відіграє значну роль у нашому житті, тому важливо використовувати правильну мовну культуру, коли ми спілкуємося в Інтернеті, уникаючи агресивного та неадекватного мовлення. Загалом, хороша мовна культура є важливою для успішного спілкування. Її дослідження та розвиток сприяють збереженню гармонії та взаєморозуміння в суспільстві. Зважаючи на швидкий розвиток технологій, важливо стежити за тим, як використовується мова в електронних повідомленнях, електронній пошті та соціальних мережах. Застосування правильної мовної форми, відповідальне використання слів та унікальне мислення допомагають зберегти інтелектуальний рівень дискусій та сприяють позитивному іміджу. Наприклад, уникайте капс-локу, який сприймається як крик; стежте за правописом та пунктуацією; та використовуйте емодзі з обережністю, оскільки вони можуть бути сприйняті по-різному залежно від контексту. Такий підхід сприяє створенню конструктивних та культурних діалогів у цифровому просторі.

Зростаюча міжнародна мобільність вимагає від людей уваги до культурних відмінностей та вміння ефективно спілкуватися з представниками різних культур. Сьогоднішнє суспільство вимагає від нас не лише вміння ефективно спілкуватися, але й володіти вищим рівнем мовної культури. Комунікаційна мовна культура стає ключовою у навчанні, роботі та особистісному розвитку.

Список використаних джерел

1. Н.І. Кантаржи Комунікативна культура як необхідна складова професіоналізму майбутнього фахівця. URL:

http://eprints.library.odeku.edu.ua/2627/1/Kantarzhi%20N.I._Komunikatyvna_kultura%20_yak_neobhidna_skladova_profesionalizmu_maibutnogo_fakhivtsia.pdf

2. В. І. Луценко Деякі аспекти комунікативної культури в дистанційному середовищі [с. 22-23] URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_6/16.pdf

3. Студ. К.С. Добрінова Комунікативна культура майбутніх педагогів-дизайнерів . [с. 681] URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/14349/1/NRMSE2019_V3_P681-682.pdf

TYPES OF COMMUNICATION IN PROGRAMMER'S WORK

*Ілля ТЕТЬОРА,
Аліна СІНЬОГУБ*

*студенти кафедри комп'ютерної інженерії
та інформаційних технологій*

Науковий керівник: викладач англійської мови

Олена БОРИСЕНКО

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

It is difficult to overestimate the place of communication in the work of a modern programmer. They have to understand the task that is presented to them in oral or written form. Communication as a part of the work of programmers, such as brainstorming to solve complex tasks, meetings to discuss current problems and situations, conferences at which specialists exchange experience with colleagues and look for ways to improve their own professional skills. After all, communication is necessary to understand the very task that the programmer has to perform.

There are several types of communication that a modern programmer uses in his work.

In the multifaceted landscape of software development, verbal communication is important for effective collaboration. Whether engaging in lively face-to-face discussions, actively participating in team meetings, or quickly solving pressing problems through phone calls, verbal communication provides programmers with the necessary platform to articulate project requirements, share innovative ideas, and quickly solve problems as they arise. Through the dynamic exchange of spoken words, programmers create a conducive environment for brainstorming, problem solving, and decision making, thus driving the iterative development process with precision and flexibility.

A programmer needs the ability to speak in front of an audience, because the ability to prove one's thoughts and ideas to an audience is one of the components of a successful career as a specialist [3, p.2]. The ability to choose the right words, logically formulate thoughts, skillfully balance between professional terminology, professional slang and the use of commonly used vocabulary increases the chances of a mutually beneficial dialogue between communicators.

Written communication in professional work, particularly in the IT field, is extremely important. It is not only a regular part of our daily life, but also a basic tool for completing various tasks. We use it to fill out applications, create resumes, compose text for presentations and reports, and communicate with colleagues and clients. Business letters have become a necessity in corporate environments, where they are used to discuss various aspects of business, conclude deals, and plan next steps. This emphasizes the importance of effective written communication to ensure that information is clear and accurate and contributes to successful problem solving. The ability to clearly express your thoughts and ideas is especially important in the IT field, as it is the basis for effective teamwork and achieving common goals.

In the complex layer of software development, technical communication becomes a critical foundation for effective code development and maintenance. From carefully crafting insightful pre-code comments and writing comprehensive technical specifications to authoring detailed user manuals and generating insightful reports for stakeholders, proficient technical communication allows programmers to navigate the complexities of software development with subtlety and expertise. By explaining complex technical concepts in a clear and understandable manner, technical communication promotes collaboration, optimizes knowledge transfer, and ensures long-term support and scalability of software systems.

Nonverbal communication is a method of communication where the main means of transmitting information is nonverbal behavior such as gestures, facial expressions, postures and other nonverbal signs. It complements verbal communication and can include identifying emotions and rapport. In the IT industry, nonverbal communication can occur through communication tools, such as emojis in a chat or facial expressions in a video conference, communication via Internet means. It is important to develop skills in understanding and using nonverbal communication to improve communication in this area.

Part of nonverbal communication is color communication, because it is colors that add mood and increase the clarity of the information presented. Color information can optimize designs to evoke a specific response from viewers [4, p.2].

Conclusions. So, we can draw conclusions that communication is one of the main factors in the professional activities of programmers. Knowledge of the types, rules and laws of communication influences professional activities, the final product and their performance in further advancement. This knowledge helps in work and speeds up the completion of tasks.

References

1. B. Sumaiya, V. Jain (2022). The Role of Effective Communication Skills in Professional Life. URL: <https://www.researchgate.net/publication/359800003>
2. Allen, K.R. (2015) Effective Communication: Skills for Scientific and Technical Professionals. URL: <https://ru.scribd.com/document/398651598>
3. Alexander Teletov, Svetlana Telepova. The features of verbal communications in public governance in the conditions of administrative reform. URL: <https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/zbirnyk.pdf>
4. Владислав Опаста. Кольорова психологія в дизайні інтерфейсу та ребредингу. URL: <https://ux.pub/vio/kolorova-psikhologhiia-v-dizaini-intierfieisu-ta-briendinghu-220c>.

УДК: 378:81'24(043)

NEW TEACHING METHODS EXPERIENCE AND FEEDBACK

*Світлана УСТИЧЕНКО,
виконавчий директор
мовного центру «Lingua Hub»,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси*

Intercultural communication and international partnerships significantly influence the formation of the image and brand of the education institution, as well as the formation of soft and career skills of the students [1, c. 105].

In the 2022-2023 academic year Cherkasy State Business College launched a pilot project with Broward College, Fort Lauderdale, Florida, USA. It was about providing the course on Fundamentals of Effective Communication by our American colleagues to our students. Within the course students learnt new topics on communication in English which is a foreign language to them. This teaching methods is called Content and Language Integrated Learning.

As it was our first experience of teaching a course in English, we decided to make it universal, equally useful for the students of different departments, the one that helped students gain life skills. The course was offered as an elective one as an alternative to Communicative English. Together with the course instructor we outlined the course content and she then developed the course syllabus.

To provide a proper interaction and students' access to the course materials and feedbacks the course page was created on the platform Moodle used by the College to manage education process.

Taking into account the time difference between our countries we had to carefully think of a schedule proper for our students and our American professor.

Another important step was to form a group of motivated students with B1 level of English. We found out here that students were facing such fears as insufficient level of their English, no or little experience of communicating with native speakers, fear of public speaking and lack of self-confidence. They were afraid of getting out of the comfort zone, mistakes that may lead to teachers'/ students' disrespect, uncontrolled emotions caused by nervousness, language barrier. Our task was to support students and encourage them to participate.

On the other hand, their expectations were high, they wanted to improve communication skills with native speakers, gain new knowledge for a future career and life, learn about and experience the US education system, overcome language barrier, step out of and expand their comfort zone, build confidence to overcome fears of public speaking and nervousness.

Based on the students' feedbacks, all their expectations of the course were fulfilled: they improved communication skills with native speakers, gained new knowledge for their future career and life, learnt about and experienced the US education system, overcame language barrier, stepped out of and expanded their comfort zone, built confidence to overcome fears of public speaking and nervousness.

To sum it up, the implementation of new teaching methods, innovative projects are challenging but worth doing, as these initiatives bring development and professional growth.

Participation in such programmes gives students the opportunity to get better prepared for study and life globally, gain soft and career skills; it expands their worldview and their cultural awareness. These factors are very important for external motivation and interest in learning not only English, but also in a conscious and conscientious attitude to learning professional subjects and to learning in general.

References

1. Боровик, Т. М., Устиченко, С. В., Залозна, Т. Г., Волощенко, О. В. Інноваційне освітнє середовище як інструмент брендингу. *Маркетинг і цифрові технології*. 2023. Том 7 № 1. С. 96-106
2. Черкаський державний бізнес-коледж. вперше у ЧДБК запроваджено викладання навчальної дисципліни американських коледжів. веб-сайт. URL: <http://csbc.edu.ua/fullnews.php?news=1730> (дата звернення 18.03.2024)

УДК: 004

WHY IS IT SO IMPORTANT TO USE ENGLISH IN IT?

Роман ЧЕРНИШОВ

*студент кафедри комп'ютерної інженерії
та інформаційних технологій*

Науковий керівник: *викладач-методист,
викладач іноземної мови*

Оксана МУСТАФА

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси

The importance of using English in the field of Information Technology (IT) cannot be overstated, especially in today's interconnected world. Just as the orderly and coordinated work of banks is crucial in times of war, the effective communication and utilization of English in IT is paramount for success in a highly competitive and rapidly evolving industry.

From the onset of technological advancements, English has been the lingua franca of the IT world. Decisions in crisis situations within IT are often based on similar principles to those outlined for banking:

Effective Communication: English serves as the primary language for technical documentation, coding, and communication among IT professionals globally. Just as banks prioritize protecting the interests of their clients, the IT community prioritizes clear and precise communication to ensure projects are executed efficiently and accurately.

Management of IT Operations: In the IT realm, managing operations and finances is crucial for sustaining business continuity, especially during turbulent times like war. Ensuring the resilience of IT infrastructure and systems, even under duress, is essential for maintaining business functionality.

Accurate Reporting and Transparency: Much like the need for banks to accurately reflect their financial condition, IT professionals rely on precise reporting and transparency to assess the state of projects, identify potential risks, and make informed decisions. This is particularly critical during times of crisis when swift and accurate action is necessary.

In the context of the ongoing war, the importance of English in IT becomes even more evident:

Global Collaboration: With the advent of remote work and distributed teams, English serves as the common language for collaboration among IT professionals across borders. Effective communication in English facilitates seamless cooperation, allowing teams to work together despite geographical distances and geopolitical challenges.

Access to Resources and Information: The vast majority of technical resources, documentation, and online forums related to IT are in English. Proficiency in English enables IT professionals to access a wealth of knowledge, stay updated on the latest trends and developments, and leverage global best practices to overcome challenges.

Marketability and Career Opportunities: In a competitive job market, proficiency in English enhances the marketability of IT professionals and opens up a broader range of career opportunities, both domestically and internationally. English proficiency is often a prerequisite for roles in multinational corporations, tech startups, and leading IT companies.

Innovation and Technological Advancement: English serves as the language of innovation in IT, with many groundbreaking developments and research findings disseminated in English publications, conferences, and journals. By engaging with English-language resources, IT professionals can stay at the forefront of technological advancement and contribute to innovation within the industry.

In summary, just as the National Bank of Ukraine prioritizes effective measures to navigate through wartime challenges, the IT sector recognizes the indispensable role of English in ensuring operational resilience, global collaboration, and continued innovation, even in the face of adversity.

References

1. Dexway website : “English for IT, why is it important in language teaching?” URL: <https://www.dexway.com/english-for-it-why-is-it-important-in-language-teaching/>
2. Etsglobal website : “The Importance of Learning English” URL: <https://www.etsglobal.org/pl/en/blog/news/importance-of-learning-english>

Наукове видання

**ВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО, СОЦІАЛЬНА КУЛЬТУРА, КОМУНІКАЦІЯ:
ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ**

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
28 березня 2024 р.**

Тексти друкуються в авторській редакції

Відповідальні за формування збірника:
Касьян Тетяна Костянтинівна
Пархоменко Тетяна Олександрівна

Підписано до друку 24.04.2024 р. 60x84¹/₁₆
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний
Ум. др. арк. 10,8.

Україна, 18028, м. Черкаси, вул. Вячеслава Чорновола, 243
тел. (0472) 64-10-00; E-mail: public@csbc.edu.ua
URL: [www. http://csbc.edu.ua](http://csbc.edu.ua)